

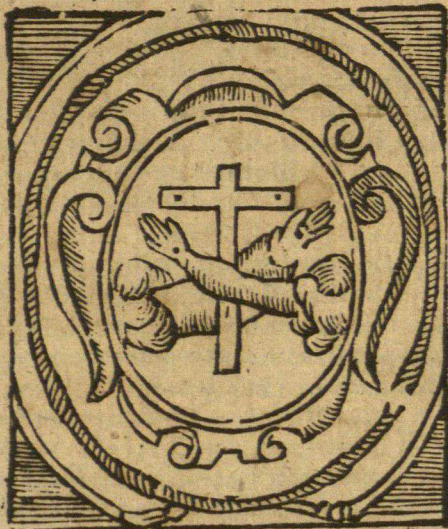

TRACTATUS
IN VNIVERSAM ARIST.
LOGICAM PVRE SPECVLATIVAM, IN QVQ
SENTENTIAE SVBTILIS DOCTORIS SCOTI
PROPONVTVR, PROBANTVR, ET
PROPVGNANTVR.

AD S. ANTONIVM DE PADVA

AVCTORE R. P. F. MICHAELE DE VILLAVERDE
Orgacensi, Diacefis Toletane, Ordinis S. Francisci, Lectore Iubilato in
Conventu S. Didaci Complutensi, olim Collega in Praefignis Col
legio SS. Apostolorum Petri, & Pauli, & nunc eiusdem
Collegij Guardiano.

Sine invidia communico,

Sapient. 7. Quam sine fictione didici,

Et honestatem illius non abscondo,

Anno

1658.

R 24 281

Compluti. Ex officina Mariae Fernandez Typographae Universitatis.

B. ANTONIO DE PADVA.

PRIMO DOCTORI THEOLOGO ORDINIS
S. Francisci Patris nostri.

SVVS DEVOTVS Fr. MICHAEL DE VILLAVERDE LECTOR
*Inbilatus, & Guardianus praeinsignis Collegij Maioris Sanctorum
Apostolorum Petri, & Pauli Complutensis, suam Logi-
cam dicat, & consecrat.*

Proles Hispaniae, pavor infidelium,
nova lux Italiae, nobis e depositum
Vrbis Paduanæ. Sapiencia divina
antiquis patribus potentiam do-
minandi dispersam communica-
vit, namque Daniel Babylonicæ
fornacis incendium compressit, E-
lias cœli plagas in ius suum vin-
dicavit. Moyses mare ita subegit,
vt cedentibus vtrinq; fluctibus
facilem sibi viam in ripam ulterio-
rem aperiret. Saul tantum in ter-
ram dominatum habuit, vt vel è

penissimis illius visceribus Samuelis animam in apertam lucem evo-
caret. Tu vero Pater Antonij terræ, mari, igni, cœlo dominatus, om-
nium imperium tua potestate superasti.

Optasti, & datus est tibi sensus: invocasti, & venit in te Spiritus
Sapientiæ affluentia tanta, vt teste Divo Bona ventura, omnium scientiã
habuisti; Angelorum scilicet, quæ in ministrando sistit; Patriarcharum,
quæ viatorum scientiæ assimilatur; Prophetarum, quorum est futura
prævidere; Apostolorum, qui titulo emptionis cœlorum emere regna;
Martyrum, quorum constantia experta est pugna; Doctorum, quam
Magistratus probat; Virginum, quæ hominum confortia vitat. Quæ è
consentiente Parente nostro Francisco Bononiæ primus ille prælector
institutus fuisti, vt nobis in Theologica semper facultate præses. En
tibi ad ipsam necessariam Logicam proclivis defero; humilis dico; vt
tua Sanctitate, Potestate, & Sapientia in creatoris laudem, in tui no-
minis gloriam, & studentium vtilitatem secura voliter,

SVMMA

Summa del Privilegio.

Tiene Privilegio el P. Fr. Miguel de Villaverde Lector Iubilado, y Guardian del Insigne Colegio Mayor de San Pedro, y San Pablo, por diez años para imprimir vn libro, que compuso, intitulado *tractatus in vniuersam Aristotelis Logicam ad mentem Scoti*. Como parece por el testimonio de Miguel Fernandez de Noriega Escriuano de Camara, en Madrid à diez y siete dias de Marzo de mil seiscientos y cinquenta y ocho años.

Summa de la tassa.

Los Señores del Consejo Real tassaron este libro intitulado *Tractatus in vniuersam Aristotelis Logicam ad mentem Scoti*. Compuesto por el Padre F. Miguel de Villaverde Lector Iubilado, y Guardian del insigne Colegio Mayor de S. Pedro, y S. Pablo de la Vniuersidad de A'cala, a cinco maravedis cada pliego, como consta del testimonio que dió Miguel Fernandez de Noriega Escriuano de Camara en 19. de Abril del mil y seiscientos, y cinquenta, y ocho.

Errata sic corrige.

J Littera P. paginam, Littera C. columnam, Littera L. lineam,
G Littera N. numerum significant.

P Ag. 1. c. 2. l. 3. includet, leg. *includit*.

P Pag. 4. c. 1. l. 1. numerice, leg. *numerica*,

P ag. 85. c. 1. n. 6. lin. 2. est, leg. *et*,

P ag. 104. c. 1. l. 7. existat, leg. *existit*.

P . 123. c. 1. l. 6. communi, leg. *eo modo*.

P ag. 129. c. 2. n. 8. l. 9. gens, leg. *genus*.

P ag. 134. c. 2. l. 7. accipitudo, lege, *accipitur pro*.

P ag. 150. c. 2. l. 7. relatinum, lege, *relativum*.

P ag. 171. c. 1. n. 2. l. penult. solutiones, leg. *volitiones*.

P ag. 187. c. 2. l. 1. propria, leg. *Proprij*.

Dr. D. Franciscus Ignatius de Porres

Corrector Vniuersitatis.

II.

LICENCIA

DEL MUY REVERENDO PADRE Fr. PHILIPPE
de la Torre Provincial de Castilla.

Tiene licencia el P. Fr. Miguel de Villaverde, Lector jubilado, y Guardian del Insigne Colegio Mayor de S. Pedro, y S. Pablo de la Vniversidad de Alcalá, para imprimir vn libro intitulado, *Tractatus in vniuersam Aristotelis Logicam ad mentem Scoti*, como costa de vna patente expedida de su Paternidad muy Reverenda. En S. Francisco de Madrid à cinco de Setiembre de 1657. años.

APPROBATIO.

DE mandato admodum R. P. N. Fr. Philippi de la Torre, Supremæ sanctæ Inquisitionis, Senatus Censoris, & huius Castellæ Provinciae Regularis Observantiæ Seraphici P. N. Francisci Provinciae Ministri, Hunc tractatum in vniuersam Arist. Dialecticam a R. P. Fratris Michaelis de Villaverde Lectore iubilitato, olim in hoc Conventu S. Didaci primario moderatore, nuncque in præinsigni Divorum Apostolorum Petri, & Pauli Maiori Collegio huius Vniuersitatis Cõplutensis Præsule elauoratum, postquam attente perlegimus, nil censura dignum reperimus: sed miramur potius quanto ingenii acumine, facillique stylo, ea copia, vt nil addi, ea breuitate, vt nil possit diminui mentè sagacitæ Arist. explanet, à rectoque tramite nostri subtilissimi D. & Scoti, neque in minimo, tâquam verus affecla debiet. Quare vnũ solum nobis superest expectendum, vt hoc opus in communem omnium vtilitatem quam citius prælo manderur. Sic sentimus in hoc sancti Didaci Cõplutensis Religiosissimo Cœnobio, die 8. Mensis Augusti Anno 1657.

Fr. Franciscus de Montecalegre.
Lector Theologiae.

Fr. Iosephus de la Cruz.
Lector Theologiae.

Fr. Gregorius Sanchez.
Lector Theologiae.

APPROBATIO.

Opus hoc expositionis in vniuersam Arist. Logicam iuxta viam Subtilissimi Doctoris Scoti: Sapiētissimi P. Fratris Michaelis de Villaverde Lectoris iubilati, necnon Guardiani Collegij Maioris Sanctorum Petri, & Pauli Ordinis Sancti Francisci, de mandato grauisissimi D. Ioseph Benoderey Vicarij Generalis in hac Curia Archiepiscopali Complutensi, sedulo, & accuratè vidimus, & legimus Doctor D. Ioannes Garzon de Buendia publicus professor in primaria, ac principali Cathedra S. Thomæ, & Doctor D. Ioannes Zafrilla de Azagra publicus professor in Primaria Cathedra totius Sacræ Bibliæ in hac præinsigni Vniuersitate Complutensi, nihilque in eo contineri sacræ doctrinæ, ac bonis moribus, quoquo modo aduersum censeamus: immo potius in exponenda dialectica, vim ingenij, maximum in docendo ordinem, & accuratissimam methodum, breuitatem cum claritate, & comprehensione omnium difficultatum, quæ exagitari solent enodationi mirifice elucere. Quare iudicamus, opus esse dignum, vt typis mandetur, & in publicam audieritium vtilitatem in lucem prodeat. In cuius fident nomina nostra subscriptimus. Datum in hoc oppido Complutensi Toleranz Diocesis anno Domini 1657.

Dr. D. Ioannes Garzon
de Buendia.

Doctor D. Ioannes
Zafrilla de Azagra.

APPROBATIO.

De mandato supremi Senatus Regij, hunc librum inscriptum *Tractatus in vniuersam Aristotelis Logicam ad mentem Scoti*, à R. P. Fratre Michaelae de Villaverde, Lectore iubilato, Guardianoque præ insignis Collegij Maioris Divorum Petri, & Pauli Apostolorum atente legi, in quo nil fidei, ac bonis moribus aduersum inveni: potius advertenter notavi, spiritum Scoticum bibisse, subtilitatesque Scoticas summa claritate, miraque breuitate explicare. Quare iudico æquum esse, vt in communem vtilitatem scolasticorum prodeat. Apud Matritum die 17. Octobris anni 1657.

Dr. Dominicus de Colavida.

Ad Lectorem.

ME A intentio prudens Lector in eo tendit, vt brevem, & clarum cursum Philosophicum ex sententijs Subtilis Doctoris depromptum, & collatum perficiam. Plures sunt scribendi modi, nullusque ab vna, vel altera imperfectione absolutus. Primus habet istas partes, in prima refertur prima opinio cum suis fundamentis; in secunda impugnatur; in tertia respondetur impugnationibus; in quarta replicatur; in quinta statuitur propria sententia, & probatur; in sexta respondetur argumentis; in septima ostenditur solutiones non valere; & in octava respondetur argumentis pro prima opinione factis, vt scripsit Scotus. Se hic modus scribendi satissimus est, & diffusus, ideoque tyronibus non accommodatus. ¶ Secundus modus scribendi tres partes habet, in prima referuntur sententiæ sine suis fundamentis; in secunda ponitur propria sententia cum fundamentis suis; in tertia ponuntur fundamenta opposita pro obiectionibus, & illico illis immediatè respondetur, sicut Noster Pontius scripsit. Etenim licet commodum sit studentibus ad pedem argumenti responsionem eius habere, tamen deficit, in hoc, quod non dat scholasticis noticiam claram fundamentorum adversariarum opinionum. ¶ Tertius scribendi modus quinque habet partes, in prima ponitur sententiæ Scoticæ scholæ cum suis fundamentis, in secunda ponitur sententiæ scholæ Sancti Thomæ cum fundamentis suis; in tertia ponuntur solutiones argumentorum Scotistarum, in quarta solutiones Thomasticorum argumentorum, & in quinta decisio sententiæ propriæ authoris, sicut scripsit Lalemant. Sed hic scribendi modus duos habet defectus, vnus est ex excessu in longitudine, alter, quia habet responsiones distantes ab argumentis. ¶ Quartus modus scribendi tres tantum habet partes; in prima ponitur sententiæ opposita, cum suis fundamentis; in secunda ponitur sententiæ propria cum fundamentis proprijs; in tertia respondetur argumentis oppositæ sententiæ: sicut scripsit Sanctus Thomas, & postea Cursus Carmelitanus. Hic modus est accommodatus breuitati, & dat noticiam fundamentorum opinionis oppositæ; habet tamen vnum defectum, nempe, quod solutiones distant ab argumentis, & ideo cogit iterum legere argumenta. Sed iste defectus recuperatur, quia ex repetita lectio-
ne argumentorum, melius intelliguntur, & magis radicantur. Quare

cum

cum mea intentio sit Cursum brauem componere istum vicinum mo-
diu communitet eligi: quando autem quæstio opinionibus scater, ad
maiolem claritatem, altero ex modis relatis vtor, qui mihi ad expo-
sitionem videtur aptior: brevitatem quæsiui, claritatem appetivi, et
illas assequi non potui, summe calamum quando fastidio pungaris, &
tunc videmus, cum detrahis, qualis es. VALE.

TABV.

TABVLA LIB. CAPITVM, & quæstionum, quæ in hoc tra- ctatu continentur.

Lib. i. Cap. i. De Ente reali. pag. 2.

Q. 1. Quid sit ens reale. pag. 2.

Q. 2. V. in Petro existente existat
ratio hominis. pag. 2.

Q. 3. V. natura humana in Pe-
tro habeat vnitatem formalem;
& realem minorem vnitatem nu-
merali. pag. 3.

Q. 4. V. naturæ in singularibus,
sint de se singulares. pag. 7.

Q. 5. V. natura in Petro, & ipsa pe-
treitas sint vnum reale. pag. 8.

Quæst. 6. De distinctionem reale,
pag. 9.

Cap. 2. De vnitatem formali, &
distinctionem formali? pag. 10.

Quæst. 1. Quid sit vnum formali-
ter, & quas condiciones requi-
rat. pag. 10.

Q. 2. quid sit non vnitatem forma-
lis, & quas condiciones requi-
rat. pag. 11.

Q. 3. De distinctionem formali ex
natura rei. pag. 12.

Cap. 3. De identitate, & diffin-
tione graduum in subiecto
existente creato. pag. 15.

Quæst. 1. Quam identitatem ha-
beant homo, & animal in Pe-

tro? pag. 15.
Quæst. 2. Quam identitatem, &
distinctionem habeant animal
& rationalitas in Petro? pag.
17.

Quæst. 3. Quam identitatem, &
distinctionem habeant inter se
natura specifica, & proprietates
quarto modo? pag. 19.

Quæst. 4. V. dentur præcisiones
obiectiuæ, vel formales? pag.
22.

Cap. 4. de esse essentia. pag. 23

Cap. 5. de ente rationis. pag. 24.

Quæst. 1. Quid sit ens rationis?
pag. 24.

Quæst. 2. De divisionem entis ra-
tionis. pag. 25.

Quæst. 3. Per quam operationem
intellectus fiat ens rationis?
pag. 28.

Quæst. 4. Verum denominationes
extrinsecæ sint entia rea-
lia, vel rationis. pag. 31.

Lib. 2. Cap. 1. De obiecto vt sic. pag. 33.

Quæst. 1. Quid sit obiectum, quid
subiectum, & in quo differ-
rant?

TABVLA

- fiant? pag. 35.
- Quæst. 2. de divisionibus subiecti, vel obiecti scientiarum. pag. 34.
- Quæst. 3. Quod sit obiectum adæquatum scientiæ? pag. 34.
- Quæst. 4. Quid sit obiectum primum in scientia? pag. 35.
- Quæst. 5. Vtrùm idem sint subiectum primum, & adæquatum? pag. 37.
- Cap. 2. De obiecto Logicæ artis internæ? pag. 39.
- Quæst. 1. Quod sit obiectum logicæ artis internæ. pag. 39.
- Quæst. 2. Quod sit obiectum logicæ artis externæ? pag. 40.
- Quæst. 3. Vtrùm Logica directiva sit propriè ars? pag. 43.
- Quæst. 4. Vtrùm Logica docens, & directiva sint propriè scientiæ? pag. 44.
- Quæst. 5. Vtrùm Logica docens, & directiva sit practica, vel speculativa? pag. 46.
- Quæst. 6. Vtrùm Logica dirigens sit necessaria ad acquirendum scientias? pag. 50.
- Quæst. 7. Vtrùm Logica sit acquisita per Logicam? pag. 51.
- Cap. 3. de obiecto Logicæ pure speculatiuæ? pag. 52.
- Quæst. 1. Quod sit obiectum Logicæ pure speculatiuæ? pag. 52.
- Quæst. 2. Vtrùm obiectum formale istius Logicæ sit ens reale? pag. 55.
- Quæst. 3. Cui entirationis competat esse obiectum adæquatum Logicæ? pag. 58.
- Quæst. 4. Determinatur quod sit obiectum formale adæquatum Logicæ. pag. 60. g.
- Cap. 4. De Logica habituali pure speculativa. pag. 63.
- Quæst. 1. Vtrùm habitus logicæ pure speculatiuæ sit scientia vera? pag. 63.
- Quæst. 2. Vtrùm habitus Logicæ sit vna scientia in specie, vel genere? pag. 66.
- Quæst. 3. Vtrùm habitus Logicæ sit vna simplex qualitas? pag. 68.
- Cap. 5. De Logica vtente habituali. pag. 72.
- Quæst. 1. Quid sit Logica vtens? pag. 72.
- Quæst. 2. Vtrùm habitus logicæ docentis, & vtentis distinguantur? pag. 73.
- Quæst. 3. Ad quam materiam spectet habitus Logicæ vtentis? pag. 75.
-
- Lib. 3. De vniuersalibus. p. 76.
- Cap. 1. De vniuersali Metaph. pag. 77.
- Quæst. 1. Quæ reperiantur in vniuersali Metaph. & quæ sit ratio formalis eius. pag. 77.
- Quæst. 2. quæ natura est vniuersale metaphysicum materia-
le.

TABVLA

le.	pag. 78.	bilis?	pag. 111.
Quæst. 3. Vtrum vniversale metaphysicū sit reale?	pag. 80.	Quæst. 8. Vtrum prædicabilia sint tantum quinque?	pag. 113.
Quæst. 4. Vtrum vniversale metaph. habeat communitatem negativam?	pag. 82.	<hr style="width: 50%; margin: 0 auto;"/>	
Cap. 2. De vniversali Logico. p. 83		Lib. 4. De speciebus vniversalis.	pag. 114.
Quæst. 1. An vniversale Logicum sit ante operationem intellectus?	pag. 84.	Cap. 1. De genere.	pag. 117.
Quæst. 2. In quo stat vniversale logicum materiale?	pag. 85.	Quæst. 1. Quid sit per se significatum per nomen genus.	pag. 117.
Quæst. 3. In quo vniversalitas logica consistat?	pag. 87.	Quæst. 2. Quid sit per se definitum in definitione genere.	pag. 118.
Quæst. 4. Vtrum aptitudo ad essendum in multis sit de essentia vniversalis, vel aptitudo ad prædicari de illis.	pag. 90.	Quæst. 3. V. definitio generis sit bona.	122.
Quæst. 5. Per quam operationem intellectus fiat vniversalitas Logica?	pag. 94.	Quæst. 4. V. natura generica prædicetur de speciebus vt pars: an vt totum.	pag. 126.
Quæst. 6. Vtrum vniversale retineat vniversalitatem in actuali prædicatione?	pag. 97.	Quæst. 5. Quo pacto natura generica contineat differentias, per quas contrahitur?	pag. 128.
Cap. 4. De Prædicationibus. p. 98.		Quæst. 6. V. natura generica possit conseruari in vnica specie?	pag. 130.
Quæst. 1. De prædicationibus concreti, & abstracti.	pag. 99.	Quæst. 7. V. natura generica prædicetur immediate de indiuiduis?	132.
Quæst. 2. De prædicationibus substantialibus.	pag. 101.	Quæst. 8. V. genus eadem relatione prædicabilitatis respiciat species, & indiuidua specierum?	pag. 133.
Quæst. 3. De prædicationibus accidentium absolutorum?	p. 103.	Cap. 2. De specie.	pag. 134.
Quæst. 4. De prædicationibus relativorum.	pag. 106.	Quæst. 1. De specie, & diuisionibus eius.	pag. 135.
Quæst. 5. De prædicationibus secundarum intentionum de primis, & secundis.	pag. 107.	Quæst. 2. V. definitio speciei subijcibilis sit bona?	pag. 136.
Quæst. 6. Vtrum genus sit species vniversalis.	pag. 109.	Quæst. 3. An subijcibilitas sit eiusdem rationis in specie infima?	
Quæst. 7. Vtrum vniversale sit genus ad quinque prædica-			

TABVLA.

- & subalterna? pag. 137
- Quæst. 4. V. species subijcibilis; & genus sint relata? pag. 138.
- Quæst. 5. An species, vt subijcibilis generi sit vniuersalis? pag. 139.
- Quæst. 6. Quo modo se hebeant in specie ratio subijcibilitatis, & prædicabilitatis. 142.
- Quæst. 7. Per quam habitudinem cõstituaturspecies subijcibilis in ratione essentiali, speciei subijcibilis? pag. 147.
- Quæst. 8. Quid sit species prædicabilis, & V. definitio sit bona? pag. 148.
- Quæst. 9. V. natura Angelica sit species prædicabilis? pag. 151.
- Cap. 3. De indiuiduo? pag. 153
- Quæst. 1. An, & quomodo in diuiduum diffiniri possit? pag. 153.
- Quæst. 2. In qua aliqua dubia de indiuiduo determinantur. pag. 156.
- Quæst. 3. V. definitio indiuidui primæ intentionis sit bona? pag. 158.
- Quæst. 4. de in diuiduo secundæ intentionis? pag. 159.
- Cap. 4. De differentia primæ intentionis? pag. 160.
- Quæst. 1. Quid sit differentia, & quotus lex? pag. 160.
- Quæst. 2. V. diuisio differentia in communem, propriam, & propriissimam sit vni uoca? pag. 161.
- Quæst. 3. V. hæc diuisio sit bona? pag. 163.
- Quæst. 4. V. differentia propriissima contineatur in genere? pag. 165.
- Qu. 5. V. differentia propriissima includat genus, quod contrahit? pag. 167.
- Quæst. 6. Vnde sumatur ratio generis, & ratio differentia? pag. 173.
- Quæst. 7. V. definitio de differentia secundæ intentionis sit bona? pag. 172.
- Quæst. 8. V. differentia infima, & subalterna secundæ intentionis differant specie? pag. 174.
- Quæst. 9. Per ordinem ad quæ differentia sit tertium prædicabile? pag. 176.
- Cap. 5. De proprio? pag. 177.
- Quæst. 1. De proprio primæ intentionis sumptus? pag. 177.
- Quæst. 2. Quid deffiniatur per definitionem proprii? pag. 178.
- Quæst. 3. V. per deffinitionem Prophyrij deffiniatur, etiam proprium vt prædicabile logicum? pag. 181.
- Quæst. 4. Per ordinem ad quæ proprium sit vniuersale? pag. 184.
- Cap. 6. De accidenti? pag. 185.
- Quæst. 1. Vtrum deffinitiones accidentis sint accipiendæ primæ, vel secundæ intentionis? pag. 185.
- Quæst. 2. Vtrum deffinitiones tradita à Prophyrio de accidenti sint bona? pag. 187.
- Quæst. 3. Vtrum accidens sit quintum prædicabile in ordine ad subiecta, quibus in est? pag. 189.
- Quæst. 4. Vtrum in hærentia sit de essentia accidentis prædicamentalis? pag. 191.

ris debeant distingui reali-
tèr. pag. 228.

**Liber 5. De ante prædica-
mentis. pag. 195.**

Cap. 1. De æquivocis. p. 196.

Dub. 1. De æquivocis. pag. 197.

Dub. 2. De æquivocis. p. 198.

Cap. 2. De univocis. pag. 198.

Cap. 3. De denominatiuis. p. 199.

Cap. 4. de Analogis. pag. 200.

Quæst. 1. Vtrùm sit analogia in-
qualitatis. 202

Quæst. 2. quotuplex est analogia.

pag. 205.

Cap. 5. De ente. pag. 206.

Quæst. 1. Vtrùm ens includatur
in modis per se, & in alio? pag.

206

Quæst. 2. Vtrùm à substantia, &
accidenti possit abstrahi vnus
conceptus obiectivus entis,

quid? pag. 210.

Quæst. 3. Vtrùm ens sit analogū
substantiæ, & accidenti. pag.

214.

Quæst. 4. Vtrùm ab vero ente
quid, & ab ente vero quali,
possit abstrahi vnus conceptus
vnivocus entis? pag. 220.

Quæst. 5. Vtrùm à Deo, & crea-
tutis possit abstrahi vnus con-
ceptus univocus entis veri? pag. 221.

Cap. 6. De regulis eorum de qui-
bus sit prædicamentum. p. 226.

Quæst. 1. Vtrùm ea, quæ ponun-
tur in, diversis prædicamen-

**Lib. 6. De Prædicamen-
tis. pag. 230.**

Cap. 1. De substantiis. pag. 230.

Quæst. 1. quæ sit ratio constitui-
va substantiæ, provt opponi-
tur accidenti. pag. 231.

Quæst. 2. Vtrùm substantia, vt sic
sit conceptus communis uni-
vocus substantiæ creatæ, &
increatæ? pag. 232.

Quæst. 3. quæ substantia sit genus
generalissimum in hoc prædi-
camento? pag. 235.

Quæst. 4. Vtrùm Deus sit in præ-
dicamento substantiæ? pag. 237

Dub. Vtrùm Angeli ponantur in
prædicamento substantiæ. pa-

gin. 239.

Dub. Vtrùm cæli ponantur in
prædicamento substantiæ? pag.

240.

Quæst. 5. quid sit divisum in sub-
stantiam primam, & secun-
dam. pag. 241.

Quæst. 6. Vtrùm definitio primæ
substantiæ sit bona? pag. 242.

Quæst. 7. Vtrùm proprietates
substantiæ sint recte ab Arist.
assignatæ? pag. 244.

Cap. 2. De quantitate? pag. 246.

Quæst. 1. In quo consistat ratio
essentialis quætitatis? pag. 247

Art. 1. Vtrùm ratio mensuræ sit
ratio

TABVLA

<p>ratio essentialis quantitatís? pag. 248.</p> <p>Art. 2. Vtrùm diuisibilitas sit ratio essentialis quantitatís? pag. 248.</p> <p>Art. 3. Vtrùm essentia quantitatís cõsistat in extensióne actuali in ordine ad spatium? pag. 249.</p> <p>Art. 4. Vtrùm habere partes in ordine ad totum sit ratio essentialis quantitatís molis? pag. 250.</p> <p>Quæst. 2. Vtrùm substantia materialis absque quantitate habeat partes entitatiuas? pag. 253.</p> <p>Quæst. 3. Quæ, & quales sint proprietates quantitatís? pag. 258.</p> <p>Quæst. 4. Vtrùm quantitas distinguitur realiter à re quãta? pag. 262.</p> <p>Quæst. 5. Quales sint diuisiones quantitatís quas de dit Arist. pag. 264.</p> <p>Cap. 3. De speciebus quantitatís continuæ. pag. 267.</p> <p>Quæst. 1. Vtrùm linea & superficies sint species quãtitatís cõtinuæ à corpore, & inter se distinctæ. pag. 267.</p> <p>Quæst. 2. Vtrùm locus sit species quantitatís continuæ à superficie distincta? pag. 270.</p> <p>Quæst. 3. Vtrùm motus sit species quantitatís continuæ? pag. 271.</p> <p>Quæst. 4. Vtrùm tempus sit species quãtitatís cõtinuæ? p. 273</p>	<p>Cap. 4. De quantitate discreta: pag. 275.</p> <p>Quæst. 1. Vtrùm numerus sit propria species quantitatís discretæ? pag. 275.</p> <p>Quæst. 2. Vtrùm oratio sit vera species quantitatís discretæ? pag. 278.</p> <p>Quæst. 3. Vtrùm oratio sit species quantitatís discretæ distincta à numero? pag. 280.</p> <p>Cap. 5. De relatione. pag. 283.</p> <p>Quæst. 1. Vtrùm sint relationes reales? pag. 283.</p> <p>Quæst. 2. Quæ relationes pertinent ad hoc prædicamentum? pag. 285.</p> <p>Quæst. 3. Vtrùm sit tantum vnum genus generalissimum in hoc prædicamento? pag. 286.</p> <p>Quæst. 4. Vtrùm definitio relationum sit exacta? pag. 288.</p> <p>Quæst. 5. Vtrùm relationes distinguantur realiter à suo fundamento? pag. 289.</p> <p>Quæst. 6. De proprietatibus relationum? pag. 291.</p> <p>Cap. 6. De relatione respectu sui fundamenti. pag. 293.</p> <p>Quæst. 1. Quot sint fundamenta relationum huius prædicamenti? pag. 293.</p> <p>Quodnam sit fundamentum relationum, quæ fundantur in potentia actiua, & passiua? pag. 295.</p> <p>Quæst. 3. Vtrùm vna relatio possit fundari super aliam? pag. 299.</p> <p>Cap. 7. De relatione respectu sui termini? pag. 300.</p> <p>Quæst.</p>
---	---

TABVLA

Quæst. 1. Vtrum relatio terminetur per se ad absolutum; an ad respectuum? pag. 300.

Quæst. 2. Vtrum relationes specificentur à fundamento? An à termino? pag. 306.

Quæst. 3. Vtrum multiplicatio numerica relationum sit ex subiecto? pag. 309.

Coordinatio prædicamenti relationis? pag. 311.

Cap. 8. De qualitate. Suma capit. pag. 312.

Quæst. 1. Quid sit qualitas in communi? pag. 313.

Quæst. 2. Vtrum diuisio qualitatis sit ex acta? pag. 315.

Quæst. 3. Vtrum hæc diuisio qualitatis sit generis in species? pag. 317.

Quæst. 4. Vtrum recte ordinavit Philosoph. ista membra? pag. 319.

Quæst. 5. De habitu seu dispositione? pag. 320.

Quæst. 6. De naturali potentia, & impotentia? pag. 324.

Q. 7. De passione, & passibili qualitate? pag. 326.

Quæst. 8. De forma, & figura? pag. 329.

Lib. 7. De sex vltimis prædicamentis.

Cap. præambulum? pag. 331.

Quæst. 1. Vtrum sex vltima prædi-

camenta sint formaliter relationes? pag. 331.

Quæst. 2. Vtrum istæ relationes sint intrinsecus, vel extrinsecus ad venientes? pag. 333.

Cap. 1. De actione? pag. 336.

Cap. 2. De passione? pag. 338.

Cap. 3. De Quando? pag. 339.

Cap. 4. De vbi? pag. 339.

Cap. 5. De situ? pag. 340.

Cap. 6. De habitu? pag. 341.

Lib. 8. De post prædicamentis? pag. 342.

Cap. 1. De modis oppositionis? pag. 342.

Cap. 2. De modis prioris? pag. 343.

Cap. 3. De modis simul? pag. 344.

Cap. 4. De motu? pag. 344.

Cap. 5. De habitu? pag. 344.

De posteriori resolutione? pag. 345.

Quæst. 1. Quid sit demonstratio? pag. 345.

Quæst. 2. Exponuntur conditiones materiæ demonstrationis? pag. 346.

Quæst. 3. De causalitate præmissarum? pag. 348.

Quæst. 4. Vtrum cognitio maiori & minori necessitetur intellectus ad assensum conclusionis? pag. 351.

Quæst. 5. Vtrum diuisio demonstrationis quia, & propter quid sit generis in species? pag. 354.

TRACTATUS

IN ARIST.

LOGICAM, AD MENTEM

DOCTORIS SVBTLIS

SCOTI.

In Logica multa subiecta sunt, de quibus quaeritur, an sint entia realia? An entia intentionalia, vel metaphysica? an sint entia rationis? Propter quod necesse est, prius scire, quid sit ens reale? Quid Metaphysicum, seu intentionale? Et quid sit ens rationis? Nam omnia scibilia, quae sub ente continentur, ad haec tria scibilia reducuntur. Ideo hunc librum in tria capita dividemus.

A

CAP.

LIBER PRIMVS.

CAP. I.

De ente reali, & proprietatibus eius?

QVÆST. I.

Quid sit ens reale? Et de proprietatibus eius?

Ens reale secundum Subtilem Doctorem in 1. d. 36.

Est ens existens extra causas. Ens, est quid commune enti reali, & enti rationis. Per ly *existens extra causas*, distinguitur ab ente rationis, quod non existit extra causas; sed tantum habet esse fictum ab intellectu.

Proprietates entis realis sunt, verum reale, bonum reale, aliquid reale. Vnum reale, indivisum realiter à se, & diuisum realiter à quolibet alio. Probat, quia illud, quod est extra id, cuius est, & inseparabile ab illo, est proprium: sed ista formalitates numeratae, sunt extra ens, existes extra causas, & inseparabiles ab eo: ergo sunt proprietates eius.

QVÆST. II.

Vtrum in Petro existente existat ratio hominis?

Quidam dicunt, quod nō: quia vnitas est passio en-

tis. Sed sola vnitas singularis existit. Ergo non existit in Petro natura hominis. Probat, minor, quia non datur vnitas formalis naturæ humanæ in Petro, quæ existat à parte rei.

2 Vera sententia est, naturam hominis, animalis, proprietates, & differentias earum, existere à parte rei ante omnem operationem intellectus in Petro existente. Ita Scorus in 2. d. 3. q. 1. à 9. Ad questionem. Et D. Th. lect. 3. super 7. Metap. text. 44. vbi Philosophus dicit: secundas substantias, quæ sunt genera, & species, subsistere, & existere in primis, nepe in Petro, & Paulo, qui sunt primæ substantiæ. Quod probo, nam quando existit totum existunt partes: sed Petrus est totum, constans singularitate, & natura humana, & existit à parte rei. Ergo etiam existit natura humana in illo, & omnia, quæ inclusa, & identificata sunt cum illa.

3 Secundò, quia omnis relatio realis petit fundamentum, & terminum reale: sed relatio identitatis, & relatio similitudinis inter Petrum, & Paulum existes, sunt

sunt reales, ergo fundamentum, & terminus sunt reale, sed fundamentum in Petro est natura humana, & terminus in Paulo est natura humana: ergo in Petro existente existit natura humana. Tertiò, quia actus ratiocinandi in Petro, supponit principium quo existens, à quo producitur. Sed Petrus. Existens habet actum ratiocinandi: ergo habet principium quo illius actus, existens. Istud principium est natura humana: ergo natura humana existit in Petro existente. Similiter probatur per sensationes, quas habet natura animalis existens. Item quia ista Petrus est homo, est veritas: ergo sic est.

4. Obijcies natura hominis in Petro est communis. Sed nil commune existit. Quia secundum Erastellum, & Cratillum, quidquid producitur à Deo in existentia, est singulare: ergo natura hominis in Petro non existit. Respondeo, quod natura hominis in Petro absolute, & simpliciter non est communis; sed singularis, quia determinata est absolute, & existentia, & singularitate. Reduplicatiue tamen, & ex se tantum, commune existit, vt commune reduplicatiue concedo, singularizatum nego. Natura hominis in Petro est singularizata, ideo est singularis. Quia secundum Scotum loco citato, natura realiter, idest existens, nunquam datur sine singu-

laritate, & existentia. 5. Ad argumentum nego minorem, quia vnica existentia singulari existunt omnia, quæ sunt idem realiter cum illo: nempe natura, & proprietates, & differentia, nam verè à parte rei, nullo intellectu considerante, Petrus differt per rationalitatè ab equo.

QVÆST. III.

Vtrum natura humana in Petro habeat vnitatem formalem, & realem, minorem vnitatem numeralem?

A. D. intelligentiam questionis nota, quod per vnitatem formalem intelligitur, quædam proprietatis possitiua, quæ pululat à natura, virtute cuius proprietatis repugnat naturæ, diuidi in alia æqualia ipsi sicut vnitatis numeralis, est quædam ratio singularis Petri, virtute cuius repugnat Petro diuidi in alia singularia. Dicitur autem ista vnitatis formalis, quia pululat ab essentia, quæ est forma Petri.

2. Hoc supposito, Torrejon lib. 2. de vniuersalibus disp. 1. q. 4. & Doctor Ioannes Martinez disp. 1. q. 3. dicunt: non esse in rerum natura vnitates formales; sed tantum numericas. Probant quia Arist. 5. Metaph. text. 7. solū numerant, vnitatem genericam, specificam, & numericam; sed generica, & specifica sunt per in-

tellectum, ergo sola numerice est à parte rei. Secundò, quia vnitas est passio entis; sed omnis entitas, quæ existit, est singularis: ergo omnis vnitas. Tertiò probat Torrejon, quia esse formale solū conuenit rebus, dum sunt in intellectu. Ergo vnitas formalis solū conuenit rebus, dum sunt in intellectu: ergo non sunt à parte rei. Quia vnitas est passio entis.

3 Hanc sententiam secuti sunt P. Hurtado in Metaph. disp. 5. sess. 9. & Franciscus Alfonso in Logica disp. 3. sess. 4. quam probat sic: nam quæcumque realis vnitas, quæ datur in rationalitate Petri, debet esse singularis, & numerica: ergo nõ formalis media. Antecedens probatur, quia per illam vnitatem realem rationalitas Petri est indiuisibilis in alia numero, in quibus numero multiplicetur, ergo est vnitas numerica. Antecedens probatur, quia illa vnitas non potest præstare rationalitati alium esse. Cum

S. I. Refellitur ista opinio.

4 **C**ontra istos Auctores, primò pono dictum Caietani de Ente, & Essentia cap. 4. §. 6. Tam vnitas numeralis, quam formalis existit à parte rei, & extra animam. Hæc propositio est ad eò manifesta, vt nullus sanè mortuus possit eam negare, in sorte enim præter omnem intellectus operationem apparet vtraque vnitas.

Caret enim in se ipso diuisione numerali, & formali, causabili per propria principia, & communia. Et sic in diuisione numeralem, & formalem habet. In quo dicto hæc continetur ratio: Natura humana in sorte existente non solum repugnat diuidi in singularia; sed etiam repugnat diuidi in alias species sibi æquales. Sed repugnãtia ad diuidi, & multiplicari in singularia competit illi per vnitatem numericam tantum: ergo repugnantia ad diuidi formaliter in alias naturas æquales, competit illi per vnitatem formalem. Probat minor, quia vnaquæque diuisio opponitur suæ vnitati. Ergo diuisio in plura non opponitur tantum vnitati numerali. Ergo vnitas numeralis non potest præstare naturæ humanæ alium effectum, nisi quod per illam repugnet naturæ humanæ diuidi in alia singularia.

5 Secundò arguo contra: vel natura humana existit in Petro existente, vel non? Si non existit, ergo à parte rei Petrus non est homo, neque habet principium ratiocinandi quod est euidenter falsum. Ergo existit in Petro existente: & hoc concedit Franciscus Alfonso, disp. 2. de Vniuersali n. 2. dicens: certum est primo vniuersale fundamentaliter sumptū dari à parte rei. Vt Petrus, Paulus, homo, equus. Homo in Petro existit: ergo habet passionem existentem. Sed vnitas formalis est passio natu

ra humanae, quia sicut fuerit ens à parte rei, ita est eius vnitas: ergo vnitas formalis datur à parte rei in homine existente in Petro.

§. II. Vera sententia proponitur, & probatur.

VT cum claritate procedamus, secundum terminos quaestionis. Respondeo per duas conclusiones. Prima est vnitas formalis datur à parte rei in Petro existente, ante omnem considerationem intellectus. Hæc conclusio est communis inter Scotistas, & Thomistas veros. Illamque probant duo argumenta facta contra Adversarios, quia à parte rei repugnat naturæ humanæ existenti in Petro, quod diuidatur in alias naturas essentielles æquales. Sed natura existit, & proprietates conuertibilis cum illa est sua vnitas formalis. Ergo:

7 Præterea specialiter probat hanc conclusionem Scotus in 2. dist. 3. q. 1. à §. prima via, sic. Secundum Phil. 10. Metaphysice in omni genere est vnum primum, quod est metrum, & mensura omnium, quæ sunt illius generis. Istud vnum est reale: quia non potest esse mensura realium, nisi sit ens reale, sed indiuidua realia mensurantur illo vno: ergo illud vnum est reale. Ita autem vnitas non est singularis, vel numeralis ex se, quia nullum est singulare in genere, quod sit mensura omnium illorum, quæ

sunt in illo genere: nam secundum Phil. 3. Metaphys. in indiuiduis eiusdem speciei, non est hoc prius, illud posterius: ergo est vnitas formalis.

8 Item, quia secundum Phil. cap. De ad aliquid, idem, simile, & æquale fundantur super vnum: ita quod licet similitudo habeat pro fundamento rem de genere qualitatis, ratio tamen non est realis nisi habeat fundamentum reale, & rationem proximam fundandi realem: ergo vnitas quæ requiritur in fundamento similitudinis est realis, non autem est numeralis, quia nihil vnum, & idem, est simile, & æquale sibi ipsi, ergo formalis.

9 Præterea vnus oppositionis realis sunt duo extrema realia. Contrarietas est oppositio realis, quod patet, quia vnam realiter destruit, & corrumpit aliud, circumscripto omni opere intellectus: & non nisi, quia sunt contraria; igitur vtrumque illud primum extremum istius oppositionis realis, est vnum aliqua vnitate reali, sed non numerali, quia tunc præcisè hoc album esset primum contrarium huic nigro, vel præcisè aliud album, quod est inconueniens, quia tunc essent tot contrarietates primæ, quot indiuidua contraria: ergo illæ vnitates sunt formales, & existentes.

10 Præterea vnus actio nis sensus est vnum objectum secundum aliquam vnitatem realem:

sed non numeraliter: ergo formaliter. Probatio minoris, quia potentia cognoscens obiectum sic, scilicet in quantum hac unitate vnum, cognoscit ipsum in quantum distinctum à quolibet, quod non est hac unitate vnum numeraliter: quod patet, quia nullus sensus distinguit, hunc radiū solis differre numeraliter ab alio radio, cum tamen sint diuersi per motum solis, si circumscribantur omnia sensibilia communia, puta diuersitas loci, vel situs. Et si ponerentur duo quanta simul omnino per potentiam diuinam, quæ essent omnino similia, & æqualia in albedine, & quantitate, visus non distingueret esse ibi duo alba: ergo cognosceret vnum formaliter.

11 Secunda conclusio, vnitas formalis nature humane existentis in Petro est minor unitate numerali. Sic Scotus lococitato versu *quælibet* in fine dicens: *Et hoc modo intelligo naturam habere unitatem minorem unitate numerali.* Probo, quia vnitas, cui magis repugnat coniungi cum alia, est maior, quàm illa, cui non repugnat coniungi cum alia, sed unitati numerali repugnat coniungi cum alia unitate numerali, & unitati formali non repugnat coniungi cum unitate materiali, si quidem defacto sunt in Petro; ergo vnitas numeralis est maior formali, ergo formalis est minor. 2. Quia vnitas, quæ determinatur per aliam est minor, quam determinans, sed vnitas for-

malis determinatur, per unitatem numericam, ergo est minor unitate numerali.

§. III. Respondetur argumentis.

12 **A**D 1. argumentum concedo maiorem, ad minorem dico, quod natura generica, & specifica possunt esse, vel in statu conjunctionis cum existentia, vel ut sunt intentionaliter obiectiue in intellectu abstrahente. Secundo modo, præscindit à realitate, primo modo absoluto est realis, & existens, quia coniuncta cum existentia.

13 Ad 2. Respondeo probare naturam esse singularem, quod concedo, quia habet unitatem singularem; sed non probat, non esse vnum unitate formali: habet quidem vtramque unitatem, & vtraque existit vnica existentia.

14 Ad 3. Respondeo, quod est duplex vnitas formalis, vna, quæ datur per intellectum, alia vnitas, quæ est passio nature: si natura existit, necesse est, quod vnitas formalis eius, conuertibilis cū illa, etiam existat. Vnde illa maior Torrejon absoluta est falsa. Potest tamen distingui, vnitas formalis est per intellectum, de unitate formali rationis concedatur; de unitate formali nature existentis, negetur.

15 Ad illud Francisci Alfonso dico: quod medium est illimitatum ad conclusionem. Ideo non sequi-

sequitur, vnitas naturæ humanæ in Petro est singularis: ergo nõ est formalis. Quia vnitas realis in Petro diuiditur in numeralem & formalem; & habet vtranque, per numeralem repugnat illi diuidi in singularia, & per formalem diuidi in alias naturas sibi æuales. Vnde vnitas formalis in Petro est singularis singularitate, & formalis in quantum est proprietas nature, & sicut natura humana nõ destruitur ex eo, quod coniungatur singularitati: ita vnitas formalis nõ destruitur ex eo, quod coniungatur cum singularitate, & ita natura humana in Petro, & est vna formaliter, & est vna numericè, & realiter.

QVÆST. IV.

Verum natura in singularibus sint de se singulares?

Supponit hæc quæstio, quod absolute natura, quæ est singularizata, & existens, est singularis. Et querit reduplicando, vtrum de se sit singularis? Id est vtrum secundum se includat singularitatem in sua quidditate? Marginista Scoti in 2. dist. 3. q. 1. pro parte affirmatiua citat Fratrem Adamum in 1. dist. 2. parte 1. & quodlibeto 5. q. 12. & fundamentum est, quod sicut natura habet verum esse extra animam, ita singularitas conuenit ei secundum verum esse, & ita ex se est singularis. Propter quod nõ

est querenda causa, quare natura est singularis, alia ab ipsa natura;

2 Sed hanc opinionem impugnat Scot. ab incoueniente. Quia obiectum in quantum obiectum est prius naturaliter ipso actu: & in illo priori antequam intelligatur obiectum, est de se singulare: ergo intellectus intelligens illud obiectum sub ratione communis, intelligit ipsum sub ratione opposita suæ rationi, quod repugnat.

3 Respondeo cum Scoto 2. dist. 2. q. 1. §. Ad quæstionē, quod natura de se, vel secundum suam quidditatem non includit singularitatem, qua contrahitur. Quod probat Scotus per dictum Auicennæ 5. Metaphys. cap. 1. nempe, quod equitas tantum est equitas, neque ex se vna numeraliter, nec plures numeraliter. Et ratio est, quia nulla differentia materialis determinans naturā, est de eius essentia; sed singularitas est differentia materialis determinans naturam completam in sua quidditate: ergo natura in sua quidditate non includit singularitatem.

4 Ad argumentum Respon. Scotus, quod licet vnitas, & singularitas conueniant naturæ extra animam, cum hæc tamen differentia, quod natura petit ab intrinseco vnitatem formalem, quæ est passio eius. Singularitas autem: datur naturæ completæ à causa efficiente: ergo cū supponat singularitas naturam completam, non potest esse de quidditate eius; sed con-

tingens naturæ.

5. Quære: supposito, quod natura, quæ est in Petro de se, vel secū dū se nō est singularis. An de se sit communis & indifferens? Responderet Scotus ibi. Quod de se non est indifferens positivæ, neque cōmunis positivæ, quia hoc fit per relationem causatam ab intellectu, est tamen communis & indifferens negativæ, & reddit rationem, quia natura de se est prior ipso contrahente, & in quantum est prior naturaliter cōtrahente non repugnat sibi esse sine illo. Et hæc est comunitas negativæ, quia illud cui nō repugnat esse cū hac, vel illa singularitate est indifferens negativæ. Sed naturæ humanæ in Petro, ut est prior naturaliter differentia individuali contrahente, non repugnat esse sine hac, vel illa singularitate, neque de se petit magis hanc, quam illā ergo est communis negativæ.

QVÆST. V.

Verūm natura in Petro, & ipsa Petreitas sint vnum reale?

1. ET videtur quod non. Quod probo ex dictis nunc: quia natura in illo priori naturæ antequam contrahatur, potest esse sine singularitate cum qua est, & illi nō repugnat esse cū alia: sed id, quod potest esse sine alio, non est vnum realiter cum illo: ergo natura in Petro non est idem realiter cum Petreitate. 2. Quia cōtingens est,

quod natura humana, quæ est in Petro, cōiungatur cum Petreitate, hæc patet, quia de se non petit petreitatem, item quia per voluntatē diuinā coniungitur cum illa. Sed quod est contingens alteri nō est idem realiter cum illo: ergo natura hominis non est idem realiter cum Petreitate v.g. existente.

2. Respondeo, quod quamvis via generationis naturæ superiores non includant differentias contrahentes, neque singularitatem hanc neque hanc existentiam: tamen ex suppositione, quod existat sunt vnum realiter. Quia virtute existentiae fiunt idē realiter inter se, ita quod data existentia implicat ex suppositione, quod nō sint idem realiter cum tercio, & inter se. Item quia illud est vnum realiter, quod dum existit, est vnum reale in se, & diuisum realiter à quolibet alio, sic est in casu suppositionis: ergo.

3. Ad argumenta respondeo, quod absolute nō repugnat, quod natura ex se coniungatur cum alia existētia. Et quod absolute est cōtingens, quod coniungatur cum illa, cū qua existit. Tamen ex suppositione, quod existat natura: cū illa sint vnum reale, & ex hac suppositione implicat, quod non sint idem realiter.

4. Ex his habes, quod singulare reale, est quodam compositum ex natura, & existentia, & vnum reale determinatum, quod est vnum reale in diuisum in se, & diuisum numeraliter à quolibet alio.

QVÆ

QVÆST. VI.

I V Iso de vnitare reali, modo videndum est de distinctio-
ne reali illi opposita. Distinctum
realiter, dicit de formali relatio-
nem realem separationis inter en-
tia completa, & singularia a tua-
liter existentia. Et sic *distinctio rea-
lis in abstracto est relatio realis se-
parationis, vel separabilitatis in-
ter singularia existentia.* Propter
quod distincta realiter materialia
sunt ea existentia indiuidua, quæ
possunt habere illam relationem
separationis.

2 Sed distincta realiter ab-
solute, sine restrictione sunt ea in-
diuidua realiter existentia, quæ re-
latione separationis, opponuntur,
vt Petrus, & Paulus.

3 Eaque, quæ realiter distin-
guuntur, tres condiciones deside-
rant, secundum Doctorem subti-
lem in reportatis Parisiensibus, 1.
dist. 33. q. 2. §. Dico ergo. Vna est,
quod sint in actu, prout actus op-
ponitur ei, quod est in potentia ob-
iectiua, antequam habeat existen-
tiam. Secunda est, quod sint, non
virtualiter, vt effectus est in causa,
sed formaliter, & exprese. Tertia,
quod nõ sint idem realiter. Ex qui-
bus conditionibus probatur, quæ
sint, quæ realiter distinguuntur.
Name ea, quæ existunt, non virtua-
liter, sed exprese, & formaliter ex-
tra causas, & non sunt idem reali-
ter, distinguuntur realiter, sed Pe-

P. Villaverde.

trus, & Paulus sunt extra causas
formaliter, & exprese, & non sunt
idem realiter: ergo distinguuntur
realiter,

4 Etsi quæras, vtrum substā-
tia, & quantitas differant realiter
in Petro? Respondeo, quod sic,
quia existunt actu, & formaliter, &
non sunt idem realiter: ergo distin-
guuntur realiter. Probatum minor,
quoad tertiū terminū, nam quoad
duos primos est certa: quia ea, quæ
sunt idem realiter, sic se habent,
vt vnum non possit existere, non
existente alio, sed potest existere
quantitas in Eucharistia, non exi-
stenre sua substātia: ergo dum sunt
in pane, non sunt idem realiter.

5 Quod si inquiras, vtrum nõ
substantia in Eucharistia, & quan-
titas distinguatur realiter. (Idem
est de extremis, quorum vnū exis-
tit, & alterum non existit) Respo-
deo, quod non, quia relatio realis
positiua petit vtrumque extremū
positiuum, & existens, sed relatio
disiunctionis realis est realis, &
positiua: ergo petit vtrumque ex-
tremum reale, & positiuum, sed nõ
substantia, non est extremum posi-
tiuum, & existens: ergo.

6 Dices, ergo non est bonum
medium ad probandum distinctio-
nem realem, non identitas realis,
quia inter non substantiā, & quan-
tatem in Eucharistia est non iden-
titas realis; & tamen per me non
distinguuntur realiter: ergo nõ est
bonum mediū ad probandū distin-
ctionē realem, illud, non sunt idem

B

rea

realiter : quia non sequitur : ergo *distinguuntur realiter*, & ego posui illud mediū ad probandū distinctionē realem. Resp. quod illud mediū, *non sunt idem realiter*, sic sumptū est inadæquatū, tamen cōiunctum cum alijs conditionibus ibi positis, nempe, quod extrema existant, & quod sint nō modo virtuali, sed formali, & expresso, tunc medium est adæquatū, & antecedens. Et ego posui illud cum illis omnibus conditionibus.

CAP. II.

De Vnitate formali, & distinctione formali.

V Iso de vnitate reali, & distinctione reali, nunc restat videre de vnitate formali, & de distinctione formali. Et primo videre oportet, quæ sint idem formaliter in sententia Scoti. Et postea de distinctione formali illi opposita.

QVÆST. I.

Quæ sint vnū formaliter, & quas conditiones requirat.

I P Rimo quæro, quid sit vnitas, vel identitas formalis? Respondet Scot. in 1. d. 2. q. 7. §. *Sed hic restat. n. 41. voco identitatem formalem, vbi illud, quod dicitur sic idem, includit illud, cui dicitur sic idem in sua ratione formali, & per*

se primo modo, v. g. inter hominem & animal est identitas formalis, quia homo includet animal, formaliter in primo modo in sua ratione quidditatiua, & formali.

2 Quantum ad secundum quas conditiones requirat illud vnū formale? Respondeo ex Scoto in reportatis d. 35. quæst. 2. §. *Ad quæstionē*. Prima conditio requisita est, quod illud vnū sit realiter existens. 2. quod ea ex quibus cōstituitur illud vnū sint existētia. 3. quod non sint in potentia; sicut effectus in causa; sed formaliter, vel expressæ extra causam. 4. quod vnū ex illis in suo esse quiddatiuo includat formaliter aliud, & aliud sit sic inclusum in quidditate alterius.

3 Ex quibus deducitur, quod homo, & animal, ita se habent in Petro existēte, quod homo est idē formaliter cum animali. Probo 1. sunt idem realiter. 2. Existunt, & non sunt in potentia. 3. Non sunt virtualiter in causa, sed expressè. 4. Homo in suo esse quiddatiuo includit animal formaliter, & per se primo modo. Sed quādo aliqua realitates sic se habent, illud quod includit aliud, dicitur idem formaliter cum incluso: ergo homo est idem formaliter cum animali.

4 Ex his habes, quod quæ sunt idem formaliter, sunt idem realiter, & quod defacto præter idētitatem realē simpliciter, est etiā identitas formalis, vel idē formaliter, & aliqua, quæ sunt idē formaliter.

QVÆST. II.

Quid sit non vnitatis formalis? & quas conditiones requirat?

1 Quantum ad primum, quid sit non vnitatis formalis? Respondeo, quod est negatio repugnantiae ad essendum idem formaliter. Probo, quia non idem realiter est negatio repugnantiae inter aliqua in diuidua realiter existentia, ut sint idem realiter: ergo non esse idem formaliter, est negatio repugnantiae inter aliquas realitates existentes, ut sint idem formaliter. 2. Quia esse idem formaliter, & non esse idem formaliter sunt termini contradictorij repugnantes. Sed non esse idem formaliter, est negatio: ergo negatio repugnantiae. 3. Quia negatio repugnantiae est illa, quae nititur, & presupponit aliquam entitatem positivam, virtute cuius illi repugnat, esse. Sed sunt aliquae realitates virtute quarum repugnat, quod sint idem formaliter, quavis sint idem realiter: ergo illis sequitur negatio repugnantiae ad esse idem formaliter. Probatyr minor, quia rationi individuali repugnat, quod includatur in primo modo, & quidditatiue in natura specifica. 4. Proprietati repugnat per suam entitatem esse formaliter, & quidditatiue, ut pars quidditatis in sua natura specifica, quod patet, quia Aristoteles Topicorum cap. 4. inquit: *Proprium est, quod indicat, quidquid est rei. Soli autem inest, & conuersim praedicatur, quod indicat essentiam, &*

inest illi, iam supponit essentiam constitutam in suo esse. Sed quod supponit essentiam in suo esse constitutam, non potest esse formaliter, & quidditatiue in illa: ergo per suam realitatem repugnat illi naturae, cuius est proprium, esse formaliter, & quidditatiue in illa, & quod quidditas includat illam proprietatem tanquam partem formalem, & quidditatiuam eius. Idem dicit Porphyrius cap. de proprio. Quarto modo dicitur proprium, quod accidit soli alicui speciei, & omnino, ac semper, quod accidit naturae specificae supponit illam in suo esse quidditatiuo.

2. Quantum ad secundum, quas conditiones requirat non identitas formalis? Respondeo. Prima est quod illa, quae non sunt idem formaliter, sint idem realiter. 2. Quod existant. 3. Quod non sint virtualiter in causa, sed extra. 4. Quod vnum non includatur in alio formaliter, & quidditatiue per se primo modo. Et ratio est, quia identitas formalis, & non identitas formalis opponuntur, contradictorie: ergo debent habere aliquam conditionem oppositam repugnantem: sed identitas formalis petit, quod, quae sunt vnum formaliter, vnum includat formaliter, & quidditatiue aliud, & aliud sic includatur, ergo non identitas formalis petit, quod illa realitates, inter quas reperitur, sic se habeant, quod vna non includat formaliter, & quidditatiue aliam, neque con-

uerso. Et quod sint talis conditionis, vt ex realitatibus suis repugnet, & quod vna includat alteram formaliter, & quid dicitur in primo modo: eo quod alteri repugnet sic includi.

QVÆST. III.

De distinct. formali ex natura rei.

Hic non intendo, nisi declarare, quid intelligatur per distinctionem formalem ex natura rei secundum mentem, & doctrinam Scoti. Et primo notandum, quod sicut distinctio realis simpliciter sine aliqua restrictione, quæ reperitur inter Petrum, & Paulum opponitur identitati reali: ita quod repugnet, quod ea, quæ distinguuntur realiter inter se, sint idem realiter. Ita distinctio ex natura rei formalis opponitur identitati formali: ita quod repugnet, quod id, quod distinguitur formaliter ex natura rei ab alio, sit idem formaliter illi. Quid autem sit id entitas formalis, & quas conditiones requirat dictum est q. 1. huius capituli. Repugnat quidem, quod ea, quæ distinguuntur inter se sint vnum, eo modo, quo sunt distincta.

2 Hoc supposito primo inquiratur, quid sit distinctio ex natura rei formalis secundum intelligentiam Scoti. Et respondetur, quod est oppugnantia inter duas realitates, quæ sunt vnum simpliciter reale, & repugnantes ex natura rei, vt sint vnum formaliter. Sicut distinctio realis est oppugnantia inter duas res completas, & existentes,

quæ repugnant inter se virtute alicuius entitatis positivæ, vt sint idem realiter. Vt Petrus, & Paulus distinguuntur realiter simpliciter sine addito diminvente, virtute singularitatum: nam quælibet singularitas constituit vnum reale simpliciter indiuisum in se, & diuisum realiter à quolibet alio.

3 Istæ duæ distinctiones conueniunt in oppugnantia: differunt tamen in hoc, quod oppugnantia distinctionis realis habet pro fundamento ea, quibus repugnat esse idem realiter entitativè, & pro termino esse idem realiter. At oppugnantia distinctionis formalis ex natura rei habet pro fundamento realitates, quæ existunt actu, & formaliter, hoc est expresse extra causas, & sunt idem realiter inter se, & ex ratione sua positiva repugnat esse idem formaliter, hoc est, quod vna includatur in alia formalis inclusione quidditative in primo modo, vt dictum est, & pro termino identitatem formalem, iam dictam.

4 Quæro 2. quas conditiones requirat distinctio ex natura rei formalis? Scotus, in reportatis 1. distinct. 33. q. 2. §. Dico ergo ad questionem, solum intendit ibi, quod inter essentiam diuinam, & paternitatem est non identitas formalis, vt patet ex illis verbis, inter essentiam, & proprietatem est non identitas formalis. Et ad non identitatem formalem has posuit conditiones. 1. *Conditio est, quod non sint in potentia, sed in actu.* 2. *Quod*

non habeant esse virtuale tantum sed explicitè. Tertio, quod sint idè realiter. Quarto, quod vna realitas non includat aliam formaliter & quidditatiuè aliam in primo modo.

5 Tamen distinctio formalis positiua aliam requirit conditionem specialem distinctam a numeratis: nam iste terminus nō idè. ritas formalis, & iste, non idem formaliter sunt negativi, & ita de formali significant negationem inclusionis formalis, & quidditatiuè in primo modo dicendi per se, & negationem istius identitatis formalis. (illud includitur in alio formaliter, & quidditatiuè in primo modo, quod est natura generica respectu specificæ. Et sic homo includit formaliter, & quidditatiuè in primo modo naturam animalis.) At iste terminus distinctio formalis est positivus, ideo significat pro formali aliquid positiuum.

6 Dico ergo, quod ad distinctionem formalem ex natura rei istæ conditiones requiruntur. Prima est, quod ea, quæ distinguuntur sic, sint actu existentia, & in hac conditione conueniunt ea, quæ distinguuntur realiter, & ea, quæ distinguuntur formaliter. Secunda conditio est, quod non sint virtualiter, sicut effectus in causa; sed explicitè: & in hac conditione conueniunt, quæ distinguuntur realiter simpliciter, & quæ distinguuntur realiter formaliter,

cum addito diminute. Tertia est, quod sint idem realiter simpliciter. Et in hac conditione distinguuntur, quæ distinguuntur realiter formaliter ab his, quæ distinguuntur realiter simpliciter. Nam, quæ distinguuntur realiter simpliciter non possunt esse idem realiter. Quarta conditio est, quod inter ea, quæ distinguuntur realiter formaliter sit repugnantia positiua, vt sint idem formaliter, & quidditatiuè in primo modo.

7 Et quamuis non esse idem formaliter, & quidditatiuè, sit proprietas earum realitatum, quæ existunt explicitè, & sunt idem realiter inter se, & etiam repugnantia ad essendum idem formaliter, & quidditatiuè in primo modo, sit proprietas earundem realitatum; tamen, non esse idem formaliter, & quidditatiuè in primo modo, est proprietas negatiua, at repugnantia ad essendum idem formaliter, & quidditatiuè, in primo modo, est proprietas positiua.

8 Quod ostendo sic, demus, quod risibilitas sit propria passio inseparabilis ab homine, qui est in Petro existente. Natura humana existit in Petro, etiam risibilitas existit in Petro, & non sunt in eo virtualiter, sed explicitè, & sunt idem realiter inter se, quia sunt idem realiter in tertio. Tādè risibilitati repugnat, quod sit formaliter, & quidditatiuè in primo modo in homine; quia supponit ipsam naturam humanam,

cuius est passio, cōpletam, & perfecte tam in suo esse quidditatio, & essentiali. Item repugnat, quod natura humana sit de quidditate formali in primo modo risibilitatis, quia quod est quid completum, non potest esse genus respectu proprii. Ecce quod repugnantia ad essendum idem formaliter est proprietatis positiva illarū formalitatum, seu realitatum, quæ sunt idem realiter inter se; & distinguuntur formaliter ante operationem intellectus.

9 Obijcies: ergo Scotus procecit diminute in tractatu de distinctione ex natura rei formali. Patet consequentia, quia solum de dit conditiones, quibus probaretur solū non identitas formalis. Item quia nunquam probavit nisi non idétitatem formalem, quia in 1. dist. 2. q. 7. §. 2. Oportet, versus breuiter, sic resoluit: *Breuiter igitur dico, quod in essentia diuina ante actum intellectus est entitas A. & entitas B. & hæc non est formaliter illa; ita quod intellectus Paternus considerans A. & considerans B. habet ex natura rei vnde ista compositio sit vera A. non est formaliter B.* Et in reportatis, dist. 33. quæst. 2 §. Dico ergo ad questionem, inquit: *inter essentia, & proprietatem est non identitas formalis.* Respondeo negando consequentiam: quia sua intentio solum fuit probare, non idétitatē formalem, & hanc impleuit, & probauit. Nolluit quidem pro-

bare distinctionem ex natura rei formalem positiuam; quia erat nonum illis temporibus, & nolluit transire ad extremum positiuum.

10 Et si quæras, quomodo probatur fortiter distinctio realis formalis (quæ dici potest distinctio realis secundum quid, quia distinctio realis absolute est distinctio simpliciter) Respondeo: quod per conditiones ad illam requisitas; sic: illa, quæ existunt actu, & expresse, & sunt idem realiter inter se, & repugnat ex realitatibus suis, quod vna sit formaliter, & quidditatiuè in primo modo dicendi per se in alia, & e conuerso. Distinguuntur, & realiter formaliter, & positiuè ante operationem intellectus: sed humanitas, & risibilitas in Petro sunt actu, & expresse, & idem realiter cum Petro, & repugnat, quod vna sit formaliter, quidditatiuè, & in primo modo dicendi per se in alia, & e conuerso: ergo distinguuntur realiter non absolute, sed formaliter; vel realiter secundum quid. Et ita ista distinctio formalis inter realitates existentes cum diuisis conditionibus est minor distinctio reali simpliciter, & est media inter distinctionem realem simpliciter, & distinctionem rationis.

CAP. III.

De identitate, & distinctione graduum in subiecto existente creato.

TOta doctrina præcedens posita est hac intentione, ut videamus identitatem, quæ reperitur inter gradus rei completæ existentis, item, ut videamus distinctionem, quæ inter ipsos gradus reperitur ante omnem considerationem intellectus, & hoc iuxta mentem Scoti, idest iuxta Doctrinam eius. Et postea videbimus mentem Thomistarum; & tunc cognoscetur, in quo opponuntur. Subiecta istius disputationes, sunt creata, ut doctrina, quæ fuerit probata, deferuiat, ad Logicã.

QVÆST. I.

Quam identitatem habent homo, & animal in Petro?

Respondeo primò: habent identitatem realem: ita quòd natura animalis est idem realiter cum natura hominis in Petro existente, & natura hominis in eodem Petro est idem realiter, cum natura animalis. Probat, quia vtraque natura existit in Petro existente, quia existit

tente toto, partes eius existunt: sed natura hominis est pars Petri, & natura animalis pars est naturæ humanæ: ergo existunt. Præterea implicat, quòd existente Petro separentur: quia implicat, quòd sit totum, & non sint partes vnitæ. Sed quæ existunt inseparabiliter de potentia Dei, sunt idem realiter: ergo natura hominis, & animalis in Petro existente sunt idem realiter.

2 Respondeo secundò, natura hominis, & animalis in Petro, non distinguuntur realiter. Probo, vnum, & idem realiter opponitur repugnãter distinctioni reali: quia implicat, quòd vnum, eo modo quo est vnum, sit distinctum. Sed natura hominis, & animalis sunt vnum, & idem realiter in Petro: ergo implicat, quòd in Petro distinguantur realiter.

3 Respondeo tertio, natura hominis in Petro est idem formaliter naturæ animalis. Probo ex diffinitione identitatis formalis, quam dedit Scotus 1. distinct. 2. q. 7. §. Sed hic restat, nu. 41. *voco identitatem formalem, vbi illud, quòd dicitur sic idem, includit illud, cui dicitur sic idem, in sua ratione formali, & per se primo modo. Sed natura hominis in sua ratione formali includit per se primo modo naturam animalis: ergo natura hominis in Petro est idem formaliter naturæ animalis, vel cum natura animalis.*

4 Respondeo quarto, natura

animalis in Petro, non est idem formaliter naturæ hominis. Quia secundum descriptionem Scoti, *identitas formalis est, ubi illud, quod dicitur sic idem, includit illud, cui dicitur sic idem in sua ratione formali, & per se primo modo.* Sed natura animalis in sua ratione formali non includit per se primo modo naturam hominis: ergo natura animalis non est idem formaliter naturæ hominis in Petro existente. Minor probatur, quia primum non includit formaliter posterius.

5 Respondeo quintò, homo & animal sunt idem identitate formali non adæquata. Ita Scot. in reportatis 1. distin. 33. q. 2. §. *Exemplum, dicens: definitio, & definitum sunt idē identitate adæquata: sed homo, & animal sunt idem identitate non adæquate, dupliciter. Primo, quia animal ad plura se extendit. Secundo, quia homo plus includit, puta rationale.* Præterea probo hac ratione, quia illa sunt idem formaliter idē identitate adæquata, vel mutua, quando vnū in sua ratione formali includit aliud in primo modo, & quando illud aliud includit istud alterum per se, primo modo in sua ratione formali. Vel sic quando mutuo se includunt in suis rationibus formalibus in primo modo. Sed homo includit animal in primo modo in sua ratione formali, & animal non includit hominem per se primo modo in sua

ratione formali: ergo non sunt idem formaliter adæquate, & mutue.

6 Respondeo sextò, homo, & animal in Petro existente non distinguuntur ex natura rei formaliter distinctione positiua. Quia distinctio formalis positiua petit, quod vtrique extremo repugnet, quod se includant formaliter in primo modo; sed naturæ hominis, non repugnat includere in sua ratione formali, & essentiali, naturam animalis, potius habet istā inclusionem simpliciter: ergo, non distinguuntur formaliter positiuè, ad inuicem, nec mutue.

7 Respondeo septimò, natura animalis in Petro existente, distinguitur ex natura rei formaliter, quantum est ex parte sua non mutue, vel inadæquate. Probo, quia ad hoc, vt vnum distinguatur ex natura rei formaliter ab alio, quantum est ex parte sua, & non mutue, sufficit, quod existant, & expresse, non virtualiter, vt effectus in causa, quod sit idem realiter, & quod vni ex parte sua repugnet esse idē formaliter alteri, vel cum altero. Sed naturæ animalis hæc conditiones competunt in Petro existente respectu hominis. Quia superiori repugnat includere in sua quidditate inferiori: ergo. Et quidem homini non repugnat includere animal in primo modo: immò de necessitate illud includit.

8 Tandem dico: quod se habent,

bent, vt excedens, & excessum ad inuicem, quia animal excedit hominem in latitudine, eo quod ad plura se extendit. Et homo excedit animal; quia plus includit, pura, rationale. Nam, vt dixit Porphyrius cap. de Differentia: *Differentia est, qua species excedit genus.* Et finaliter etiam se habent, vt includens, & inclusum. Nam ante operationem, & considerationem intellectus, Species includit naturam genericam, & natura generica includitur in specifica. Homo includit animal ex natura rei, & animal includitur in homine.

QVÆST. II.

Quam identitatem, & distinctionem habeant animal, & rationalitas in Petro?

1 | **R**espondeo primò, quod sunt idē realiter inter se; quia quando implicat, quod aliqua quæ sunt in tertio, separentur realiter, sunt idem realiter; sed implicat, quod existente Petro, animal, & rationalitas, quæ sunt in ipso, separentur: ergo sunt idem realiter inter se.

2 Respondeo secundò, nō distinguntur realiter. Quia vnum, & distinctum opponuntur, ergo vnum realiter, & distinctum realiter opponuntur: sed sunt vnum, & idem realiter in Petro existente: ergo vt sunt in illo, non distinguuntur realiter.

P. Villaverde.

3 Respondeo tertio, non sunt idem formaliter inter se. Quia quādo vnum in sua ratione formali includit aliud formaliter, & quidditatiuè per se in primo modo; & è conuerso, sunt idem formaliter; sed rationalitas non includit animal, in sua ratione formali inclusione quidditatiua in quid. Neque hoc modo animal includit rationalitatem. Ergo non sunt idem formaliter. Minor probabitur cōclusionem sequenti. Ista conclusio est Scoti in repertatis t. distinct. 33. q. 2. § Item in formis, vbi dicit: *item in formis accidentalibus eadem est entitas simpliciter, à qua accipitur genus, & differentia, aliter enim albedo, nō esset forma simplex, sed haberet in entitate sua compositionem rei à re: & tamen entitas à qua accipitur genus, & differentia non est eadem formaliter.* Et in fine §. antecedentis dicit: *in creaturis potest inter aliqua esse simpliciter identitas, & tamen non formalis.*

4 Respondeo quartò: inter animal, & rationalitatem in Petro existente, est distinctio formalis ex natura rei ante omnem operationem intellectus, intelligendo ly *formaliter*, vt intelligitur à Scoto, nempe pro repugnantia ad includi formaliter, & quidditatiuè in primo modo. Probo sic, quando aliqua existunt, & habent in se esse explicitum, & non virtuale, vt effectus in causa, & sunt idem realiter simpliciter, &

C

repug

repugnat, quod sint idem formaliter, hoc est, quod se includant ad inuicem in quid, & primo modo; distinguuntur formaliter ex natura rei, sine consideratione intellectus. Sed animal, & rationalitas in Petro existente sic se habent ergo. Probo minorem, Primo de animali, nam existit actu in Petro, & explicitè, & non virtualiter, ut effectus in causa, & est idè realiter simpliciter cum rationalitate; & illi repugnat, quod in sua ratione formali, & quidditatiua includat, in quid primo modo, & formaliter rationalitatem. Ergo distinguitur formaliter ex natura rei à rationalitate ante considerationem intellectus. Omnes illæ conditiones patent. Præter illam repugnantiam ad essendū formaliter inclusiuè in quid; quæ probo sic. Implicat, quod illud, quod est prius, & completum in sua quidditate, includat formaliter, & in quid primo modo in sua ratione formali id, quod est posterius. Sed animal via originis, & compositionis, in sua quidditate est prius rationalitate: ergo implicat, quod animal in sua quidditate includat rationalitatem.

5 Secundo, probo de rationalitate, quod distinguatur ex natura rei positiuè ab animali ante omnem operationem intellectus. Nam rationalitas in Petro existente existit actu, & est expressè extra suam causam, & est idem realiter cum animali, quæ patet:

& repugnat illi includere formaliter, & in quid naturam animalis, quam conditionem probo. Ex Arist. 4. Topicorum cap. 2. *Manifestum est, quod non participat genus, differentia*, hoc est, manifestum est, quod differentia non includit genus; item ratione. Nam repugnat, quod vltima differentia includat genus: quia vltima differentia est illa, quæ in nullo in quid conuenit cum alia, quia tunc esset vltima differentia, & non, quod est contradictio. Sed rationalitas est vltima differentia in linea quidditatis: ergo implicat, quod in sua ratione obiectiuè includat animal in quid primo modo. Item, quia rationalitas, vel includit in quid formaliter, & in primo modo animal, vel non? Si nō, habeo intentum: si dicas, quod sic: ergo differentia componitur ex genere, & differentia; ergo differentia, quæ est ratio constituendi hominem, antequam constituat hominem, est homo, quod implicat; nam tunc esset ex natura rei ratio constituendi hominē, & nō esset ratio constituendi hominē.

6 Ex his manet probatum, quod differentia essentialis distinguitur ante operationem intellectus formaliter à natura animalis in Petro: & quod natura animalis in Petro distinguitur ante operationem intellectus à differentia formaliter positiuè; quia repugnat ad inuicem, quod se includant formaliter; & quidditatiuè,

cæteris conditionibus adiunctis. Et nota quod quiddam dictum est, de animali, & rationali, dicendum est de omni natura generica, & differentiali, & de natura specifica, & differentia individuali in individuo existente; quia eadē est ratio?

7 Habes etiā ex dictis, quod natura generica, & differentia, illam diuidens, sunt simul idem, & distinctæ in diversis lineis; nam sunt idem realiter inter se identitate reali simpliciter: & sunt distinctæ ante operationem intellectus distinctione formali, cū addito diminvente; & sic, vt terminis vtar Scoti, prima distinctio realis, quæ opponitur identitati reali simpliciter, dicitur distinctio realis simpliciter, & distinctio ex natura rei formalis, dicitur realis secundum quid, vt patet in reportatis 1. dist. 33. q. 2. per totam.

QVÆST. III.

Quam identitatem, & distinctionem habeant inter se natura

specifica, & proprietates in quarto modo?

1 **F**Acta comparatione inter naturam superiorē, & inferiorē, item inter naturā genericam, & rationem differentialem propriissimā. Nunc in præfenti fit comparatio inter naturam specificam, & proprietatem inseparabilē. Et vt determinetur subiectum ad maiorem claritatē, sit inter naturam humanam existen-

P. Villaverde.

tem in Petro, & risibilitatem, supponendo, quod risibilitas, vel risibile formaliter sit proprietas hominis inseparabilis.

2 Resp. 1. natura humana, & risibilitas in Petro existente sunt idem realiter: quia quæ existunt in terciō, ita quod de potētia absoluta non possunt separari durante terciō, sunt idem realiter inter se. Sed in Petro existente, natura humana, & risibilitas, existūt ita, quod de potentia Dei non possunt separari manēte Petro: ergo sunt idem realiter inter se. Alioquin propriū inseparabile, esset separabile.

3 Respondeo secundō: natura humana in Petro existente, & risibilitas, non distinguuntur realiter simpliciter, quia quæ sunt idem realiter simpliciter, non possunt distingui realiter simpliciter. Alioquin essent idem realiter simpliciter, & distinctæ realiter simpliciter. Sed natura humana in Petro existente, & risibilitas sunt idem realiter simpliciter: ergo non distinguuntur realiter simpliciter.

4 Respondeo terciō: natura humana, & risibilitas in Petro existente non sunt idem formaliter ante operationē intellectus: nam illa sunt idem formaliter ante operationem intellectus, quæ existunt, & explicitē, & sunt idem realiter inter se, & vnum in sua ratione formali includit aliud formaliter, in primo modo. Sed

C 2

natura humana, & risibilitas in Petro licet existat, & expressè: quia sunt extra causas, & sunt idem reale, vna nō includit alteram in sua ratione formali formaliter, & in primo modo dicendi per se: ergo non sunt idem formaliter. Habēt quidem non identitatem formalem. Minor patebit conclusione sequenti.

5 Responleo quartō: natura humana & risibilitas in Petro existente distinguuntur formaliter ante operationem intellectus, prout distinctio formalis opponitur identitati formali per inclusionem formalem toties repetitam Probo, quia illa, quæ existunt, & sunt, non virtualiter, vt effectus in causa, sed explicitè, & sunt idem realiter inter se; & repugnat, quod vnum in sua ratione formali includat aliud in quid, & in primo modo; distinguuntur formaliter positiuè ante operationem intellectus. Sic sunt natura humana, & risibilitas in Petro: ergo distinguuntur ante operationem intellectus distinctione formali opposita identitati formali per inclusionem in primo modo.

6 Minorem probo, de natura humana. Itē existit: quia totum compositum ex ea, & singularitate existit. Itē, est explicitè, quia est extra causas. Itē est idem realiter cum risibilitate, vt probatum est. Tandem habet cōditionē completiuā distinctionis formalis, nempe repugnantia, vt

sit idem formaliter risibilitati per inclusionē, quā probo, quia repugnat, quod illud, quod prius est cōpletū in suo esse quidditatiuō, includat formaliter in sua quidditate, in quid, & primo modo, illud, quod est posterius. Sed via generationis est prius natura hominis, quam proprietas, nempe quam risibilitas, in sua ratione quidditatiua completa: ergo repugnat, quod natura humana, risibilitatem includat in quid formaliter, & primo modo. Repugnantia stat in hoc, quod si natura hominis includeret formaliter, & in quid primo modo, tunc natura humana esset prius, & non esset prius ipsa risibilitate.

7 Illam minorem probo ex parte risibilitatis in Petro, quia existit, eō quod natura, à qua pullular, existit. Et expressè, quia non est virtualiter, vt effectus in causa: & est idem realiter cum natura humana, vt probatum est. Tandē illi repugnat includere formaliter in quid primo modo naturā humanā: quia si includeret illam sequeretur, quod natura humana esset generica; quia illi soli cōpetit includi per se primo modo; & non esset natura generica, quia est specifica. Itē, si proprietas in sua ratione formali includeret quidditatiuē, & in quid primo modo naturā, cuius est proprietas, sequeretur, quod proprietas, nempe risibilitas, esset cōposita ex risibilitate, & natura humana: Et tunc natu-

ra humana esset communis respectu risibilitatis. Et tunc risibilitas esset ex natura rei conuertibilis cum illa, quia proprietates: & non esset conuertibilis cum illa, quia natura humana esset communis illi: ergo repugnat, quod risibilitas includat in sua ratione formali naturam humanam formaliter, & in quid primo modo.

8 Dices, quod natura humana & risibilitas a parte rei sunt vnum realiter, & quod quando intellectus percipit naturam humanam formaliter secundum illam formalitatem, & risibilitatem secundum suam rationem formalem, facit intellectus per illas præcisiones distinctionem, quam in re non habent, quia in re non sunt præcisæ, sed vnitæ: ergo ista distinctio formalis non est in re ante operationem intellectus, sed fit per intellectus operationem:

9 Respondeo, quod istud argumentum multos intellectus confundit; sed diluendum est sic; notando, quod quando probamus veritatem, adhuc rei singularis, & existentis procedimus logicè, hoc est vtendo instrumento logico principali quod est syllogismus, iste componitur propositionibus, istæ ex subiecto, & prædicato, & non potest esse subiectum, & prædicatum nisi sint abstractiones, & præcisiones. Et vtimur præcisionibus, & reduplicacionibus, ad significandum, quo modo se habeat in re singularitas, vt talis, & natura vt talis. Quis ne-

get, quod singularitas ex natura rei sit ratio constituendi singulare, & quod humanitas ex natura rei non sit ratio determinata singularitate, tamè ea, quæ sunt in re ante operationem intellectus, non possumus probare nisi faciendo istas reduplicaciones, & præcisiones.

10 Vnde valde notandum est, quod est modus rei conceptæ, & est modus concipiendi ex parte intellectus. Modus rei conceptæ intrinsecus, competit illi ex natura rei, quinon potest illi deficere, vnde quando ex parte rei conceptæ, & cognitæ, ex natura rei ante cognitionem intellectus est aliquis modus, qui vni ex partibus componitur competit, & non alia, cognosco illam partem, vt partem habere talem modum, sed cognitio, neque facit illam partem rei partem illius, neque tribuit illi illum modum. Quare animali competit ex natura rei repugnantia ad includendum inquit rationalitatem: & etiam rationalitati repugnat ex natura rei includere in quid rationem animalis. Et has rationes cognoscit intellectus diuinus, immo & Angelicus, intuitiue sine reduplicacionibus. Sed a nobis, qui cognoscimus has realitates, non intuitiue, sed abstractiue non possunt probari sine abstractionibus, & reduplicacionibus. Tamè iste modus cognoscendi nobis conueniens pro statu isto, non dat distinctionem ex natura rei realitatibus; sed solum seruit ad cognoscendum distinctionem

non formalem, quam habent inter se per repugnantiam, quam habent ex natura rei, ut includantur formaliter, inquit, secundum suas realitates: & probandum illam.

QVÆST. IV.

Verum dentur præcisiones obiectiua, vel formales?

Hic se offert bona occasio tractandi istam quæstionem. Quia resolutio eius pendet ex dictis, an sit aliqua distinctio obiectiua actualis, & expressa ante omnem operationem intellectus.

1 Præcisio est idem, quod diuisio, præcisio diuiditur in formalem, & obiectiuam. Præcisionem formalem vocant Thomistæ actum intellectus, quia est formalis actus præscindens, & diuidens actualiter ea, quæ in obiecto non sunt actualiter distincta, ut quando cognosco in Petro animal, ut distinctum à rationalitate.

2 Diuiduntur tamen inter se, quia in casu posito de animali, & rationalitate, cõmuniter Thomistæ dicunt: istam præcisionem formalem præsupponere ex parte obiecti, distinctionem, vel præcisionem virtualem, quare præcisio formalis, & actualis, qua fit distinctio actualis inter illa prædicata, dicitur ab illis cum fundamento virtuali in re.

4 At plures ex Iesuitis dicunt illa prædicata, nullam habere

in re distinctionem, neque virtualem, sed omnia in Petro esse vnã realitatem: quare solû agnoscunt præcisionem formalem sine fundamento adhuc virtuali in re.

5 Præcisio obiectiua est, quando ex parte obiecti, inter animal, & rationale, v. g. ante omnem operationem intellectus est aliqua distinctio ex natura rei, quod si distinctio ex natura rei sit actualis, nõ virtualis, sed expressa inter realitates, quæ habent esse actuale, & nõ modo virtuale, ut est effectus in causa, sed expresse: ita quod vna realitas nõ includat aliã in suo cõceptu quidditatio obiectiuo: tunc est præcisio obiectiua expressa ex natura rei antequam intellectus faciat illam: quæ etiam potest dici præcisio formalis obiectiua, quia *formalis* in hac acceptione idem est quod expressa.

6 His positis aliqui Iesuite dicunt non dari præcisionem obiectiuam. Fundamentum est, quia ex parte obiecti nulla est distinctio inter prædicata, sed quando non est distinctio aliqua ex parte obiecti, non est præcisio obiectiua: ergo. Ex hoc deducunt non esse nisi præcisionem formalem intellectus, quia suo actu præscindit, & distinguit ea, quæ ex se nullo modo sunt distincta.

7 Thomistæ vero dicunt etiam non esse præcisionem obiectiuam actualem, sed tantû virtuale. Fundamentum est, quia ex parte obiecti non est distinctio actualis, sed tantum

virtualis. Et ideo præcisio formalis, fit ab actu intellectus, actualiter, & formaliter distinguente illa prædicata.

3 Scotista autem tenent dari præcisionem obiectiuam. Medium probandi est, quia quando est ex parte obiecti distinctio actualis, & expressa inter realitates ante operationem intellectus est præcisio obiectiua, sed inter animal, & rationalitatem ex parte obiecti est distinctio actualis, & expressa ante operationem intellectus, vt fortiter probatum est: ergo est præcisio obiectiua inter illa prædicata. Et hoc medium non solum probat conclusionem, sed impugnat oppositam, & cum eo solvuntur argumenta opposita.

CAP. IV.

De esse Essentia.

Quæritur primò, quid est esse essentia? Respò deo cum Scotus in 2. dist. 3. q. 1. §. qualiter, quod est esse quidditatum rei tantum, quod probat per dictum Auicena 5. Metaphys. cap. 1. dicentis: quod æquitas tantum est æquitas.

Quæritur secundo. Vtrum esse essentia sit de se singulare? Resp. cum Subtili Doctore ibi, quod nõ. Quod probat per dictum Auicena: ibi dicentis, quod de se non est singularis. Secundo probatur ratio-

ne, quia nullum materiale est de quidditate formalis essentia; sed singularitas secundum omnes est quid materiale: ergo non est de quidditate essentia; ergo essentia de se, vel secundum se non est singularis. Tertiò, quia quod supponit essentiam, non potest esse de quidditate essentia, neque essentia præsupposita in suo esse quidditatio, potest includere in suo esse, quod est posterius, sed esse essentia secundum suam quidditatem completam est prius singularitate: ergo esse essentia non est de se singulare.

Quæritur tertiò. Vtrum esse essentia sit prius singularitate, & existentia? Respondeo cum Subtili Doctore ibi, quod sic. Quia via generationis, quod contrahitur & determinatur, est prius ratione contrahente; sed esse essentia contrahitur, & determinatur singularitate, & existentia: ergo est prius singularitate, & existentia.

Quæritur quarto. Vtrum esse essentia sit vniuersale metaphysicum? Respondet Scotus, quod nõ. Primo per dictum Auicena dicitis: quod æquitas tantum est æquitas, de se neque singularis, neque vniuersalis. Secundo probo ratione, quia vniuersale metaphysicum actuale sit actu per cognitionem actualem; sed esse essentia, vt tale, non includit cognitionem: quia vt ait ibi Scotus ex se esse essentia est indifferens ad singularitatem, & ad cognitionem: ergo ex se, vel

se.

secundū se non est vniuersale metaphysicum.

Quæritur quintò. Vtrū esse essentia secundum se, sit vniuersale logicum? Respondet Scotus ibi §. *Ad primum*, quod non: quia vniuersale logicum fit actu per relationem rationis superioritatis causatam ab intellectu, sed essentia de se non includit illam, relationem rationis: ergo de se non est vniuersale logicum.

Quæritur sextò. Vtrū esse essentia de se sit aliquid reale, vel rationis. Respondeo ex dictis Scoti, quod non. Quia æquinitas tantum est æquinitas: ergo præscindit ab esse reale, & rationis. Item non est reale de se, vel secundum se, quia quod est reale includit existentiam productam; sed esse essentia, vt tale, non includit existentiam: ergo. Præterea nō est aliquid rationis strictè; quia ens rationis strictè, vt infra dicam, est quid fictum ab intellectu, sed esse essentia, vt tale, non est fictum ab intellectu: ergo esse essentia, vt tale, nō est ens rationis. Restat ergo, quod esse essentia ex se sit, quid præscindens ab esse reale, & rationis stricti.

Quæritur septimo. Vtrū esse essentia habeat vnitatem formalem? Respondeo, quod sic cum Scoto loco citato, quia secundum Arist. in Metaphys. vnitatis est passio entis, hæc conceditur ab omnibus: ergo esse essentia habet vnitatem sibi proportionatam. Hæc

est formalis, dicitur formalis, quia pullulat ab essentia, quæ est forma: ergo esse essentia habet vnitatem formalem.

Quæritur octauò. Vtrū vnitatis formalis sit minor vnitatis numerali? Respondeo cum Subtili Doctore ibi, quod sic, quia illa vnitatis est minor, cui minus repugnat diuidi, sed vnitati formali minus repugnat diuidi, quam numerali: ergo. Probo minorè, quia vnitatis formalis naturæ, vel essentia diuiditur in singularia, licet repugnet illi diuidi in naturas æquales. At vnitati singulari totaliter repugnat diuidi: ergo minus repugnat diuidi esse essentia, quam singulari.

CAP. V.

De ente rationis.

QVÆST. I.

Quid sit ens rationis?

1 **S**ubtilis Doctor quodlib. 3. §. *De primo* definiuit ens rationis sic: *Ens rationis est illud quod præcise habet esse in intellectu considerante.* In qua definitione duo sunt explicanda, primum est illud aduerbium *præcise*, secundum est illud verbum *considerante*.

2 Quantum ad primum ly *præcise* est additum restrictiuum, & exclusiuum. *Esse in intellectu præcise*

esse dupliciter excludere potest existentiam (nam ens rationis distinguitur contra ens reale, quod est esse existens) vno modo, ita quod excludat existentiam actualem, non tamen possibilem, & in hac acceptione creaturæ possibile à Deo cognite possunt dici entia rationis, quia non habent existentiam actualem, tamen non repugnat, quod habeant illam. Sic etiam Antichristus cognitus potest dici ens rationis, quia non habet existentiam actualem, potest tamen illam habere. Alio modo ly *præcise* excludit existentiam, ita, quod illud consideratum sit tale, vt repugnet illi habere existentiam, & in hac acceptione *hircoerbus* cognitus, dicitur ens rationis; solum est differentia inter ista duo entia rationis, quod illud, cui non repugnat esse reale, vel esse existentia, non est ita strictum rationis, sicut est strictum illud, cui repugnat esse reale, vel esse existentia, vt sit, sicut consideratur.

3 Quantum ad secundum, quid intelligatur per actum considerationis, vt consideratio est? Respondeo, quod secundum Berchorium in dictionario, *considerare, est cognoscere cum deliberatione, & secundum Antonium de Nebrixa, vt colligitur ex aduerbio consideratè, idem est considerare, ac cum aduertentia cognoscere.* Et in presenti considerare, idem est, ac cognoscere obiectum cum aduertentia, quod non est, sicut cognoscitur.

P. Villaverde.

4 Ex quibus colligitur intelligentia diffinitionis tradita ab Scoto, nempe, quod ens rationis est illud, quod præcise habet esse in intellectu considerante rem aliter, ac est in se: quæ coincidit cum illa S. Thomæ opusc. 42. cap. 1. dicentis: *Hæc entia, supple rationis, esse quando intellectus fingit per modum entis, quod non est ens.*

QVÆST. II.

De diuisione entis rationis.

1 ENs rationis cõmuniter diuiditur in illud, quod habet fundamentum in re, & in illud, quod non habet fundamentum in re. *Ens rationis cum fundamento in re est illud, quod in re præsupposita ad illud, habet aliquam similitudinẽ, scõ proportionẽ.* V.g. cæcitas habet aliquam proportionẽ cū nigredine; ideo quãdo percipio cæcitatẽ ad modum nigredinis existentis in oculo, facio ens rationis, quod dicitur cum fundamento in re. Item ratio realis habet aliquam proportionem cum linea: ideo quando percipio relationem ad modum lineæ egredientis à Patre ad filium, facio ens rationis cum fundamento in re, quod dicitur ratio rationis.

2 *At ens rationis sine fundamento in re est illud, quod ex parte rei præsupposita non habet similitudinẽ, neque proportionẽ cum obiecto representato.* Vt quando

D fin

fringo hircoceruū, in re non supponitur aliqua vnitas habēs proprietatem cum vnitate illa ficta ex hircō, & ceruo. Similiter quando percipio Petrū distinctū à se ipso, nullū præsupponitur fundamentū, neque aliqua distinctio in Petro, quæ præbeat occasionē intellectui, vt concipiat Petrum distinctum à se ipso.

3 Vltterius ens rationis cum fundamento in re cōmuniter diuiditur in priuationē negationē, & relationem, de qua queritur. Vtrū sit adæquata? In primis videtur, quod priuatio, & negatio rationis nō differunt specie: ex quo sequitur, quod ista diuisio est lata. Probatur antecedens, quia in tantum priuatio, & negatio rationis differunt specie, in quantum fundamenta specie differunt: sed priuatio, & negatio nō differunt specie: ergo. Probatur minor, quia priuatio, & negatio si considerentur formaliter, quoad carentiam nō habent diuersitatē; ergo solum differunt per habitudinē ad subiectū: nam priuatio est negatio formæ in subiecto apto ad habendum illā, vt cæcitas in homine; & negatio est carentia formæ in subiecto non apto ad habendum illam, vt carentia lucis in aere: sed differentia aptitudinis, vel nō aptitudinis in subiecto est extrarationem priuationis, & negationis: ergo non facit, quod priuatio, & negatio differant specie inter se.

4 Præterea denominationes

extrinsecæ sunt entia rationis cum fundamento in re, quando à nobis concipiuntur, vt adhærentia subiecto denominato, & tamen non sunt priuatio, neque negatio, neque relatio: ergo illa diuisio in tria membra est diminuta.

5 Præterea, quia concipiendo ea, quæ non sunt relata, vt relata, v. g. concipiendo naturā hominis cum relatione superioritatis ad Petrū, & Paulū. Formo ens rationis, quod dicitur relatio: ergo concipiendo Angelū ad modū iuuenis, formo ens rationis, quod dicitur substantia. Et concipiendo præsentia definitiua, quā Angelus habet ad locum, ad modū præsentia circumscriptiua, Facio ubi rationis: ergo sunt plura entia rationis, quam illa tria: ergo illa diuisio est diminuta.

6 Tandē, quia datur vnitas rationis, concipiendo ea, quæ sunt distincta in re, ac si essent vnū, & est distinctio rationis, quādo cognosco vt distincta ea, quæ in re sunt vnū: ergo sunt plura entia rationis cum fundamento in re, quā priuatio, negatio, & relatio. Sic Torrejon de ente rationis disp. 2. q. 2.

7 Respondeo cum communitententia, sub diuisionem entis rationis, in priuationem, negationē, & relationem, esse bonam, & adæquatā entis rationis habentis fundamentum in re. Et quidem opinio ab omnibus recepta non est deferenda nisi cum magno fundamento. Et primo probabo distinctio-

ctio-

ratione specificā. In ordine autē ratio-
nis. Et ex hoc prob. esse bonā di-
uisionē, neq; diminutā, neq; latā.

118. Dico 1. priuatio, & negatio
rationis differunt specie rationis
inter se, quia quando fundamen-
ta differunt specie entia ratio-
nis in illis fundata differunt spe-
cie. Sed priuatio, & negatio, vt
fundamenta, differunt specie inter
se: ergo, & priuatio, & negatio ra-
tionis. Probo minore, quia priua-
tio intrinsecē habet habitudinem
ad subiectū, quod habet aptitudi-
nem ad formā cuius est priuatio:
& negatio habet intrinsece habi-
tudinem ad subiectū non aptū ad
habendū formā, cuius est negatio:
sed istæ habitudines sunt proprie-
tates diuersæ inter se: ergo priua-
tio, & negatio differunt specie inter
se, quia ex diuersis proprietatib;
benè colliguntur diuersæ species.

9. Dico secundò, relatio
rationis cum fundamento in re dif-
fert essentialiter à priuatione, &
negatione rationis. Probo, quia
quando fundamenta differunt es-
sentialiter, & entia rationis in il-
lis fundata. Sed relatio, funda-
mentum relationis rationis, dif-
fert essentialiter à priuatione, &
negatione, vt per se patet: ergo
& relatio rationis differt essentialiter
à priuatione, & negatione
rationis.

10. Ex his concludo directè
respōdendo ad quætionem, quod
illa subdiuisio entis rationis cum
fundamento in re est adæquata:

P. Villanerde.

ponendo istam minorem: sed vltra
illa entia rationis nullum aliud
datur cum fundamento in re: ergo
illa subdiuisio est adæquata, & bo-
na: hæc minor patebitur ex solutio-
ne argumenti um.

11. Ad primū nego, quod pri-
uatio, & negatio formaliter non
differant specie. Ad probatic nem
dico, quod licet aptitudo, & non
aptitudo ex parte subiecti, sint
extrinsecæ priuationi, & negatio-
ni: sint tamē termini habitudi-
nis priuationis, & habitudinis ne-
gationis, & diuersitas termini suf-
ficit, vt ille habitudines propor-
tionatæ priuationis ad subiectum
aptum, & negationis ad subiectū
non aptum, sint diuersæ proprie-
tates, & ex diuersis proprietatib;
concluduntur diuersæ essentia.

12. Ad secundò intendens
probare hanc sub diuisionem esse
nimis angustam. Concedo deno-
minationes extrinsecas esse entia
rationis cum fundamento in re, &
nego minorem: pertinent quidem
ad relationem rationis, quia actus
videndi, v.g. habet habitudinem,
& tendentiā ad obiectum, quæ
est relatio, & quando concipio a-
ctum ad obiectum, vt adhærens
obiecto, formo relatiuū rationis.

13. Ad tertium dico, quod
quando concipio naturam huma-
nam, v.g. abstractam, & supra il-
lam causo relationem rationis ad
inferiora; hæc relatio est cum
fundamento in re, quia in re est
communitas, & ista est funda-

D 2

men-

mentum cōmunitatis positivæ logicæ. Ad consequentiã, ergo quãdo concipio Angelum ad modum iuvenis facio ens rationis, quod dicitur substantiã: concedo consequentiã: sed nego, quod sit cum fundamēto in re, quia Angelus indivisibilis nullã habet proportionē cum iuvene, quanto, & divisibili, & entia rationis cum fundamēto debent habere aliquã proportionem cum illo.

14 Ad aliud, quod quando concipio præsentiam Angeli ad modum præsentia circumscriptivæ. Concedo, quod tunc facio ens rationis cum fundamēto in re: tamen illud ens rationis pertinet ad relationem, quia ubi definitivum Angeli est relatio, & fundamētum relationis rationis factæ.

15 Ad ultimũ dico, quod unitas, & distinctio proportionaliter sumptæ sunt oppositæ, cūque distinctio rationis formaliter sit relatio, ita unitas rationis concipiēdo ut unũ, ea, quæ in re sunt distincta, est relatio rationis, quod si habet fundamētum in re, erunt relationes cum fundamēto in re, si autē non habeant fundamētum in re, argumentum non est contra nos, neque ad propositũ subiectum questionis, quia est cū fundamēto in re.

16 Itaque intellectus dupliciter procedit ad fingendũ entia rationis, vno modo ex superabundantiã, formando illa, ubi non est fundamētum in re, super quam fingit illa: sed in alio objecto extraneo.

Alio modo ex defectũ, quando nõ potest cognoscere privationem in se, cognoscit illam sub ratione nigredinis, cum qua habet aliquam similitudinem, seu proportionem.

16 Unde categoriã entis rationis sic est dividenda: ens ratio; nis, aliud cum fundamēto in re concipiēda, aliud sine fundamēto in re concipiēda. Relatio rationis cum fundamēto in re concipiēda, aliud privatio, aliud negatio, aliud relatio. Ens rationis sine fundamēto, aliud absolutũ, aliud relatiuum, absolutũ ut substantia rationis; relatiuum, ut distinctio rationis, & unitas rationis, ut hircocervus, & mons aureus.

QVÆST. III.

Per quam operationem intellectus fiat ens rationis.

Questio ista supponit tres esse operationes intellectus. 1. est simplex apprehensio. 2. Iudicium. 3. Discursus. Et quærit per quam istarũ fiant entia rationis.

2 Recentiores Complutenſes dicunt, relationes vniuersalitatũ nempe generis, speciei, &c. fieri per primã operationē intellectus: item privationes, & negationes. At, entia rationis predicati, & subiecti, fieri per iudiciũ, & relationes rationis antecedētis, cōsequētis, mediũ, maioris, & minoris extremi tatis, fieri per discursum. Neque aliud fundamētum habent, nisi quia entia rationis iudicij præquirunt iudiciũ, & entia rationis

Rationis discursus prærequirunt discursum.

3 Meritè noster de vniuersalibus disp. 3. q. 5. num. 5. dicit, quod primum genus istorum entium rationis, fit per simplicem apprehensionem. Tamen entia rationis iudicij, & discursus, illa iudicij non fieri per iudicium, neque illa discursus fieri per discursum. Sed omnia entia rationis, tã primè, quàm secundi, & tertij generis, fieri per simplicem apprehensionem, quæ est prima intellectus operatio. Quæ sententia explicatur per has tres conclusiones.

4 Prima, relationes rationis priuationis, negationis, & vniuersalitatatis fiunt per simplicem apprehensionem. Probat, quia fiunt per actum intellectus, sed facta sunt ante iudicium, & discursum: ergo fiunt per primam operationem intellectus.

5 Secunda, entia rationis secundi generis, vt subiecti prædicati, & propositionis, non fiunt per iudicium: quia per iudicium solum resultat, quædam denominatio extrinseca, subiecti cogniti, indicati, & prædicati iudicati. Sed denominationes extrinseca, non fiunt entia rationis, nisi per simplicem apprehensionem, apprehendentem iudicium, vt inherens obiecto denominato: ergo non fiunt per iudicium præcedens, sed per simplicem apprehensionem, quæ sequitur iudicium, cog-

noscentem iudicium, vt inherens obiecto iudicato.

6 Tertia conclusio, entia rationis tertij generis, nempe antecedentis, medij, cõsequentis, &c. non fiunt per discursum, sed per simplicem apprehensionem, sequentem discursum. Quia discursus solum dat obiectis denominationem extrinsecam. Sed nulla denominatio extrinseca fit ens rationis, nisi per simplicem apprehensionem cognoscentem formam extrinsecam denominantem, vt inherentem obiecto denominato: ergo ens rationis discursus, non fit per discursum: sed per simplicem apprehensionem sequentem discursum.

7 Ad resolutionem aduertendum est, quod secundum Scotum omne ens rationis, fit ab actu intellectus considerantis, vt considerans est. Quod patet, nam 1. d. 2. q. 7. § Sed hic restat, vers. Contra sic inquit: *quidquid intellectus causat sine actione obiecti circa obiectum præcisse, hoc est, virtute propria intellectus, & hoc loquendo de obiecto, vt habet esse cognitum in intellectu præcisse, & de intellectu vt cõsiderans est. Illud est præcisse relatio rationis.* Et in 4. dist. 1. q. 2. §. Hic primo, versu, *neque est ratio, ita ait: Sed intelligo ens in anima, tanquam secundo consideratum, non tanquam primo consideratum, ad quod considerandum, mouetur primo anima à re extra: sed tanquam ens in primo*

considerato, in quantum considerata: & tale ut in summa sit dicitur, non est nisi relati rationis.

8 Vbi notandum est primo, quod in istis locis loquebatur Scotus de relationibus rationis: sed in definitione posita in principio huius capituli loquitur de ente rationis, ut sic, & in omnibus dicit, quod ens rationis duas conditiones requirit, vna, quod sit præcisè in intellectu obiectiue, altera est, quod sit in intellectu considerante, ut considerans est. Secundo nota, quod ad faciendum relationes rationis aliquas, aliquando requiruntur due cognitiones, vna, qua intellectus actus à re extra per speciem acceptam à re extra considerat obiectum in se, & obiectum sic cognitum dicitur ab Scoto primo consideratum. Aliud obiectum est secundo consideratum super primum consideratum, vel in primo considerato, & istud secundo consideratum habet esse præcisè in intellectu secundo considerante, ut considerans est. Et hoc modo fiunt relationes rationis ex superabundantia, & sine fundamento in re. Quando autem relationes rationis sunt ex debilitate intellectus, ut in relationibus rationis cum fundamento, non videtur præcedere obiectum primo cognitum. Sed potius, quia non potest cognoscere illud ut est in se, fingit illud aliter quam est.

9 Tercio notandum, quod

considerare secundum Beætorium in dictionario, est idem quod cognoscere cum advertentia; idem colligitur ex Antonio de Nebrixa, nam secundum eum *considerare* est idem, quod cum advertentia. Cumque cognoscere rem cum advertentia, sit tantum dupliciter, vno modo sicut est in se, alio modo aliter, ac est in se: sequitur, quod considerare obiectum, quod est præcisè in intellectu, est idem, quod cognoscere rem, aliter, quàm est in se.

10 Modo pono primam conclusionem communem sine controuersia, priuatio, & negatio rationis fiat per primam operationem intellectus cognoscentem rem aliter, ac est in se. Probat, quando aduenit iudicium, iam facta.

11 Pono secundam, relationes rationis vniuersalitatibus sunt per simplicem comparisonem cognoscentem cum advertentia non præcedere in primo cognito relationem. Hanc probant directæ auctoritates Scoti *num. 7. alla*. Et ratio est, quia relationes rationis debent fieri per actum comparatum cum advertentia, vel per actum comparatum terminatum ad secundo cognitum, quod non habet esse nisi in intellectu cognoscente, vel formante, quod non est, ac si esset. Sed simplex comparatio habet hoc, & est prius quam iudicium: ergo per illam fiunt relationes rationis prædicabi-

cahilitatis. Confirmatur, quia
 Scotus in 1. d. 35. q. 1. § *Contra*
opinionem vers. *Contra secundam*
opinionem, dicit: quod intellectus
 comparativus, vel collativus, cō
 parando vnum obiectum ad al
 liud, ad quod non est comparatū
 ex natura sua, causat in obiecto
 comparato relationem rationis.
 Et in eo dem 1. d. 45. § *Licet hic*,
 inquit: quod intellectus compa
 ratiuus causat relationem ratio
 nis strictam.

12^m Loquendo de relationi
 bus secundi generis, nempe iudi
 cij. Respondeo, quod iudicium,
 aliquando est sine advertentia, a
 liquando cum advertentia, cog
 noscendo, quod nō est, ac si esset.
 Et quando est sine advertentia so
 lum dat obiecto denominationē
 extrinsecam: sed quando est cum
 advertentia causat relationem ra
 tionis. Vnde quando est sine ad
 vertentia, hoc est sine fitione ali
 culius, quod non est, ac si esset, nō
 facit relationes rationis secundi
 generis. At, quando est cum ad
 vertentia fingenti esse relationem
 in obiecto, quod ex se non est re
 latum, format relationem ratio
 nis iudicij. Et ratio est, quia illa
 comparatio est etiam fingitiua,
 & cum advertentia.

13^m Loquendo de relationi
 bus tertij generis, respondeo simi
 liter, quod a d. is discurrendi po
 test esse ordinatiuus tantum, vel
 ordinatiuus cum advertentia, nō
 esse in obiecto cognito talem re-

lationem rationis, & fingitiuus
 illius. Primo modo, non causat
 relationem rationis, sed tantum
 denominationem extrinsecam.
 Secundo modo causat relationē
 rationis discursus; & ratio est,
 quia habet virtutem fingitiuam
 causandi illā, quando homo vult,
 vitur illa.

14^m Argumenta Merineri, cō
 tra entia rationis iudicij, & dis
 cursus nituntur in hac proposicio
 ne; nempe, quod solum dant ob
 iectis denominationem extrinse
 cam. Quæ est falsa, quia quando
 adverto, & volo fingere relatio
 nes rationis per iudicium, facio
 illas.

QVÆST. III.

Verum denominationes extrinse
 cae sint entia realia? vel
 rationis?

AD intelligentiam subie
 cti quaestiois adverte,
 quod denominatio extrinseca di
 citur illa, quæ advenit subiecto à
 forma extrinseca, existente in al
 tero subiecto. V. g. paries dicitur
 visus, à visione existente in meo
 oculo. Et denominatio intrinse
 ca est à forma existente in subie
 cto denominato; vt papyrus dici
 tur albus ab albedine in illo exi
 stente.

2^m Suarez in Metaphys. disp.
 54. sect. 2. num. 20. Puente Hur
 tado in Metaph. disp. 19. sect. 7.
 dicunt.

dicunt: omnes denominationes extrinsecas prouenientes subiecto reali à forma reali, esse reales secundum se. Probant, quia parietem esse visum, nil aliud est, quam parietem repræsentari formaliter per talem visionem; sed parietem repræsentari formaliter per visionem realem, est quid reale: ergo. Secundò, quia datur obiectum formaliter cognitum sine aliquo ente rationis. Quia de conceptu formali cognitionis expressa est repræsentare formaliter obiectum: ergo posita cognitione reali obiecti realis, & obiectum reale formaliter repræsentatum, quibuscumque alijs se motis, datur obiectum formalitèr cognitum, sine aliquo ente rationis.

3 Vazquez 1. p. disp. 15. n. 12. & disp. 115. secutus Durandum in 1. dist. 19. q. 5. & 6. dicit omnes denominationes extrinsecas esse entia rationis. Quia per nomina significamus extrinseca, quæ cognoscuntur interius: sed parietem esse visum cognoscitur à nobis, ut aliquid intrinsecum ipsi parieti: ergo hoc nomen visus significat in pariete aliquid intrinsecum ratione cuius constituitur visus: ergo effectus formalis per hoc nomen visus significatus, est aliquid rationis.

4 Hæc quæstio, salua pace sic dirimēda est, visio realis terminatur ad albedinem realem. Certum est quod forma denominatiua est

realis, & obiectum est reale, & secundum entitatem realem terminat visionem. Restat ergo, quod denominatio extrinseca sit, vel forma, ut attingens obiectum, & sic est aliquid reale, vel obiectum terminans, ut terminans visionem, & sic est reale, vel quod sit ipsa forma, ut inhærens, obiecto viso. Et sic est ens rationis. Quia fingitur ibi inhærentia formæ in obiecto, quæ non est, in re.

5 Vel denominatio extrinseca est aliquid de relictum in obiecto à forma extrinsecè dominante. Et tunc est ens rationis. Quia concipitur, quod non est, ac si esset in obiecto.

6 Argumenta Suar. solum probant, quod obiectum esse repræsentatum, vel terminare realiter, esse aliquid reale, quod est verum. At quando concipitur forma, ut inherens subiecto, non negabit Suar. fieri ens rationis.

7 Argumentum Vazq. nullius ponderis est, quia nomen visus nõ est impositum, nisi ad significandum parietem terminare visionem. Quod si esse visum concipiatur, ut vere terminat visionem est quid reale, & sicuti est, ac si concipiatur denominatio, taliter quod forma sit inhærens subiecto, vel, ut aliquid posituum de relictum ab actu, tunc est ens rationis.

LIBER SECVNDVS.

CAP. I.

De obiecto, vt sic?

QVÆST. I.

*Quid sit obiectum, quid subiectū,
& in quo differunt?*

ESt quidem obiectum sciē-
tiaz polus nauigantes du-
cens, ideo oportet prius hanc stel-
lam ante aciem mentis propone-
re, vt radios in eam intellectus
tendens, recta via procedamus.
Sed ad determinandum obiectum
Logicæ, & aliarum scientiarum,
oportet prius de obiecto, & sub-
iecto scientiæ in communi noti-
tiam dare.

2 Quantum ad primum, obie-
ctum dicitur illud, quod ponitur
ante aciem mentis cognoscendum.
Quantum ad secundum, subiectū
capitur dupliciter, vnū est in quo,
aliud vero de quo. Subiectum in
quo dicitur illud, in quo est aliud.
Vt paries respectu albedinis. Sed
subiectum de quo, dicitur illud,
de quo aliud dicitur, prædicatur,
seu enunciatur. Secundū Aristi. lib.

1. De Priori resolut. cap. I.

3 Quantum ad 3. in quo diffe-
rant? Respondeo, quod subiectum
scientiæ est obiectum, non tamen
è conuerso. Quia intellectus, ante-
quam agat istam affirmationem
homo est animal. Apprehendit ho-
minem, & animal. Vtramque est
obiectum, quia sunt ante aciem
mentis, sed homo respectu anima-
lis est subiectum, non autem ani-
mal. Quia homo est, de quo dicitur
animal, & animal non est, de
quo dicitur homo, ideo valet est
subiectum scientiæ: ergo obiectū
sed è conuerso non valet, est obie-
ctum: ergo subiectum. Ex quo pa-
tet quod subiectum est magis de-
terminatum, quam obiectū. Quo
tamen non obstāte comuniter ac-
cipitur subiectū de quo pro obie-
cto scientiæ, & obiectum scientiæ
pro subiecto eius.

4. Competit quidem subiecto
habere proprietates sibi compe-
tentes, quæ de ipso verificentur, &
probentur; sed inter subiecta sciē-
tiarum aliqua sunt priora, aliqua
posteriora, vel proximiora, vel re-

motiora, secundum locum, quem ex se habent in ordine ad primum subiectum.

QVÆST. II.

De diuisionibus subiecti, vel obiecti scientiarum.

Dividitur obiectum, seu subiectum scientiæ in materiale, & formale: quæ diuisio de sumpta est ex Arist. 2. Phys. textu 17. obiectum formale, & materiale, dupliciter accipitur ab auctoribus, quidam dicunt, quod obiectum formale est illud, quod ita per se primo respicitur à scientiâ, ut omnia, quæ in scientiâ disputantur, illius gratia disputentur. Et quod materiale est illud, quod à scientiâ attingitur, non gratia sui, sed gratia alterius.

Alij dicunt: quod obiectum materiale scientiæ est illud, quod subest ratione formali, & obiectum formale est illa ratio, sub qua obiectum attingitur à scientiâ. v.g. ens consideratur à Metaphysica, sed sub ratione scibilis, & ita ens, ut ens, dicitur obiectum materiale, & scibilitas; sub qua consideratur, est obiectum formale.

3. Illi, qui dicunt obiectum formale esse illud, quod ita per se primo respicitur à scientiâ, ut omnia, quæ in ipsa disputantur, illius gratia disputentur. Deductunt obiectum, seu subiectum

primarium scientiæ esse obiectum formale. Quia subiectum primum, ita respicitur à scientiâ; ut omnia, quæ in ea disputantur, illius gratia disputantur. Vnde consequenter dicunt: quod quando Scotus quæst. 3. prologi q. 2. laterali. § De secundo dico. Et §. Ad primum argumentum primæ quæstionis, vers. Ad alia secundæ via dicit: subiectum primum, seu primarium, intelligit de subiecto, vel obiecto formali quod. Licet non de ratione formali sub qua. Itaque secundum istos est obiectum formale quod, illud, quod est subiectum primum in scientiâ.

4. Diuiditur ulterius obiectum, seu subiectum in primarium, & secundarium, adæquatum, & inadæquatum, quæ insequentibus examinanda sunt.

QVÆST. III.

Quid sit obiectum adæquatum scientiæ?

Scotus quæst. 2. lib. 1. de priori resolutione sex conditiones enumerauit requisitas ad obiectum primarium scientiæ. Sed in quæst. 3. vniuersalium tres tantum assignauit, eo quod istæ sunt potissima, ad quas alia reducuntur.

2. Prima est, quod in scientiâ præsupponatur, quod est, & quid est: ratio est, quia ad demō-

Grandum, v. g. quod homo est risibilis, debet præsupponi, quod est homo cognitus, de quo quaeritur. Et prærequiritur cognitio diffinitionis hominis, nempe quid sit. Quia definitio est medium ad demonstrandum hominem esse risibilem. Quia ignotum non probatur, nisi per id, quod prius est notum. Hanc conditionem desumpsit Scotus ex Arist. 1. Posteriorum. textu 2.

3 Secunda conditio est, quod subiectum habeat, passiones, quæ de ipso demonstrantur. Et ratio est, quia scientia nil facit, nisi demonstrare passiones de suo subiecto per sua principia intrinseca, à priori, vel per effectus à posteriori: ergo in subiecto præquiruntur passiones, quæ de ipso demonstrantur?

4 Tertia est, vt obiectum, & scientia, cuius est obiectum, adæquentur, ita vt nil sit in obiecto, quod non consideretur à scientia, & nil consideretur à scientia, quod non sit obiectum, vel pars, aut causa, vel effectus eius, aut aliquid aliud per se conducens ad cognitionem ipsius. Et ratio est, quia adæquatio obiecti cum scientia in hoc consistit, quod non excedantur ad inuicem, obiectum in linea attingibilis, & scientia, in linea attingentis.

QVÆST. III.

Quid sit obiectum primum in scientia.

1 **S**COTUS, quæst. 3. prologi §. 1. Ex dictis patet, num. 7. dicit: Primum obiectum est illud, quod continet virtualitèr omnes veritates illius habitus cuius est primum obiectum. In qua diffinitione duo sunt, & quod contineat virtualitèr veritates, & quod contineat omnes. Sed quia continentia virtualis est multipliciter, oportet scire, de qua continentia est verum, vel, quæ continentia virtualis requiratur.

2 Pro cuius declaratione est aduertendum, quod continentia est multiplex, quædam est essentialis, quando vnum cõtinet aliud in primo modo dicendi per se, quemadmodum inferius continet superius, vt homo continet animal. Alia est continentia vnitua, qua vnum continet aliud sibi idè realiter, vt natura continet passiones, hoc est proprietates. Alia est continentia potèrialis, qua superius cõtinet sua inferiora: vt animal continet sub se hominè, & brutum. Alia est continentia virtualis, quæ est habere aliud in virtute sua.

3 Continentia virtualis est tripliciter vna in esse cognito, quæ nõ est aliud, quàm continere notitiã alterius, v. g. homo causat speciẽ impressam cognoscitiuã sui, & ista species etiam est cognoscitiua ri-

sibilitatis. Alia cōtinentia virtua-
lis est in esse rei, & hæc est duplici-
ter, vna, quæ est posse alterū produ-
cere, sicut ignis potens produ-
cere alterum ignem, continet illum
hoc modo virtualitatis. Altera est
pullulationis, quæ est continere in
sua virtute illud, quod pullulat ex
ipso: vt essentia diuina prioritate
naturæ continet sua attributa,
nempè iustitiam, misericordiam,
&c. & ens continet verum, bonū,
aliquid vnum,

4. Præterea notandū est, quòd
veritates cōtentæ in primo obie-
cto sunt dupliciter, vnæ sunt for-
males, quæ sunt conueniētia affir-
mationis, vel negationis obiecto,
sicuti est. Aliæ sunt obiectiæ, &
sunt conexiones, vel coniūctio-
nes repertæ inter subiectum, &
proprietas.

5. Nūc dico: quòd eo ipso quod
Scotus dicit quod contineat vir-
tualiter per ly *virtualiter* exclu-
dit continentiam formale, seu es-
sentialem, & potētialem, si ly *vir-
tualiter* intelligitur in esse cog-
nito, non conuenit prædicta defini-
tio primo subiecto scientiæ ratio-
nis, quia ista habet pro obiecto
ens rationis, quod nō potest cau-
sare speciē realē, qua obiectū pri-
mū, & cōtētū in illo cognoscūtur.

6. Si ly *virtualiter* intelligatur
de cōtinentia virtuali, quæ conti-
net aliud in esse producto. Illa de-
finitio non conuenit scientiæ ratio-
nis. Inmō neq; Theologiæ de
Deo vno, quia essentia diuina non

producit productione effect' rea-
liter distincti passiones, propieta-
tes, vel attributa. Videtur solū re-
stare, quòd intelligatur de cōtinē-
tia solū pullulationis. Et si in isto
sensu accipiatur definitio, tūc se-
quitur quod est diuina. Quia es-
sentia diuina vt quod, & Pater, vt
quod cōtinēt virtualiter producti-
ne alias personas diuinas. Et tamē
in Theologia essentia diuina, est
obiectū primū: ergo si excluditur
continentia productionis, non est
definitio a se quata, quia non cō-
petit omni definibili.

7. Quid, ergo nobis dicēdū est?
Respondeo, quod eo ipso, quòd cō-
tinētia virtualis est tripliciter, &
Scotus nō possuit modū cōtinētiæ
virtualis determinatū, sed indif-
finitū, debet accipi accōmodatē.
Nā scientiæ rationis, vt est logica
magna, solū cōmpetit suo obiecto
primo cōtinētia virtualis pullulā-
tiæ, quia istud obiectū est quædā
species entis rationis (loquor de
obiecto formali,) & debet habere
proprietas rationis sibi propor-
tionatas pullulantes ex ipsa: sicut
naturæ, vel essentiæ reales habent
proprietas reales pullulantes ex
ipsis essentijs. Ethoc probō cōtra
Tartar. q. 3. Proœmiali §. Sciē-
dū est tertio; quia si nō haberet sub-
iectū primū proprietas, quæ de
ipso possēt probari in Logica. Se-
quæretur, quod Logica non esset
scientia: quia scientia est, quæ pro-
bat proprietas de suo subie-
cto, vel obiecto.

8 In subiecto autem primo scientiarum realium aliquando reperiuntur tres continentia virtuales, nam continentia pullulantiæ proprietatum, necessaria est in omni scientia, & ex quo primum subiectum est reale, potest causare speciem sui, qua ipsum obiectum, & proprietates cognoscantur, quæ continentia est inesse cognito. Et subiectum primum causat aliquos effectus, v.g. homo fit obiectum primum scientiæ humanæ, ex ipso pullulant passionēs, & mittit speciem sui, qua cognoscantur suæ proprietates, & causat motum, & visionem, & discursum.

9 Aliquando in subiecto primo est tantum duplex continentia virtualis, vna pullulationis, & altera productionis alicuius, vel aliquorum obiectorum. Vt Deus, qui continet virtualiter suas proprietates, & vt quid producit filium, & Spiritum Sanctum qui sunt obiecta secundaria Theologiæ. Tamē Deus non producit saltem pro statu isto speciem, qua ipse, & sua attributa cognoscantur. Et sic caret continentia virtuali inesse cognito defecto. Sed ista carentia non est defectus in Deo, quia si species est producibilis, potest illam producere, si implicat produci, non est defectus, non habere potentia ad illud, quod non potest esse.

QVÆST. V.

Verum idem sint subiectum primum, & adæquatum?

1 Q. Vod sic, probatur, quia Scotus q. 1. prologi ad primum dicit, quod obiectum, vel subiectum primum, & adæquatum sunt idem, nam ex quo subiectum est primum continet virtualiter omnes veritates illius scientiæ, cuius est subiectum primum; sed obiectum, quod continet omnes veritates, est adæquatum: ergo subiectum primum, & adæquatum sunt idem. Item, quia q. 3. prologi, §. *Ex dictis patet* nu. 7. probat, quod Deus est obiectum, vel subiectum adæquatum Theologiæ, ex eo, quod est subiectum primum: ergo idem sunt.

2 Sed contra, quia idemmet Scotus in 1. dist. 3. q. 3. §. *Quantum ad secundum arr.* num. 8. dicit: quod ad obiectum adæquatum requiritur duplex primitas. Vna continentia virtualis pullulationis, & alia continentia potentialis respectu inferiorum. Sed obiectum primum solum habet continentiam virtualement veritatum, vt patet ex definitione eius, posita hic, quæst. antecedenti num. 1. ergo non sunt idem, quia Latius patet ratio adæquati obiecti, quā primi. Maior patet ex suis verbis: *Tamen hoc non obstantē dico, quod ens est primum obiectum intellectus nostri* (id est

ada:

adæquatū, vt constat ex titulo questionis) quia in ipso concurrit duplex primitas, scilicet communitatis, & virtualitatis. Præterea subiectum primum excludit continentiam potentialitatis. At obiectum adæquatū includit continentiam potentialitatis: ergo non sunt idem.

3 Quid ergo nobis dicendū est? Respondeo, quod obiectum adæquatū est illud, quod continet omnes veritates attingibiles à scientia, ista continentia totalis, & adæquata, aliquando reperitur in continentia virtuali omnium intelligibilium ab illa scientia, vt contingit in Theologia. Aliquando ad istam adæquationem non sufficit continentia virtualitatis, sed ultra requiritur continentia potentialitatis. Vt contingit in ente, quod est obiectum adæquatū metaphysicæ: nam suas passionem continet virtualiter pululatiue, & obiecta inferiora, de quibus agitur in metaphysica, continent potentialiter, & vt contineat omnia, indiget vtraque continentia. Vnde bene sequitur obiectum primum continet virtualiter omnia intelligibilia a scientia: ergo est obiectum adæquatū eius. Obiectum primum continet virtualiter, & potèntialiter omnia intelligibilia à scientia, aliqua inquam virtualiter, & reliqua potentialiter: ergo est obiectum adæquatū. Non tamen sequitur, est obiectum adæquatū: ergo con-

tinet omnia obiecta scientiæ solum virtualiter, neq; sequitur altera pars determinatè, est obiectum adæquatū: ergo debet continere omnia partialia continentia virtuali, & potentiali.

4 Ad illa loca Scoti. Resp: quod in eis nulla est contradictio, neque oppositio, quia non procedit diffiniendo: Sed probando, si procederet diffiniendo, & diffinitio non competeret omni definitio male procederet, sed non processit nisi probando per proprietates competentes cuique obiecto: nam Deitati competit continere primo virtualiter omnes veritates Theologicas. Et ex hac cõcludit: ergo Deitas est obiectum adæquatū Theologiæ. Enti autem competit continentia virtualis suarum passionum, & potentialis respectu inferiorum, & ex ista totali continentia, conflata ex vtraque, concludit: ergo ens est obiectum primum, & adæquatū nostri intellectus. Itaque obiectum adæquatū est, quod continet omnia intelligibilia à scientia, & quod continet omnia intelligibilia à scientia est obiectum adæquatū.

tum.

CAP. II.

De obiecto logicae artis interna.

§. VNICVS.

Præmittuntur significationes istorum nominum dialectica,

& logica.

Nomen *Dialectica* desumptum à nomine Græco *Dialogome*, impositum est ad significandum artem disputandi ex probabilibus, vt coligitur ex Arist. 1. topicorum cap. 1. sed iam vsus loquentium extendit nomen *Dialectica* ad significandum artem benè disputandi in quacumq; materia. Vnde nomen *Dialectica* absolute significat secundum acceptionem communem artem benè disputandi acquisitam, at ad significandum lumen naturale intellectus ad disputandum, indiget addito determinante; & sic *Dialectica naturalis*, significat lumen naturale intellectus ad differendum.

2. Nomen autem *Logica* derivatum à nomine *Logos*, Græco, teste Subtili Doctore Scoto in initio prædicabilium, primò impositum est ad significandum sermonem internum, seu ratiocinationem internam, tamen multis hinc temporibus extensum est ad sig-

nificandum sermonem internum, & externum, non vt cumque, sed rationalem. Nec propter hoc confunditur logica cum Grammatica, Retorica, & Poësi. Quia logica respicit sermonem externum aptum ad significandum reatum discursum, Grammatica respicit sermonem congruum, Retorica sermonem præpositum, & Poësis sermonem sonorum.

3. Vltterius nomē *Logica* nunc non solum significat artem acquisitam benè probandi internè, & externè, sed etiam scientiam puræ speculatiuam agentem de instrumentis logicalibus sine directione. Vnde ad loquendum cum distinctione *logica ars*, significabit logicam directiuā, & logica scientia, significabit logicam sine directione. Similiter *dialectica ars*, significabit idem, quod *logica directiua*, & *dialectica scientia*, idem quod *logica scientia*.

4. Præterea logica alia est naturalis, quæ est lumen naturale intellectus. Alia acquisita, quæ est habitus genitus ex repetitione actuum logicalium, alia actualis, quæ sunt actus logicales, alia obiectiua, & ista est obiectum, circa quod versantur actus logicales.

QVÆST. I.

Quod sit obiectum logicae artis internæ?

Respondeo, quod actus intellectus, vt dirigibiles ad be-

nè discurrendum, & probandum. Hæc conclusio probatur, quia secundum Scotum q. 4. prologi, §. *Ad istas quæstiones* num. 3. Logica artificialis est ars directiua operationum intellectus, sed omnis ars directiua habet pro obiecto formali actum dirigibilem, ut dirigibile: ergo logica ars habet pro obiecto formali actus intellectus, ut dirigibiles. Præterea, quia quod dirigit logica ars primo, & per se, sunt actus intellectus: ergo quod primo, & per se est dirigibile à logica arte, sunt actus intellectus, ut dirigibiles.

2. Quæres, quod sit obiectum adæquatum logicæ artis internæ? Tartaretus quæst. 3. præcæmiali §. *Quantum ad secundum* artic. dicit, quod instrumentum sciendi, intelligo intellectuale, quia in illo est duplex primitas continentia, scilicet virtualitatis respectu suarum passionum, & potentialitatis respectu instrumentorū sciendi, vel actus intellectus in particulari: ergo.

3. Respondeo, quod licet in scientijs pure speculabilibus obiectum, quod habet illam duplicem primitatem continentem omnia attingibilia à scientia est adæquatum. Tamen in artibus aliter proceditur, quia artes respiciunt opus arte factum, vel arte factibile, & illud opus est obiectum adæquatum, siue cōpletum, ad quod obiecta, vel materie particulares ordinantur, tanquam ad totum

artificiale, sicut domus est obiectum adæquatum artis domi factoriæ, quia ad domum ordinantur partes. Similiter in omnibus artibus.

4. Nunc dico: quod obiectum adæquatum logicæ artis internæ est syllogismus rectus internus. Probatur, quia obiectum adæquatum artis est opus rectum artificiale, ad quod ordinantur reliquæ partes componentes illud totum: sed syllogismus rectus internus, est opus rectum artificiale, ad quod ordinantur tanquam partes diuisio, & diffinitio, &c. ergo syllogismus, est obiectum adæquatum logicæ artis internæ, ut rectè factibilis est. Tartaretus loquitur de logica speculatiua.

QVÆST. II.

Quod sit obiectum logicæ artis externæ?

1. Quoniam voces, secundum Arist. 1. Periherm. cap. 1. sunt earum, quæ sunt in anima passionum notæ. Ideo postquam dictum est de obiecto interno logicæ artis, vel docētis internæ, nunc oportet determinare de obiecto logicæ artis externæ, id est, de obiecto logicæ vocalis artificialis. Et quod dicitur de ea, intelligendum est de scripta.

2. Respondeo: ergo quod obiectum logicæ artis externæ sunt diffinitio, diuisio argumentatio, enun;

enuntiatio, & terminus vocalis, ut sunt rectè factibiles secundum artem. Probat, quia omnis ars directiua habet pro obiecto, ea, quæ ab ipsa sunt dirigibilia ut rectè fiat: Sed logica ars est directiua diuisionis vocalis, diffinitionis, argumentationis, enuntiationis, & terminorū vocalium: ergo ista sunt obiecta logicæ artis vocalis.

3 Quæres, quod sit obiectum adæquatum logicæ artis vocalis? Dicit aliquis sequendo, vestigia Tartareti, quod instrumentum sciendi vocale; quia est primum primitate continentiæ, quia continet sub se instrumenta sciendi specialia, nempe diuisionem, diffinitionem, & argumentationem vocalem: Et primitate virtualitatis, quia cõtinet suas passiones, & proprietates.

4 Respondeo dicendum, syllogismum perfectum, & rectum externum esse obiectum adæquatum. Probat, quia obiectum adæquatum artis directiue est illud; ad quod ordinantur partes rectæ, ut rectum sit opus completum: Sed logica ars est directiua, syllogismi recti, ad quem ordinantur reliqua obiecta partialia. nempe diffinitio, & diuisionis: ergo. Item, quia logica ars assimilatur artibus practicis, sed artes practicæ habent pro obiecto adæquato, opus completum, quod dicunt: ergo logica ars habet pro obiecto adæquato opus

perfectum, quod dicunt. Illud est syllogismus, ut rectus: ergo. Item præcipue, quia in hoc differunt artes dictatiuæ a scientijs speculatiuis, quod subiectum speculatiuarum, debet esse commune, quia de singularibus non datur scientia pure speculatiua, at subiectum dictatiuarum est singulare, quia conclusio earum est: ergo hoc opus sic est faciendum, v. g. syllogismus est argumentatio in qua quibusdam positis aliquid aliud sequitur ex his quæ posita sunt, sed nunc formandus est syllogismus hic: ergo hic syllogismus sic debet fieri, quod sit argumentatio in qua, &c. sed opus completum, ad quod diriguntur partes, est syllogismus: ergo.

5 Ad argumentum respondeo, quod subiecta prima, vel adæquata scientiarum speculatiuarū requirunt illas duas primitates (loquor de puris speculatiuis) quia obiectum adæquatum earum debet esse commune: at ad obiectum dictatiuarum, sufficit primitas finis, vel ordinis, nempe, quod ad ipsum opus completum singulare dictatum, & conclusum, reliquæ partes compositiue eius ordinantur.

6 Obijcies; rectitudo operationum voluntatis, est adminus proprietas intrinseca earum, sed operationes voluntatis dictatæ sunt reales: ergo rectitudines earum. Similiter rectitudo operationum intellectus est proprietas

earum, sed operationes dictæ intellectus sunt reales: ergo & rectitudines, sed per me operationes intellectus rectæ, sunt obiecta partialia logicæ, & syllogismus rectus est obiectum adæquatum: ergo obiectum adæquatū logicæ est reale. Hæc consequentia est cōtra Arist. 4. Metaph. tex. 5. cōtra Scotum q. 3. vniuersaliū, & q. 1. Elenchorū, & contra S. Th. super tex. Metap. cap. 5. lect. 4.

7 Hoc argumentum possui, vt sumerem occasionē dicendi, quæ nunc dico: benè video, quod logica ars est directiua, & quod operationes intellectus, & externæ debent esse rectæ, benè etiam video, quod in logica arte sūnt etiā regulæ directantes, & dirigentes, quoad quantitatem, & qualitatem propositionū: & etiam cognosco, esse regulas dirigentes, quibus locis ponendæ sunt propositiones: nam *incelarent* primo loco, ponenda est vniuersalis negatiua, & secundo affirmatiua, vt rectus sit syllogismus, in illo modo: & in *darj* primo loco ponenda est vniuersalis affirmatiua, & secundo particularis affirmatiua, & sic de reliquis figuris, & modis. Tamen debes notare, quod Artista ordinat illas propositiones inter se ponendū, quamque suo loco, hæc ordinatio actualis causat in propositionibus relationes rationis, sed non considerat de illis relationibus, nam tantum causat illas, logica vero purè speculatiua consi-

derat de illis relationibus rationis, quæ sunt rationes formales propositionū, vt dictum est in logica arte. Vterius in syllogismo ordinato, est relatio rationis causata ab artista ordinante, quæ est relatio rationis syllogistica, & formalis syllogismi, sed quia artista Logicus, vt artista, non cōsiderat de ea, non est obiectum suæ considerationis, sed effectus suæ dispositionis, & vt sit obiectum scientiæ debet esse obiectum considerationis, & subiectum de quo passionibus prebentur.

8 Ex his respondeo, quod syllogismus rectè factus, & rectè circumstantionatus qualitate, quantitate figura, & loco, est obiectum logicæ artis, & sic syllogismus internus rectus fabricatus ex tribus actibus intellectus rectis, est quid reale: sed secundum dispositionem rationis, causatam ab artista, est obiectum formale logicæ, non dictatiuæ, sed purè speculatiuæ, quæ est quasi reflexa, & consideratiua illius entis rationis, & probatiua proprietatum eius, & de obiecto formali logicæ non dictatiuæ, sed purè speculatiuæ. Et quasi reflexæ locuti sunt Arist. subtilis Doctor, & S. Thom. quod passim notauit in logica arte.

9 Habe ergo corde tenus, ad claritatem, & distinctionem logicæ artis, & purè speculatiuæ, quæ distinctionem, & claritatem nunquam vidi comprehensam, quod obiecta formalia sunt distinctissima:

ma: nām si ens rationis syllogisti- cum, quod est formale logicæ non distatiuæ, esset obiectum formale logicæ artis, & dictatiuæ, distatiua, & non dictatiua, directiua, & non directiua, non distinguerentur, & dictatiua non esset dictatiua, si essent eadem logica, & non dictatiua, esset distatiua, quod est impossibile. Vnde ad claritatem, & distinctionē remouendo confusionem, quam video in logicis, finita consideratione logicæ artis distatiuæ, gradum faciam, ad considerationem logicæ non dictatiuæ, & purè speculatiuæ.

QVÆST. III.

Verum Logica directiua sit propriè ars?

Dividitur logica directiua in obiectiuam, actuale, & habitualem. De obiectiua iam dictum est, quod sit obiectum eius, & sub qua ratione: de actuali, quæ est in actibus, nullus loquitur ex professo, sed de habituali, quæ est habitus genitus ex repetitione actuum. Ista habitualis est subiectū nostræ quæstionis, de quo quæritur an sit propriè ars, quod resoluen- dum est ex his, quæ requiruntur ad artem propriè.

2 Ioannes à S. Th. q. 1. art. 2. Vazquez 1. 2. disp. 85. cap. 1. n. 6. dicunt quod ad rationem artis solum requiritur, quod sit ratio re- cta operum agendorum, quæ con-

P. Villaverde.

tingenter fiunt. Secundò, quod ratio artis consistit in hoc, quod tradat determinatas regulas ne in opere error suppetat, quod autem materia sit diuersa, est extrinsecū, & accidentale. Ex his deducitur, sed logica directiua est ratio re- cta operum agendorum, & tradit determinatas regulas ne in operi- bus sit error: ergo habet rationē propriè artis.

3 Soto q. 4. conclusione 27 Toletus q. 4. proemiali, Patres Carmelitani disp. 1. q. 6. n. 65. & 68. dicunt: non esse propriè artem sed analogicè, & secundum quid, probant ex S. Tho. q. 57. art. 3. ad 3. ubi inquit: *Quod artes liberales dicuntur per quandam similitudinem artes.* Item, quia ars est in intellectu pratico, sicut scientia in speculatio, sed logica est in intellectu speculatio: ergo non est ars verè.

4 Dico ergo, quod logica docens, quæ est directiua, non est propriè ars. Probatur per diffinitionem artis, quam tradidit Arist. 6. Ethic. & secundum rectam intelligentiæ eius, quam dedit Scotus 1. d. 38. §. *Ad auctoritatē August. dixit Philot. Ars est habitus cum vera ratione factiuus, quæ ex plicat Scot. cū vera ratione, id est, cum reeta ratione directiua factiuus* dicitur habitudinē ad factibile. Factibile est opus reetū externū, ad distinctionē agibilis, nā agibile est opus reetū internū. Tum sic ars est habitus cum reeta ratione fa-

F 2

ctiuus

ctius, sed habitus logicæ directi-
uz, non est factius, quia dirigit
actus internos intellectus: ergo
non est propriè ars.

5 Obijcies: logica docens pri-
mo dirigit actus internos intelle-
ctus, & secundo factiones externas,
v.g. syllogismū vocalē rectū: ergo
est propriè ars. Resp. nego conse-
quentiā, disparitas est, quia ars ha-
bet pro fine opus externū, & ibi sū-
rit. At logica licet dicat de propo-
sitione, syllogismo vocalibz, &c.
Ista vocalia sunt media, quæ ordi-
nātur ad manifestandū opera inter-
na intellectus, quæ sunt finis signifi-
cationū, & sic non finiuntur exter-
nè, sed internè; per quod non est
propria ars. Hæc responsio est iux-
ta illud Arist. 1. Perither. c. 1. *Sunt
ea, quæ sunt in voce, earū, quæ sunt
in anima passionū notæ.* Id est me-
dia ad ea, quæ sunt in anima mani-
festāda, quia ad hoc institutæ sunt
voces significatiuæ.

6 Ad arg. posita n. 2. resp. quod
ad rationē artis propriè non suffi-
cit, quod sit ratio recta agendorū,
debet esse faciendorum. Alioquin
prudētia esset ars, quia est direc-
tiua agendorū. Ad 2. dico, quod li-
cet materia malitarum artium sit
accidētalis, tamen modus factibi-
lis super materiam externā est ob-
iectum per se, per ordinem ad quē
constituitur ars: logica directiua,
licet dicat de modo faciendi dif-
finitionem, v.g. non sit hoc sisten-
do in modo fiendi extrinseco, sed
in ordine ad intrinsecū rectū; prop-

ter quod non est propriè ars, sed
per similitudinē, vt ait S. Th. n. 3.

QVÆST. IV.

*Vtrum Logica docens, & directi-
ua sit propriè scientiæ?*

1 **M**odus sciendi est ratio fa-
ciens deuenire de notitia
noti ad notitiā ignoti, Scot. q. 1.
vniuersaliū adducit opinionē sine
auctore negantē. Primò, quia A-
rist. 6. Metaph. tex. 2. diuidit scien-
tiam in Mathematicā naturalē, &
diuinā, seu Metaphysicā, at logica
directiua nō cōtinetur sub aliqua
istarū: ergo non est propriè scien-
tia. 2 Quia modus sciendi non est
scientia, logica est modus sciendi:
ergo. 3. quia scientia stricta est de
necessarijs, logica directiua nō est
de necessarijs, quia est de actioni-
bus contingentibus: ergo.

2 **A**lia est sententia cōmunis,
dicens: Logicā docentem esse pro-
priè scientiam. Ratio potissima
est, quia illi conueniunt omnes cō-
ditiones requiritæ ad propriā scien-
tiā, propter quod oportet prius
scire, quid sit propriè scientia, vt
inde eueniatur ad resolutionem. 11

3 **H**anc de scientia dedit Arist.
1. poster. definitionem: *Tunc scire
opinamur vūūquodque simpliciter
& nō sophistico modo, qui est secū-
dum accidens, cū causam arbitra-
mur cognoscere, & quia illius est
causa.* Ad quam scientiam qua-
tuor requiruntur condiciones,
quas enumerat, & elicit Scotus ex
ipsa diffinitione in 3. distinct. 24.

§. *Ad quæſtionem verſ. Sed accipi-
piendo ſcientiam. Prima eſt, quod
notitia ſit certa, excludendo om-
ne n̄ dubitationem, & deceptionem.
Secunda, quod ſit cognitio
neceſſaria. Tertia, quod ſit per cau-
ſam evidentem intellectui. Quar-
ta, quod ſit per cauſam evidentem
neceſſariam applicatam ad conclu-
ſionem per diſcurſum ſyllogiſticū.
Et hoc modo ſublungit Philoſ.
demonſtratiuam ſcientiam proce-
dere ex primis, & veris, & no-
rioribus cauſisque concluſionis.*

4. *Uterius notanda eſt vna
ſubtilis diſtinctio Scoti in quæſt.
4. Prologi §. Ad argumēta, verſ.
Ad primum, quod actus, qui cō-
tingenter elicitur à potentia, po-
teſt conſiderari dupliciter, vno
modo in quantum contingenter
elicitur, alio modo in quantum
de eo aliquid neceſſario conclu-
ditur; verba Scoti ſunt, ad autho-
ritatem 6. Ethicorum. Reſp. per idē,
quia habitus partis ratiocinatiuæ
eſt circa actum, in quantum con-
tingenter elicitur, ſed habitus
ſcientificus, vel ſcientia, eſt circa
idem, in quantum de eo aliquid ne-
ceſſario concluditur.*

5. *Ex his reſpondeo primò:
quòd habitus Logicæ directiuæ
diſtantis de exiſtentia, & elicen-
tia actus per concluſionem, non
eſt propriè ſcientia. Nam ſcientia
debet cauſari ex principijs neceſ-
ſarijs. Sed principium vnum con-
cluſionis dirigentis ad formandū
inſtrumentum rectum, eſt contin-*

*gens: ergo, Patet minor in iſto ſyl-
logiſmo de diſſinitione. Diſſinitio
recta debet conſtare genere, & d iſ-
ferentia. nunc diſſinitio eſt facien-
da: Ergo debet fieri ita vt genere,
& differentia conſtet. Ecce minorē
contingentem, quæ dicitur de diſ-
ſinitione ponenda in re, & contin-
gens eſt exiſtentia reſpectu diſſi-
nitionis. Hoc idē inuenies, in
quolibet ſyllogiſmo dictante de
modo, quo fieri debet ab artiſta
inſtrumentum Logicale; vnde de
inſtrumento Logicali, vt contin-
gens eſt, non poteſt dari ſcientia
propriè, & ſic Logica directiuæ
habitualis non eſt propriè ſcien-
tia, quia ad minus procedit ex v-
na contingente.*

6. *Dico ſecundò, quòd de in-
ſtrumentis ſciendi ſingularibus,
& contingentibus, non vt contin-
gentia ſunt, poteſt dari propria
ſcientia. Quia de quolibet poteſt
dari diſcurſus ſyllogiſticus ex præ-
miſſis neceſſarijs. Ad quod notan-
dum, quòd ſingularia includunt
rationem ſpecificam, & genericā.
neceſſariò, & proprietates earū.
Nunc probatur ſic, omnis defini-
tio debet conſtare genere, & diſſe-
rentia. Sed hec diſſinitio eſt diſſi-
nitio: ergo debet conſtare genere,
& differentia. Iſt: ſyllogiſmus
conſtat præmiſſis neceſſarijs, non
aliter ac ite omnis homo eſt ani-
mal rationale, ſed hic homo eſt ho-
mo: ergo hic homo eſt animal ra-
tionale. Notitia iſtius concluſio-
nis eſt certa, euidens ex principijs*

necessarijs, & habita per discursum syllogisticum: ergo est propriè scientia.

7 Ad argumenta patet ex his, quòd Logica directiua non est scientia propriè, quia dicitur de contingentibus, vt contingentia sunt, & ideò non continetur, sub scientia proprià, vt sic. Ad secundũ, quòd logica, vt dictatiua, est modus sciendi, & reduplicatiuè, vt dictatiua, non est propriè scientia.

8 Obijcies: Scotus quæst. 1. vniuersalium dicit: Logicam docentem esse scientiam, sed per me Logica directiua est docens, quia traddit præcepta dirigentia ad faciendum rectè instrumèta sciendi, nempe diuisionem, diffinitionem, &c. ergo. Resp. quòd Scot. in Logica debet conformari cum sententiarijs, in quibus locis à me alegatis dicit: *quod habitus partis ratiocinatiuæ circa actum in quantum contingens, non est scientia. Sed scientia est circa idem in quantum de eo aliquid necessario cõcluditur.* Ideò respõdeo, quòd in logica loquutus fuit non reduplicatiuè in quantum directiua. Sed in quantum de ea potest aliquid necessario cõcludi.

9 Doctissimus noster Merino, quæst. 3. Proæmiali num. 6 tenens Logicam docentem esse scientiam. Obijcit, habet conclusiones ex principijs necessarijs per discursum syllogisticũ: ergo est propriè scientia. Antec. patet

isto syllogismo. *Syllogismus procedens ex principijs necessarijs, & euidentibus generat scientiam, sed demonstratio est talis: ergo. Respondeo, quòd subiectum istius syllogismi est demonstratio, non directiua vt quo, & vt est docens; sed vt quod. Et sic concedo, quòd demonstratio docens, vt quod est obiectum partiale scibile. Sed nõ probat, quòd Logica docens, vt qua docemur, sit scientia, adhuc obiectiue: nam vt docens, est modus sciendi, tantum, & non scientia obiectiua, nisi sit, vt quod considerata, de qua possunt probari proprietates.*

QVÆST. V.

Verũ Logica directiua, & docens sit practica, vel speculatiua.

Circa istam quæstionem prima sententia dicit, esse practicam tantum. Primò, quia Arist. 6. Metaph. cap. 1. diuisit scientiam speculatiuam in Mathematicam, & Metaphysicam, at Logica non continetur, sub aliquo membro istorum: ergo non est speculatiua, sed practica. Secundò, quia scientia, quæ dirigit, & dicitur de opere faciendo, est practica: sed Logica docens dirigit, & dicitur de opere facièdo: ergo. Tertio, quia facultas speculatiua est nobilior practica 6. Met. tex. 2. Sed Logica non est nobilior

Illos practicos: ergo non est speculatiua. Probat̃ur minor, quia Logica habet pro obiecto ens rationis, & practica habent pro obiecto opera realia.

2 Secunda sententia dicit: esse simul practicam, & speculatiuam: quia Logica, non solum agit de re operabili, sed etiam de re speculabili: ergo est simul practica, & speculatiua. Secundo, quia Logica versatur circa materias aliarum facultatum. Sed facultates, alia sunt practica, alia speculatiua: ergo logica est simul practica, & speculatiua.

3 Tercia sententia dicit, non esse simul practicam, & speculatiuam; sed tantum speculatiuam; quia differentia opposita diuidentes habitum non possunt inueniri simul in vno membro diuidente, sed practicum, & speculatiuum diuidunt habitum acquisitum: ergo non est simul practica, & speculatiua. Præterea, quia habitus practicus, est qui dicitur de praxi, sed Logica, non dicitur de praxi, quia dicitur de actibus intellectus, qui non sunt praxis: ergo non est practica. Restat ergo, quod tantum sit speculatiua.

4 Ad resolutionem questionis notandum, quod ex parte subiecti questionis supponitur, quod Logica docens est directiua operationum intellectus. Vterius ex parte prædicati sciendum est, in quo consistit habitus practicus, ut videatur an ratio practici in-

ueniatur in habitu Logicæ directiua? An non? Ad quod notandum nos non debere fingere nobis voces, sed sequi voces principis Philosophorum, & intelligentiam significatorum earum, sicut Philosophus intellexit.

5 Dixit Philosophus 3. de Anima text. 49. *intellectus extensio- ne fit practicus, & differt ab speculatiuo in fine.* Et 2. Metaph. 3. dixit: *finis speculatiua, veritas, practica autem opus.* Intellectus, non extenditur, quando respicit actus intellectus, quia sunt proprii pertinentes ad obiecta speculabilia, vnus directiuus, alter dictatus. Ergo, quando intellectus extenditur ad actus, debet ista extensio esse ad actus alterius potentia, quæ non sit intellectus. Et ex quo intellectus extenditur dictando ad actus alterius potentia, quæ intellectus, cognitio dictatiua debet esse, & prior, & directiua actus dictati. Quare S. Th. q. 14. de Veritate art. 4. sic inquit: *intellectus practicus idem est, quod operatiuus. Vnde sola extensio ad opus facit aliquem intellectum esse practicum.* In quo conueniunt Magistri vtriusque Scholæ.

6 Ex his deducitur, quid sit praxis, & quid habitus practicus. Dico igitur, inquit Scotus q. 4. Prologi §. *Ad istas questiones, quod praxis, ad quæ cognitio practica extrahitur, est actus alterius potentia, quam intellectus, naturaliter*

raliter posterior intellectuone, natus elici cōformiter rationi rectæ, ad hoc, ut sic actus rectus. Itaque praxis propriè tres condiciones requirit. Prima, quòd sit actus alterius potētiz, quam intellectus. Secunda, quòd sit posterior actu distante. Tertia, quòd sit natus elici cōformiter rationi rectæ distanti de illo actu recto.

7 Dico secundò, quòd habitus practicus est habitus dictatius, vel directius operis alterius potentiz, quam intellectus, naturaliter prius ipso opere, & natus rectificare opus, ut sit rectum. Itaque ad habitum practicum alia tres condiciones requiruntur. Vna, quòd sit directius operis, quòd sit alterius potentiz, quam intellectus. Secūda, quòd sit prior naturaliter ipso opere dictato. Tertia, quòd sit rectificatius illius operis. Vnde habitus practicus habet habitudinem intrinsecam respicientem opus rectum, non quodcumque, sed alterius potentiz, quam intellectus, & potērius naturaliter.

8 Ex his deduco istam conclusionem, habitus directius Logicæ docentis, non est propriè practicus, neque in sphaera practici. Quia habitus practicus debet esse directius operis alterius potentiz, quam intellectus, sed Logicæ docens, licet sit directiva, nō est directiva operum alterius potentiz, quam intellectus: ergo nō est practicus. Est sententia Scoti loco citato.

9 Sed contra obijcio, Logica docens est directiva operum externorum, nempe definitionis vocalis, & syllogismi vocalis, que sunt opera alterius potentiz, quam intellectus, & naturaliter posteriora intellectuone: ergo est practica. Respondeo, quòd opera locutionis logicalia ordinantur ad opera dictata intellectus, tanquam ad finem, & ut esset habitus practicus, debebat sistere in opere alterius potentiz: cum autem Logica non sistat in operibus locutionis, sed potius tendit ad opera intellectus dictata, tanquam ad finem, & opera intellectus dictata non sint alterius potentiz, hinc fit, quòd logica adhuc attingens opera externa dictata, nō sit practica. Nam finis practicæ est opus alterius potentiz, quam intellectus, & ea, que sunt in voce, sunt earum, que sunt in anima passivum nota.

10 Dico tertio, quòd habitus Logicæ docentis non potest esse simul practicus, & speculativus formaliter, & intrinsecè. Ad quod notandum, quòd habitus practicus habet ab intrinseco respicere opus alterius potentiz, quam intellectus, & duas proprietates, vna, quòd sit prior ipsa praxi, altera, quòd sit rectificatius praxi. At speculativus caret istis proprietatibus in ordine ad actus alterius potentiz: tunc sic; duæ differentia, vel proprietates oppositæ, non possunt eidem habitui

Constitutio competere; sed practicum formaliter, & speculatiuum formaliter habet proprietates oppositas, vt visum est: ergo, non potest esse simul practicum, & speculatiuum formaliter. Practicum quidem, directius est operis alterius potentia, quam intellectus; speculatiuum autem non est directius alterius potentia, quam intellectus, quæ proprietates oppositæ sunt, quæ oriuntur ex differentijs essentialibus constituentibus istos habitus.

11 Ex quibus sequitur, quod habitus Logicæ docentis sit speculatiuus intrinsecè; quia si non est practicum, neque practicum, & speculatiuum simul, sequitur, quod sit speculatiuum tantum, & intrinsecè. Item, quia habitus, qui licet dicat, dum non dicat de opere alterius potentia, quam intellectus, est speculatiuus ab intrinsecò: sed logica docens licet dicat, non dicat vltimò de opere alterius potentia, quam intellectus: ergo est intrinsecè speculatiuus.

12 Ad argum. ad illud Arist. respòd. ibi solum diuississe scientiam in speculatiuam, & realem, prout distinguitur à sermocionali, rationali, & morali, ideò non est mirum, quod ibi non fecerit mentionem Logicæ. Nihilominus tamen 3. Metaph. text. 2. enumerat Logicam inter scientias Theoricas, seu speculatiuas his verbis. *Dialectici ex probabilibus solum perscrutationem faciunt, quorum*

P. Villaverde,

Theorica est de omnibus.

13 Ad secundum: quod mediū est insufficiens, nam ad habitum practicum non sufficit, quod sit directius cuiuslibet operis, debet esse directius operum potentia distincta ab intellectu, quia intellectus extensione fit practicus.

13 Ad tertium: quod quando Arist. dixit: speculatiuam esse nobiliorem practicis, locutus fuit de speculatiuis principalibus, non de ministrabilibus, vt est *Logica*, quæ ministrat, & subseruit alijs scientijs.

15 Ad argum. secundæ sententiæ respondeo, quod *Logica* docens, vt docens, solum agit de directione operum intellectus, vt rectè fiant; & ita non agit de re operabili ab alia potentia distincta ab intellectu, quod requiritur vt esset practica. Ad secundum: quod *Logica* versatur circa materias aliarum scientiarum remotissimè, & extrinsecè; materia autem propria, circa quam *Logicæ* docentis, sunt operationes intellectus, vt dirigibiles.

16 Dices, quod *Logica* dicitur rationalis, quia habet pro materia, & obiecto formale ens rationis: ergo materia, & obiectum formale eius non sunt operationes intellectus, vt dirigibiles. Respòdeo, quod sunt duæ *Logicæ*, quæ dicuntur rationales, quia habent pro obiecto aliquid rationis: directiua habet pro obiecto actus

G

in

Intellectus, qui cum sint à ratione, ideo ab illis dicitur rationalis. Logica autem, quæ non est directiua, sed purè contemplatiua, habet pro obiecto formali ens rationis, à quo etiam dicitur rationalis, quia attingit ens rationis.

QVÆST. VI.

Vtrum Logica dirigens sit necessaria ad acquirendum scientias?

AD statum quæstionis sciendum, quod secundum Arist. 7. Metaph. cap. 1. *Necessarium ut sic, est quod aliter se habere non potest.* Aliud est absolutum, aliud ex suppositione, necessarium absolutum est illud, quod ex sua intrinseca entitate habet, quod sit tale: ut quod Deus sit. Necessarium ex suppositione illud est, quod ab aliqua causa habet, quod sit tale; vnde quia quatuor sunt genera causarum efficiens, materialis, formalis, & finalis, hinc fit, ut necessarium sit in quadruplici differentia, efficiens, ut ignis necessario causat ignem, materiale, ut homo constans materia corruptibili, necessarium est, quod corruptatur. Ex causa formali necessarium est, quod homo constans anima rationali, sit risibilis. Ex causa finali, necessarium est cibus, ut homo viuat.

Præterea necessarium ex causa finali, siue in ordine ad si-

nem duplex est, vnum simpliciter, aliud secundum quid. Necessarium simpliciter est illud, quod ita est requisitum ad consequendum finem, quod sine illo, finis consequi non potest, ut respiratio ad viuendum. Necessarium secundum quid illud dicitur, sine quo absolute finis potest consequi, non tamen ita commode: ut equus requiritur ad faciendum iter. Quæstio itaque nostra est de necessitate finali simpliciter. Vtrum sit ita necessaria ad acquirendum scientias, quod sine illa acquiri non possint?

3. Tabellus in sua Logica tractatu 1. cap. 4. dicit: non esse simpliciter necessariam; quia possunt esse demonstrationes sine illa: ut si rusticus diceret: omne animal utens ratione, est risibile, homo est animal utens ratione: ergo est risibile. Alij dicunt esse simpliciter necessariam: quia sine illa non potest esse demonstratio.

4. Respondeo, quod scientia potest acquiri absolutè, vel modo perfectò, & sine aliquo errore, ad acquirendum scientias absolutè sine modo perfectò, & sine regulatione, non est simpliciter necessaria: quia qui haberet principia intrinseca naturalia, solum cum Logica naturali, hoc est cum lumine naturali, faceret discursum & concluderet; sed quando sine Logica artificiali potest habere scientia, Logica non est simpliciter necessaria: ergo.

5 Respondeo secundo, quod ad acquirendum scientias; modo perfecto, & sine errore indiscursu, est simpliciter necessaria. Probat^{ur} 1. ex Arist. 1. Physicor. cap. 2. dicente: veteres multis erroribus fuisse cōspersos, & scientias imperfectē didicisse, quia Dialecticam ignorarunt.

6 Secundo probatur argumento Galeni *lib. an sanguis continetur in arterijs*, quo vsus est contra Erasistratum negantem Logicam esse necessariam ad cōparandū perfectē scientias. Quod tale est. *Aur ex quolibet sequitur quodlibet, aut non? Si sequitur sic argumentor. Cigni sunt albi, corbi sunt nigri; ergo Erasistratus est stultus.* Si nō sequitur; ergo necessaria est simpliciter logica, quæ doceat, quando aliquid sequitur ex aliquo. Tertiō, quia ad excludendum errorem in intellectu necessarium est aliquod medium, sed nullum est aliud præter Logicam docentem; ergo est necessaria simpliciter ad excludendum errorem a scientijs.

QVÆST. VII.

Vtrum Logica sit acquisita per Logicam?

1 **V**idetur quod sic, quia omnis sciētia acquiritur per Logicam. Sed Logica est sciētia: ergo Logica acquiritur per Logicā. Ex alia parte videtur, quod

P. Villauerde.

non; quia si Logica, acquireretur per Logicam, ante logicam esset alia Logica: & de illa quæretur. An acquiratur per Logicam, & sic esset processus in infinitum.

2 Respondeo, quod Logica artificialis, (dico artificialis, quia assimilatur arti) non acquiritur per Logicam artificialem. Ratio est, quia daretur processus in infinitum, & quia est prima ratio sciendi sine errore; & primæ rationes, nō habent alias primas; sicut existentia non indiget alia existētia; quia est prima ratio existendi. Quo ergo acquiritur primo? Respondeo, quod per Logicam naturalem; vel per naturale lumen intellectus; nam ex quo homo est rationalis, & intellectua^{lis}, naturaliter est apprehensivus simplicium, & illorum compositivus, & diuisivus, & per huiusmodi compositionem, & diuisionem admiratur ad inquisitionem huiusmodi compositionis, & diuisionis, sic quod ex aliquo noto venit in notitiā ignoti. Sunt, non aliqua adeo vera, quod ipsis ostēsis intellectui, intellectus non potest eis dissentire. Sunt etiam aliqui discursus, ita manifesti, quod si in intellectus assentiatur principijs, nō potest dissentire conclusionibus. Ex quo patet, quod intellectus ex principijs naturaliter notis, & ex vi sua naturali perquirendo modum, quo se habent, acquirere potest Logicam artificialem.

G 2

Ad

3 Ad solutionē argum. nota, quod Logica directiua, se potest habere vt *quo*, & vt *quod*. Respe-
ctu scientiæ, quæ acquiritur per-
fectè se habet, vt *quo*, & sic nõ est
scientiæ, sed modus sciendi præ-
cisè: vt *quod* se habet, quando se
habet, vt obiectum Logicæ specu-
latiue purè, & tunc est scientia
obiectiue, vt modo dicam, nam
instrumenta sciendi se habent, vt
quo respectu scientiæ acquisitæ, &
ista instrumenta sciendi sunt obie-
cta Logicæ purè speculatiue,
quæ agit de essentia, & propieta-
ribus diffinitionis, diuisionis, &
syllogismi, at ista instrumēta sunt
modi sciendi, per quod possunt
esse obiectum, quod, & scientiæ.
Ad argumentum, sed Logica di-
rectiua est scientiæ: vt directiua,
nego minorem: ergo acquiritur
per Logicam docentem, nego cõ-
sequentiam. Quia est primū, *quo*
scitur.

CAP. III.

De obiecto Logicæ purè spe- culatiue.

QVÆST. I.

Quid sit obiectum Logicæ purè
speculatiue.

Logica, quæ non est di-
rectiua, habet obiectū

materiale, & formale, adæquatū,
& partialia, quæ hic breuiter as-
signanda sunt, instrumenta scien-
di sunt obiecta Logicæ, non dic-
tatiue, quā vocauit, & voco pure
speculatiuam; quia in nullo assimi-
latur practicæ, sicut assimilatur
Logica dictatiua, vt directiua.
Probat, quia illud est obiectum
scientiæ, vel subiectum, de quo
tractat scientia, sed logica, nõ di-
ctatiua agit de instrumentis scien-
di, non dirigendo: ergo instrumē-
ta sciendi, non vt dirigibilia, sunt
obiectum logicæ non directiue.

2 Dices modus sciendi nõ est
scientiæ, sed instrumēta logica
sunt modi sciendi: ergo. Resp. quod
modus sciendi, vt *quo* non est scien-
tiæ, modi sciendi, vt *quod* est scien-
tiæ obiectiue, & sic instrumenta
sciendi, vel modi sciendi, vt *quod*
sunt obiecta scientiæ istius.

3 Diuiditur instrumentū scien-
di in diffinitionem, diuisionem, &
argumentationem. Et argumēta-
tio diuiditur in perfectā, & in im-
perfectam, idest in syllogismum,
& non syllogismum; syllogismus
autem diuiditur in suas partes,
nempe in enuntiationes. Et enun-
tiatio diuiditur in suas partes, ne-
pe in terminos, quorum vnus est
subiectum, & alter prædica-
tum. Omnia hæc sunt obiecta is-
tius Logicæ: quia agit de eis, in
yniuerfalibus de subiecto, & præ-
dicato. In Periherm. de enuntia-
tione in lib. de Priori resol. de
syllogismo, &c.

4 Omnia hæc sunt obiecta materialia istius logicæ, quia illud est obiectum materiale scientiæ, quod subest rationi formali, de qua tractatur in scientia, sed ista instrumenta subsunt rationibus formalibus, de quibus agit logica: ergo ista instrumenta sunt obiecta materialia logicæ. Patet minor, quia subsunt enti rationis logico, de quo agit ista logica.

5 Inter ista obiecta materialia syllogismus, est adæquatum. Quia illud obiectum, quod continet omnia, de quibus tractatur in scientia, est adæquatum, sed syllogismus continet omnia de quibus tractatur in ista logica: ergo syllogismus est obiectum adæquatum. Probat minor, quia syllogismus continet virtualiter suas proprietates demonstrabiles de illo, continet potentialiter sua inferiora, continet attributive, vel finaliter, propositiones, diuisiones, & terminos, subiectum, & prædicatum, quia omnia ista ordinantur ad componendum syllogismum: ergo continet omnia, de quibus agitur in logica. Conclusio est Scoti q. 3. vniuersalium.

6 Oppones Scotum q. 2. libri priorum, ubi dixit: *Syllogismus non est obiectum totius logicæ, modus sciendi est obiectum in tota logica.* Ad solutionem nota, quod tota logica comprehendit diffinitionem, diuisionem, & argumentationem syllogisticam. Socrates fuit Auctor artis diffinien-

di, Plato autem Auctor fuit artis diuidendi, sed Arist. Auctor fuit artis syllogisticæ, vt ipse testatur 2. Elenchorum in fine. Modo quando Scotus q. 3. Vniuersalium dixit syllogismum esse obiectum adæquatum logicæ, loquebatur de logica inuenta ab Arist. quando vero q. 2. lib. de priori resolutione dixit; nõ syllogismum, sed modum sciendi esse obiectum adæquatum logicæ, loquebatur de logica in tota sua latitudine, quod constat, quia in secunda auctoritate addidit illam dictionem *totius Logicæ.*

7 Vnde circa istam difficultatem hæc conclusiones possunt teneri in doctrina Scoti r. syllogismus in sua latitudine est obiectum adæquatum logicæ, quæ nunc existit Aristotelis. Ratio est, quia continet omnia de quibus tractauit Arist. in sua logica, aliqua virtualiter, vt passionem syllogismi, aliqua potentialiter, vt speciem syllogismi, & aliqua finaliter, quia ordinatur ad syllogismum, tamquam ad finem.

8 Sed contra illam conclusionem obiecit Scotus q. 3. Vniuersalium. Omnis scientia est per syllogismum, sed ponendo syllogismum pro obiecto logicæ datur scientia de eo: ergo syllogismus cognoscitur per syllogismum. Consequens est falsum, nam ex eo sequeretur, quod daretur processus in infinitum, vel quod idem esset notum, & ignotum.

Ref.

9. *quæ* Respondeo, quod syllogismus se habet vt *quo*, & vt *quod*, vt *quo* est prima ratio instrumentalis sciendi, vt *quod* est obiectum scientiæ de syllogismo. Et sic syllogismus vt *quo* scitur per syllogismum vt *quo*, sicut lux vt *quo* est ratio videndi vt *quod*, ex quo nullum ex his inconuenientibus sequitur, non processus, quia quando est vt *quo* est prima ratio instrumentalis sciendi, ultra quam non proceditur, neque secundum, quia vt *quo* est notior, quam conclusio, quæ probatur de ipso vt *quod*, & quod idem sub vna ratione sit clarius se ipso sub alia ratione, vel conclusione probata de ipso, non est contradictio. Contradictio esset, si esset notius se ipso sub eadẽ ratione formali.

10. *Secunda*, syllogismus in sua latitudine non est obiectum primum, seu adæquatum totius logicæ comprehendentis diuisionem, & diffinitionem, quia definitio, & diuisio sunt partes obiectiua logicæ, & tamen non sunt partes integrætes syllogismum: ergo syllogismus non est obiectum adæquatum logicæ in sua latitudine. Paret consequentia, quia obiectum adæquatum debet comprehendere, omnia obiecta de quibus complete agitur in scientia.

11. *Tertia*, modus sciendi est obiectum adæquatum totius logicæ. Ratio est, quia obiectum adæquatum debet continere omnia obiecta, de quibus agitur in

scientia, sed modus sciendi, vt sic continet omnia, quæ tibi astantur in logica, quia continet sub se omnes modos sciendi continentia potenti: ergo instrumentum sciendi, vel modus sciendi, est obiectum adæquatum totius logicæ.

12. His tamen non obstantibus satis probabiliter potest dici, quod syllogismus est obiectum adæquatum totius logicæ, quia continentia finali continet diffinitionem, eo quod diffinitio est medium, & terminus propositionum, quæ ordinantur ad syllogismum tamquam ad finem, & diuisio ordinatur ad distinguendum terminos aptos ad propositiones. Et ad testimonia Scoti dicendum est locutum fuisse probabiliter, quia secundum Tartareum in proœmio q. 3. §. *Quantum ad secundum*, probabiliter tenet, quod modus sciendi est obiectum adæquatum totius logicæ.

13. Sed obijcit noster Meritino q. 4. proœmiali num. 86. diffinitio independenter à syllogismo facit nobis notam essentiam rei, & diuisio facit nobis partes diuisi notas independenter à syllogismo: ergo non ordinantur ad syllogismum. Nego antecedens, nam dependenter à syllogismo fiunt tamquam à causa finali, quia diuisio, & diffinitio semper sunt in ordine ad syllogismum tamquam ad instrumentum principale eductiuum scientiæ, & probatiuum veritatis occultæ.

QVÆ

QVÆST. II.

*Verum obiectum formale istius
logica sit ens reale?*

Opinio recens est his temporibus tenens obiectum formale logicæ esse ens reale, non rationis. Fundamentum est, quia est vera, & propria scientia, sed de ente rationis non datur propria, & vera scientia, sed de ente reali: ergo. Minor probatur primo, quia obiectum formale propriæ scientiæ debet habere passiones, quæ de ipso demonstrantur; sed ens rationis non habet passiones, quæ de ipso demonstrantur: ergo. Secundo, quia scientia vera dicit relationem realem scientiæ ad scibile: sed logica circa ens rationis non potest habere vera relationem realem, quia ista petit terminum realem: ergo ens rationis non potest esse obiectum logicæ, quæ est vera scientia. Præterea ex Arist. de sensu, & sensato, *nil est in intellectu, quin prius fuerit in sensu*. Ens rationis non potest esse in sensu: ergo neq; in intellectu: ergo non potest esse obiectum actuum intellectus.

2. *Si quæras in quo ente realiter consistat ista ratio obiecti formalis logicæ?* Hurtado, & quidam modernus cum alijs dicunt, quod in actibus intellectus, ut actus sunt dispositi in forma modi sciendi logici, quia hæc actualis dispositio

in forma modi sciendi est denominatio extrinseca ab actu intellectus tanquam à forma proveniens. Sed denominationes extrinseca, quando proveniunt à forma reali, sunt reales: ergo in illis obiectis realibus consistit obiectum formale logicæ.

3. Franciscus Alfonsus disp. processuali sect. 6. p. 2. num. 90. dicit: subiectum materiale logicæ esse conceptus obiectiuos. Obiectum formale vero sunt conceptus formales, seu intellectiones formales, prout constituunt obiectiuos inesse diffinitionis, diuisionis, argumentationis, syllogismi, &c. Quod probat, quia obiectum formale est illud, quod attingitur à scientia ratione sui, & ratione cuius attingitur obiectum materiale; sed conceptus formales, prout constituentes obiectiuos inesse diffinitionis, diuisionis, &c. Sunt id, ratione cuius, vel sub qua attinguntur à logica ipsi conceptus obiectiuos: ergo sunt subiectum formale ipsius logicæ.

4. Alij dicunt: operationes intellectus, ut dirigibiles, & ordinabiles sunt ad constituendum ex rebus sibi obiectis modum sciendi logicum, esse obiectum formale logicæ. Fundamentum est, quia subiecta ratione attinguntur à logica. Etsi obijcias, quod logica agit de secundis intentionibus, & de ente rationis logico. Resp. quod hoc obiectum est per accidens, & accidentale logicæ.

3. Ego

5 Ego quidem bene video actus intellectus, ut sunt definitio, diuisio, & argumentatio, & syllogismus, esse instrumenta sciendi, & quod illi actus sunt reales: ergo instrumenta sciendi sunt realia. Logica agit de istis instrumentis sciendi, tamquam de obiectis propriis: ergo obiectum logicæ est quid reale.

6 Bene etiam video, quod isti conceptus formales, vel actus intellectus, habent alias rationes specialiores; nam isti ab intrinseco petunt, quod sint recti, ut sint vera instrumenta sciendi, & rectitudo eorum est proprietas intrinseca eorum, sicut rectitudo praxis est intrinseca praxi. Unde ista instrumenta, vel conceptus formales logici, ut rectè factibiles, sunt quid reale: tamen sub ista ratione sunt obiecta formalia logicæ directiua, non verò istius logicæ non directiua: de cuius obiecto est questio.

7 Præterea etiam video, quod ista instrumenta sciendi, vel conceptus formales intellectus, dicuntur habitudinem intrinsecam ad materiam, ut constituunt in ea definitionem obiectiuam, quia definitio formalis, ex quo est instrumentum sciendi, debet consistere in actu intellectus. Et ista habitudo est ratio formalis respectu actus intellectus, per quam differunt intrinsecè ista instrumenta, & quod ista habitudo est idem realiter cum actibus. Et sic scientia, quæ de-

monstrat proprietates istorum. actuum, est realis, & potest dici rationalis, in quantum habet pro obiecto actus rationis dictatos.

8 Sed præter hæc cognosco, quod ab arte Logica (dico artem latè) definitio ordinatur, ut pars instrumentalis ad propositionem, & propositio ad syllogismum, & syllogismus ad scientiam, ideo sunt instrumenta sciendi. Actus autem ordinantes ista instrumenta causant in ipsis instrumentis, quasdam relationes rationis: Sicut super animal, ordinando illud ad speciem, causat relationem generis, & supra id, de quo animal dicitur, causat relationem subiecti. Hæc quidem rationes sunt magis determinatæ: propter quod debent esse obiecta formalia, & illa, super quæ causantur, sunt obiecta materialia, & ista logica refert suam considerationem super istas relationes rationis.

9 Dico ergo, quod obiectum per se, & formale logicæ non directiua, consistit in ente rationis. Et quod instrumenta sciendi, seu conceptus formales, vel actus intellectus, prout constituunt obiectiuos, sunt obiecta materialia istius logicæ. Hæc sententia est principaliorum hominum totius mundi, est Arist. 4. Metaph. conclus. 5. Aberrois Comentatoris Arist. in principio Epitomes logicæ, & 4. Metaph. commen. 2. Abicenzæ 1. Metaph. cap. 2. subtilis Scoti q. 3. Vniuersalium. S. Tho.

7. Metaph. lect. 4. opusc. 42. capitulo 4. opúsculo 56. ante medium, & 70. q. 6. art. 1. & 1. posterior. lect. 20. Durádi in 1. dist. 19. q. 6. quam sequuntur innumerl moderni.

10. In primis ista logica agit per se de ente rationis. Probat, quia proloquium dicit, quod logicus agit de secundis intentionibus adianctis primis: ergo per se primo agit, de secundis intentionibus, & de connotato de primis. Et quod secundæ intentiones sint obiectum formale. Probo, quia istæ secundæ intentiones sunt formæ determinantes instrumenta sciendi, quibus sunt proximè apta ad componendum completum instrumentum, vt dictum est de termino ad componendum propositionem, de definitione ad componendum etiam propositionem, de propositione ad componendū syllogismū. Sed quādo à scientia attinguntur obiectum, quod est forma, & obiectum, quod est materia le, obiectum quod est forma, est formale: ergo istæ secundæ intentiones sunt obiectum formale. logica, non directiæ.

11. Ad argumenta, quæ intendunt, quod obiectū formale istius logicæ nō potest esse ens rationis, ad primū, nego, quod ens rationis nō habeat suas proprietates rationis demonstrabiles de illo per definitionē, nā sicut ens reale habet proprietates reales, ita ens rationis habet proprietates rationis.

P. Villaverde.

12. Ad 2. restandū, quod scientia ad scibile aliquādo habet duas relationes, aliquādo vnā tantū, quæ constituit illā in ratione scientiæ. Ista est relatio transcendentalis identificata cum ipsa scientia, quæ cōpetit scientiæ, siue obiectū sit reale, siue rationis, quod patet, quia Metaph. attingens ens rationis in sua latitudine est propriè scientia, quamvis obiectum sit ens rationis, quia habet istam relationem intrinsecam. Alia relatio scientiæ ad scibile est accidens per accidens scientiæ; quæ cōsurgit, si obiectum est reale, et si non est reale, & existens, non cōsurgit. Nunc dico: quod scientia realis, debet habere primam relationem intrinsecam, & nego, quod logica non habeat illā, quia logica actualis, & habitualis, sunt qualitates reales. Altera autem relatio petit obiectum reale, existens, sed est accidentaliter ad scientiam.

13. Ad solutionē illius de dicto Arist. nota, quod nihil est obiectiū in intellectu nisi prius fuerit in sensu, vel per speciem propriam missam ab illo obiecto, vel per speciem alienam. Hoc est alterius obiecti, sed ens rationis nō sicut in sensu, per speciem propriam, concedo, quia ens rationis non potest causare speciem realem, quia species realis, cum sit altioris perfectionis, non potest contineri in ente rationis. Per speciem alienam, nego. Et ita per speciem alienam potest

H

esse

esse obiective in intellectu.

14 Ad solutionem argumentorum intendentium, quod obiectum formale est ens reale: negando istam conclusionem, & respondendo argumentis: patet, quod non consistit in hoc, vel illo reali. Et in speciali ad illud intendens, quod conceptus formales sunt obiectum formale, prout constituunt obiectivos in instru nēto sciendi, quando dicit, quod sub ista ratione attinguntur rationes obiectivæ; dico, quod etiam isti actus attinguntur sub alia ratione formali rationis, & ita illa est obiectum formale.

QVÆST. III.

Cui enti rationis competit esse obiectum adæquatum Logicæ?

Proponitur prima sententia, quidam dicunt; quod enti rationis in sua latitudine; quia sic continet omnia entia rationis, de quibus agit ista logica; sed obiectum quod continet omnia obiecta de quibus agit scientia est, adæquatum: ergo ens rationis in sua latitudine est obiectum adæquatum logicæ. Hæc sententia tribui solet S. Tho. locis citatis, quæst. antecedenti num. 9. sed false imponitur illi.

Refelitur, quia obiectum primum adæquatum scientiæ est illud, quod neque excedit scientiam, neque exceditur ab illa, in

hor quidem stat adæquatio. Sed ens rationis in sua latitudine excedit logicam, quia logica per se non agit de aliquibus entibus rationis specialibus, neque de illo ente rationis in sua latitudine, quia de illo agit Meraph. sed solum de illis, qui fundantur in instrumentis sciedis: ergo, Et per hoc patet ad fundamentum oppositum, quia obiectum ut sit adæquatum, non sufficit, quod contineat omnia obiecta scientiæ, sed ulterius requiritur, quod non excedat ipsam scientiam. Et in his duabus stat adæquatio, & ens rationis in sua latitudine excedit scientiam logicam, non directivam.

Proponitur secunda sententia. Rubeus, & alij dicunt: quod dirigibilitas actuum intellectus est obiectum adæquatum formale logicæ, quia actus intellectus, ut dirigibiles, sunt obiectum adæquatum formale logicæ. Sed hæc dirigibilitas est quoddam ens rationis: ergo in ente rationis quod est dirigibilitas, stat ratio formalis adæquata obiecti Logicæ.

4 Reijcitur, quia vel hæc dirigibilitas consistit in potentia actus, qui potest esse rectus, vel non rectus, vel in ipsa rectitudine; sed primum, & secundum sunt quid reale: ergo prima competit actui intellectus in quantum potest esse rectus, & non rectus. Secunda est rectitudo, quæ est passio, & proprietas actus recti; ergo sunt ratio;

rationes reales sicut ipse actus. Præterea dato, quod hæc dirigibilitas esset ens rationis, est obiectum formale logicæ directivæ: ergo non est obiectum formale istius logicæ non directivæ. Alioquin eadem logicæ formalis esset directiva, & non directiva, a ctus intellectus, non haberent idem obiectum formale. Præterea ultra istam dirigibilitatem est alia ratio formalis ordinationis ad scientiam educendam, quæ facit formaliter instrumentum sciendi: ergo in illa debet consistere, & non indirigibilitate.

5 Obijcit, illud est obiectum adæquatum scientiæ, quod est finis scientiæ, sed finis logicæ est dirigere operationes intellectus: ergo operationes intellectus, ut dirigibiles, sunt obiectum adæquatum logicæ. Respondeo distinguendo minorem, finis logicæ directivæ est dirigere operationes intellectus, concedo. Logicæ non directivæ, nego, & ista non est directiva, sed pure contemplativa.

6 Obijcit secundò, operationes intellectus, ut dirigibiles, ab aliqua scientia considerari debent, sed non est aliqua nisi logica: ergo. Distinguo minorem nisi à logica directiva, concedo, à Logica pure speculativa sine directione, nego. Omnes quidem, qui has duas logicas non cognoverunt maxime confunduntur.

7 Proponitur tertiò, sententia N. Metinero in proemio Lo-

P. Villaverde,

gica quæst. 4. duas conclusiones proponit. Prima est, quod syllogismus est obiectum formale adæquatum logicæ, quam tetigit Arist. ex professo, quia ad ipsum ordinatur, omnia quæ tetigit ex professo Arist. nempe terminus, & enuntiatio, sed illud ad quod reliqua ordinantur in scientia est obiectum adæquatum: ergo.

8 Secunda est, quod instrumentum sciendi est obiectum adæquatum, & formale: quod idem est secundum ipsum, totius logicæ, quod probat, quia obiectum adæquatum scientiæ est illud, quod continet sub se omnia, quæ tractantur in scientia. Sed instrumentum sciendi, ut sic, continet sub se definitionem, divisionem, syllogismum, & omnia quæ continentur sub syllogismo, & ordinantur ad illum: ergo.

9 Et quidem videtur dimittente processisse, quia syllogismus habet partem realem constatam ex tribus actibus intellectus (loquor de interno, & ultra habet ens rationis) & non dicit (querendo in quo ente rationis consistat obiectum formale adæquatum) aliquod verbum de isto ente rationis. Item si per ipsum, obiectum formale, & adæquatum totius logicæ, consistit in modo sciendi, vel in instrumento sciendi, & ulterius, dicit, quod obiectum formale consistit in ente rationis. Debat dicere, quod consistit in ente rationis fundatum

in instrumento sciendi, & quod illud sit, & in quo differat à reliquis encibus rationis. De quo nihil ait.

QVÆST. IIII.

*Determinatur, quod sit obiectum formale adequatum
Logicæ.*

I Vo, sunt genera instrumentorum sciendi, secundum quod dictum est in dialectica parua. Vnum stat in tribus operationibus intellectus, alterum in operibus locutionis, nam secundum Philof. 1. Perihier. cap. 1. *voces ergo sunt earum, quæ sunt in anima passionum notæ.* Et Artem logicalem tradidit Arist. per voces significatiuas, vt constat, quia diffinitiones, & definita dicebat, esse voces significatiuas ad placitum, &c.

2 Loquendo de instrumento interno, nempe de actibus intellectus in ordine ad logicam non dictatiuam, & vt sunt obiecta eius, duo inuenio, vnum est physicum, & reale, nempe actus intellectus dictati, & recti, qui dicuntur instrumenta sciendi. Alterum est relatio, quam causat intellectus Artista ordinando ea ad suos fines.

3 Isti actus intellectus recti, sunt obiecta materialia istius Logicæ non dictatiuæ, & illæ re-

lationes rationis, quas causat intellectus Artista, sunt obiecta formalia. Hoc probatur, quia illud est obiectum materiale, quod subest formæ, & determinabile à formæ, vel à ratione formali; & formale, est forma determinatiua. Hoc est verum discurrendo per omnia obiecta scientiarum. Sed actus recti intellectus determinantur per istam relationem ordinationis ad scientiam, & relatio est forma determinans: ergo actus recti intellectus sunt obiectum materiale, & relationes sunt obiecta formalia.

4 Loquendo de actibus, seu de instrumentis sciendi vocalibus, vt sunt diffinitio, diuisio, & syllogismus, de quibus egit Aristoteles. Dico: quod diffinitio, vt est oratio significans ad placitum verum quid rei, est obiectum materiale istius Logicæ, at quando Artista ordinat illum, vel ad propositionem, vel ad scientiam, causat supra illam quandam relationem rationis ad finem, ad quem est ordinabilis, & ista relatio est obiectum formale, licet parziale istius Logicæ. Pater, quia illud est obiectum materiale, quod subest rationi formali, & determinatur ab ea, & obiectum formale est forma determinans: sed actus vocalis diffinitionis significatiuæ subest isti relationi, & relatio determinat illum: ergo diffinitio significatiuæ est

est obiectum materiale, & ratio
rationis, quæ illi competit est ob-
iectum formale; licet parziale Lo-
gicæ, non dictativæ.

5 Hæc, ut clare capias, illa
declaro hoc exemplo, intellectus
considerat rationem hominis, &
rationem animalis, & ordinat ra-
tionem animalis, & rationem ho-
minis ad componendum proposi-
tionem; & causat super animal re-
lationem rationis prædicabilitatis,
& supra hominem causat rela-
tionem subijcibilitatis. Scientia,
quæ respicit animal, ut subest illi
prædicabilitati, habet animal pro
obiecto materiali; quia animal
subest illi relationi, & determina-
tur ab ea, & relationem prædica-
bilitatis habet pro obiecto forma-
li, quia est ratio informans, & de-
terminans animal ad componen-
dum proximè propositionem.

6 Similiter consideras Artista
diffinitionem, ut rectè factibile,
considerat illam, ut rectam, quia
ut recta est instrumentum scien-
di, & ordinat illam tanquam par-
tem ad componendum syllogis-
mum perfectum, qui est instrumē-
tum sciendi completum, & cau-
sat super diffinitionem rectam
quandam relationem rationis in-
strumenti sciendi partialis ad in-
strumentum sciendi completum.
Diffinitio recta est quid materia-
le, quia subest illi relationi secun-
dæ intentionis, & determinatur
ab ea, & illa ratio rationis est
forma: quia determinat subiectum

materiale: ergo respectu scientiæ,
quæ reflectit super ista cognosci-
bilia, diffinitio recta, est obiectum
materiale, & illa ratio ordina-
tionis est obiectum formale. Simi-
liter de alijs instrumentis scien-
di respectu istius Logicæ reflexæ.

7 Nam Artista consideras syl-
logismum, ut rectè factibilem,
considerat illum, ut rectum, & e-
ligit, & ordinat illum in ordine
ad scientiam: quæ est effectus syl-
logismi perfecti, ut causa instru-
mentalibus illius scientiæ. Tunc lo-
gicus, non ut directivus, sed, ut
purè speculativus reflectit super
ista obiecta, & cognoscit, quod
syllogismus rectus est obiectum
materiale, quia subest illi ordina-
tioni passivæ, quæ est ratio ra-
tionis, & secundæ intentionis, &
quia determinatur ab ea. Et cog-
noscit, quod illa ratio rationis
est ratio formalis obiectiva, quia
forma determinans rationem ma-
terialem syllogismi. Et sic de ob-
iecto materiali, & formali istius
Logicæ purè speculativæ, & qua-
si reflexæ.

8 Loquendo de obiecto mate-
riali a quo istius Logicæ pu-
rè speculativæ dicitur, quod est in-
strumentum sciendi: & ratio est,
quia ab hoc, & illo instrumento
sciendi abstrahitur ratio instru-
menti sciendi, quæ continet vir-
tualiter suas proprietates, & po-
tentialiter omnia instrumēta scien-
di, & partes instrumentorum. Sed
obiectam, quod continet omnia
obiecta

obiecta attingibilia à scientia est adæquatum illius scientiæ: ergo instrumentum sciendi est adæquatum istius Logicæ.

9 Obijcies: quòd cap. antecedente. quæst. 4. num. 3. determinavi, quòd obiectum adæquatum Logicæ erat syllogismus, non instrumentum sciendi, vt sic. Modo dico, quòd instrumentum sciendi, vt sic est obiectum adæquatum Logicæ: ergo procedo inconsequenter, & cum contradictione. Respondeo, quòd ibi loquor de obiecto Logicæ directiæ, vt talis, cuius obiectum debet esse opus singulare dictatum. Et obiectum adæquatum debet esse opus completum singulare dictatum, quòd conuenit syllogismo, non instrumento sciendi, vt sic. Modo loquor de Logica non dictatiua, sed purè speculatiua, (dico purè speculatiua, quia in directione non conuenit cum practica, sicut conuenit directiua Logica, licet non sit practica, vt dictum est:) quæ non respicit pro obiecto adæquato syllogismum factibilem reduplicatiuè, sed abstractit ab hoc, & illo obiecto, rationem communem, quæ contineat diuersis modis omnia puræ speculabilia, de quibus agitur in ista Logica, quasi reflexa: & sic, neq; est in consequentia, neque cõtradictio, nota quæ ibi dixi.

10 Sed loquendo de obiecto formali, & adæquato istius Logicæ purè speculatiuæ, dico: quòd

consistit in relatione rationis fundata in instrumento sciendi, & terminata ad scientiam, vel veritatem demonstratam, vel demonstrabilem. Ad cuius claram intelligentiam nota, quòd sunt varia obiecta formalia partialia istius Logicæ; Nam ratio ordinationis fundata super diffinitionem est distincta in specie à relatione ordinationis fundata super diuisionem, & ratio ordinationis fundata super syllogismum perfectum, qui est instrumentum completum sciendi, est distincta in specie à relationibus rationis dictis. Item ratio generis est distincta specie, à relatione speciei, tam subijcibilis, quam prædicabilis, quas causat intellectus super obiecta cognitionum. Item, ratio termini ordinati ad propositionem, & ratio propositionis ordinata ad syllogismum differunt specie, quia habent diuersa fundamenta, & diuersos terminos ad quos immediatos, quia terminus est fundamentum vnius, & propositio est terminus immediatus ad quem; ratio verò propositionis habet pro fundamento immediato ipsam propositionem, & pro termino immediato ipsum syllogismum: omnes istæ relationes, sunt obiecta formalia istius Logicæ, & aliquo modo continentur; sub relatione rationis instrumenti sciendi: obiectum quòd continet omnia obiecta scientiæ aliquo modo est adæquatum: sed ratio modi sciendi

scien- si continet aliquo modo om-
nia obiecta formalia, de quibus
agit ista logica pure speculatiua:
ergo relatio modi sciendi est ob-
iectum formale, & adæquatum
istius logicæ pure speculatiuæ.
Minor patet, quia illa relatio mo-
di sciendi continet virtualiter
suas proprietates, & potentialiter
sua inferiora, & reductiue reli-
qua, & omnia attinguntur, sub
ratione modi sciendi formalis.

CAP. IV.

De Logica habituali pure spe-
culatiua?

Logica pure speculatiua est
tripliciter, actualis, obiecti-
ua, & habitualis. Viso de obiecti-
ua, nunc videndum est de habi-
tuali, quæ est habitus acquisitus
in intellectu ex repetitione a-
ctû circa obiectû eius, iam præ-
dictum.

QVÆST. I.

Verum habitus istius Logicæ pure
speculatiuæ sit scientia
vera?

Videretur quod non, quia
vera scientia est realis:
ergo de obiecto reali; sed obiectum
eius per nos est ens rationis

Logicum: ergo non est vera scien-
tia. Probatum prima consequen-
tia. Quia obiectum est causa sci-
entia: ergo si scientia est realis, & ve-
ra, petit obiectum reale, quia ens
rationis non potest esse causa effe-
ctus realis. Secunda: quia vera; &
propria scientia dicit relationem
realem conformitatis ad suum
obiectum. Sed ens rationis non
potest esse obiectum relationis
conformitatis realis, quia relatio
realis petit terminum realem:
ergo. Tertia, quia ista facultas
est rationalis, vel rationis, & ser-
motionalis: ergo non est realis; ne-
que vera scientia; sed contra est,
quia communiter dicitur esse scien-
tiam proprie, & realem.

Respondeo, quod est pro-
prie scientia quia sicut scientia
actualis est notitia certa, & eui-
dens ex principijs necessarijs, cau-
sata per discursum syllogisticum.
Ita scientia acquisita, est habitus
certus, & euidentis vel necessariæ
per discursum syllogisticum acqui-
situs. Sic est habitus istius logi-
cæ: ergo est proprie scientia. Mi-
nor potest intelligi de habitu cir-
ca instrumenta sciendi materiali-
ter accepta, vel de scientia circa
ens rationis Logicum. Si habitus
accipiatur primo modo patet,
quod est scientia de obiecto reali,
nempe de actu intellectus. Nam
omne instrumentum sciendi est
generatiuum scientia. Sed demô-
stratio est instrumentum sciendi:
ergo demonstratio est generatiua
scien-

scientiæ; Habitus causatus ab à sensibus ad veritatem istam deductam, est certus, & euidens rei necessaria, & per syllogismū acquisitus: ergo est propriè scientiæ. Et contra istam conclusionem nō militant argumenta posita, quia obiectum est reale.

3 Loquendo de habitu circa ens rationis Logicum etiam dico, quod est propriè scientiæ; nam omne ens rationis Logicum fundatum in instrumento sciendi natum est ab intrinseco respicere scientiam. Sed illa relatio causata super instrumentum sciendi est ens rationis Logicum: ergo natum est recipere scientiam. Iste syllogismus est demonstratio: quia probatur veritas propria per definitionem, & sic est notitia certa, & euidens ex principiis certis & euidens, & necessarijs causata per discursum syllogisticum: ergo, & habitus genitus.

4 Item omnis natura generica nata est diuidi in suas species, sed illa relatio fundata super modum sciendi est natura generica: ergo. Probatur minor, quia natura generica, vel quæ dicitur genus, est illa, quæ prædicatur de pluribus differentibus specie, sic est ista: quia de relatione definitionis prædicatur sic, relatio definitionis est relatio instrumenti sciendi, relatio diuisionis, est relatio instrumenti sciendi. Relatio syllogismi est relatio instrumenti sciendi; notitia istius conclusionis

est ex principiis certis euidens: bus necessarijs, & per discursum syllogisticum; ergo scientiæ propriæ: ergo, & habitus genitus ex repetitione illius.

5 Item omne aptum prædicari de pluribus est vniuersale, sed genus est aptum prædicari de pluribus: ergo est vniuersale. Notitia istius conclusionis est ex principiis certis euidens, & necessarijs, & causata per discursum syllogisticum: ergo scientiæ actualis propria: ergo, & habitus genitus ex repetitione illius. Sic de specie, de proprio, de differentia, formaliter sumptis; & de termino; & de enuntiatione facerem plurimas demonstrationes, sed ad evitandū prolixitatem illas omitto.

6 Ad argumenta, ad primum concedo maiorem, & nego consequentiam, ad probationem dico; quod aliqua obiecta sunt causa effectiua scientiæ, alia sunt tantum terminatiuè, & rationes formales terminandi. Ad rationem scientiæ veræ sufficit, quod obiectum sit ratio terminandi; per se non requiritur, quod sit per se motiuum, sufficit, quod moueatur intellectus ab alio obiecto. Nam scientia Dei est vera, & terminatur ad creaturas possibles, & non mouetur ab illis, sed ab essentia diuina.

7 Ad secundū, iam dictum est; quod in aliquibus scientijs sunt duæ relationes reales, vna transcendentalis ad obiectum, quæ est intrinseca actui, & habitui reali, altera,

altera, quæ est accidens per accidens. Ista est accidentalis scientiæ, quæ est circa objecta realia existentia; quia ratio scientiæ saluatur sine illa: unde accipiendo relationem conformitatis ad obiectum pro illa secunda relatione reali, maior est falsa. ¶ Ad tertium dico, quod ista scientia dicitur rationalis, quia versatur circa ens rationis. Logicum super instrumentum scilicet, & sermocionalis, quia versatur circa sermonem, vel significationem argumentatiuam: ista sunt denominationes extrinsecæ; tamen intrinsecè est realis.

8 Quæres, utrum hæc Logica sit practica, vel speculatiua? Resp. primò, quod non est practica, quia actus eius non dicitur de praxi externo, ultimo sistendo in opere externo: ergo actus eius non sunt practici: ergo, neque habitus, quia habitus acquisitus sapit naturam actuum, à quibus gignitur, & inclinatur ad consimiles. Respondet secundo: quod est speculatiua: quia sistit in contemplatione veritatis; & secundum Philosophum 2. Metaph. tex. 3. Speculatiua etenim finis veritas, practica autem opus. Respondet tertio: quod est pure speculatiua: quia pure speculatiua, ita sistit in contemplatione veritatis, quod nullo modo dicitur, nec dirigit intellectum: sed ista nec dicitur, nec dirigit intellectum; sed præcisè tendit ad contemplationem veritatis: Ergo est pure speculatiua. Ista quidem

P. Villaverde.

Logica directiua: quamuis sit speculatiua, quia non dicitur de praxi, hoc est de opere externo, tamen, quia dicitur de opere intellectualis, & assimilatur in aliquo scientiæ practica: ideo voco illam, non pure speculatiua; quamuis propter assimilationem ad practicas dici potest practica large.

9 Circa quod accipe istas duas auctoritates. Subtilis Doctoris in quaest. 4. prologi. *Dicoigitur*, sic inquit, *Esti dicas unum actum intellectus extendi ad alium directum per illum, non propter hoc secundus est praxis, ut modo loquimur, nec primus est cognitio practica, qui tunc Logica esset scientia practica, quia dirigit in actibus discurrendi, ecce negat Logicam directiuam in re esse practicam.* Immo respondeo in v. dicitur

10 Nunc vide quò modo potest dici practica. Nam 6. Metaphys. q. 1. in solutione ad primum sic inquit: *Ad primum argumentum de Logica, potest dici: quod Logica est practica, quia non est tantum propter scire proprium, sed propter scire directum in aliquo actu: quia enim intellectus in aliquo actu proprio discursiuo potest errare, indiget habitu directiuo, prius quam dirigat in alijs, secundum Boetium super Porphyrium. Ideo Logica potest dici practica ex deo nomē. Quia tamen actus iste, quò dirigit, non est, nisi speculatio, ideo Logica non est practica. Itaque propter duplicandam*

I

nem

nem ad practicam in directione potest dici practica, & potest dici non purè speculatiua.

QVÆST. II.

Verùm habitus Logicae sit vna scientia in specie, vel genere?

Communis sententia Thomistarum dicit, quod est vna species aethonae. Fundamentum est, quia vnitas, & distinctio scientiarum potissimè sumitur ex obiecto, non in esse rei, sed in esse scibilis, vt docet S. Thom. opusc. 70. quæst. 5. art. 1. quia, vt docet Arist. 6. Metaph. text. 2. res sunt in genere rei, & in esse scibilis, & esse rei est materiale, esse autem scibile est formale. Sed Logica habet vnū obiectū formale in esse scibilis: ergo Logica est vna scientia secundum speciem infinitam. Probatnr minor, omnia instrumenta Logicalia, quæ ex parte materiae remotæ, vel proximæ in esse entis sunt Logicalia, quæ ex parte materiae remotæ, vel proximæ in esse entis sunt valde diuersa; in esse artificiali Logici sunt formaliter eiusdem rationis: sicut in artificialibus vasis apparet, quòd ea, quæ sunt eiusdè figuræ, licet in materia diuersa, in linea artis formaliter sunt eiusdem rationis: ergo obiectum formale Logicæ est formalitèr vnum in esse scibilis.

1 Respondeo, quòd Logica

habitualis, duplicitèr potest accipi, vel, vt directiua, & ars, vel, vt scientia purè speculatiua: loquendo de illa, vt est pure speculatiua, dico quòd est vna vnitate generica in esse scibilis. Quam probo sic, omnis scientia sumi formā ab obiecto formali, sub ratione scibilis, sed obiectum formale Logicæ purè speculatiuæ, sub ratione scibilis est genericum: ergo vnitas Logicæ habitualis, vt scientia purè speculatiua, circa obiectum primum, est generica. Maior est vera de forma extrinseca, & assumpta ab aduersarijs, minorè probo sic. Scibilitas obiecti realis est proprietas eius: ergo scibilitas obiecti rationis, est proprietas eius; sed ens rationis logicū, quod est obiectum quod formale istius scientiæ, est genericum: ergo scibilitas, quæ est passio istius entis, est generica. Minorè probo; quia ens rationis diffinitionis, & ens rationis syllogismi, &c. differunt specie: ergo ens rationis instrumenti sciendi abstractum ab illis, est genericum.

3 Præterea ista entia rationis diffinitionis, diuisionis, & syllogismi scibilia, quia de ipsis sciuntur proprietates, dicunt ordinem ad suum obiectum adæquatum, vt scibile; sed ista scibilitas obiecti adæquati est generica: ergo ab illa habent rationem formalem genericam in ratione scibilium.

4 Si dicas, quòd ista obiecta for-

formalia non sunt scibilia, nisi per ordinem ad obiectum adæquatū entis Logici, non vero in se.

¶ Contra primò: quia in tantū obiectum est scibile, in quantum scientificè possunt demonstrari passiones de eò. Sed sicut ens rationis Logicum in sua latitudine habet proprietates demonstrabiles de eo scientificè; ita obiecta specialia formalia, nempe definitionis, & diuisionis habent proprietates demonstrabiles de ipsis scientificè: ergo sicut ens rationis Logicum est scibile in se, ita ista obiecta specialia formalia sunt scibilia in se.

¶ Contra secundò: quia, vel ista obiecta specialia nempe ens rationis definitionis, & diuisionis, vel sunt scibilia in se, vel solum, quia dicunt ordinem ad ens rationis Logicum scibile. Si sunt scibilia in se: ergo scibilitate specifica. Si non sunt scibilia in se, sed formaliter in quantum dicunt ordinem ad obiectum primum, & adæquatam scibile, deduco: ergo ens rationis logicum, non est scibile in se, neque obiectum formale logicæ, patet consequentia; quia ens rationis logicum dicit habitudinem inferioritatis ad ens rationis, vt sit scibile. Immò, istud dicit ordinem analogicum ad minus ad ens reale scibile; & sic nulla erit scientia nisi metaphisica. Et tunc incidet in opinionem Ægidij I. Metaph. quæst. 21. Et in principio posteriorum,

P. Villaverde.

& Mirandulani libro 13. de euerfione sect. 6. & 7. dicentium, diuisionem scientiarum, & obiectorum attributionis, non habere fundamentum in naturis rerum, sed solum in beneplacito hominum, qui pro suo arbitrio, ea, quæ vnâ scientiam integrant, in varias distribuunt ob addiscentium commodum, ne videlicet discipulorum ingenia tanta rerum varietate in vnum collecti confunderentur? quæ sententia communiter reijcitur.

6 Dico secundò, loquendo de logica directiua, quòd etiam est vna vnitate generica: quia definitio, vt rectè factibilis, & diuifio, vt rectè factibilis, & syllogismus, vt rectè factibilis differunt specie in ratione formali rectè factibilium: quia rectitudo est proprietas instrumenti rectè facti, & vnumquodque instrumentum specie petit rectitudinem illius speciei, tanquam proprietatem eius, sicut rectitudo misericordix differt à rectitudine iustitiæ: ergo illa rectitudo abstracta ab hac, & illa rectitudine specifica est generica instrumenti sciendi recti, vt sic.

7 Dices, quòd istæ rectitudines speciales ordinantur ad rectitudinem instrumenti sciendi syllogismi, vel ad scibilitatem similem practicæ dictatam, sicut numerus binarius ad ternarium, & ternarius ad quaternarium. Sed binarius se habet ma-

I 3

teria

terialiter ad ternarium, & ternarius ad quaternarium: ergo, etiam ista species definitionis, & diuisionis, se habent materialiter ad syllogismum, & solum habent pro ratione formali habitudinem ad syllogismum. ¶ Respondeo dato, quod sic se habeant, subsu no; sed restitudo syllogismi est generica: ergo si habent formam à fine, erit forma generica.

8. Ad fundamentum oppositæ sententiæ dico; minorem esse diminutam, & deducit in consequentia, quod non est positum in præmissis. Minor est ista, *Sed Logica est vnum obiectum formale in esse scibile*. Et deducit ergo *logica in esse scibile est vna scientia in specie*. Debeat dicere in minori, *sed logica est vnum obiectum formale specificum in esse scibile*. Et tunc est falsa. Probatio minoris, non est ad propositum, quia omne vas habet eandem formam, vt supponitur: at diuisio, & definitio, & syllogismus, non habent eandem formam. Et, quando forme istæ se habent materialiter, & habendo ad syllogismum se habeat formaliter, syllogismus ad quem tendunt, tanquam ad finem dantem formam, est

vnus vnitate generica, intelligit

in illa, illud si vult non aliam
 QVÆST. II.

Verum habitus Logice sit vna simplex qualitas?

¶ Ars affirmatiua est sententia communis Thomistarum. Probant primo Auctoritate Sancti Thomæ 1. 2. quæst. 54. art. 4. quæ est simul ratio, quia vnus habitus non se extendit ad multa, nisi in ordine ad vnum, ex quo habet unitatem. Præterea habitus scientiæ tendens formaliter in vnum scibile, est simplex qualitas; sed totus habitus logica tendit formaliter ad vnum scibile: ergo est simplex qualitas. Maior patet primò: quia ille habitus non habet principium diuisibilitatis, quia est in subiecto indiuisibili, nempe in intellectu, & circa obiectum formale indiuisibile; & sic est indiuisibile subiectivè, & obiectivè.

Secundo: nam hæc ratio habitus generis per vnam demonstrationem est vnus, & indiuisibilis, quia est circa vnum obiectum formaliter, quamvis constet demonstratio pluribus terminis, quæ est pluralitas ad intectum materialiter se habens. Probatur prima minor; quia licet obiecta materialia sint multa: obiectum formale est vnum; sed obiectum formale, seu obiectum in esse scibile dat obiecto specificationem, & unitatem: ergo est vnum scibile, & consequenter vna simplex qualitas.

Præ

Præterea frustra fit per plura, quod potest fieri per pauciora, sed vnus habitus simplex sufficit, vt inclinaret ad notitiã omnium conclusionum Logicæ: ergo frustra ponuntur plures habitus. Probatur minor, quia vna lux potest illuminare plures colores differentes, & vna forma adunat plura corporis membra: ergo vna inclinatio potentiam illuminans in ordine ad vnam obiectam formalem, sufficit ad inclinationem in notitiã omnium.

4. Ex alia parte Scotistæ dicunt habitum Logicæ esse vnum vniuersitate generica, multiplicem vero specificè, & sic non esse vnam simplicem; qualitatem, sed tot esse habitus distinctos in specie, quot sunt obiecta specie distincta. Quia Scotus q. 3. prologi q. 2. lateraliter ad secundum dicit: *Ad secundum dico quod multorum habituum specie differentium potest esse aliquod obiectum commune, si autem ab obiectis eorū potest abstrahi obiectum commune, à quo non est habitus vnus secundum speciem, sed tantum secundū genus.* Et probatur, quia demonstratio proprietatis de diffinitione est diuersa specie à demonstratione facta proprietatis syllogismi de syllogismo. Sed his argumentatio est generica: ergo demonstratio facta de argumentatione est generica. Et sic in Logicæ sunt habitus specifici plures, qui non possunt facere vnam simplicem qualitatem. Ad

hoc potest dici, quod sicut obiecta materialiter sunt plura, & formaliter in ratione scibilis, est vnus, ita ex parte habitus formaliter est vnus tantum in ratione scientiæ.

5. Ideo oportet primò ostendere, quod habitus Logicæ differunt, specie etiam secundum rationem scientiæ, & inde quod non est vna simplex quatuor. Et primo statuo hanc conclusionem.

6. Plura obiecta Logicæ differunt specie etiam secundum rationem scibilium. Quia scibilitas est passio subiecti scibilis sed plura obiecta Logicæ in esse entis differunt specie: ergo scibilitates eorum differunt specie. Maior probatur, quia sicuti intelligibilitas est passio entis conuertibilis cum illo, ita scibilitas est passio entis conuertibilis cum illo. Item, quia scibilitas nil aliud est, quam potestas, seu connexio subiecti cum passione, vt possit demonstrari de subiecto. Minor autem patet à priori, quia diffinitio, diuisio, & syllogismus, habent diuersas definitiones essentielles: ergo in esse rei differunt specie.

7. Secundò probò conclusionem sic, diffinitio subiecti, vel obiecti adæquati non est medium ad probandum proprietates de diffinitione, neque ad probandum proprietates de diuisione: ergo in esse rei diffinitio, & diuisio differunt specie, & sunt inferiores. Antecedens patet, quia diffinitio superioris in esse entis, est medium illi-

mita-

mitarum, & non antecedens respectu proprietatis obiecti inferioris, sicut diffinitio animalis inesse rei, non potest esse medium ad probandum risibilitatem de homine inesse rei: ergo diffinitio obiecti adæquati inesse rei, non est mediū ad probandum proprietatem de definitione, neque proprietatem de diuisione: ergo definitio, & diuisio inesse rei sunt specialiores. Sed quælibet species inesse rei habet scibilitatem sibi competentē: ergo scibilitas diffinitionis, & diuisionis differunt specie.

8 Itaq; sicut homo, & equus differunt specie inesse rei, & conueniunt in ratione animalis inesse rei, & differunt specie in scibilitate rei, & differunt specie in scibilitate speciali, quia de ipsis demonstrantur passionēs diuersæ, vt homo est, & equus est: Et conueniunt in scibilitate generica, quia de animali possunt demonstrari proprietates sibi competētes; & homo, & equus sunt vnum scibile in vnitāte generica, & diuersa scibilia secundum diuersitatem specificam: ita similiter in obiectis Logicæ, diffinitio, & diuisio, &c. Differunt specie inesse rei, & conueniunt in ratione generica instrumenti sciendi, & differunt in ratione scibilium specificè, quia de ipsis possunt demonstrari differentes passionēs, & conueniunt in scibilitate generica: sic sunt vnū scibile generice, quia sic habent vnitatem, & differunt in scibilitate specifica, quia sic vnitatem

non habent in specie.

9 Ex his deduco istam conclusionem directè responsuam. Plures habitus Logicæ scientifici habent vnitatem genericam in ratione scientiæ, & differunt specie in ratione scientiæ. Quam probosic: habitus scientifici, vt scientifici habent specificationem per habitudinē ad obiecta specie differentia in ratione scibilium, & vnitatem per ordinem ad obiectū vnum in ratione scibilis. Sed obiecta specialia Logicæ differunt specie in ratione speciali scibilium, & sunt vnum vnitāte generica scibili Logicæ: ergo habitus scientifici Logicæ in quantum attingunt obiecta scibilia distincta specie, differunt specie, & in quantum attingunt obiectum scibile, vt scibile in genere, sunt vnum vnitāte generica.

10 Deduco ex his istam conclusionem, duæ qualitates specie differentes non possunt facere vnā simplicem qualitatem. Sed isti habitus specie distincti sunt qualitates distinctæ in specie: ergo non possunt facere vnā simplicem qualitatem. Maior probatur, quia vnus habitus istorum non se habet vt genus, & alter vt differentia, neque vnus se habet vt species, & alter vt modus, sed semper se habent distincti specie: ergo non apparet modus quo sint vna simplex qualitas.

11 Neque valet si dicas, quod habitus extenditur ad aliud obiectum,

Etiam, quia vel loqueris de habitu circa obiectum adæquatum, vel de habitu circa aliquod obiectum parziale. Si loquaris de habitu circa obiectum adæquatum. Contra quia talis habitus non potest inclinare nisi ad obiectum scibile secundum rationem genericam, quia est amplum, & illimitatum, & ideo vt simul concurrat circa obiectum speciale indiget variatione essentiali per contractionem differentiarum essentialis. Si loqueris de habitu specie distincto. Contra, habitus vnus speciei circa vnum scibile in specie non potest extendi ad aliud obiectum formale diuersæ speciei, quia species est sphaera essentialiter determinata ad vnum obiectum formale.

12 Si dicas, vt dicis, quod extensio est ad obiectum materiale, materialiter diuersum. Contra: hæc responsio non est ad propositum, quia ideo reduxi hanc dispositionem ad obiecta formalia scibilia, vt scibilia, vt præcluderem, hanc responsionem materialem.

13 Ad authoritatem S. Tho. dico, quod loquitur de habitu in ordine ad obiectum adæquatum, & sic est vnus vnitatem obiecti adæquati, quæ est generica. Et sic se extendit ad attingendam multa obiecta secundum rationem genericam. Ad rationem, ad minorem dico, quod totus habitus Logicæ tendit in vnum scibile genericum, non in vnum scibile speci-

ficum. Et nego consequentiam, & sic habitus genericus habet vnitatem genericam ab obiecto scibili generico, diuisionem autem per differentias intrinsecas istius, & illius speciei, in ordine ad diuersa obiecta formalia specifica. Ad secundum dico, quod loquitur de obiectis materialibus, sed præter illa obiecta materialia, sunt alia formaliter diuersa. Ad probationem dico, quod obiectum formale genericum est vnum genere, sed specialia formalia sunt plura speciei.

14 Ad tertium concedo, quod frustra fit per plura, quod potest fieri per vnum, & nego, quod vnus simplex habitus possit attingere tot obiecta formalia specie differentia. Ad probationem minoris dico, quod exemplum lucis, & alia similia, est circa obiecta materialia, & ego loquor de obiectis formalibus. Vbi nota, quod fundamenta Thomistarum, debilissima sunt, quia procedunt, vnum per medium illimitatum, & insufficiens, & alterum circa obiecta materia-

lia. Et scientiæ habent obiecta partialia scibilia specialiter.

(.s.)

CAP. V.

De Logica vrente habituali.

QVÆST. I.

Quid sit Logica vtens.

Vllo de Logica docente, que consistit in habitu directiuo ad faciendū modos sciendi, & de Logica pure speculatiua, que est habitus contemplatiuus veritatum demonstratarum de instrumentis sciendi: solum restat videre de Logica vrente in se, & in ordine ad docentem.

2 Primo quæro, quid sit Logica vtens? Respondeo. *Quod est habitus vtens Logica docente.* Quod sic declaro: Logica docens tradit regulas dirigentes, quomodo sit faciendū diffinitio, v. g. diffinitio faciendū est, vt constet genere, & differentia, nunc faciendū est diffinitio vt ergo sic faciendū est, vt constet genere, & differentia. Ex repetitione istorum actuum generatur habitus tam principiorum, quàm conclusionis distantis proximè de diffinitione faciendū, & hæc est Logica docens, & dicitur docens, quia vtitur munere Magistrī docentis.

3 Postea actus dictatus ponitur in executione iuxta regulas Logicæ docentis, v. g. faciendū istam diffinitionem hominis, est

animal rationale. Ex repetitione istius actus generatur habitus inclinans ad formandū diffinitiones iuxta regulas Logicæ docentis. Vnde Logica vtens est habitus actiuus instrumenti sciendi iuxta regulas Logicæ docentis. Et ad istud exercitium, seu vsum duplex habitus concurrat, vnus directiuus dirigens de facto, & alter actiuus, de facto producens instrumentum sciendi, v. g. diffinitionem. Sed quia homo vtitur logica directiua, & habitus actiuus vtitur logica docente in formatione instrumentorum sciendi, ideò habitus actiuus dicitur Logica vtens, hoc est vtens Logica directiua.

4 Ista diffinitio est bona, quia habitus est genus, habitui actiuo, seu executiuo, & habitui directiuo, seu dictatiuo. Per se actiuus differt à directiuo, & licet vtæque habitus respiciant instrumentum sciendi, respiciunt illud diuerso modo, nam directiuus respicit illud, dirigendū, & actiuus formandū illud secundum regulas directiuæ. Et actus docentis habet diuersas rationes, quas habet actus executus. Nam sicut scientia directiua practica habet duas habitudines ad praxim, quarum vna est prioritatis ad praxim, & altera rectificationis, & praxis, quod est obiectum scientiæ practicæ, habet alias duas habitudines ad scientiam practicam, quarum vna est posterioritatis, & altera rectitudi-

tudinis ad scientiam practicam: ita actus directiuus instrumenti sciendi habet duas habitudines ad instrumentum sciendi, quarum vna est prioritatis, altera refectionis. Et instrumentum sciendi habet alias duas habitudines ad scientiam directiuam, quarum vna est posterioritatis ad illam, & altera refectionis, itaquam ad regulam. Similiter in habitu directiuo est duplex habitudo, vna prioritatis, altera refectionis, & in effectu, & executiuo est duplex habitudo, vna posterioritatis, & altera refectionis, id est causandi actum rectum secundum regulam d. rectiui.

QVÆST. II.

Verum habitus Logicae docentis, & vtentis distinguantur?

1. **M** Artinius quæst. 2. proœmiali dicit, esse eundem habitum realiter. Quam tendit Martia quæst. 3. proœmiali, Didacus à Iesu q. 4. neque aliter probat. Dico secundo, nisi quia hic vnus, & idem habitus, quatenus docet, docens dicitur, & quatenus docendo ad vsum faciliat, logica vtens nuncupatur.

2. Tartaretus quæst. 1. proœmiali dubio primo tenet, quod sunt distincti realiter. Fundamentum eius est, quia habitus directiuus est scientia, & vsus, seu habitus

vtens non est scientia: sed habens scientificus, & non scientificus distinguuntur realiter ergo habitus Logicae docentis, & vtentis distinguuntur realiter.

3. Noster Merinero quæst. 2. proœmiali sect. 2. num. 29. dicit habitus Logicae vtentis elicitiuus distinctus realiter est ab habitu Logicae docentis, quoties vsus logicae est in alijs scientijs. Et dico notanter (inquit ille) quoties vsus logicae est in alijs scientijs, nam si prædictus vsus fuerit in ipsamet logica (quæ cum sit scientia etiam vtitur seipsa, & elicitiuè constituit syllogismos, aut alios modos sciendi, qui sunt in materia logica) tunc habitus Logicae vtentis elicitiuus non erit distinctus ab habitu logicae docentis: sed idem realiter cum illo.

4. Claritatis gratia. Respondeo, quid sentiam, per conclusiones sequentes, notando prius, quod logica vtens potest sumi dupliciter vno modo a. actiuè, hoc est, quod vtitor logica, vel arte; alio modo passiuè, hoc est, quod habitus logicae est quo vtitur. Loquendo de logica vtente passiuè, est idem habitus logicae docens, & vtens. Probarur, quia in isto sensu logica vtens, non est nisi habitus directiuus, aptus, vt eo vtatur Artista in directione vsu passiuo. Et in hoc sensu vera est prima sententia.

5. Loquendo vero de logica vtente a. actiuè, hoc est de habitu

elicitiu, qui vtitur logica docen-
 te ad eliciedum actum secundum
 regulas docentis. Dico: quod di-
 stinguuntur realiter. Quam probō
 primo, quia sunt habitus distincti
 specie completatē ergo distinguun-
 tur realiter. Consequentia est ma-
 nifesta, antecedens probō, quia ha-
 bitus logicē docentis est directi-
 vus, habitus vero logicæ vtentis,
 non est directivus, habent ergo
 distinctas proprietates: ergo sunt
 diuersæ speciei completæ. Secun-
 dō, quia datur habitus Logicæ
 docentis directivus, de diffinitio-
 ne, v. g. & non datur habitus v-
 tens actiuus, vel elicitiuus. Sed
 quando vnus habitus datur sine
 alio distinguuntur realiter: ergo
 isti, &c. & in isto sensu falsa est
 prima opinio, si hoc negat.

6 Dico terciō, habitus Logi-
 cæ docentis, & vtentis circa ma-
 terias distinctas à materia Logi-
 cæ, distinguuntur realiter. Primo,
 quia differunt specie, eo quod ha-
 bent diuersas proprietates, nam
 vrens est directiuus, & elicitiuus,
 non est directiuus. Secundo, quia
 ille directiuus datur sine elicitiuo
 circa eandem materiam cuiusuis ma-
 teriæ: nam multoties potest dista-
 re, quomodo sit faciendā defini-
 tiō corporis physici, & non elice-
 re, neque exercere diffinitionem,
 in hac conclusione conuenio cum
 Tartareto, non per suam princi-
 pia; sed per mea principia.

7 Dico quartō contra no-
 strum Merinerō, quod etiam circa

materiam logicalem habitus Lo-
 gicæ docentis, & vtentis actiuē di-
 stinguuntur realiter, v. g. Logica
 docens dicat, quomodo faciendā
 est diffinitio vniuersalis Logici,
 potentia exequitur eam, & ex re-
 petitione exercitij acquiritur ha-
 bitus elicitiuus, quo faciliter exer-
 cet diffinitionem; isti sunt habitus
 specie distincti. Probatūr conclu-
 sio eisdem modijs. Hi habitus dif-
 ferunt specie. Primo, quia actus,
 à quibus generantur, distinguun-
 tur specie, quia vnus est directio,
 & alter directus. Secundo, quia
 habitus docentis est directiuus, &
 alter ex exercitio, & vsu non est
 directiuus, sed pure contemplati-
 vus. Tandem, quia datur habitus
 docens facere diffinitionē de vni-
 uersali Logico, & non est habi-
 tus Logicæ vtentis circa talē ma-
 teriam; sed quando vnus habitus
 datur sine alio, distinguuntur rea-
 liter: ergo.

8 Error indocentibus, Logi-
 cæ docentis habitum non distin-
 guū realiter ab habitu vtentis a-
 ctiuo, & elicitiuo, prouenit ex
 hoc, quod non penetrarunt distin-
 ctionem Logicæ directiuæ, & pu-
 re speculatiuæ, etiam circa mate-
 riam logicalem, quam satis mani-
 festam vobis dedi, vt ab
 erroribus intellectus
 purgentur.

(.5.)

QVÆST. III.

Ad quam materiam spectet habitus Logice vtentis?

ET videtur, quod habitus Logice vtentis pertinet ad materiam logicam. Primò, quia habitus accipit nomen ab obiecto, quod respicit, habitus vtentis dicitur Logica: ergo versatur circa materiam logicam. Secundò, quia Greci Philosophi vocant logicam docentem avulsam, hoc est abstractam à materia, & logicam vtentem concretam, id est concententem materiã, vt Philosophus in præfatione super primum librũ in fine refert ex Platone; sed materia propria Logice est logicalis: ergo.

2 Respondeo, quod materia Logice vtentis est materia, vel obiectum scientiarum: vnde habet tot materias, quot sunt obiecta scientiarum: sita quod in physica habet materiam physicam, & in metaphysica materiam metaphysicam, & in logica pure speculatiua materiam, vel obiectum logicale, & sic de reliquis. Et ratio est, quia circa obiectum physice logica vtentis actiue est sciẽtia physica demonstrans proprietates physicas de subiecto physico. Et circa obiectum metaphysice est metaphysica; quia est habitus scientificus demonstrans passiones de ente. Et in logica pure speculatiua circa suum obiectum est logica

speculatiua, quia est habitus scientificus demonstrans proprietates de suo obiecto primo.

3 Et vt facilius intelligas, nota, quod quodlibet obiectum cuiuslibet scientie est diuisibile, in alia, & logica dirigens dicitur, v.g. quomodo faciendã est diuisio totius physici, & intellectus facit diuisionem iuxta regulas dirigentes: hæc diuisio actualis, est physica, & generat habitum physicum; quia est logicę vtentis circa physicam: ergo logica vtentis circa materiam physicam est habitus physica. Similiter de diffinitione, & de demonstratione circa materiã physicam. Et sic habitus acquisitus circa materiã physicam ex necessarijs per syllogismũ causatus, est sciẽtia physica, & logica vtentis scientifica physica.

4 Similiter circa materiã logicalem, nẽpẽ circa ens rationis, quod est diffinitionis, logica docens dicitur quomodo faciendus est syllogismus in *barbara*, demonstratiuus alicuius proprietatis de illo obiecto. Apprehẽsis terminis, tũc logica vtens format propositiones, & syllogismũ secundũ regulas docentis, & iste habitus vtentis est sciẽtia logicalis pure speculatiua, & habet pro obiecto ens rationis logicum, & est sciẽtia distincta à reliquis, propter distinctionem obiecti formalis.

5 Dices, si Logica vtentis est physica circa materiã physicã, & metaphysica circa materiã

metaphysicā, & Theologica circa materiam Theologicam, quare physica dicitur logica vtens, & Metaphysica dicitur logica vtens, & sic de reliquis scientijs? Dico, quod istæ scientiæ dicuntur logica vtens, quia vtuntur logica directiua ad hoc, quod instrumenta sciendi, hoc est diffinitiones circa materiam physicam, sint rectæ, & diffinitiones, & syllogismi.

6. Ex quo habet, quælibet sciētia distincta habet diuersa instrumenta sciendi, quia instrumenta sciendi sunt: actus intellectus, diffinitio, nempe, diuisio, & argumentatio, & ad hos actus concurrunt obiecta simul cum intellectu, & in sciētia in qua obiecta non sunt motiua, sed tantum terminatiua formalia, sufficit ad hoc quod isti actus, vel instrumenta sciendi differant specie.

7. Ad argumenta, ad primum, quod nomen ethimologicè, aliquando sumitur ab obiecto, aliquando ab effectu, vel a principio pedem, aliquando ab eo, quo

vtitur, vt Rex à regimine, & sic logica vtens in physica accipit nomen à logica directiua, qua vtitur. Sed habitus logicæ pure speculatiue, habet nomen logicæ ab obiecto, & habet nomen vtentis à logica dirigente, qua vtitur ad suas demonstrationes de suo obiecto logico. Ad secundum dico, quod logica docēs dicitur avulsa, quia præscindit ab omne materia. Et concreta, quod illa vtens, quia vtens est semper circa materiam determinatam. Sed ista vtens habet tot materias, quot sunt scientiæ, vt dictum est, quia aliquando est physica, aliquando logica, & citraque in qualibet sciētia concurrunt duo habitus, vnus directiuis, qui est logica docens, alter elicitiuis actus dictati, & ista est sciētia specialis distincta ex distinctione sui obiecti formalis, & dicitur logica vtēs, quia vtitur logica directiua, & dictatiua, & nota, quod instrumentum sciendi, vt sic, est materia avulsa, quia non determinata ad aliquod obiectum.

LIBER TERTIVS.

De Vniuersalibus.

Terminus *Vniuersale* æquiuocus est vniuersali Metaphysico, & Logico, quia in ratione formali non conueniunt vniuocè; diuiditur in vniuersale Metap. & Logicū, sed quia Metap. est prius quam logicū, ideo prius tract. de Metap. & postea de logico.

CAP.

CAP. I.

De vniuersali Metaphysico.

QUEST. I.

Qua reperiantur in vniuersali Metaph. & qua sit ratio formalis eius?

Respondeo, quod reperiuntur duo, nempe natura ex se communis, & cognitio abstractiua, vel præcisiua. Sic Subtilis Doctor in 2. d. 7. q. 1. § Ad questionē versic. *Qualiter circa mediū, dicens: Ipsa natura est de se indifferens ad esse in intellectu, & in particulari, ac per hoc ad esse vniuersale, & singulare.* Ergo sicut singulare constat natura, & singularitate, ita vniuersale metaphysicū constat natura, & cognitione apprehendente naturam secundum se: & hoc de primo quæsitō quæstionis.

2 Quantum ad secundum, quæ sit ratio formalis vniuersalis Metaphysici? Videtur, quod ratio formalis est ipsa cognitio abstractiua. Probat, quia ratio, quæ actu determinat, quod est indifferens, est ratio formalis eius. Sed natura secundum se est indifferens ad cognosci, & non cognosci, vt abstrahatur; & non abstrahatur

præcisiuè, vt dicebat Scotus auctoritate relata *num. 1.* ergo cognitio præcisiua est actus determinans illam naturam indifferentē; ergo cognitio est ratio formalis vniuersalis metaphysici. Secundo quia illa cognitio dat naturæ vnitatem: ergo in illa cōsistit formaliter vnitās, & vniuersalitas metaphysica.

3 Respondeo per istas conclusiones. Prima, vnitās formalis naturæ est ratio formalis, constituēs vniuersale metaphysicū; non ipsa cognitio abstractiua. Ad cuius probationem suppono; quod vniuersale metaphysicum, & Logicum, differant in hoc, quod Metaphysicum est remotum, ad prædicari de multis, & ad essendum in multis per prædicationem; at vniuersale Logicum est proximè aptum ad prædicari de multis, & ad essendum in multis per prædicationem, quæ proximitas aduenit illi, non ex natura, sed per rationem causata.

4 Nunc probō conclusionē. Nam ex Philof. 1. de interpretatione cap. 5. definit vniuersale sic: *dico autem vniuersale, quod de pluribus prædicari natum est.* Sed vniuersale logicū, non constituitur formalitèr per natum esse prædicari, quia non habet aptitudinem Logicam ex natura sua. Ergo, nō diffinitur vniuersale Logicum per istam diffinitionem: ergo Metaphysicum. Sed cognitio abstractiua, non competit ex natura rei natura

naturæ: ergo cognitio non est id, quo natura nata est prædicari remote de pluribus; sed vnitas formalis, est qua natura nata est prædicari remote de pluribus: ergo in illa cõsistit formalitèr vniuersalitas metaphysica. Ipsa enim est, qua est vnum narum prædicari de pluribus remote.

5 Sit secunda conclusio, cognitio abstrahens est conditio simpliciter requisita, ponens naturam in statu metaphysico. Ad cuius intelligentiam adverte; quod natura contracta per singularitates, nõ est vna, quia diuisa, & partita per singularitates. Hæ impediunt, quòd natura sit in vnitate cõmuni pluribus, cognitio præcisua scindit naturam scissione intellectuali abstrahendo illam à singularibus, quæ impediabant cõmunitatè. Et ita illa cognitio remouet prohibens, & cõcipit illam in statu non singulari. Et sic est cõmunis negatiuè, & sic accepta, & præcisua, per vnitatem formalem sibi natam est vna, & cõmunis negatiuè pluribus. Nunc probò conclusionem, quòd non est de ratione formali alicuius rei, & est simpliciter requisitum ad aliquem statum, est conditio simpliciter necessaria: sed cognitio abstractiua, non est ratio formalis vniuersalis metaphysici, vt probatum est, & est simpliciter necessaria ad statum vniuersalitatatis metaphysici. Ergo.

6 Ad probationem respõdeo,

quòd est indifferentia ad conditionem, vt ponatur conditio, vel non ponatur; & est indifferentia ad rationem formalem. Vt animal logicæ est indifferens ad rationalitatem, & inabilitatem, & paries est indifferens physice ad albedinem, & nigredinem. Natura, quæ est singularizata est indifferens ad præscindi, & non præscindi, quæ est indifferentia ad conditionem, & quando præscinditur, illa præcisio est actus conditio-nalis: non actus formalis. Ipsa natura habet actum formalem per vnitatem cõmuni innatam, erat impeditus singularitate, & remoto impedimento, & posita natura in statu metaphysico per cognitionem abstractiuam, per illam vnitatem cõmuni est formaliter vniuersale metaphysicum. ¶ Ad secundum, quòd cognitio dat vnitatem conditionalem, nõ formalem,

QUEST. II.

Quæ natura est vniuersale metaphysicum materiale?

1 **A**D intelligentiam quæstionis adverte, quòd natura humana, v.g. est in Petro, singularizata tamen, & est natura humana secundum esse essentia. Quæstio quærit, verum natura, quæ est in Petro, sit, quæ dicitur vniuersale metaphysicum supposita cognitione, an natura cognita secundum esse essentia?

Multi

2 Multi dicunt, quod natura, quæ est in Petro, est vniuersale Metaphysicum materiale: Non autem natura secundum esse essentialis. Præcipue ex Scotistis. Prima pars probatur. Quia ab eo quod res est, vel non est propositio dicitur vera, vel falsa, teste Philosopho: ergo, vt ista propositio sit vera, *Petrus est homo*, necesse est, quod homo sit in Petro: ergo homo abstractus ante vniuersale Logicum, qui est vniuersale metaphysicum, est ille homo, qui est in Petro.

3 Secunda pars probatur dupliciter, primo: quia, vt ista propositio, *Petrus est homo*, sit vera, necesse est quod prædicatum sit in subiecto. Quia ab eo, quod res est, vel non est, propositio dicitur vera, vel falsa. Sed homo secundum esse essentialis præcise non est in Petro: ergo homo secundum esse essentialis, non est prædicatum metaphysicum materiale, quod est formale per unitatem iam dictam. Secundo: quia ad veritatem requiritur connotatio, sed præcisio tollit connotationem, quia est abstractio, & natura secundum esse essentialis non habet connotationem; quia sic est præcisiva à singularitate, & sine identificatione: Ergo.

4 Respondeo primo, cum subtili Doctore in 2. dist. 3. quæst. 1. §. *Ad primum dico num. 8.* quod natura, quæ est realiter in indiui-

duo, non est vniuersale metaphysicum. Ratio Doctoris Subtilis est; quia vniuersale metaphysicum est illud, quod natum est remote dici verè de pluribus: Sed natura identificata cum Petro, licet dici possit verè de Petro, non potest dici verè de Paulo; nam falsum est dicere: quod Paulus est homo, loquendo de homine, qui est in Petro: ergo natura, quæ est in Petro, non est vniuersale metaphysicum. Similiter arguitur de natura, quæ est in Paulo: vel in quocunque singulari.

5 Respondeo secundo: quod natura secundum suum esse quidditatum concepta, est vniuersale metaphysicum. Probatur: quia natura, quæ est nata dici verè, sed remote, de pluribus, est vniuersale metaphysicum: natura concepta secundum esse essentialis, est nata dici verè de pluribus, licet remote; ergo, illa est vniuersale metaphysicum. Ipsa enim concepta secundum esse essentialis, est vnum natum dici remote de pluribus disinctivè, prædicatione dicente hoc est hoc, & hoc est hoc, licet remote; quia deficit illi vniuersalitas Logica, dum est tantum in statu metaphysico.

6 Si dicas, quod intellectus abstrahit à Petro, & Paulo rationem hominis; erga natura abstracta est, quæ erat in Petro, & Paulo. Contra: quia si abstractio est, vt resolutio, tunc intellectus habet

habet obiectiue naturam humanam, tamen ex parte inferiori manent non indiuidua, quia ista constant natura, & singularitate. Sed solum manent singularitates; sed de istis non potest vere prædicari ergo vniuersale. Metaph. non est natura abstracta à singularibus.

7 Si quæras, quomodo fit vniuersale metaphysicū? Respondeo, quod intellectus cognoscit hominē in Petro, & in Paulo, & relinquendo Petrum, & Paulum ex parte inferiori repræsentat naturam humanam sine singularitatibus, tantum secundum esse quidditativum, & illa est, quæ vnitatem formalem est vna apta remote dici vere de illis disiunctiue, & illa est vniuersale metaph.

8 Ad primū respondeo, quod ad veritatem propositionis necessaria, non est necesse, quod prædicatum sit in subiecto identitate existentie: sufficit identitas connexionis necessaria; nam nullo equo existente, est vera ista, equus est animal. Et; ratio est, quia nature inferiores habent necessariam connexionem cum superioribus.

9 Ad primum secundæ partis, respondeo eadem distinctione, ut illa sit vera, Petrus est homo, necesse est, quod homo sit in Petro existentia identitatis realis, nego: necesse est, quod sit in Petro per connexionem essentialem, concedo. Homo metaphysicæ est in Petro per connexionem essen-

tialem. Et sic nego consequentiā. ¶ Ad secundū respondeo, quod præcisio vltima est, quæ destruit connotationem, vel vltima abstractio, at præcisio non vltima, non talis connotationem, quia est cōcreta, potius est simpliciter necessaria ad prædicationem, quia sine ea non est prædicatum.

QVÆST. III.

Vtrum vniuersale metaphysicum sit reale?

I Sta, quæst. sic solet disputari, Vtrum natura, quæ denominatur vniuersales, existat à parte rei? Sed in re est eadem, quia vniuersale metaphysicū denominatur vniuersale Logicū, per relationem rationis, ut cap sequenti dicam, cum Scoto.

2 Noster Merino de vniuersalibus q. 1. n. 6. dicit: quod sic: & probat à posteriori: quia ex opposita sententia sequeretur, quod nulla esset scientia realis, quia in tantum scientia dicitur realis, in quantum attingit obiectum reale: ad distinctionem scientie rationis, quia attingit ens rationis. Secundò à priori, quia in rerum natura est natura hominis, quæ dicitur vniuersalis; & alia multa: ergo vniuersale metaphysicū, quod est fundamentum logicū datur à parte rei.

3 Respondeo, quod est natura, quæ est vniuersale metaphysicū remotum, ut natura existens in Petro: & proximū, vel actuale;

vt natura hominis cognita secundum se præcisè: Nunc dico; quod prima existit in Petro existente, vt dictum est sin præambulo Logicæ. Et ratio est, nam quando existit totum existunt partes eius: Sed uatura humana est pars Petri existentis: ergo existit. Ista natura existens est vniuersale fundamentale, vel remotum metaphysice: ergo.

4 Dico secundo, quod vniuersale logicum actuale, non est reale: sed solum intentionale. Est expressa Scoti 2. d. 3. q. 1. §. *Ad quæ vers. Qualitèr.* Vbi dicit, quod natura cognita secundum se, neque est singularis, neque realis, sed prius singularitate, quia ab ea nõ valet subsistendi consequentia. Et secundum istam prioritatem naturalem est quod quid est, & per se obiectum intellectus, & per se, vt sic consideratur à metaphysico, & exprimitur per definitionem, & propositiones veræ primo modo, sunt veræ, ratione quidditatis sic acceptæ, quia nihil dicitur de quidditate per se primo modo, nisi quod includitur in ea essentialitèr, in quantum ipsa abstrahitur ab omnibus istis, quæ sunt posteriora ipsa naturalitèr.

5 Probo conclusionem, nunc defacto habeo obiectiue essentiã rossæ cognitã: Sic cognita, est vniuersale metaphysicum, & tamen defacto non existit: ergo non est reale. Similitèr de alijs multis naturis, quæ non existunt. Ex quo

sequitur, quod est accidentale ad vniuersale metaphysicũ, adhuc, quòd fundametaliter existat. Patet, nam si existètia naturæ communis esset simpliciter requisita ad vniuersale metaphysicũ, non posset dari vniuersale metaphysicũ, sine existètia in singulari: sed datur de facto de rossa, non existente: ergo.

6 Secundo probo, quia vniuersale metaphysicũ, non est natura, quæ existit in singulari, neque ipsa natura, vt abstracta, intelligèdo, quod abstractio sit a uulso nature à singulari, quia sic, abstractio, non relinqueret singulare, de quo debet dici, sed relinqueret singularitatem nudam intentionalitèr, sed est natura cognita præcisè secundum se, quæ cognitio dici solet abstractio, quia sumit occasionem ab inferioribus. Tunc sic, sed natura præcisè cognita, non existit: sed est tantum obiectiue in intentione, seu cognitione: ergo nõ est realis. Et est actu vniuersale metaphysicũ: ergo. Itaque distinguitur natura sic cognita, ab existente, in hoc, quod existens, est realis: illa autem cognita, habet esse essentiæ tantum intentionale.

7 Ad primum respõdeo, quod quando scientia existit, ab intrinseco est realis. Ex parte autem obiecti, dicitur scientia realis, nõ quia obiecta scientiarum abstractiuarum, de necessitate debeant esse realia, neque quia sunt realia, sed quia sua obiecta nõ sunt entia

rationis si sit; & possunt in indiuiduis habere existentiam, & aliquando habent illam. ¶ Ad secundum respondeo, quod naturæ existentes dicuntur vniuersales, remotè, non autem proximè, vel actualitè: Quia vniuersalitas semper fit per actum iurellctus.

8 Obijcies: ex mea sententia sequitur hoc magnum absurdum, nempe, quod relationes scientiæ ad scibile, non sint reales, neque prædicamentales. Pater, quia relationes reales petunt extrema realia actualitèr existentia adhuc secundum Scotum in 1. d. 31. q. vnica, sed per nos obiecta scientiarum, non sunt realia: ergo, neque relationes scientiæ ad scibile. Hoc absurdum est contra Arist. cap. de ad aliquid, & contra Scotum loco citato, & alibi sepè.

9 Respondeo, quod sunt scientiæ intuitiue, & in istis relationes scientiæ ad scibile sunt reales simpliciter, quia terminus etiam existit. Et sunt scientiæ abstractiue, & istæ non habent relationem mensurati realem simpliciter: nec propter hoc destruitur prædicamentum relationis secundum tertium generis mensurati ad mensuram, quod valde notandum est, quia prædicamenta non componuntur, nisi ex naturis secundum esse essentia: existentia autem est illis valde accidentalis, sicut, & indiuidua: nam, vt suo loco dicitur, prædicamenta, non componuntur ex indiuiduis, sunt qui-

dèr indiuidua quædam materia. Vnde si Deus impediret, ne resultarent relationes in rerum natura, non existerent, & tamen posset formari prædicamentum relationis.

QUEST. III.

Vtrum vniuersale metaphysicum habeat communitatem negativam?

1 **V**idetur quod non: quia communitas negativa opponitur vnitati positivæ: sed vniuersale metaphysicū habet vnitatem positivam formalem, quia vnitatis est passio entis: ergo non habet communitatem negativam. Item, quia habet vnitatem positivam per cognitionem præcisiuam, quæ cognitio est vna numero, sed ista cognitio est actus positivus determinans: ergo tollit à natura indifferentiam: sed indifferentia est communitas negativa: ergo natura cognita, quæ est vniuersale metaphysicum, non habet indifferentiam negativam.

2 Respondeo cum Scoto in 2. dist. 3. quaest. 1. §. *Ad questionem*, quod vniuersale metaphysicum; vel natura cognita secundum se, habet communitatem negativam. Sic omnes Scotistæ. Et ex Thomistis tenent illam Capreolus in 3. d. 5. q. 3. §. *Ad argumenta*. Sôcinas lib. 7. Metaph. q. 40. Caiet. cap. 4. de ente, & essentia q. 6. §.

Quoad

Quoad quartum. Ioan. à Sancto Thom. q. 3. art. 3. cōcl. 2. Cursus Carmel. disp. 3. q. 7. num. 26. & alij recentiores. Probat Scotus ex Anicena 5. Metaph. *Equinitas tantum est equinitas, neque singularis de se.* Ratio Scoti est, quia natura præcisè cognita de se non est singularis, neque includit de se hanc, neque illam singularitatem; quia tunc rationes materiales essent de quidditate essentia; sed non includere de se hanc, neque illam singularitatem, est esse communem negatiuè: ergo natura cognita de se est communis negatiuè.

3 Ad primū respondeo, quòd quelibet communitas, & indifferentia si sunt alterius rationis, habent actus, seu rationes alterius rationis determinantes. In natura hominis, v. g. antequam præscindatur; habet indifferentiam, & cōmunitatē ad præscindi, & non præscindi, & hæc communitas tollitur per actum præscindendi; postquam autem est præcissa, & abstracta, habet in differentiam respectu suorum inferiorum, & hæc tollitur per coniunctionem cum rationibus inferioribus. Sed non tollitur per vnitatem positiuam formalem, quia hæc est æqualis amplitudinis cum natura. Vnde, cum in statu abstractionis sit præcisa à singularibus, neque includat singularia, hinc est, quòd manet indifferentias negatiuè. Ex quo patet ad

P. Villauerde.

secundū: nam quamvis præcisco auferat indifferentiam ad præcindi, relinquit in mò est conditio, vt natura in statu abstractionis sit indifferens negatiuè ad inferiora.

CAP. II.

De vniuersali Logico.

1 **I**N tribus statibus solet reperiri natura, vnus solet dici Physicus, quando natura est coniuncta cum singularitate, & existentia, de quo dictum est in principio Logicæ. Secundus dicitur solet Metaphysicus. De quo dictum est capit. Antecedenti: Quando natura est; in statu præcisco abstractionis. Tertius est logicus, de quo in præsentī.

2 Sed ad statuendum subiectum de quo loquendum est, notandum est, quòd vniuersale dicitur illud, quòd vnum cum sit, extenditur tamen ad plura. Diuiditur primò, in complexum, & in incomplexum, complexum est illud, quòd duo complectitur, & extenditur ad plura, vt proposito vniuersalis. Incomplexum vero illud dicitur, quòd cum sit simplex, plura sub se comprehendit.

3 Hoc vniuersale incomplexum est quadrupliciter; in

causando, in significando, in essendo, & prædicando, vniuersale in causando est illud, quod in virtute sua plures effectus specie diversos continet: vt Deus, Vniuersale in significando, est vox simplex, quæ plures res diuersas significat, vt vox canis, quæ, cum sit vna, significat æqualitèr, canem latrabilem, piscem marinum, & sydus cœleste. Vniuersale in essendo est illud, quod potest esse in pluribus, vel final, vel diuissivè: Vt Deus in tribus diuinis personis, & materia prima potest esse disiunctivè, cum hac, & illa forma. Tandem vniuersale in prædicando est illud, quod cum sit vnum, potest prædicari de pluribus inferioribus; vt animal de homine, & bruto. Hoc vniuersale est Logicum, & est subiectum huius capituli.

QVÆST. I.

An vniuersale Logicum sit ante operationem intellectus?

T Homistæ communiter dicunt: Scotum in secundo distinctione 3. quæst. 1. Dedisse vniuersale Logicum à parte rei ante operationem intellectus. Videatur Rubius quæst. 4. vniuersalium. Cursus Carmel. disput. 2. de Essentia vniuersalis, quæst. 5. fundamentum imposturæ est, quia Scotus dixit ibi, naturam ex natura rei habere com-

munitatem, & vnitatem formalem positiuam. Sed nihil amplius requiritur ad vniuersale Logicum: ergo.

2 Et quidem Subtilis Doctor sua acutie, antequam isti auctores nascerentur, præuenit difficultatem in eadem quæstione num. 8. §. *Sed contra istud*, dicens: *Sed contra istud, quia videtur ponere vniuersale esse aliquid reale in re; quod est contra Commentatorem 1. de Anima Commento 8. qui dicit; quod intellectus facit vniuersalitatem in rebus; ita quod non existit nisi per ipsum, & sic est ens tantum rationis: probatio consequentiæ, nam ista natura secundum quod est ens, in isto lapide prior tamen singularitate lapidis, est ex dictis indifferens ad hoc singulare, & ad illud, & vna.*

3 Et responder, quod non sequitur, quia vniuersale Logicum vltra illam vnitatem, & communitatem indifferentem negatiuè, requirit vnitatem numeralem rationis, qua sit positiuè indifferens actualitèr ad plura, vt proxime dici possit vere de quolibet supposito, prædicatione dicente hoc est hoc. *Hoc enim solum est possibile de obiecto eodem indifferenti actu cōsiderato ab intellectu, quod quidem, vt intellectum habet vnitatem etiam numeralem obiecti secundum quã ipsum idem est prædicabile de omni singulari, dicens, quod hoc est hoc.*

Dico

4 Dico ergo cum Subtili Doctore hoc loco, & cum omnibus Scotistis, quod non datur vniuersale logicum formale ante operationem intellectus. Quia vniuersalitas logica formaliter consistit in relatione rationis superioritatis ad inferiora, qua vniuersale est vnum positiuè commune respiciens positiuè inferiora, secundum quam est proxime aptum, vt dicitur de pluribus vere. Sed hæc vniuersalitas nõ causatur, nisi per intellectum: ergo non datur vniuersale logicum ante operationem intellectus.

5 Obijcies vniuersale est vnum in multis 1. Post. cap. 25. sed natura ex se est vna in multis, quia est indifferens ad multa: ergo datur vniuersale ante operationem intellectus. ¶ Respondeo, quod vniuersale logicum est vnum in multis, non quacumque vnitatis, sed vnitatis positiuæ respectiuæ ad multa, qua est commune positiuè. At natura ex se est communis, & indifferens negatiue, nam quamuis sua vnitatis formalis sit positiuæ in ordine ad diuidi in equalia, ratione cuius illa diuisio nature repugnat, tamen respectu inferiorum est indifferens negatiue, quia non repugnat diuidi in illa, per quod deficit nature illa vnitatis positiuæ rationis, vt sit vniuersale Logicum.

6 Obijcies secundo, Petrus est Paulus ante operationem intellectus conueniunt in ratione

hominis: sed illa ratio, in qua conueniunt, est vniuersalis: ergo ante operationem intellectus datur vniuersale. ¶ Respondeo, quod ante operationem intellectus inter Petrum, & Paulum non est nisi relatio identitatis in natura: nam ante operationem intellectus non est aliquid tertium, in quo conueniant, nisi cognoscatur natura humana. Et tunc dico, quod natura humana cognita non est vniuersale logicum in actu, sed in potentia, & fundamentaliter, non formaliter.

QVÆST. II.

In quo stat vniuersale Logicum materiale?

1 **F**RANCISCUS ALFONFUS in logica disp. 5. sect. 3. num. 23. dicit, esse omnia inferiora coadunata per cognitionem secundum vnam rationem, in qua conueniunt; Et sic explicat illud, quod dicitur genus. Petrus habet principium sentiendi, & principium ratiocinandi, similiter, & equus, cognitio repræsentat omnia animalia per ordinem ad sensationem expressæ, quin eadem animalia repræsenter expressæ per ordinem ad ratiocinationem, rugitum, &c. sed potius confusse: illa omnia animalia adunata per cognitionem secundum principium sentiendi expressum, est vniuersale materiale.

Et

Et hæc cognitio est forma per quã natura animalis constituitur formaliter vna vnitate vniuersali.

2. Et si à Francisco Alfonso queras, quid sit illud obiectũ cognitum per cognitionem præcisivã, quod est vniuersale material. Respondet disp. 4. sect. 9. n. 28 esse quãdã vnitate fictam, & impossibilem. Et reddit istam rationem, quia in sua sententia præcisio obiectiua est impossibilis ratione sui obiecti, & sic dum eius obiectum apprehendimus, non apprehendimus vnã formalitatem ab illa, cum qua reuera identificatur, sed fingimus aliam omnino impossibilem. Hæc ille.

3. Sed contra hanc opinionem sic arguo per inconuenientia, quæ ex ea sequuntur: ergo non est esse essentia cognoscibile, nec cognitum, v. g. non est esse essentia vnum per se animalis, & similiter de alijs essentijs hominis, æqui, &c. Probo, quia esse essentia est vnum per se nullo intellectu considerante, prout præcedit existentiam; sed ex coadunatione pluriũ animalium non fit vnã per se: ergo non est esse essentia.

4. Deinde sequitur, quod omnes scientia sint de subiecto, vel obiecto impossibili. Probo, quia scientia sunt de obiecto præcise cognitio sine rationibus singularibus. Sed secundum istum auctorem obiectum præcisum, est quoddam impossibile fictum: ergo scientia sunt de impossibilibus fictis.

5. Præterea sequitur, quod hæc propositio vera essentialiter per connexionem essentialem, quã ex se habet homo, cum animali, nempe *homo est animal*, est affirmatio impossibilis de impossibili. Patet, quia homo cognitus, & præcisus secundum principium discurrendi, est quoddam impossibile fictum: item animal præcise cognitum, est quoddã impossibile: Sed animal præcise cognitum, prædicatur de homine præcise cognito: ergo quando dico, homo est animal, affirmo vere impossibile de impossibili.

6. Si dicas, quod materialiter, & fundamentaliter animal, & homo sunt idem vere, & realiter, tamen formaliter, & præcise, sunt quædam impossibilia. Contra: demus, quod nullus equus existat in rerũ natura, & fornet quis istam propositionem *equus est animal*: ergo tunc dicitur formaliter impossibile de impossibili: ergo secundum esse essentia, homo, neque est natura, neque habet connexionem essentialem cum animali, quia impossibile non habet connexionem essentialẽ cum impossibili; etsi dicas quod habet illam: ergo melius homo est cõnexus essentialiter cum animali secundum esse essentia.

7. Præterea applicando illam opinionem ad materiam Theologicam, sequuntur ex illa multæ consequentia, quæ non bene sonant. Nam præcindendo ab hac,

& illa persona diuina ratione personæ diuinæ, tunc illud obiectum præcisiue cognitum, est quoddam admatum, & impossibile fictum: ergo in ista affirmatione persona Patris est persona diuina, affirmo quoddam impossibile de Patre: ergo sumpta formaliter non est vera.

8. Item præscindendo rationem hominis ab isto, & illo homine, & à Christo Domino, illud obiectum præcisum, est quoddam impossibile fictum: ergo ista propositio *Christus est homo*, habet prædicato quodam impossibile fictum: ergo hæc propositio formaliter sumpta ex parte prædicati, non est vera essentialiter, quia Christus non habet connexionem essentialem secundum illam opinionem cum homine, vel cum natura humana secundum se cognita.

9. Item gratia præcise cognita, & abstracta ab hac, & illa gratia, est quodam coadunatum per cognitionem, & impossibile fictum: ergo in ista affirmatione, *gratia est forma intrinsece inherens animæ*, affirmo formam inhaerentem animæ de quodam impossibili ficto. Et sic nulla erit veritas in scientijs abstractiuis, præcipuè, quando singularia non existunt. Alias similes consequentias potes deducere in micerijs dogmaticis, quæ aures pijs offendunt.

10. Dico ergo, quod est esse essentiæ intencionale, quod est cog-

nosibile per præcisionem, connexionum essentialiter cum suis inferioribus, in quantum inferiora in sua essentia includunt rationem superiorem, vt homo in sua essentia includit rationem animalis, & etiam includit secundum esse essentiæ rationalitatem. Et etiam homo est connexus cum suis proprietatibus. Hæ rationes obiectiuæ secundum esse essentiæ sunt præscindibiles, quia essentia animalis in statu essentiæ non includit in sua quidditate rationem hominis. Et istæ rationes ex se communes negatiuæ, quæ possunt præscindi, & non præscindi, dum actu præscinduntur, sunt in statu metaphysico, & sunt subiectum vniuersalis Logici. Et de homine sic præcise concepto sunt veræ istæ propositiones propter connexionem essentialem. *Homo est animal. Homo est rationalis, homo est risibilis.* Sic subtilis Doctor in 2. dist. 3. q. 1. §. *Ad questionem n. 7.* Ex qua doctrina nullum sequitur in conueniens, & firmatur fides Catholica, quod non contingit ex opinione negante præcisiones obiectiuas.

QVÆST. III.

In quo vniuersalis Logica consistat?

1. **F**RANCISCUS ALFONSUS in Logica disp. 5. sect. 3. num. 22. dicit, quod consistit formaliter in cog.

cognitione, per quam natura vniuersalis præscinditur negative ab inferioribus. Et citat pro se Durandum in 1. dist. 3. q. 5. n. 27. & Conimbriens. hic q. 5. a 3. con- clusione 2. G. Hurtado in Meta- phys. disp. 5. sect. 7. n. 79. & pro- bat. quia natura cognita per præ- cisionem, non est multiplex; ergo vna: consequentia est bona, quia omne ens, aut est vnum, aut mul- tiplex. Antecedens probatur, quia non est multiplex ex parte cog- nitionis, quia cognitio est vna, ne- que ex parte obiecti cogniti, quia non repræsentatur natura, vt di- uisa: ergo vt obiectum illius cog- nitionis non est multiplex.

2 Item, quia natura cognita per præcisionem negatiuam, est diuisibilis in alia, in quibus est multiplex formaliter: ergo est vna vnitatem formalem. Antecedens pro- batur, quia licet natura animalis possit diuidi in alias, in quibus est multiplex realiter, non tamen est in illis multiplex formaliter, quia animal, quod est in Petro non est distinctum formaliter ab animali, quod est Paulo.

3 Item, quia ex eo, quod eadē entitas realis cognoscatur per diuersas cognitiones in ordine ad connotata diuersa, fiunt plura præ- dicata: ergo ex eo, quod plura rea- liter distincta cognoscuntur in or- dine ad connotata, in quibus sunt similia, quin cognoscantur in or- dine ad connotata, ratione quorū sunt dissimilia, fiunt vnum; ergo

vntas est in cognitione.

4 Sed cōtra, cognitio illa præ- cisiua est aliquid reale; sed in illa ponunt vniuersalitatē formalem Logicam: ergo vniuersalitas Lo- gica consistit formaliter in aliquo reali. Hæc consequentia est contra Arist. 1. de anima cap. 1. vbi ait: *Vniuersale, aut nihil est, aut posterius est.* Id est, aut nihil est, aut est post obiectum primo cognitū, vt interpretantur Averroes, Phi- loponus, Alexander, Themistrius, Ægidius, & communiter omnes Interpretes Arist.

5 Item, est contra Avicenam commentatorem 1. de anima com- mento 8. vbi dicit: *Vniuersalita- tem fieri per actum intellectus, & esse ens tantum rationis, non rea- le.* Est etiam contra S. Thomā de ente, & essentia cap. 4. & alibi sæpè dicentem, vniuersalitatē Lo- gicam consistere in secunda inten- tione, & secundæ intentiones, non sunt entia realia; sed ficta per ra- tionem. Item, quia vniuersale Me- taphys. & Logicum differunt se- cundum suas rationes formales; Sed vniuersale Metaphys. fit per cognitionem præcisiuam negati- uam: ergo vniuersale Logicum debet fieri, non per istam cog- nitionem, sed per aliam: ergo vni- tas, & formalitas eius est distin- cta à cognitione præcisiua.

6 Ad primam rationem con- cedo, quod cognitio est vna, & quod natura cognita est vna; ta- men istæ vnitates non sufficiunt ad

ad unitatem Logicam, quia vni-
 tas Logica vniuersalis formaliter
 debet consistere in relatione su-
 perioritatis, quæ non est, quid rea-
 le. ¶ Ad secundum concedo, quod
 natura cognita secundum esse es-
 sentie, est vna formaliter, & quod
 cognitio præcisina est etiam vna.
 Sed nego, quod ista vnitates suf-
 ficiant ad vniuersalitatem forma-
 lem Logicam, quia deficit eis v-
 nitas numeralis obiectiua, quæ
 stat in relatione superioritatis.
 Ad tertium, respondeo, quod il-
 lud vnum factum ex pluribus di-
 uersis in ordine ad vnum conno-
 ratum, est vnum aggregatione,
 non vnum per se. Et ita neque ob-
 iectum sic cognitum est materia-
 le Logicæ, vt probatum est, ne-
 que cognitio illa coagularia, po-
 test esse vnitatis formalis vniuersa-
 lis Logici.

7 Dico ergo primo, quod v-
 niuersalitas Logica consistit for-
 maliter in aliquo rationis. Sic Sco-
 tus in 2. dist. 3. q. 1. §. *Ad quæ-
 stionem vers.* Qualiter in medio
 dicens: *Vniuersalitas non est pars
 conceptus primi nature, quia non
 conceptus Metaphysici, sed Lo-
 gici, Logicus enim considerat se-
 cundas intentiones applicatas pri-
 mis secundum ipsum Avicenam.*
 Sed secunda intentio formaliter
 sumpta est ens rationis: ergo si vni-
 uersalitas Logica consistit for-
 maliter in secunda intentione; est
 aliquid rationis.

8 Item §. *Contra istud, pro-*
 P. Villaverde,

bat vniuersalitatem Logicam esse
 formaliter aliquid factum per ra-
 tionem textu Avicene 1. de ani-
 ma commento 8. 8. §. *Ad prim. vni-*
dico. sub num. 8. probat, quia vni-
 tas positina ad multa inferiora
 non est aliquid reale: ergo est ali-
 quid rationis. Probatur antece-
 dens, quia natura realis non po-
 test dici vere de quolibet suppo-
 sito: ergo vt vere possit dici pro-
 xime, indiget vnitatis rationis nu-
 merali ex parte obiecti.

9 Dico secundo, vniuersalita-
 tas Logica consistit formaliter in
 relatione rationis ad inferiora.
 Probo, quia vniuersale formaliter
 est superius: Sed superius for-
 maliter dicit relationem: ergo
 vniuersale formaliter dicit rela-
 tionem. Sed talis relatio non est
 realis, quia non consurgit ex ex-
 tremis, neque extrema nempe (ho-
 mo & Petrus) distinguuntur rea-
 liter: ergo est rationis causata
 per intellectum. Sic Scotus ibi §.
Ad primum.

10 Obijcies, non sunt multi-
 plicandæ entitates, adhuc rationis,
 sine necessitate, sed nulla est ne-
 cessitas multiplicandi has rela-
 tiones rationis: ergo. ¶ Res-
 pondeo, esse necessariam, vt natu-
 ra cognita formaliter constitua-
 tur vniuersalis, & vt proxime pos-
 sit prædicari de inferioribus, quia
 vt ait Scotus §. *Ad primum.*, non
 sufficit quælibet vnitatis, vt natura
 proxime possit prædicari de quo-
 libet supposito, sed requiritur vni-

tas positiua ad sua inferiora, quam non habet natura ex se, vt proximé dicatur veré de quolibet supposito, quia vt sit vniuersale debet esse vnum numero obiectiue, & relatio rationis dat talem vnitatem, quod probat ex definitione vniuersalis primo Post. *quod est vnum in multis, & de multis.* Itaque obiectum primo cognitú est vniuersale materiale. Et relatio vnitatis, & superioritatis ad inferiora, est vniuersalitas formalis.

QVÆST. III.

Verum aptitudo ad essendum in multis fit de essentia vniuersalis? Vel aptitudo ad prædicari de illis?

1 **T** Homistæ communiter dicunt, aptitudinem ad essendum in multis esse essentiam vniuersalis Logici: & aptitudinē ad prædicari, esse proprietatem. Et probant, quia Arist. 7. Metaph. definiuit vniuersale Logicum dicens: *Vniuersale est, quod pluribus aptum est in esse.* Et si illis obijciat, quod idē Arist. 1. de interpretatione cap. 5. definiuit vniuersale Logicum sic: *Dico autem vniuersale, quod de pluribus prædicatum est.* Respondent, quod hæc definitio est descriptiua.

2 Ratione probat, nam quod est prius in re, est de essentia eius:

sed prius est aptitudo ad essendum in vniuersali, quam aptitudo ad prædicari: ergo, minorem probat ex Aristot. 1. de interpretatione; *ab eo, quod res est, vel non est, propositio dicitur vera vel falsa.* Ideo ista est causalis, quia vniuersale est aptum ad essendum in multis; ideo est aptum ad prædicari de multis.

3 Scotistæ vero per oppositum dicunt, quod aptitudo ad prædicari est de essentia vniuersalis Logici, & aptitudo ad essendum in illis est proprietates: quod probant illa definitione libri primi de interpretatione posita numero 1. *Dico autem vniuersale, &c.* Et si illis obijciat illam definitionem ex 7. Metaph. positam num. 1. dicunt esse descriptiuam. Probant tamen suam sententiam, quia aptitudo ad prædicandum de multis est prius, quam aptitudo ad essendum in illis per prædicationem.

4 Respondeo notando, quod in vniuersali, duæ aptitudines ad prædicari de multis considerari possunt. Vna est capacitas naturæ abstractæ, quæ est subiectum proximum relationis prædicabilitatis, & in hac non potest stare essentia vniuersalis Logici, tum quia est remota, tum quia per illam capacitatem ad essendum vnum in multis, est vniuersale Logicum in potentia, non autem in acta.

5 Alia aptitudo ad essendum in multis est media prædicatione, &

de

de hac aptitudine dico; quod non potest esse essentia vniuersalis Logici; quia ratio prior in re est de essentia eius. Sed aptitudo ad essendum in multis per prædicationem, non est prior quam aptitudo ad prædicari de illis, potius est e conuerso: ergo. Minorem probo, quia illa potentia est prior, quæ prius reducitur ad actum; sed prius reducitur ad actum aptitudo ad prædicari, de pluribus, quam aptitudo ad essendum: ergo. Maiorē probo per simile, nam ideō est prius potentia intellectiua, quam volitiua, quia intellectiua prius reducitur ad actum, quam volitiua. Minorem probo, quia vniuersale est in inferioribus post abstractionem, quia actualis prædicatio per attributionē iungit prædicabile cum subiecto, ergo actualis prædicatio est prius, quam quod prædicabile sit de facto in subiecto. Sed potentia ad prædicari reducitur ad actum per actualem prædicationem, & potentia ad essendum in inferioribus reducitur ad actum, per actualiter esse in illis: ergo prius reducitur ad actum aptitudo ad prædicari de multis, quā aptitudo positiua ad essendum in illis.

6 Loquendo de aptitudine ad prædicari de multis potest dici, quod non est de essentia vniuersalis Logici, quia prius est esse vnum in multis actualiter, quod est idem quod esse actu vnum in multis, id est, ad multa, quod fit per

P. Villaverde.

illam relationem actualem rationis, qua vniuersale in actu est vnum numero respiciens actu sua inferiora. In hoc quidem consistit vniuersalitas Logica vt quo, & ex illa confurgit aptitudo ad prædicari de multis. Hoc potest probari. Primò, per definitionem Arist. lib. 1. Poster. tex. 25. quam adducit Scotus in 2. dist. 3. q. 1. §. *Ad primum.* Nempe, *vniuersale est vnum in multis, & de multis:* ergo vniuersale Logicum in actu, est illud, quod de facto est vnum in multis, id est, vnum ad multa. Secundò, quia prius est esse vnum in multis, id est, ad multa, quam aptitudo ad dici de multis, vt patet ex definitione Aristor. nunc posita. Tertiò, quia prius est, quod ratio rationis constituat vnum in multis actu, quam quod illud vnum sit aptum ad dici de multis.

7 Præterea probatur auctoritate Scoti illo §. *Ad primum de finient: vniuersale Logicum.* *Ad primum dico, quod vniuersale in actu est illud, quod habet vnitatē indifferentem, secundum quam ipsum idem est in potentia proxima, vt dicatur de quolibet supposito.* Ecce, quod Scotus in vniuersali Logico in actu ponit prius vnitatem indifferentiæ, id est, non ad vnum determinate, sed ad omnia inferiora disiunctiue, & postea ponit potentiam proximam, vt dicatur de quolibet supposito: ergo sentit Scotus, quod esse actu vnu

M 2

in

in multis, est essentia vniuersalis Logici: & aptitudo proxima ad prædicari de quolibet supposito, est proprietas, iuxta definitionem Arist. 1. Posteriorum.

8 Sed quia hæc opinio loquitur de vniuersali Logico in essendo, & querendum est essentia vniuersalis Logici in prædicando, quia hic agitur de vniuersalibus, ut prædicabilia sunt, potest dici: Quod vltima ratio constitutiua vniuersalis Logici, in prædicando, consistit in aptitudine proxima ad prædicari de multis. Fundamentam est, quia ratio formalis constitutiua prædicabilis in actu signato, est illa, quæ proximè, & immediatè reducitur ad actum, per actualem prædicationem: sed aptitudo ad prædicari de multis, est quæ proximè reducitur ad actum, per actualem prædicationem: ergo in illa aptitudine ad prædicari proximè, & immediatè consistit vltimo formaliter, & completiue vniuersale in prædicando.

9 Et vt hanc rationem, & auctoritates hanc opinionem confirmantes, percipias. Nota, quod prius est, quod vniuersale sit vnū in multis vniuersitate rationis, quam quod sit aptum prædicari de multis; sed non vna, quod est prius in aliqua re, est de ratione formali illius rei in alia linea; sed illud, quod vltimo actum, & determinat illa vniuersitas. Pater instantijs, nam prius est cognitio, quæ di-

cutur practica, quam aptitudo ad regulandum, & tamen aptitudo ad regulandum est ratio formalis constituens illam in ratione practica. Item prius est actus rebus, quam ipsa rebus, & relatione int. infeca ad regulam, & tamen constituitur in ratione praxis formaliter, per aptitudinem ad regulam. Similiter, quamuis in vniuersali sit prior vniuersitas ad essendo in multis, quam aptitudo ad prædicari de multis, non sequitur, quod in illa vniuersitate consistat formaliter vniuersalitas Logica; quia hæc vniuersitas est prærequisita necessario, vt sit prædicabile proximè de pluribus suppositis, & aptitudo proxima ad prædicari de illis, est ratio formalis vniuersalis, vt prædicabilis.

10 Nunc confirmatur illa opinio. Primo illa defin. Arist. 1. Posterior. *Vniuersale est, quod est vnum in multis, & de multis.* Vbi esse vnum in multis constituit vniuersale Logicum in essendo, & ly de multis constituit illud vniuersale in prædicando. Posuit Arist. prius vnum in multis, quam de multis, quia esse vnū in multis prærequiritur simpliciter, vt sit vnū de multis. Præterea confirmatur auctoritate Scoti illa dist. 3. q. 1. Secundi §. *Ad primum licentis: Vniuersale est illud quod habet vniuersitatem indifferentem, secundum quod insim id est in potentia proxima, vt dicatur de quolibet*

sup.

Supposito. In qua prius posuit vnitatem in essendo, & postea potentiam proximam ad prædicari de quolibet supposito. Prima constituit vniuersale in essendo, & potentia proxima ad prædicandum, constituit vniuersale Logicum in ratione prædicabilis. Et prima vnitatis est simpliciter prærequisita ad secundam.

11 Ad argum. Thomist. ad Auctoritatem Arist. quòd illa definitio, si est vniuersalis logici, est descriptiua: quia aptitudo ad essendum in pluribus media prædicatione, supponit aptitudinem ad prædicari, quæ prius reducitur ad actum, quam aptitudo ad essendum, vt ostensum est: si aptitudo ad essendum in multis, nõ est media prædicatione; sed est per causam effectiuiam, conuenit vniuersali metaphisico, & non vniuersali Logico.

12 Ad rationem respondeo, quòd illud, quod est prius, si pertinet ad rationem formalem, est de essentia constituti. Et nego, quod aptitudo ad essendum in multis sit de essentia vniuersalis Logici, quia si est aptitudo ad essendum in multis cum diuisione numerali, est aliquid de esse essentia, id est communitas negatiua. Si aptitudo ad essendum in multis est de essentia prædicatione, non est de essentia vniuersalis logici: quia supponit aptitudinem ad prædicari.

13 Ad probationem minoris

ex illo dicto Arist. i. de interpretatione, ab eo, quod res est, vel nõ est, propositio dicitur vera, vel falsa. Dico, quod Arist. loquitur de esse, vel physice, vel metaphisice, non autem logice per actualem prædicationem. Hoc, vt intelligas nota ordinem, quem seruant objecta scientiæ, si objecta sunt metaphisica, v. g. animal, & homo, homo includit animal, & sic animal est in homine, postea abstrahitur animal, sed quia hæc abstractio non vltima, non tollit ab animali concretionem ad hominem, neque ab homine, quod sit animal, neque esse in homine per connexionem essentialem: hic modus essendi in objectis metaphisicis est à quo propositio est vera. Et in physicis contingentibus, prærequiritur quod forma sit physice in subiecto ante abstractionem ad veritatem propositionis. Post abstractionem causatur vniuersalitas, id est aptitudo ad prædicari, ex qua consergit passio, id est aptitudo ad essendum per prædicationem. Aptitudo ad essendum metaphisica in alio, v. g. in animali determinatur per esse metaphisice in homine, aptitudo ad prædicari reducitur ad actum per actualem prædicationem, aptitudo ad essendum mediante prædicatione actualiter esse in subiecto media prædicatione. Cuius actualiter esse prædicatum in subiecto media prædicatione, sit postertius in

prædicatione, hinc fit, quod illud esse vel non esse, non possunt esse causa obiectiue veritatis, vel falsitatis propositionis. Sed esse physice, vel metaphysice prædicatū in subiecto per connotationem: ergo illud dictum Arist. est de esse, vel physico, vel metaphysico, non de Logico.

QVÆST. V.

Per quam operationem intellectus fiat vniuersalitas Logica?

AD statum quæstionis aduertendum est intellectum habere tres operationes. Prima, dicitur simplex apprehensio obiecti. Secunda, iudicium. Tertia, discursus. Certum est vniuersalitatē logicam non fieri per iudicium, neque per discursum. Quia discursus, & iudicium supponunt vniuersale prædicabile factum. Restat ergo: quod fiat per primam operationem: Sed quia sunt plures actus pertinentes ad primam operationem, quorum vnus est intellectus agentis, quo format speciem representatiuam obiecti; alter, quo cognoscitur natura præcisè secundum se, alter, quo comparatur simpliciter, sine iudicio natura ad inferiora. Alter, quo cognoscitur, quod non est, ac si esset; idē ex hac multitudine consergit dubiū per quem actum istorum fiat vniuersalitas logica?

§. I. Proponitur prima sententia.

Socus Dominicus q. 3. vniuersalium. Zumel t. p. q. 13. art. 7. conclusione 3. dicunt vniuersale fieri per operationem intellectus agentis. Probant primo: quia vniuersale in actu est esse intelligibile in actu; sed natura est intelligibilis actu illustratione intellectus agentis, quo format speciem intelligibilem secundū Aristot. 3. de anima text. 28. Ergo. Secundo, quia fieri aliquid vniuersale, est fieri commune, & indifferens: sed hoc facit intellectus agens formando speciem intelligibilem representatiuam naturæ nudæ à conditionibus individualibus; ergo. Tertio: quia de ratione potentia actiue est facere suum obiectum; sed vniuersale logicum est obiectum factum: ergo ab intellectu agentis.

3 Sed hæc opinio omnino reijcienda est. Primo: quia solum probat de vniuersali in representando. Et quæstio est de vniuersali in prædicando. Secundo, quia species intelligibilis, quam dicit fieri ab intellectu agentis, est ratio cognoscendi, & vniuersale logicum est obiectum cognitum. Ergo vniuersale logicum non consistit in specie impressa: Ergo, non fit per actum, per quē fit species impressa, nempe intellectus agentis.

Ad primum nego maiore, esse vniuersale Logicum, non est esse naturam intelligibilem actu, sed actu intellectam, & ultra hoc requirit aliam cognitionem ad esse formale vniuersalis logici. Ad secundum respondeo, quod fieri aliquid vniuersale logicum, non est fieri commune, & indifferens, vt cumque, sed fieri vnum possitiue, & indifferens positiue: nego minorem: quia hoc indifferens positiuum non fit immediatè per operationem intellectus agentis. Ad tertium, quod æquiuocat actiuum cum intellectu agente. Intellectus agens, vt agens, nil facit nisi speciem intelligibilem, intellectus autem, vt actiuus, & representat obiectum, & causat super illud aliquas relationes rationis. Vniuersale logicum non est obiectum factum, vt cumque, sed cognitum, & cum relatione ad inferiora, ita quod prima cognitio terminatur per se ad naturam, quæ est præcisua, & secunda causat vniuersalitatem, vt inquit Subtilis Doct. in 2. d. 3. q. 1. § Ad questionem. Prima cognitio facit vniuersale metaphysicum, & secunda cognitio, logicum.

§. II. Proponitur secunda sententia.

Franciscus Alfonsus in logicæ disput. 5. sect. 3. n. 22. dicit, vniuersalitatem logicam fieri per præcisionem negatiuam

terminatam ad collectionem inferiorum in ordine ad cõnotata, seu ad operationem, in qua sunt similia. Vt vidimus hoc capite q. 3. Ratio est, quia in re natura est multiplex, in indiuiduis: & fit vna per istam cognitionem præcisua principij operandi, in quo indiuidua sunt si nilia.

6 Sed hæc opinio reiicienda est à mentibus hominum, quia ex ea sequitur illa incommoda, quæ probata sunt, q. 3. huius capituli. Nam destruit esse essentialæ, vnum per se, naturas essentialæ, proprietates earum. Et alia quæ ibi posita, & probata sunt, propter quod illa hic omitto, recolantur.

§. III. Proponitur tertia sententia.

7 Tertia sententia dicit, quod vniuersale logicum fit per abstractionem præcisua terminatam ad naturam, vel ad obiectum vniuocum. Fundamentum est, quia obiectum vniuocum per hæc abstractionem factum, est vnum vniuocum, cõmune, & indifferens in inferioribus; sed hoc, & nõ amplius requiritur ad vniuersale logicum: ergo fit per abstractionem præcisua.

8 Sed hæc opinio reiicienda est, vt diminuta: quia amplius requiritur ad vniuersale logicum formale, quam ad purè metaphysicum. Sed per illam abstractionem fit tantum vniuersale metaphysi-

cum

cum: ergo logicum non fit per illam tantum. Secundo: quia vniuersale logicum formale, non dicitur quocumque vnitatem, & indifferentiam; sed vnitatem numericam obiectiuam, & indifferentiam positionem respicientem formaliter inferiora, sed per illam præcisionem tantum non fit vnitatis numerica, neque indifferentia positiva ad plura: ergo. Minor patet, quia solum manet cum indifferentia negatiua, dum est in statu solius præcisionis. ¶ Et per hoc patet, medium probandi esse diminutum.

§. III. Proponitur quarta sententia

Vera sententia est vniuersalitate Logicæ, quæ consistit in relatione rationis super naturam abstractam, & terminatam ad inferiora, fieri per simplicem comparationem intellectus. Ita Scot. in 2. d. 3. q. 1. §. *Ad primum*, & omnes Scotistæ & Merinero de vniuersalibus disput. 2. q. 3. à num. 18. & ex Thomistis Ferrara 4. contragentes, cap. 11. Soncinas 5. Metaph. q. 21. conclus. 2. & est communis inter recentiores. Quam probō sic, illa relatio rationis vniuersalitate præcedit iudicium: ergo non fit per iudicium. Præterea, non fit per abstractionem naturæ; quia ista solum terminatur ad naturam, vel ad id, quod abstrahitur: ergo, fit per simplicem comparationem,

qua simpliciter ordinat intellectus naturam ad inferiora. Secundo probō, quia relatio rationis, qua ordinatur vnum ad aliud, non potest fieri, nisi per actum collatum, vel comparatum intellectus: ergo, si non fit vniuersalitate per iudicium, quia præcedit iudicium, restat, quod fiat per simplicem comparationem.

Sed contra obijcies: ens rationis strictum non potest fieri, nisi per actum cognoscentem rem, aliter, quam est in se, sed simplex comparatio non cognoscit rem aliter, quam est in se, sed solum refert illam cognitam ad aliam: ergo non fit per simplicem comparationem. At simplex apprehensio, quæ supponit simplicem apprehensionem naturæ, potest cognoscere rem aliter, ac est in se, vt facit priuationem rationis: ergo simplex apprehensio, qua simpliciter apprehenditur relatio rationis, vbi non est, est actus, quo fit vniuersalitate.

Respondeo, quod cum simplex comparatio, fit in linea simplicis apprehensionis, habet duo, & apprehendere rem, vbi non est, ac si esset, & apprehendere non, vtcumque, sed ordinando; quod est causare relationem rationis. At simplex apprehensio pura, non habet nisi apprehendere rem, & aliquando aliter, quam est in se. Ex quo negatur minor: Et etiam patet, quod simplex apprehensio pura, non potest facere relationem

ationis: quia non est comparatiua. Itaque in linea simplicis apprehensionis, prout opponitur iudicio, est simplex apprehensio pura, & est simplex comparatio; per simplicem comparationem puram, non potest fieri vniuersalitas, quia est relatio rationis superioritatis. Sed per simplicem comparationem, quia est apprehensiuam, & ordinatiua.

QVÆST. VI.

Verum vniuersale retineat vniuersalitatē in actuali prædicatione?

Fonsca lib. 4. Metaph. c. 2. q. 2. se S. 7. ad 2. quem sequuntur aliqui recentiores, dicit, quod sic. Primo, quia in ista prædicatione *Petrus est homo*, natura hominis prædicatur, vt identificata cum Petro, eo quod in affirmativis, prædicatum est idem cum subiecto. Sed, vt identificata cum vno, non potest esse in alijs, à quibus realiter differt: ergo prout in illa prædicatione non est vniuersalis, seu communis multis. Secundo, quia diuisum non est in membris eodem modo, ac est in se ante diuisionem: ergo natura, quæ per abstractionem erat vniuersalis, per actualem prædicationem amittit vniuersalitatē. Hæc opinio imputatur Scoto q. 9. & 16. vniuersalium, sed in eis, hoc invenire non potui.

Respondeo, quod vniuersale

P. Villauerde.

fale aliud est metaphysicum, & aliud logicum. Loquendo de vniuersali metaphysico, dico, quod per actualem prædicationem, non amittit vniuersalitatē metaphysicam, dum durat in abstractione: quia hæc vniuersalitas, est communitas negatiua, id est, non repugnancia ad essendum in multis, vel non inclusio inferiorum. Hæc communitas negatiua cõpetit illi necessariõ in illo statu: ergo non potest amittere illam stãte statu. Secundo, quia vniuersalitas, vel indifferentia non amittitur, nisi per actum contrarium: sed actualis prædicatio non opponitur illi indifferentiæ: ergo. Probatur minor, quia solum esse in multis per connexionem opponitur illi indifferentiæ.

3 Respondeo secundo: quod vniuersalitas logica amittitur per actualem prædicationem. v.g. ponamus speciem ad tria individua vt totum potentiale aptum ad coniungi cum individuis per actualem prædicationem, & hoc totum potentiale sit extensum ad tria individua: per vnã actualem prædicationem, tollitur vna pars vniuersalitatē logicæ; & manet totum potentiale, & facta secunda prædicatione destruitur altera pars potentie ad prædicari, & non manet totum potentiale; quia totum potentiale logicum debet esse ad minus ad duo. Probatur, potentia ad prædicari de multis, destruitur per prædicationem actualem

N de

de multis, sed vniuersalitas logica stat in aptitudine, & potentia ad prædicari de multis: ergo destruitur per actualem prædicationem de multis: Etenim actuales prædicationes destruant statum vniuersalis logici; quia auferunt in differentiam eius.

4 Ad primū respondeo, quod est esse idem essentialitèr, vel per connexionem metaphysicè: & est esse idem realitèr, Vt propositiones affirmatiuæ sint veræ, vt *homo est animal, equus est animal*: nõ requiritur identitas realis existentiz: sufficit metaphysica per connexionem essentialem: cumque natura abstracta, quæ non est idè realitèr cum aliquo inferiori, quia solum habet esse intentionale, maneat in illo statu, quamvis per actualem prædicationem destruat logicus: hinc est, quod manet cum indifferentia sua. ¶ Ad secundum, quod probat secundam conclusionem.

CAP. IV.

De prædicationibus vniuersalium

Vlto de essentia vniuersalis logici, antequam deveniamus ad species eius, oportet videre de modo, quo vniuersale prædicatur vere de suis inferioribus; quia

hæc doctrina communis est omnibus speciebus vniuersalis; & quoniam agendum nobis est de prædicationibus in concreto, & in abstracto, necesse est prius dare notitiam prædicatorum, & subiectorum in concreto, & in abstracto, eo quod non potest fieri probatio ignorantis terminis questionum.

QVÆST. I.

De concretis, & abstractis.

¶ QVares primò: quid sit concretum? Ad resolutionem clarā nota, quod concretum potest accipi, vel ex parte obiecti cogniti, & significati, vel ex parte significationis. Loquendo ex parte obiecti significati, concretum est illud, quod connotat aliud, & est in alio. V. g. forma hominis est in Petro, & connotat Petrum, & color est in papiro, & connotat papirum. Loquendo autè ex parte significationis, dico: quod terminus concretus est vox, quæ ad placitum significat formam connotantem, & concernentem subiectum. Vt vox *homo*, quæ significat naturam humanam connotantem personam; idè suppositio eius est propriè personalis: & vox *album*, quæ significat albedinem concernentem subiectum.

2 Sed quia subiectum connotatum à forma, aliud est subiectum tantum informationis, & non informationis

hæſionis, vt homo reſpectu Petri, quæ forma tantum informat, & non inhæret, neque adiacet Petro. Aliud eſt, in quo eſt forma, & per modum adiacentis, & non inhærentis; vt *riſibile* reſpectu Petri: & aliud eſt, in quo eſt forma, & per modum adiacentis, & per modum inhærentis. Vt forma albedinis eſt in Petro. Ideò concreta ſunt tripliciter, vnum per modum per ſe ſtan- tis, vt *homo*; alterum per modum alteri adiacētis, vt *riſibile*; & aliud per modum adiacentis, & inhærentis, vt *album*. Primum competit propriè, generi, & ſpeciei: ſecundum differentia, & proprio. Tertium accidenti, quod in ſuis locis declarabitur.

3. *Abſtractum vero ex parte obiecti, eſt illud, quod eſt cognitum præciſe ſine inferioribus, & præciſum ſeu reſecatum ab illis. Vt, quando cognoscitur quidditas naturæ humanæ ſine conditionibus indiuidualibus, ſecata ab illis. Ex quo facile habes, quod intellectus eſt, qui præciſindit, percipiendo vnã partem obiecti, non percepta alia.*

4. Advertendum tamen valde eſt, quod quamvis præciſio, & abſtractio ſcindant connexionem realem, vel in formationem realem, quæ eſt inter ſubiectum, & formam; ſunt aliqua præciſiones, & abſtractiones, quæ relinquunt aliquam connotationem, ſeu capacitatem ad illam, v.g.

homo abſtrahitur à Petro, & Paulo, & tamen habet aliquam connotationem cum illis; quia illæ prædicationes, *Petrus eſt homo, Paulus eſt homo*; ſunt concreti de concretis; Ergo cum illa abſtractione componitur aliqua concretio, ſeu connotatio. Sed ſunt præterea aliqua alia præciſiones, ſeu abſtractiones talis conditionis, quod non relinquunt aliquam connotationem formæ ad ſubiectum; vt *humanitas*, & *ſtius conditionis* ſunt vltimæ abſtractiones.

5. *Abſtractum quidem ex parte ſignificationis, eſt vox ſignificans ad placitum formam præciſam, & abſtractam à ſuis inferioribus; v.g. humanitas, quæ ſignificat naturam per ſe ſine aliqua concrectione, ſeu connotatione: & albedinitas, quæ ex placito logicorum ſignificat albedinem præciſam à connotatione.*

6. Ex his facile habebis, quod concretum, & abſtractum ſolum differunt in modo, & in earentia modi, nam concretum ſignificat aliquid cum concernentia, & connotatione ad aliud, abſtractum vero ſignificat aliquid ſine tali concernentia: & ex hoc facile etiam habes, quod concretum, & abſtractum ſunt idem in ſubſtantia; quia ſolum differunt in modo ſeu cadentia, vt grammatica, & grammaticus, ſicut dixit Ariſtot. cap. de nominati-
uis.

7 *Quæres* secundò : quòt sint concreciones? Et abstractiones? Quantum ad primum dico, quòd in prædicamento substantiæ, natura generans facit, concrecionem coniungendo v.g. naturam humanam cum Petro. Sed intellectus procedit modo opposito naturæ, quia procedit resolvendo, & dividendo naturam ab individuis, & abstrahendo naturam à totali concrecionem. Propter quòd intellectus in prædicamento substantiæ duas facit abstractiones, vnà est naturæ ab individuis, vt quando abstrahit, vel præscindit hominem à Petro, & Paulo. Sed quia, hoc vniuersale, vt quando abstrahit, vel præscindit hominem à Petro, & Paulo. Sed quia, hoc vniuersale, vt vniuersale, habet connotationem rationis, potest intellectus facere aliam abstractionem præscindendo naturam ab omni connotatione, & sic abstrahit humanitatem, quæ est vltima abstractio,

8 Quando verò natura producit accidentia absoluta, plures concreciones facit, v.g. quando producit album: nam primo coniungit albedinẽ cum suis individuis, vel singularibus hæceitatibus. Secundo coniungit hanc albedinem subiecto inhesionis, in quo differt à concretis substantialibus, & intellectus procedendo modo resolutorio, abstrahendo prædicatum à subiectis, vt possit facere compositiones, & affirmationes logicas; Primo abstrahit albedinem à subiecto inhesionis; Secundo, ab-

strahit naturam albedinis ab hac, & illa albedine; & tertio ab albedine specifica abstrahit albedineitatem, quæ est vltima abstractio.

9 Sed in concretis relativis plures sunt abstractiones: quia sunt plures concreciones. Nāquādo natura producit per accidens, vel per resultantiam relationem causæ ad effectum, primo coniungit naturam specificam cum singularitate: Secundo, concernit fundamentum: & tertio, concernit subiectum inhesionis. In quo differt à concretis accidentalibus absolutis. Et intellectus procedendo modo resolutorio, & opposito, abstrahit formam à connotatis, vt postea possit formare, & componere propositiones componibiles inter formam, & connotata. Vnde primo abstrahit relationẽ causæ à subiecto inhesionis: Secundo à fundamento: Tertio, abstrahit relationem causæ ab individuis, nempe ab hac, & illa relatione causæ: Et quarto à ratione causæ specificæ abstrahit causalitatem. Et ita causalitas est vltima abstractio, & hæc de concretis, & abstractionibus, ea breuitate, & claritate, qua potui intelligere, & scribere. Videatur Scotus in 1. d. dist. 5. q. 1. à §. Sed loquendo de

logica ratione num. 5. vbi subtiliter nimis, & clarè

fatis loquitur.

QVÆST. II.

De Prædicationibus Substanti-
alibus?

AD statum dubiorum hic tractandorum nota, quod prædicationis alia est quidditativa, alia non quidditativa, quidditativa est illa, cuius prædicatum est de essentia subiecti. Ut *Petrus est homo*, in qua *homo* est essentia Petri: non quidditativa est illa, in qua prædicatum non est de essentia subiecti. Ut *Petrus est risibilis*, in qua *risibile* non est de essentia Petri. Et ista non essentialis: alia est non accidentis, ut *Petrus est albus*. Nota secundò, quod subiectum, & prædicatum, possunt accipi in concreto, & in abstracto, vel vnum in concreto, & alterum in abstracto. Tertio nota, quod prædicationis alia est identica, alia formalis, & sic possunt fieri multæ quæstiones.

2 Quæres primò, Vtrum ista prædicationis concreti de concreto *Petrus est homo*, sit vera identice? & idem est de istis, homo est animal, Petrus est rationalis, Petrus est risibilis. Et videtur quod sic, quia secundum Scotum in 1. dist. 8. q. 4. §. *Ad argumentum principale*, homo, & Petritas sunt idem inter se, quia sunt idem in tertio. Sed prædicationis identica est, quando subiectum,

& prædicatum sunt idem realiter inter se: ergo ista *Petrus est homo* est vere identice.

3 Ex alia parte videtur, quod non est vera identice, quia homo, qui prædicatur de Petro, & Paulo, non est idem realiter cum Petro, & Paulo, quia homo, qui est identificatus cum Petro, non est identificatus cum Paulo, neque è conuerso, ideo homo, qui est in Petro, non potest dici verè de Paulo secundum Scotum in 2. dist. 3. q. 1. §. *Ad quæstionem versu qualiter*, sed ad prædicationem identicam requiritur, quod prædicatum sit idem cum subiecto: ergo non est identica. Secundò, quia prædicatum *homo* est præcisum, & abstractum ab indiuiduis: sed præcisio tollit identitatem realè: ergo.

4 Respondeo, Logice loquendo, quod est vera identice in sensu, quod subiectum, & prædicatum sint idem realiter, & ratio est, quia homo in Petro est identificatus realiter. Sed in sensu identico, quod prædicatum, & subiectum sint vnica realitas, ut ista *Petrus est Petrus*, non est vera, quia idem non est subiectum, & prædicatum.

5 Et ex hoc patet ad argumenta, nam licet prædicatum sit præcisum ab identitate physica per abstractionem, tamen manet cum connexionione essentiali, homo abstractus Metaphysice, cum quolibet singulari.

6. *Quæres* secundò, Verùm ista concreti de concreto *Petrus est homo* sit vera formaliter? Respondeo, quod sic, quia ad propositionem veram formalem requiritur, quod in re forma sit in subiecto connotando illud: & quod in intellectu concipiatur forma, vel prædicatum formale connotans subiectum, de quo prædicandum est. Sed concipiendo concretive hominem respectu Petri, concipitur homo, vt forma, & connotans Petrum, & in re est in Petro: ergo. Probatur minor, quia prædicatum *homo* est vniuersale Metaphys. connexum, & connotans inferiora, alioquin non esset vniuersale metaphysicum, seu fundamentum Logici.

7. *Quæres* tertio, Vtrū abstracti de concreto, vt *Petrus est humanitas*, sit vera identice, & formaliter? Et videtur, quod sic, quia secundum subtilem Doctorē concenterum, & abstractum non differunt in substantia: ergo in substantia idem est homo, & humanitas. Sed ista *Petrus est homo*, est vera identice, & formaliter: ergo & ista *Petrus est humanitas*.

8. Respondeo, quod non est vera identice, neque formaliter secundum doctrinam Scoti in 2. dist. 3. q. 1. §. *Ad primum* toties repetitam, quia ad vnitatem propositionis requiritur, quod prædicatum habeat aliquam identitatem cum subiecto. Sed humanitas in illa vltima abstractione,

nullam identitatē habet cum subiecto prædicationis; ergo. Probatur minor, quia vltima abstractio ex natura sua præscindit, & secat omnem identitatem cum subiecto. Ideò secundum Scotum in 1. dist. 5. q. 1. §. *Sed loquendo de ratione Logica*, & dist. 8. q. 4. §. *Ad argumentum*. 25. prædicatum in vltima abstractione in humanis non dicitur vere de subiecto, quia in vltima abstractione non manet aliqua identitas. Vtremus prædicatio vera formalis prærequirit aliquam identitatem inter subiectum, & prædicatum: ergo neque est vera identice, neque formaliter.

9. *Obijcies* primò, ista, *Deitas est paternitas*, est vera identice, & tamen subiectum, & prædicatum sunt in vltima abstractione: ergo vltima abstractio prædicati non tollit identitatem inter prædicatum, & subiectum. Maior, & minor sunt Scoti in 1. dist. 8. q. 4. §. *Ad argumenta*: & consequentia est bona: ergo abstractio vltima in humanis non tollit de medio identitatem inter prædicatum, & subiectum. ¶ Respondet Scotus ibi, esse diuersissimam rationem in diuinis, ac est in humanis, quia quantumcumque abstrahatur Deitas, includit in se infinitatem, & infinitas de se est ratio identificandi sibi omne secum compositibile, & in humanis nulla ratio est infinita. Præcisio ex se tollit identitatem, vbi potest eam tollere,

sed quando vnum extremum est infinitum non potest illam tollere, quando autem extrema non sunt infinita, vel sunt finita formaliter, tunc abstractio vltima tollit de medio identitatem. Vnde ista in diuinis, *Paternitas est inaccessibilitas*, non est vera identice, quia neque subiectum, neque prædicatum sunt infinita formaliter. Et illa in humanis, *rationalis est animalitas*, non est vera identice, quia vtrumque extremum est finitum.

10. Obijcies secundo, super hominem abstractum prima abstractione à Petro, & Paulo, potest intellectus causare aliquam identitatem prædicati cum subiecto: ergo supra hominem vltima abstractione, hoc est super humanitatem potest causare aliquam identitatem rationis seu vniuersalitatem: ergo potest facere, quod ista sit vera, *Petrus est humanitas*.

¶ Respondeo negando consequentiam: disparitas est, quia prædicatum in prima abstractione est capax illius identitatis rationis, quia est proximum identitati reali, quã habet ratio similis, id est ratio hominis in Petro existente. At humanitas in vltima abstractione, non est capax illius identitatis rationis propter sum nam remotiorem, quam habet ab homine, qui est idem cum Petro existente.

17. Ad argumentum positum. 7. Respondeo: cum eodem Scoto, quod licet homo, & huma-

nitatis sint eadem formalitas, sicut Deus, & Deitas, differunt tamen in modo, quia homo, qui est vniuersale, concipitur cum connotatione, & identitate; at humanitas concipitur sine isto modo, & præcisa totaliter ab illo. Et iste modus est, qui facit, vt propositiones sint veræ, quia secundum Phil. 1. de interpretatione ab eo, *quod res est, vel non est, propositio dicitur vera, vel falsa, præter quã, quod iste questiones sunt de modo, nam ex quo quæritur: Vtrum sint veræ identicæ, vel formaliter, ly identice, & ly formaliter aduerialiter, sunt modi, & sic sunt quæstiones de modo.*

QVÆST. III.

De prædicationibus accidentium absolutorum:

1. QVæres primo: Vtrum ista sit vera identice, & formaliter; *Petrus est albus*, & videtur quod non, quia prædicatio identica petit, quod prædicatum sit idem realiter cum subiecto. Sed in illa prædicatione prædicatum *albus*, non est idem realiter cum Petro: ergo. Maior est certa. Minor probatur, quia quod potest abesse ab alio, distinguitur realiter ab illo, sed albedo potest abesse à Petro: ergo distinguitur realiter ab illo. Maior est evidens, minor patet ex definitione accidentis. Est enim illud, quod potest de-

esse, & abesse à subiecto, absque subiecti corruptione. Item, quia *albus*, est prædicatum præcisum à connotatione subiecti, quia albedo, quæ est in Paulo, non potest prædicari vere de Petro, eo quod non connotat Petrum, neque existat in eo: ergo non habet connotationem cum inferioribus, &c.

2 Respondeo quod illa, *Petrus est albus*, est vera identitate Logice, & formaliter. Ad cuius claram intelligentiam nota, quod ista, *Petrus est albus*, *Ioannes est albus*, sunt de quinto prædicabili. Et albedo, quæ est in Petro, non potest dici vere de Paulo neque è conuerso, quia albedo, quæ est in Petro, neque connotat, neque informat, neque inhæret Paulo. Ideo intellectus, vt sint veræ illæ prædicationes, percipit albedinis quidditatem præcisam: & secundum istum statum nullam habet identitatem cum Petro, & Paulo realè, tamè intellectus concipit albedinè cum connotatione Logica, quæ sufficit ad identitatè Logicà, supposita Physicà in existentia albedinum in subiectis.

3 Nunc probo conclusionè quoad primam partem, quando prædicatum habet aliquam identitatem cum subiecto, prædicatio est vera identice. Sed *albus* respectu Petri, & Pauli habet per intellectum identitatem Logicà cum illis: ergo illæ prædicationes *Petrus est albus*, *Paulus est albus*, sunt veræ identice identitate Lo-

gica. Præterea probatur quoad secundam partem, quia tunc prædicatio est vera formaliter, quando prædicatum concipitur, vt forma subiecti, & in re aliud simile informat subiectum: sed album concipitur, vt infermans subiectum, & in re aliud simile singularizatum informat subiectum: ergo,

4 Ad primum argumentum, respondeo, quod ad veritatè prædicationis identicæ Phil. requiritur, quod prædicatum simile illi, quod prædicatur sit idem realiter cum subiecto. At ad identitatem Logicam, non requiritur, quod forma similis illi, quæ prædicatur, sit idem realiter cum subiecto; sufficit, quod realiter informat illud. Nunc in forma, prædicatio identica petit, quod prædicatum sit idem realiter cum subiecto, de prædicatione identica physica, concedo maiorè, de prædicatione identica Logica, nego maiorè, concedo minore, & distingo eodem modo consequentiam. Ad secundum, iam dictum est, quod post præcisionem, intellectus relinquit identitatè rationis Logicam.

5 Et vt habeas notitiam vnitatum creaturarum ad cognoscendum vnitatem, vel identitatem prædicati cum subiecto, nota istos gradus vnitatis. Primus gradus est vnum aggregatione, vt cumulus lapidum. Secundus gradus est, vnum per accidens, vt album, quod

addit inhereñtiam, & informati-
onem, & cum ista vnitate stat di-
stinctio realis. Tertius, gradus est
vnius per se, vt homo, qui est com-
positus ex per se actu, & per se po-
tentia, nempe ex animali, & ratio-
nali. Et addit identitatem realem
inter partes componentes, & sic
non possunt distingui realiter. Cõ-
ponitur tamen cum hac identita-
te reali distinctio formalis ante o-
perationem intellectus. Quartus
gradus est vnum numericum, cum
quo non componitur aliqua di-
stinctio, vel diuisio. Hæ vnica-
tes in re præcedunt prædicatio-
nes, & abstractiones.

6 Vnde ista prædicatio *Petrus est Petrus*, est maximè iden-
tica, & nullo modo formalis. Et
ista *Petrus est homo*, præsupponit
identitatem Phisicam, vel quasi
Phisicam inter hominem, & Pe-
treitatem in re. Et ista *Petrus est
albus*, non præsupponit in re iden-
titatem albedinis cum Petro, sed
solum informationem, & inhereñ-
tiam. Et sic ista, *Petrus est albus*,
non habet nisi identitatem Logi-
cam, & nullam identitatem phy-
sicam præsupponit. Et ista *Petrus
est homo*, præter identitatem Lo-
gicam supponit identitatem phy-
sicam, & sic est magis identica,
quam ista *Petrus est albus*. Et ista
Petrus est Petrus, est maximè
identica, quia vnitas subiecti, &
prædicati, nullam distinctionem
admittit in re. Vide Scotum in 1.
dist. 26. q. 1. u. 49. vers. Respondeo

P. Villaverde,

7 Quæres secundo. Vtrum
ista, *hæc albedo est albedo*, sit iden-
tica, & formalis? Viderur quod
non, quia abstractum cum ab-
stracto non habet identitatẽ suffi-
cientem ad veritatem: ergo non
est vera identice; ergo neque for-
maliter. Respõdeo, quod est vera
identice, Logice, & formaliter, ad
cuius intelligentiam nota, quod
quamuis albedo hæc, sit abstra-
cta à subiecto in hæsiõis, est idem
realiter cum albedine. Et sic ab
hæc, & illa albedine abstrahit in-
tellectus, vel præscindit rationem
albedinis, vt sic communem huic;
& illi albedini, & post abstractionem
manet concreta ad indiui-
dua, licet nõ ad subiectum. Nunc
probat, illa prædicatio est vera
identice Logicè, quæ supponit v-
nitatem, vel identitatem Logi-
cam; sed ista, *hæc albedo est albe-
do*, supponit identitatem Logicã,
quia supponit concretionem: er-
go. Quod autem sit formalis: pro-
batur, quia tunc prædicatio est
formalis, quando prædicatum cõ-
cipitur vt forma informans, & in
re est forma illius subiecti: sic est
in præsentia: ergo. ¶ Ad argumen-
tum respondeo, quod abstractum
in vltima abstractione, non habet
aliquam identitatem cum subie-
cto, non sic prædicatum, quod nõ
est in vltima abstractione, & sic
est albedo respectu huius albe-
dinis.

8 Quæres tertio. Vtrum ista,
albedo est albedinitas, sit vera iden-
tice,

rice, & formaliter? Et videtur, quod sic, quia albedinitas est forma albedinis: ergo. Respondeo, quod non est vera identice, neque formaliter, quia prædicatum in vltima abstractione, propter nimiam remotionem ab vnitatem in re, non est capax identicitatis Logice: & consequenter neque vnitatis identice Logice, neque vnitatis formalis. Ad argumentum respondeo, quod licet albedinitas sit forma albedinis, est forma sine modo connotationis, & identicitatis Logice, qui modus est simpliciter requisitus, vt sit vera prædicatio identice, & formaliter.

QVÆST. III.

De predicationibus relatiuorum.

SVpposita doctrina questionum præcedentium, nempe, quod quando prædicata sunt cum aliqua concretionem ad subiectum, propositiones sunt veræ; & quando sunt in vltima abstractione sunt falsæ, facilis est resolutio prædicationum, quæ relatiuis, & relationibus competunt, solum considerando connotationes, & vltimas abstractiones.

2. Circa quod postquam subtilis Doctor in 1. dist. 5. q. 4. §. Sed loquendo de Logica ratione egit de concretis, & abstractis absolutis, & de prædicationibus veris, & falsis eorum, versus in relationibus, sic inquit: in relationi-

bus autem (quæ plura concernunt) adhuc plures possunt esse abstractiones. Concernit enim ratio suum proprium individuum, fundamentum, & subiectum, & licet abstrahatur a posteriori, non tamen a priori.

3. Exemplum, hoc concretum, quod est causa, dicitur de igne, qui causat calorem in ligno, vt de subiecto: sed abstrahendo a subiecto, remanet adhuc concretio ad fundamentum, puta si dicatur potentia causandi. Calor enim est potentia causandi calorem, non tamen ignis est potentia causandi illum. Adhuc potest fieri vltior abstractio ad proprium genus, vt puta si dicatur causalitas: & tunc nec ignis, nec calor recipit prædicationem istius: tamen adhuc hæc causalitas est causalitas. Vltima abstractio, qualis est in substantijs, est per hoc, quod dicimus, quidditas causalitatis: Et hæc de nullo prædicatur alio, quia nullam habet concernentiam. Ex his narratis, apparet, quæ sit vltima abstractio, quia quidditas absolutissima sumpta ab omni eo, quod est quocumque modo extra rationem quidditatis. Hæc Scotus.

4. Itaque ista prædicatio est vera de subiecto, ignis est causa caloris. Et ista est vera de fundamento, calor est potentia causans calorem, & ista est vera de individuo in proprio genere hæc causalitas est causalitas. Et ratio est, quia

quia factis abstractionibus à subiecto, habet connotationem rationis cum illo. Et facta abstractione à fundamento, habet connotationem rationis cum illo. Et facta abstractione à proprio individuo habet connotationem rationis cum illo. Et in re præsupponuntur illæ connotationes physica. At quando à causalitate abstrahitur quidditas causalitatis, prædicatio est falsa; quia illa quidditas est absolutissime sumpta, sine aliqua connotatione rationis. Et sine capacitate ad illam, propter nimiam abolutionem, & remotionem ab omnibus inferioribus.

QVÆST. V.

De prædicationibus secundarum intentionum de primis, & secundis.

QUÆ dicenda sunt, subtilia sunt satis, ideo indigent clara explanatione, & modo specialiter illa declarandi, quamuis ex dictis iam apparet ianua. Quantum ad intelligentiam terminorum nota, quod *intentio*, prima sui impositione significat tendentiam in aliud, sicut actus intellectus, & voluntatis tendunt in obiecta. Sed ex usu loquentium iam hæc vox *intentio* est extensa, ita ut accipiat pro obiectis cognitionis. Sed quia obiecta alia habent verum esse, & alia sunt per

P. Villaverde.

intellectum tantum, & vera sunt priora, quam illa rationis; hinc est, quod *prima intentio* significat obiectum cum vero esse, & *secunda intentio* significat secundum esse, quod est tantum per intellectum.

2 Comparando secundas intentiones ad primas, quæro. Primò, utrùm secunda intentiones prædicentur verè, & formaliter de primis intentionibus, v. g. utrùm ista, *homo est species*, sit vera identice, & formaliter? Et idem est de ista, *animal est genus*, & videtur, quod non, quia prima intentio, & secunda non sunt idem: ergo non potest esse vera identice, & consequenter, neque formaliter.

3 Respondeo, quod ista *homo est species*, & ista, *equus est species*, sunt verè identice Logice, & formaliter. Ad cuius claram intelligentiam nota, quod ratio formalis, qua homo constituitur species, est, vel unitas rationis constituens vnum in multis numero distinctis, vel aptitudo rationis ad prædicari de multis secundum varias opiniones Scoti, quas retulimus, quæst. de essentia vniuersalis, similiter de ratione, qua equus constituitur species. Et sicut ratio hominis, quæ est in Petro, non potest dici vere de Paulo, neque è conuerso. It ratio formalis speciei, quæ est in homine tanquam in subiecto, non potest dici vere de equo, quia non

O 2 con-

connotat equū. Ideo, sicut in primis intentionibus ad veritatem propositionum necesse est concipere naturam præcisam similem in quidditate h. s. quæ sunt in subiectis. Tamen in prima abstractione manet cum aliqua connotatione, & unitate ad inferiora: ita similiter ad prædicandū vere secundā intentionē, v. g. speciei, de primis intentionibus, necesse est concipere abstracte rationem speciei: Prima abstractione intellectus manet aliqua identitas rationis inter illam, & primas intentiones. Nunc probō conclusionem, quando prædicatum connotat subiectum, & concipitur vt forma eius, tunc propositio est vera identice, Logice, & formaliter. Sed ratio speciei concipitur, vt connotans primam intentionem, & vt forma eius: ergo ista prædicatio est vera identice Logice, & formaliter. ¶ Ad argumentum respondeo, quod licet prima intentio, & secunda, non sint idem realiter, sunt idem Logice, id est per rationem, quod sufficit ad identitatem Logicam; qua supposita, cum ratio formalis connotet, fit, quod prædicatur vere, & formaliter.

4. Ista prædicatio, *homo est species*, & ista *animal est genus*, & ista, *rationale est differentia*, &c. assimilantur illis de quinto prædicabili in primis intentionibus, nempe huic *Petrus est albus*, & huic, *homo est albus*. Et diffe-

runt in hoc, quod homo, cum supponat personaliter prædicatum primæ intentionis, quod conuenit homini, etiam conuenit personis. At cum *homo* respectu secundæ intentionis non supponat personaliter, sed sit solum suppositio simplex, hinc fit, quod prædicatum *species* solum homini competit, & non personis, seu indiuiduis.

5. Quæro secundō. Vtrum ista intra secundas intentiones; *hæc species est species*, sit vera identice Logice, & formaliter? Respondeo, quod sic, quia species connotat indiuidua sua, vel sua singularia, & est essentia completa rationis eorum; & forma completa eorum, sed quando prædicatum connotat singularia; & quod connotat est forma, vel essentia eorum; propositio est vera identice Logice, & formaliter: ergo.

6. Sed si vltimo abstrahatur, *species est specieitas*, non habebit veritatem aliquam, quia in vltima præcisione, & abstractione non habet capacitatem identitatis, adhuc rationis, propter nimiam remotionem formæ ab indiuiduis, vt dictum est: & quidquid dictum est de specie secunde intentionaliter sumpta dicendum est, de reliquis prædicabilibus secunde intentionaliter sumptis.

QVÆST. VI.

Utrum genus sit species uniuersalis?

1 **ET** videtur, quod non, quia genus, & species prædicabilis, non sunt componibilia in eodem; ergo id, quod est genus prædicabile, non potest esse species prædicabilis. Itém secundò: quia genus, vel accipitur formalitèr, vel materialitèr. Si formalitèr, & vt quo est ratio, qua genus est genus; sed ratio, qua genus est genus, non potest esse species: ergo genus formalitèr non potest esse species. Si accipiatur materialitèr, non potest esse species, quia natura capax prædicari de pluribus differentibus specie, non potest esse species. V.g. *animal*. Sed natura generica est capax prædicari de pluribus differentibus specie: ergo non potest esse species. Itém, quòd natum est abstrahi immediatè à pluribus differentibus specie, non potest esse species prædicabilis, sic est natura generica: ergo.

2 Respondeo, quòd genus pro formali, & inconcreto potest considerari respectu duorum connotatorum. Vnum connotatum est natura, vel subiectum in quo est, & respectu subiecti, est quintum prædicabile, vt cum dicimus *animal est genus*; vbi prædicatur secunda intentio de prima, & sic

non est species atthoma, & directa vniversalis. Primò, quia species debet esse quidditas essentialis inferioris. Et ratio generis in concreto, non est quidditas essentialis animalis. Secundò, quia species, & id, respectu cuius est species, debent pertinere ad idem genus, ad eandemque categoriam. Et ratio generis formalitèr, non est eiusdem generis cum animali; quod denominatur genus: ergo.

3 Secundum connotatum rationis formalis generis est sua individua, vel singularia. Vndè postquam ratio generis abstrahitur à subiecto, quòd denominat genus accidentalitèr, manet cum connotatione ad singularia; & postquam abstrahitur à singularibus, est capax metaphysicè, vt dicatur in quid, & completè de illis. Et postea intellectus causat super illam rationem abstractam vnitatem, & vniuersalitatem rationis ad sua individua, quæ vnitatis, vel identitatis rationis, habet, & aptitudinem ad prædicari de pluribus, & vltèrius habitudinè ad plura numero distincta, & sic per illam est formalitèr species prædicabilis. Et natura abstracta ab indiuiduis, dicitur species, & est species materialitèr: & si ordinatur ad aptitudinem ad prædicari de pluribus in concreto, est species subijcibilis. Sicut homo respectu animalis.

4 Nunc probo, quod genus, & sic

formaliter respectu suorum indiuiduorum est species prædicabilis vniuersalis; primo ex definitione: quia *species est natura apta prædicari in quid complete, & immediate de suis indiuiduis*. Sed ratio generis formaliter, & in concreto respectu huius, & illius generis, est natura rationis apta prædicari in quid complete, & immediate: ergo. Minor patet à simili, quia sicut homo prædicatur de hoc, & illo homine: sic genus formaliter, & in concreto prædicatur de hoc, & illo genere. Vnde istæ prædicationes, *hoc genus est genus, & hoc genus est genus*, sunt speciei de indiuiduo. Secundò, quia eccitas, & genus, pertinent ad eandem lineam, & eccitas illa facit illam rationem singularem.

5 Ex quibus habes, quod valde notandum est, quòd eadem ratio, vt *quo* respectu subiecti connotati, est genus, vt *quo* & ratio constitutiua generis: Et eadem ratio, vt *quòd* respectu suorum indiuiduorum, est species materialiter, & per aptitudinem rationis ad prædicari de pluribus differentibus numero, est species formaliter.

6 Præterea dico, quòd natura, quæ dicitur genus respectu subiecti, & respectu suorum indiuiduorum dicitur species prædicabilis: respectu vniuersalis est species subijcibilis eius. Probo, quia illa natura est species subijcibilis de qua natura generica prædica-

tur in quid immediate: sed natura, quæ est genus respectu subiecti, respectu vniuersalis, est talis, quod de ea vniuersale prædicatur in quid immediate: ergo est species subijcibilis respectu vniuersalis. Probat minor, quia illa ratio, quæ dicitur genus in ordine ad subiectum includit in se rationem aptitudinis ad prædicari de multis, & rationem specialem, & differentialem ad multa numero diversa: ergo ratio vniuersalis est generica, & apta ad prædicari de illa: & vterius ista ratio subijcitur rationi vniuersalis. Præterea, quia in diffinitione istius naturæ ingreditur vniuersale, vel aptitudo ad prædicari de multis, vt pars essentialis, & communis alijs prædicabilibus. Nam bene valet est genus: ergo aptum prædicari de pluribus: sed non e converso est aptum prædicari de pluribus, ergo est genus, quia prædicari de pluribus etiã cõpetit differentia.

7 Ad primum respõdeo, quod respectu diversorum idem potest esse genus vt *quo*, & species, vt *quod*. Respectu subiecti secunda intentio, qua constituitur genus, est genus, vt *quo*: sed respectu suorum indiuiduorum est natura specifica, & vt *quod*. Ad secundum respondeo, quod genus accipitur formaliter, quando dicitur, quod ratio, qua genus est genus, non potest esse species. Respondeo, quod secundum rationem, vt *quo*, non est species, secundum rationem,

vt quod, & respectu individuorū nego, quod non sit species. Ad tertium concedo maiorem, & nego minorem, nam natura, quæ dicitur genus vt quo, respectu subiecti, est nata abstrahi immediatè ab indiuiduis, non ab speciebus. Et sic est species arthoma, seu infima vniuersalis.

QVÆST. VII.

Vtrum vniuersale sit genus ad quinque prædicabilia?

QVædam opinio dicit; quòd non. Sic Albertus Magnus tit. 2. in Porphyrium, cap. 9. & Canterus in ante prædicamentis, cap. 4. & probant. Primo, quia genus debet prædicari de speciebus sibi inferioribus vniuoce; sed vniuersale non prædicatur de suis inferioribus vniuoce: ergo. Probatur minor primo, quia naturæ, quæ denominantur prædicabilia, aliæ sunt reales, aliæ rationis; sed nil est vniuoce cum re ali, & rationis: ergo vniuersale nõ est illis vniuoce. Secundo probatur minor, quia quod continet aliquibus per se, & aliquibus per accidens, non potest esse illis vniuoce; sed prædicari de multis, quod est vniuersale, competit per se generi; speciei, & differentie: & prædicari per accidens conuenit proprio, & accidenti: ergo.

2 Præterea probant suam opinionem ab inconuenientibus. Primum est, quia si genus esset vniuersale, quod est superius ad

quinque prædicabilia, esset simul quid inferius ad illa, quia contineretur sub genere, quod est vnũ ex quinque prædicabilibus. Secundum est, quod genus esset sub sua specie. Tertium, quod vna species infima, quæ est secundum prædicabile, quod dicitur species, prædicaretur de omnibus alijs speciebus infimis; nam in dicto casu esset verum dicere. Genus est species vniuersalis: differentia est species vniuersalis: species est species vniuersalis.

3 Vera sententia est, quod vniuersale est genus ad quinque prædicabilia. Sic Princeps Theologorum Scotus, q. 8. in Porphyrium. Et Angelicus Doctor 1. contragentes cap. 32. & opusculo 56. sic omnes discipuli vtriusque Scholæ. Ad cuius claram intelligentiam nota, quod non loquimur de vniuersali pro materiali, hoc est de naturis, quæ denominantur vniuersales: sed loquimur de vniuersali pro formali, & inconcreto, respectu suorum inferiorum.

4 Secundo nota, quod postquam ratio generis abstrahitur à subiecto, manet cum connotatione ad sua singularia. Similiter postquam ratio formalis speciei abstrahitur à subiectis, manet cū connotatione ad sua singularia. & sic de reliquis: Itē, ab hoc genere singulari, & illo, potest abstrahi ratio generis, quæ est species vniuersalis, vt dictū est, quæ est.

præcedente. Itē, ab hac, & illa specie singulari potest abstrahi ratio speciei, quæ sunt naturæ rationis. Vtraque est apta prædicari de multis in quid, & differunt per speciales habitudines: ergo ab illis potest abstrahi natura apta prædicari de illis in quid. Sed facta præcisione, seu abstractione habet aliquam identitatem cum speciebus inferioribus, & intellectus causat super illam, aliam relationem rationis sibi competentem, cum qua prædicta natura sit pars, & in quid inferiorum, hinc fit quod nō est capax nisi vniuersalitatatis genericæ. Vnde vniuersale vt sic, per aptitudinem ad prædicari de pluribus differentibus specie in quid, fit genus formaliter.

5 Nunc probatur conclusio, nam de ratione generis est, quod sit, quid vniuocum, & in quid, respectu specierum. Sed sic est vniuersale respectu prædicabilium: ergo. Probatur minor, quia vniuocum est illud, cuius nomen est commune, & ratio significata est eadem in inferioribus: sic est vniuersale: ergo. Probatur minor, quia ratio significata per nomen vniuersale, quæ est aptitudo ad prædicari de pluribus reperitur in genere pro formali, & in specie, &c. quia genus est aptum prædicari de pluribus, & species est apta prædicari de pluribus, &c. Præterea, quod sit in quid, seu per modum per se stantis, patet, nam aptitudo ad prædicari de pluri-

bus, non prædicatur per modum alteri adiacentis: ergo per modum per se stantis. Tandem probatur, quia aptitudo ad prædicari de multis in eo quod quid, est pars naturæ abstractæ ab eo, quod dicitur genus.

6 Ad argumenta: ad primum nego minorem. Ad primam probationem dico, quod vniuersale, vt quod non est considerandum respectu naturarum, quas constituit, vt quo vniuersalia, sed abstractum ab illis, & vt connotans immediatè naturas específicas, & mediatè individua: respectu quarum est immediatè vniuocum, & in quid. Sicut relatio Paternitatis realis non est in quid respectu Petri, & Pauli. Sed abstracta ab illis, vt connotat hanc, & illam Paternitatem, est species, seu natura específica. Et relatio abstracta non vltima abstractione, est natura generica, vniuoca, & in quid respectu relationum specierum distinctarum. Sic ratio vniuersalitatatis respectu naturarum, quæ habent, vt subiectum, non est in quid: tamen respectu naturæ genericæ, vt quod secundæ intentionis, & respectu naturæ specificæ, vt quod secundæ intentionis, est in quid. Vt genericitas, est aptitudo ad prædicari de pluribus.

¶ Ad secundū nego minorē. Secundis intentionibus prædicabilem, aptitudinem ad prædicari de pluribus, non conuenit aliquibus per accidens, sed omnibus per se: omnibus

nibus tamen subiectis convenit per accidens, sicut contingit in relationibus realibus.

7. Ad solutionem inconvenientis notandum est, quod secunda intentio generis, potest considerari, ut *quo* respectu denominati, & ut *quod*: & denominabilis: ut *quo*, est prima ratio denominandi, & sic non habet superius; ut *quod* vero, est natura rationis denominabilis species ab alia secunda intentione: etiam uniuersalitas potest concipi ut *quo*; Et sic est prima ratio constituendi prædicabile, & potest concipi, ut *quod*, & sic est natura rationis denominabilis genus, ab aptitudine ad prædicari de pluribus in eo quod quid. Et sic uniuersale ut *quod*, est supra genus ut *quod*: & genus ut *quo*, est supra uniuersale ut *quod*. Et genus, ut ratio denominandi, est super uniuersale, ut *quod*. Et genus ut natura denominabilis est inferior, & species uniuersalis. ¶ Per quod patet ad primum, & secundum. Ad tertium, quod genus sit sub sua specie denominatiue, & accidentaliter: Et similiter, quod hoc pacto una species de alia prædicetur, nullum est inconueniens.

QVÆST. VIII.

Verum prædicabilia sint tantum quinque?

R Espondeo cum Doctore Subtili q. 12. uniuersale. P. Villaverde.

lium: quod sunt quinque; nec plus, nec minus; quod probat per diversos modos intrinsecos prædicandi, qui sunt differentiales modi prædicabiliū. Nam, quod prædicatur, vel est *in quid*, id est per modum per se stantis, vel *in quale*, id est per modum alteri adiacentis: Quod prædicatur *in quid*, vel natum est prædicari immediate de speciebus: Et sic est genus: vel natum est prædicari immediate de indiuiduis: & sic est species.

2. Quod prædicatur *in quale*, & per modum alteri adiacentis, vel prædicatur *in quale quid*, ita ut sit de quidditate indiuiduorum, ut rationale: Et sic est differentia; vel prædicatur *in quale* accidentale: & hoc dupliciter, vel *in quale* accidentale proprium, ut risibile de Petro, & sic est quantum prædicabile; vel *in quale* accidentale per accidens, ut album de Petro: & sic est quantum prædicabile, sed præter istos modos, non est alius: ergo.

3. Sed contra, quia in hac prædicatione, *hoc risibile est homo*. Et in ista, *hoc flebile est animal*; homo, & animal prædicantur diuerso modo, ac de homine, & de Petro: ergo sunt alij modi prædicandi. Hanc obiectionem possui, ut haberem occasionem dandi notitiã prædicationis per se, & prædicationis per accidens. Ad prædicationem per se, requiritur, quod prædicatū sit ratio formalis sub-

P. iecti

jecti. Vnde cum animal sit de ratione formali hominis, & homo ratio formalis Petri: & rationale, & risibile, & album sint formæ Petri: hinc est, quod hæc prædicata dicuntur per se, hoc est for- malia: Cum hac tamen differentia, quod genus prædicatur in primo modo dicendi per se: Quia animal est de quidditate subiecti, & per modum per se stantis: & homo dicitur prædicari in secundo modo dicendi per se. Quia licet dicatur per modum per se stantis de Petro, non est de quidditate Petri, ita quod tertium Petrus, sit quidditas. Et rationale, est in tertio modo, quia est de quidditate, & non in quid. Et risibile in quarto modo dicendi per se, quia est proprium: & album in quinto modo dicendi per se; quia licet sit forma, est accidens per accidens. At prædicatio per accidens, prout

opponitur prædicationi per se, est quando prædicatum non est forma subiecti, quia subiectum se habet quasi ad latus, & per accidens: sicut animal respectu risibilis. Vnde prædicationes per se tantum sunt quinque, reliquæ sunt per accidens.

5 Quæres vtrum vniuersale sit genus immediatum ad quinque prædicabilia? Respondeo, quod non: quia mediant prædicabile in quid, & in quale, vt visum est. Quæres secundo, vtrum vniuersalia, vel quinque prædicabilia sint species infimæ vniuersalis? Respondeo, quod sic: quia immediate prædicantur in quid de suis indiuiduis: sed ea, quæ prædicantur immediate de suis indiuiduis in quid, sunt species infimæ: ergo quinque prædicabilia sunt species infimæ vniuersalis.

LIBER QVARTVS.

De speciebus vniuersalis.

POSTQVAM Actum est de vniuersali, vt sic, nunc oportet agere de speciebus eius, vt ordo doctrinæ seruetur. Species vniuersalis sunt gen^{us}, species, differentia propria, & accidens, vt infra

ostendetur. Et quia ordo doctrinæ petit, quod incipiat ab vniuersalioribus, & natura generica sit vniuersalior, quam specifica, ideo prius agendum est de genere, quam de specie. Tu n etiam, quia ordine naturæ prius est natura

Tura generica, quam specifica, eo quod natura generica est pars, & causa naturæ specificæ.

2 Sed vt statuatur determinatè obiectum, vel subiectum, de quo disputandum est in hoc capite, notandum est, quod nomē *Genus* originem trahit à generare, vel ab origine. Et cum ordo ad originem sit multiplex, hinc fit secundo, quod nomen *genus* multipliciter accipitur.

3 *Primo* accipitur genus pro collectione multorum dicentium ordinem inter se, & ad vnum primum principium, vt Romani ad Romulum: propter quod ista collectio dicitur genus Romanorum. *Secundo* genus accipitur pro principio, à quo aliquis trahit originē, siue sit Pater, vt Orestes, qui est à Tantalo Patre, dicitur

Oristum esse genus Tantali. Siue sit Patria, vt genus Toleratorū, quia Toleti geniti sunt. *Tertio* genus accipitur pro subiecto, ex quo res fiunt, quo pacto res solida dicuntur alterius generis, ac fluida, teste Arist. 5. Metaph. cap. 28. *Quarto*, genus accipitur à grammaticis pro masculino, feminino, & neutro. *Quinto* Rhetorici accipiunt genus, pro demonstrativo, deliberativo, & iudiciali. *Sexto*, accipitur genus à Logicis pro natura apta predicari de pluribus differentiis specie. Vt animal respectu hominis, & equi. Vnde genus in ista vltima acceptione est subiectum de quo hic agendum est, quia iste tractatus est logicalis, & genus, vt accipitur à logicis, est subiectū partiale istius tractatus.

¶ In hac arbore inuenies quatuor prædicabilia; primum est genus ad suas species, vt animal respectu hominis, & bruti: secundum est species ad individua, vt homo respectu Petri, & Pauli: tertium, differentia ad individua; vt rationale respectu Petri, & Pauli: quartum est proprium ad individua speciei; cuius est proprium; vt risibile respectu Petri, & Pauli, Et eadē prædicabilia inuenies in reliquis prædicamentis, vel arboribus quantitatis, qualitatis, relationis, &c.

ARBOR PREDI

CAMENTALIS

Substan
tia

Corpo
rea

Diuisiua

Diuisiua

Incorpo
rea

Constitutiu

Repugnat

Corpus

Anima
tum

Diuisiua

Diuisiua

Inanima
tum

Constitutiu

Repugnat

Viuens

Sensibi
le

Diuisiua

Diuisiua

Insensi
bile

Constitutiu

Repugnat

Animal

Rationa
le

Diuisiua

Diuisiua

Irationa
le

Constitutiu

Repugnat

Homo

Socrates

hic Homo

Socrone filius

CAP. I.

De Genere primo prædicabili.

QVÆST. I.

Quid sit per se significatum per nomen genus.

1. **A**D statum quæstionis ad uerrendum est, quod genus ex parte significati habet tria: Vnum est natura, quæ denominatur genus, v. g. animal, aliud est aptitudo ad prædicari de pluribus differentiibus specie causata ab intellectu super ipsam naturam. Tertium est illud totum per accidens conflatum ex natura, & illa secunda intentione, seu aptitudine ad prædicari de pluribus differentiibus specie in eo, quod quid; quod quæritur, est, quod istorum sit per se significatum huius nominis *genus* Logice accepti.

2. Circa quod vna est opinio dicens, quod nomen *genus* primo, & per se significat naturam, quæ denominatur genus, & de connotato significat secundam intentionem, seu illam aptitudinem ad prædicari de pluribus specie in eo quod quid. Primo à simili, quia nomen statua primo, & per se significat materiam, & de connotato figuram. Secundo, quia concreta accidentalia significant primo, &

per se materiale, quia album: exponitur per habens albedinem. Sed genus est concretum accidentale: ergo.

3. Alia est opinio dicens; quod nomen *genus* significat per se illud vnum per accidens, compositum ex natura, & aptitudine ad prædicari de pluribus differentiibus specie, quia illud totum est vnum: ergo significabile per se per vnam vocem: ergo ista vox *genus* vna, significat per se illud totum.

4. Scotistæ vero dicunt; quod nomen *genus* significat per se formam, & de connotato materiam. Fundamenta eorum simul impugnant opiniones præpositas. Primo, quia Arist. cap. de substantia dicit: *Album solam qualitatem significare*, & cap. de denominatiuis dicit: *Quod denominatiua solum differunt casu à formis, vt grammatica, & grammaticus*. Item, quia in Summulis terminus concretus significat per se formam, & de connotato materiam secundum omnes. Sed terminus *genus*, est concretus: ergo per se significat formam constituentem genus, & de connotato naturam, quæ denominatur genus.

5. Item, quia ex opinionibus oppositis, sequeretur, quod propositiones de quinto prædicabile essent nugatorie, quia ista propositio v. g. *lignum est album* faceret istum sensum, lignum est lignum habens albedinem, contra primam opinionem. Et contra secundam

face-

faceret istum sensum, lignum est
 etiam constans ligno, & albedi-
 ne, quod est falsum. Tandem se-
 queretur, quod destrueretur quin-
 tum prædicabile: Quia quintum
 prædicabile potest adesse, & abesse
 à subiecto. Sed si album in ista
 prædicatione lignū est albū, signi-
 ficat subiectum perse, lignū signi-
 ficatur per se; at lignū non potest
 adesse à se ipso; quod est subiectum
 illius prædicationis; ergo destrui-
 tur quintum prædicabile.

6. Ad fundamentū Dominici
 à Soto respondeo, negando, quod
 nomen statua, significet per se ma-
 teriam, & deconotato formam,
 potius est ecōuerso, vt probatum
 est.

7. Ad secundum dico, quod
 nomina concreta accidentalia ex-
 plicantur per habens, vt album
 per habens albedinem, dico, quod
 prædicta explicatio est materia-
 lis, quia fit per partem materia-
 lem; non formalis, quia explica-
 tio formalis, & resolutio forma-
 lis fit per partes formales; nempe
 per genus, & differentiam.

8. Ad fundamentum secun-
 dæ sententiæ, nego, quod concre-
 ta accidentalia significant æqua-
 liter subiectum, & formam, quia
 vt probatum est, in prædicationi-
 bus quinti prædicabilis semper
 esset negatio, quia ex parte subie-
 cti ponitur subiectum, in quo est
 accidens, & ex parte prædicati
 iterum poneretur æqualiter sub-
 iectum supposito, quod concre-

tum accidentale significet æqua-
 liter subiectum, & formam.

QVÆST. II.

Quid sit per se definitum in defini-
 tione generis?

1. **P**ORPHYRIUS in textu, genus
 logicū sic definiuit: Genus
 est quod prædicatur de pluri-
 bus differentiibus specie in eo, quod
 quid. Cumque in genere sint, & na-
 tura, quæ denominatur genus, &
 secunda intentio, qua constituitur
 genus, quæ est aptitudo ad
 prædicari de pluribus differenti-
 bus specie in eo quod, quid, & il-
 lud vnum per accidens resultans
 ex natura, & secunda intentio-
 ne: Quod quaeritur est, vtrum per
 se definitum illa definitione, sit na-
 tura, prout subest illi secundæ in-
 tentioni? An secunda intentio,
 prout connotat naturam? An il-
 lud vnum per accidens, conflatum
 ex natura, & secunda intentio-
 ne? Et quidquid in hac quaestio-
 ne determinatum fuerit, appli-
 candum diffinitis, & diffinitio-
 nibus reliquorum prædicabilium.

2. Toletus, cap. de genere,
 quaest. 1. Rubius quaest. 2. Cabe-
 rus tract. 3. vniuersalium disp. 2.
 dub. 1. Franciscus Alфонsus disp.
 6. sect. 3. n. 15. dicunt: id, quod
 per se definitur in definitione ge-
 neris, est natura generica, prout
 subest secundæ intentioni, tan-
 quam forme, ratione cuius illi cō-
 uenit

uenit esse prædicabilem. Primò, quia Porphyrius post traditam definitionem exemplificauit in animali: Sed animal est natura, quæ subest secundæ intentioni: ergo natura prout subest secundæ intentioni, est, quæ per se diffinitur. Secundo, quia ex communi usu Logi corum concreta accidentalia explicantur per habens esse vt *album*, est habens albedinem: ergo significant per se materiale. Sed quod significatur per se, est definitum per se: ergo.

3 Tertio, quia definitum illius definitionis est id, cui conuenit esse prædicabile de pluribus, &c. Sed natura generica, prout subest secundæ intentioni, est id, cui conuenit esse prædicabile de pluribus: ergo natura generica, prout subest secundæ intentioni, est id, quod per se diffinitur. Probat minor, quia ei conuenit esse prædicabile, quod prædicatur. Sed natura generica prædicatur de pluribus differentibus specie, &c. Ergo naturæ genericæ conuenit per se esse prædicabilem de pluribus. Minor patet, nam dicimus: *homo est animal*, & non dicimus, *homo est genus*.

4 Sed contra istam opinionem arguo ex notis, nam secundum Philosoph. 4. Metaphys. text. 28. quem sequitur Scotus 4. dist. 1. q. 2. §. De tertio in n. 7. idem est per se significatum per nomen, & diffinitum, & hoc apparet per rationem, inquit Scotus, quia nomen

imponitur ad significandū essentia rei: ergo ratio, quæ exprimit, quod dicitur per nomen distincta, & per partes, exprimit distincta per partes conceptus essentia rei. Sed secundum omnes Summulistas nomina concreta accidentalia non significant per se materiale: ergo quando diffinitur concretum accidentale, per se definitum, non est materiale substans rationi formali, v. g. *homo* significat materialiter, & de connotato, secundum omnes Summulistas, singulare: Et quando diffinitur per se significatum per vocem *homo*, non diffinitur per se, & directe singulare, quod subest homini; sed genus pro materiali habet naturam, secundum aduersarios: ergo quando diffinitur per se significatum nominis *genus*, non diffinitur per se, & in recto natura, quæ subest rationi formali generis. Hanc meam doctrinam etiam habet Franciscus Alfonsus in Summulis cap. 5. de definitione.

5 Si dicas, quod definitum per se, & in recto est natura, non utcumque, sed reduplicatiue prout subest secundæ intentioni. ¶ Ex hoc iam deduco istā cōsequentiā: ergo per se, & in recto definitū est ratio formalis. Patet cōsequ. quia quādo Petrus diffinitur sub ratione hominis, per se definitum, & in recto, est ratio hominis, & quādo diffinitur albi sub ratione albi, per se definitū, & in recto, est albedo cōnotans materiale: Et non diffinitur per se, & in recto materiale: ergo similiter

si definitur animal sub ratione generis, per se definitum, est ratio formalis generis, connotans naturam: Et non e converso.

6 Alia est opinio dicens, quod definitum per se, & in recto est illud unum per accidens, compositum ex natura, & secunda intentione generis. Ad quod notandum, quod verba in definitione non dicunt actum, sed aptitudinem. Item quod concreta accidentalia possunt defini, quasi physice per partes componentes illud totum, v. g. album, est quodam constans subiecto, & albedine. Sic genus potest defini quasi physice per partes componentes illud, nempe per subiectum, & secundam intentionem. At defacto sic fuit definitum genus, quia illa definitio tradita a Porphyrio, & desumpta ex Arist. lib. 1. Topicorum capit. 4. facit istum sensum, *genus est, quod constat natura, quae predicatur, & aptitudine ad predicari de pluribus differentibus specie, in eo quod quid.*

7 Quidam Recentiores impugnant hanc sententiam sic. Nul- lum ens per accidens est proprie definibile, quia constat rebus diversorum praedicamentorum, sed genus est ens per accidens: ergo non potest proprie defini. Praedicta definitio Porphyrij est bona: ergo per illam non definitur illud genus, quod est ens per accidens. Sed immerito sic impugnatur, quia dicunt: quod ens per acci-

dens non est proprie definibile, quod illa definitio non est propria, sed lata explicans illam unitatem eo modo, quo explicabilis est per partes ipsum totum componentes.

8 Ego autem sic illam impugno, supponendo quodam verum, & ab adversarijs concessum, nempe, quod genus pro formali dicit aptitudinem in concreto ad praedicari de pluribus differentibus in specie in eo, quod quid. Vnde pro formali dicit aptum in concreto, & sic illa diffinitio reformanda est sic: *Genus est aptum predicari de pluribus differentibus specie in eo, quod quid.* Tunc sic, illud per se diffinitur in recto, quod declaratur per partes componentes illud. Sed illa definitio datur per partes componentes essentialiter, rationem formalem, non materialem, neque totum: ergo totum non definitur per se, & in recto. Minor probatur, quia aptum in concreto ad praedicari de pluribus, est secunda intentio rationis, quae est genus in hac definitione, & per habitudinem rationis ad plura specie differentia, differt a reliquis praedicabilibus, quae habitudo, & species est differentia rationis, quod genus, & differentia non competunt, neque componunt illud totum per accidens.

9 Tertia sententia vera est, quod diffinitum in definitione generis, per se, & in recto, est secunda intentio generis, connotans subiectum,

Aum, quod prædicatur de pluribus differētibus specie, in eo quod quid, quam tenet Scotus quæst. 8. vniuersalium, & 4. dist. 1. q. 2. §. De secundo, vers. Dico ergo n. 7. & §. De tertio. Pro illa est S. Thomas in 1. d. 18. q. 1. art. 2. vbi ait: *Subiectum non includi in significatione nominis significantis accidēs concretive*, & clarius idem docet 7. Metaph. lect. 1. Caiet. cap. de genere, Didacus à Iesu disp. 6. q. 1. Gallego controuer. 12. Cursus Carinelit. disp. 5. quæst. 3. estque communis inter Scotistas, & Thomistas.

10 Ad quod suppono, quod quamuis ens per accidens sit definibile Physice per partes cōponentes illud, & Metaph. per genus, & differentiam cōponentes Metaphysice rationem formalem concretiuam, vt notauerunt Scotus 4. d. 1. q. 2. §. De secundo, vers. Dico ergo, n. 7. & §. De tertio, & Magister Nuño 3. p. q. 60. art. 2. diff. 1. concl. 4. & ad 5. & Magister Ledesma de sacramentis in genere cap. 1. in fine, & Magister Ortiz in Logica tract. 3. confir. 3. §. 4. tamen magis proprie definitur per genus, & differentiam, quam per subiectum, & formam: licet definitio per materiam, & formam sit clarior, & magis in vsu.

11 Nunc probatur conclusio ratione Scoti ibi, illud definitur per se, & in recto, cuius partes ponuntur distinctè in definitione; sed partes componentes Metaphysice

P. Villaverde,

rationem formalem generis, ponuntur distinctè in illa definitione: ergo per se definitur in illa definitione est ratio formalis generis. Probat minor, quia aptum prædicari de pluribus, est pars generica, & habitudo ad plura specie differentia, est pars differentialis, & per habitudinem, & modum, in eo quod quid, differt ab his, quæ sunt apta prædicari in quale: omnes istæ sunt partes rationis formalis generis, & ponuntur distinctè: ergo.

12 Ad argumenta primæ sententiæ. Ad primū respōdeo, quod Porphyrius possuit exemplum in materiali generis, quia est notius. Ad secundum, quod concreta accidentalialia explicantur per habens esse, quia habere esse significat, & explicat formam, & connotationem, v. g. Petrus est albus, id est, habet albedinem, vel albedo est defacto in illo. Et sic ille terminus *albus* significat per se albedinem concernentē Petrum.

13 Ad tertium nempe definitum illius definitionis est illud, cui conuenit esse prædicabile de pluribus, &c. sed natura est id, cui cōuenit esse prædicabile de pluribus: ergo. Respondeo negando minorem. Solum est definitum per se illud, quod declaratur per partes essentielles eius, & partes definitionis declaratiuæ solū cōponunt per se, & Metaphysice secundā intentionem generis: respectus quidem ad prædicari de pluribus differentibus specie in nullo modo cōpetit

Per se, & intrinsece naturæ, quæ denominatur genus, quia est illi accidens per accidens, & solum cõpetit illa definitio ei, quod est ratio prædicandi, non ei, quod de se solum prædicatur.

14 Dices illa aptitudo ad prædicari de pluribus differētibus in specie, quã dicit gen^o pro formali, est quod: ergo nõ potest esse definitum quod, quia idẽ nõ potest esse quod, & quod. Resp. quod respectu naturæ, quæ dicitur genus se habet illa aptitudo vt quod, at respectu definitionis se habet vt quod per se definitur, & respectu diuersorũ bene potest vnum idem esse vt quod, & vt quod. Patet in simili, nam ratio realis Paternitatis creaturæ respectu Patris se habet vt quod, & respectu definitionis se habet vt quod.

QVÆST. III.

Verum definitio generis sit bona?

Videretur quod non, quia teste Arist. 6. Topicorũ bona definitio debet constare genere, & differētia, vel aliquo, loco generis & aliquo loco differentiar. Sed illa definitio tradita à Porphyrio nõ constat genere, & differentia, neq; aliquibus loco generis, & differentiar: ergo. Prima pars minoris: Probatur primo, quia supra genus nõ est genus, quia tunc idem esset superius, & inferius. 2. Quia si genus est definibile: ergo per genus. Et si istud genus est definibile: ergo per aliud gen^o; & sic daretur processus in infinitum. 3. Quia sola species cõstat genere, & differētia. Sed genus

nõ est species: ergo nõ cõstat genere: ergo neq; eius definitio.

2 Præterea secunda pars illius minoris nempè, quod definitio generis nõ potest constare differētia. Probatur primo, quia differentia est per quã species differunt, & in ea non conueniunt; sed differentia posita in definitione, nempè quod differant specie ea, de quibus genus potest prædicari, est cõmunis alij prædicabili, quia ista differētia sub alterna sensibile prædicatur de pluribus differētibus specie, scilicet de homine, & equo: ergo non est vera differentia. 2. Quia illa differentia posita nõ est sufficiens: nam si differre specie ea, de quibus genus prædicatur, sufficeret ad distinguendum gen^o ab specie, in qua ea, de quibus species prædicatur differunt numero. Sequeretur, quod genus subalternũ, & genus infimũ differrent specie, & essentialiter, quia subalternũ prædicatur de pluribus differētibus genere, & infimũ de pluribus differētibus specie. Tertio, quia genus prædicatur de pluribus differentiibus specie, vt corpus est substantia spiritus est substantia. Item prædicatur de pluribus differētibus numero, vt Petrus est animal, Ioannes est animal: ergo differentia posita in definitione generis, nempè, quod prædicatur de pluribus differentiibus specie non est vera, vel bona. Hęc sunt rationes dubitandi.

3 Vera, & cõmunis sentētia est illã definitionẽ generis, nempè *genus est quod prædicatur de pluribus*

diffe-

differentibus specie in eo quod quid, esse boni, vt tenent Principes scho- larum in hoc q. 13. Vniuersaliū, & S. Tho. opusc. 48. tra. 1. c. 2. & omnes eorum discipuli, quia cō- stat genere, & differentia cōnuni, quo secundę intēctōnes possint ha- bere ge. 1. & differentia in sua linea.

4 Ad cuius clarā intelligentiā notādū est cum subtili Doctore in 4. d. 1. q. 2. §. *De tertio. vers. Qua- liter, quod in definitionibus rela- tiuorū, & relationū ponuntur fun- damentum, & terminus, nō vt par- tes quid dicitur relationis, sed vt ad dictamenta ad maiorē explica- tio nem, & claritatē. Secundo notā dum est cū ipso Doctore ibi §. De secundo, vers. Tertio dico, quod se- cundę intentiones logicales sunt vnū per se rationis in intellectu, & sic non definiuntur, vt aliquid extra animam, sed eo modo, quo definitio exprimit vnū conceptū per se in in- tellectu: & hoc modo, & nō altero definiuntur omnes intentiones logi- cales: non enim signant quidditates extra animā, sed tantummodo con- ceptū in anima sed per se vnos, & ideo, in talibus definitionibus, e- tiam inuenitur genus, & differen- tia, & propriū, eomodo quo logicus loquitur de genere & differentia, & proprio, quia inuenitur predicatū in quid, & quale essentiale.*

5 Ad propositū applicādo, na- tura, quę dicitur genus, est subie- ctū relationis rationis, quā consti- tuitur genus: species sunt termini illius relationis; & sic in definitio-

ne ponuntur vt additamenta. Ad ma- iorē claritatē, nō vt genus, neq; vt differentia essentialiter. Propterea natura, quę dicitur genus, est quid speciei, quia est de quidditate eius. Præterea natura ex se petit, quod quādo affirmetur, prædicetur sub- stantiue, id est per modū per se stan- tis, ad distinctionē differentię, & proprii, quę ex se petunt, prædica- ri adiectiue, & per modū alteri ad iacētis. Ideo dixi in logica parua, quod prædicatio quidditatiua, alia est in quid; alia in quale quid.

6 Super fundamētū erga ter- minū causat intellectus relationē formālē generis, quę est vnū per se rationis, in qua sunt isti gradus, & formalitates. Est formalitas prædi- cabilis, quę definitur per aptitudi- nē ad prædicari de plurib⁹. Vlt- rius est habitudo ad species tāquā ad terminos, & respectus modales prædicabilitatis in quid per modū per se stantis. Aptitudo ad præ- dicari de pluribus est genus entit- tiue ad quinq; prædicabilia. Habitudo ad species, est differentia, per quā illa secūda intentio generis differt ab specie, & per habitudinē ad præ- dicari in quid, differt à secūda intē- ctione, & ab illis, quę faciunt ap- tum prædicari in quale. Patet ergo quod cōstat genere, & differentia.

7 Ad solutionē clarā argumēto- rū nota, quod secūda intēctio gene- ris cōsideratur dupliciter, vno modo vt *quo* respectu nature, quā de- nominat; alio modo vt *quod* respe- ctu alterius secundę intēctōnis, quę

denominat' ipsâ, & suos gradus: quâdo se habet vt *quo*, est vltima ratio cõstitutiuâ generis, & sic nõ habet genus: quâdo vero se habet vt *quod*, est materiale, & denominabilis species, & ab hac natura specifica secũdâ intẽtionis potest abstrahi alia natura superior, quæ est materialis respectu alterius secundæ intentionis, qua denominatur formaliter genus.

8 Ex his informa, nego, quod illa definitio nõ cõstat genere, sed probationẽ resp. quod supra gen^o formale, nõ est gen^o formale vt *quo*, at supra gen^o, forma generis accepta vt *quod*, est species materialis, & habet supra se naturã genericã materialẽ denominabilẽ genus, ab alia forma vt *quo*. Vnde secũda intẽtio generis est superior, & inferior respectu diuersorũ in diuersa acceptione. Nã vt *quo*, est superior vltra quã nõ est alia, quia sic est vltima ratio. Et vt *quod*, est inferior, quia est species, habens supra se naturã denominabilẽ genus, quæ natura generica respectu specificæ est superior, & respectu alterius secundæ intentionis genericæ, est inferior, quia denominatur ab illa.

9 Ad secundũ resp. quod quâdo gen^o definitur, se habet vt *quod*, & sic definitur genere vt *quod*, & materiale, & illud per aliud vt *quod*: & quãdo dicit, ergo datur proces^o in infinitũ, nego cõseq. quia sic ascendẽdo per categoriã relationis prædicabilitatis entitatiue, peruenit ad primũ principũ, vel vltimũ gradũ talis relationis, sicut cõ-

tingit in categoria relationis realis, ascendẽdo per gradus entitatiue. ¶ Ad 3. distin. min. genus non est species, genus vt *quo*, concedo min. genus vt *quod* nego min. quia vt *quod*, est species entitatiuẽ, denominabilis species ab aptitudine ad prædicari de pluribus differentibus numero in eo quod quid.

10 Ad argum. quæ intẽdunt, quod illa definitio nõ cõstat differentia; Ad 1. quod illa definitio habet duas differentias, vna est respectus ad species, per quã differt ab specie, & alia ad prædicari inquit: Et per istã differt à differentia, proprio, & accidẽte, quæ habitudines sũt ad prædicari inuale, iuxta exigentiã subiecti, quod denominant.

11 Ad 2. nego sequi, quod genus subalternũ, & infimũ differat essentialiter, & specificẽ, quia subalternũ prædicatur, nõ de generib^o, sed de speciebus subijcibilib^o, v.g. substantia prædicatur de corpore, & spiritu. Essẽtia corporis ex se, neq; est species subijcibilis respectu subiecti; neq; est genus actu respectu inferiorũ. Per relationẽ subijcibilitatis fit subiectũ aptum, vt de eo prædicetur genus; ratio vero generis est per accidẽs. Similiter de specie infima, ex se neq; est subijcibilis, neq; prædicabilis; & per respectũ subijcibilitatis fit subiectũ proximũ aptũ prædicationis generis, at prædicabilitas specifica, est per accidẽs, vt genus prædicetur de ea. Itaq; species subijcibilis est terminus relationis genericæ, & tã subalternũ, quã infimũ habet pro-

termino species subijcibiles, per quod non differunt specie: alioquin essent plura prædicabilia specie distincta, adhuc sub ratione generis.

12 Ad tertium cōcedo, quod genus prædicatur aliquando de pluribus differentibus specie, & aliquando de pluribus differenti-bus numero. Sed dico, quod habitu ad plura distincta in specie, est differentia essentialis; aptitudo vero, quæ causatur ad individua, est accidentalis. Et sic constat vera differentia in linea secundæ intentionis. Quia natura generica petit ex se fundare relationem; quæ terminetur ad terminum immediatum, quem terminum sunt species cum subijcibilitate.

13 *Quæres primò:* Vtrum definitio generis sit propria? Respondeo quod non. Quia ut dictum est in Logica directiua capite de definitione, propria definitio est oratio verum quid rei significans secundum Philosophum 4. Metaph. sed ista non significat verum quid rei: ergo. Probatum minor, quia verum quid rei, est vnum per se reale, at secunda intentio, non est quid reale, sed rationis: ergo.

14 *Quæres secundo:* Vtrum sit essentialis, vel descriptiva? Respondeo, quod est essentialis. Quia definitio, quæ datur per terminos significantes partes essentielles definiti, hoc est per gen^o, & differentia, est essentialis. Sed ista est huiusmodi: ergo. Maior est certa, & minor patet ex hac q. 5. *Iuxta eam.*

15 *Quæres tertio:* Vtrum sit

purè quidditativa? Respondeo, quod non. Quia definitio purè quidditativa est illa, quæ constat genere, & differentia tantum sine aliquo addito. Sed in ista, præter subiectum, vel fundamentum, additur terminus relationis rationis, hoc est de pluribus differenti-bus specie: ergo. Ex quo habes, quod sola entia per se absoluta possunt habere definitionem purè quidditativam. At relatiua non possunt habere definitionem quidditativam purè, quia non definiuntur perfecte sine fundamento, & termino. Vt notavit Scotus 4. d. 1. quæst. 2. § De tertio.

16 Sed contra resolutionem secundi quæsti arguunt Thomistæ, videatur Cursus Carmelit. disp. 5. q. 1. & Cauerus tract. 3. disp. 2. dub. 2. Nam Porphyrius hoc cap. vocat illam descriptivam dicens: *de tertio genere apud Philosophos est sermo, quod iam describentes assignarunt, genus esse dicentes, quod de pluribus, &c.* nota ly *describentes*: ergo est descriptiva. Respondeo, quod descriptio apud antiquos accipitur pro definitione. Vnde descriptio apud illos, idem est, quod definitio: ut videre est apud Ciceronem de arte Oratoria, & apud Boetium, qui hunc Porphyrii librum ex Græco transtulit in Latinum, & loco *describentes*, posuit *definiētes*.

17 Secundo obijciunt, quia in vniuersali, aptitudo ad essendū in pluribus, est essentia, & aptitudo ad prædicari de pluribus est passio.

pulio: Ergo in genere aptitudo ad essendum in pluribus differentibus specie est essentia, & aptitudo ad prædicari de pluribus differentibus specie, est passio. Datur per prædicari: ergo per passionem: ergo descriptiua. Respondeo negando totum, quia cap. de vniuersali q. 4. Ostensum est, quod aptitudo ad prædicari, est prior, quam aptitudo ad essendum in pluribus per intellectum, quia prius reducitur ad actum, sicut intellectus sua potentia est prior volitiua, quia prius reducitur ad actum intellectus, sic in genere aptitudo ad essendum in illis per intellectum.

QVÆST. IV.

Vtrum natura generica prædicatur de speciebus, vt pars, an vt totum?

AD intelligentiam claram notandum est, quod questio non procedit de genere formali, sed de natura, quæ dicitur genus, vt constat ex titulo questionis. Item notandum, quod natura generica potest considerari, vel vt pars, vel vt totum, si vt pars, dupliciter; vel vt pars potentialis specierum, vel vt pars actualis specierum. Tunc natura generica, v. g. animal, consideratur, vt pars potentialis, quando percipitur, vt contrahibilis per suas differentias: tunc concipitur, vt pars actualis, quando simul cum differentia componit speciem. Tunc con-

sideratur vt totum actuale quando percipitur, vt concludens sua prædicata essentialia, quibus componitur. Tunc est totum potentiale, quando percipitur, vt continens sub se ratione suæ superioritatis, & vniuersalitatis plures species in potentia subiectiua.

2. Præterea notandum est, quod illa reduplicatio posita in titulo questionis, facit istum sensum, quæ sit conditio necessaria, & proximior, vt natura generica prædicetur de suis speciebus. An esse partem? An esse totum? An partem actualem? An potentiale? An totum actuale? An potentiale?

3. Duo certa supponenda sunt, in quibus non debet esse controuersia. Primum est: natura generica non prædicatur de suis speciebus, vt pars potentialis. Quia tunc genus est pars potentialis, quando est in potentia, vt contrahatur per differentias. Sed quando est in tali potentia, non sunt species, de quibus prædicari possit: Quia non est species, nisi sit composita ex genere contracto per differentiam: ergo non potest prædicari dum est pars potentialis.

4. Secundum supponendum est, quod esse totum actuale, non est conditio per se requisita, vt natura generica prædicetur de speciebus, & sic non prædicatur de speciebus, vt totum actuale: quod probatur, quia natura generica, vt totum actuale respicit partes, illam componentes, non species

inferiores: sed ut sit conditio requisita ad prædicari; debet respicere species aliquo modo: ergo naturam genericam esse totum actuale, non est conditio per se requisita, ut prædicetur de suis speciebus; sed se habet per accidens.

5 Restat ergo, quod controversia sit inter partem actualem, & totum potentiale. Vtrum conditio proxima, ut prædicetur natura generica de suis speciebus, sit, quia est pars actualis earum? Vel quia est totum potentiale?

6 Paulus Venetus capit. de Specie. Sanchez lib. 3. q. 6. & alij dicunt: genus prædicari de suis speciebus, ut partem. Probant primo, quia Aristot. 1. Post cap. 4. dicit: integram definitionem, & singulas eius partes prædicari de suo definito. Sed genus est una pars: ergo prædicatur, ut pars. Secundo, quia sub illa ratione prædicatur genus de speciebus, quæ est ratio propter quam de illis prædicatur. Sed ratio propter quam animal prædicatur de homine, & leone, & non de lapide, est, quia est pars hominis, & leonis, & non est pars lapidis: ergo prædicatur, quia est pars; vel ut pars. Tertio, quia in hoc differt genus ab specie, quod species, prædicatur, ut totum, & genus ut pars: ergo, vel non differt ab specie, vel prædicatur, ut pars.

7 Respondeo primo, necessarium est, quod genus, quod præ-

dicatur, sit pars speciei, ad veritatem propositionis. Quia ab eo, quod res est, vel non est, propositio dicitur, vera, vel falsa. Ergo ab eo, quod animal est in homine, componens partialiter illum, est vera ista, homo est animal.

8 Respondeo secundo: ut fiat actualis prædicatio vera, etiam requiritur, quod natura generica concipiatur, ut totum potentiale, vel ut quid superius ad species. Quia alioquin istæ prædicationes, homo est animal, leo est animal, non essent superioris de inferioribus: vel sic omnis prædicatio generis de speciebus est superioris de inferioribus. Sed genus non est superius ad species; nisi concipiatur, ut totum potentiale: ergo necesse est, quod ante actualem prædicationem natura generica, sit concepta, ut totum potentiale.

9 Respondeo tertio: licet sit requisitum, ad actualem prædicationem veram genericæ naturæ de speciebus, quod natura, quæ dicitur genus, sit pars actualis specierum: & etiam sit requisitum, quod natura generica sit concepta, ut totum potentiale, tamen conditio, quod sit concepta, ut totum potentiale, est proximior ad actualem prædicationem. Probo, quia prius est, quod natura generica sit pars componens hominem, & leonem, quam quod abstrahatur, & concipiatur, ut totum potentiale, & post conceptionem naturæ, ut est totum

totum potètiabile, est actualis prædicatio: ergo esse vt totum potentiale, est ratio proximior actuali prædicationi, quam esse partem.

10. Respondeo quartò: quando in prædicato sunt duæ conditiones, quare prædicatum dicatur de subiecto, & vna est proximior actuali prædicationi, quam alia: de illa, quæ est proximior, dicendum est, esse rationem, quare prædicatur, sed esse totum potentiale, est ratio proximior, quare natura generica prædicatur de suis speciebus: ergo dicendum est, quod genus prædicatur de suis speciebus, quia est totum potentiale, vel quod prædicatur vt totum potentiale. Quæ conclusio est principaliter intenta in hac questione.

11. Ad argumenta in oppositum dicendum, solum probare, requiri ad veritatem prædicationis actualis, naturam genericam esse partem actualem specierum: quod concedo. Sed non probare, esse rationem proximam, quare de speciebus prædicetur. Et ideò non probant genericam naturam prædicari, vt partem actualem de speciebus, in sensu dicto, & explicato.

QVÆST. V.
 Quo pacto natura generica continet differentias, per quas contrahitur?

10. **A**D resolutiones claras prius sciendum, quod

sunt modi continendi vnum aliud in rebus naturalibus. Vna est continentia virtualis, sicut, causa in actu primo continet effectum. Alia est continentia inclusionis, sicut specifica natura v. g. homo includit in se naturam genericam, & differentiam essentialem, per quam contrahitur animal, & constituitur homo. Alia est continentia identitatis realis, sicut homo est idem realiter cum Petreitate in Petro. Alia est continentia materialis, sicut materia continet formam. Alia est continentia superioritatis, & amplitudinis, sicut natura hominis continet sua inferiora singularia.

2. Præterea supponendum est, quod natura, quæ dicitur genus, potest considerari in triplici statu respectu suarum differentiarum. Vno modo, vt pars potentialis, in potestate ad contrahi. Alio modo, vt pars actualis, actualiter componens specificam naturam cum differentia. Tertio modo vt totum potentiale continens sub se differentias, quibus contrahitur ad species. His posit.

3. Respondeo primò, natura, quæ dicitur genus, in statu partis potentialis, non continet virtualiter differentias, per quas potest contrahi. Probatur, quia quod continet aliud virtualiter, debet esse causa effectiua eius: sed natura generica in statu partis potentialis, non est causa effectiua differentia

ferentiarum, per quas potest contrahi: ergo non continet illas virtualiter.

4 Respondeo secundò: natura generica in statu partis potentialis, non includit differentias, per quas potest contrahi. Sic Arist. 4. Topicorù cap. 1. dicens: *Manifestum igitur, quoniã species participat genera: genera autẽ species non: nã species suscipit generis rationem, genus autem speciei nõ:* ergo si non includit species, neque differentias. Item, quia, quod includitur in alio, est de essentia includentis: sed differentia, per quas potest contrahi natura generica, non sunt de quidditate naturæ genericæ, quia supponunt illam naturam secundum suam quidditatem: ergo non includuntur in natura generica.

5 Respondeo tertio: natura generica in statu partis potentialis, non continet identicè differentias, per quas potest contrahi. Probatur, quia, quod continetur identicè, debet habere esse a Æuale, & esse idem in tertio: sed in illo statu, neque est tertium, neque sunt differentia vnita in tertio cum natura generica: ergo non sunt idem realiter: ergo, neque continentur identicè.

6 Respondeo quartò: in statu partis potentialis natura generica continet differentias materialiter. Quia illud continet aliud materialiter, quod se habet ad modum, quo materia se habet

respectu formæ physica: sed natura generica, respectu differentia, se habet ad modum, quo materia se habet respectu formæ physica: ergo continet differentiam materialiter.

7 Respondeo quinto: natura generica in statu partis potentialis non continet differentias, vt totum potentiale: quia pars potentialis, non est totum potentiale: ergo, vt pars potentialis differentiarum non potest continere illas, vt totum potentiale.

8 Loquendo de natura generica, vt est pars actualis speciei, qui est secundus status, dico primo: quod non continet differentiam virtualiter: quia non est causa effectiva differentia. Dico secundò: non continet differentiam inclusivè; quia differentia contrahens genus, non est de quidditate naturæ genericæ, quæ supponitur ad differentiam. Dico tertio: in statu partis actualis continet differentiam identicè: quia est idem realiter cum differentia: eo quod identificatur in tertio. Dico 4. natura generica, vt est pars actualis, non continet, vt totum potentiale differentias; quia vt est pars actualis, non est, vt totum potentiale: ergo, non continet differentias, vt totum potentiale.

9 Sed loquendo de natura generica in statu totius potentialis, dico, quod continet differentias suas, vt totum potentiale: quia omne superius, & amplum conti

ner inferiora, & minus ampla, vt totum potentiale: sed natura generica in illo statu, est superior, & magis ampla, quam suæ differentia illius contractiva, quia valet rationale est animal; rugibile est animal, & non è converso: ergo.

10 Tandem dico: quod natura generica in statu totius potentialis, non continet inclusive suas differentias, illius contractivas. Probatur; nam Arist. 4. Topic. cap. 1. species suscipit rationem generis, genus autem speciei, non, & cap. 2. nullum superius participat inferius. Et Porphyr. hoc cap. ait differentia, est, qua species excedit genus: homo enim animali plus habet rationale, & mortale: animal enim ipsum nihil horum est: & c. Ad id rationem. Neque enim omnes oppositas habet, quoniam in eodem simul haberet opposita. Quod est impossibile, & concludit tandem, quod solum continet differentias potestate, & superioritate, dicēs: sed quemadmodum probant (supple antiqui) potestate quidem habet omnes sub se differentias, actu quidem nullam, supple inclusive. Probatur etiam hac ratione, quia quod includit aliud, habet inclusum pro essentia, vel parte essentia: sed differentia contractiva generis, non est de essentia eius, quia natura generica suppo-

nitur completa: ergo non includit differentias contractivas.

QVÆST. VI.

Vtrum natura generica possit conservari in vnica specie?

1 Non est quæst. de natura generica formaliter: quia cum genus formaliter sit respectus ad plures species: si non sit nisi vna possibilis, patet, quod non potest habere essentiam, neque conservari. Procedit, quæstio de natura materialiter, quæ denominatur genus: & sic quæstio est metaphys. Ulterius notandum, quod natura potest considerari, vt totum metaph. vel vt pars. Et si vt pars, dupliciter, vel vt pars actualis, vel potentialis: His suppositis dicamus ea, in quibus non est discordia.

2 Dico primò, natura generica, vt est totum actuale, potest conservari in vnica specie. Probatur, quia dum conservantur partes componentes totum, conservatur illud totum compositum. Sed in homine v.g. existente conservantur partes componentes hominem, qui est totum compositum: ergo conservatur animal, quod est natura generica. Minor patet, quia in homine existente conservatur viuens sensibile: ergo & animal.

3 Dico secundò: natura generica, vt est pars actualis, conservatur in vnica specie. Probatur, quia quando conservatur to-

tum compositum, conservatur pars. Sed natura generica actualis est pars speciei: ergo conservata vna specie composita, conservatur natura generica, vt pars actualis. Vndè conservato homine, conservatur animal identificatum cum illo, quod est pars hominis.

4 Sed accipiēdo naturam genericam, vt pars potentialis contrahibilis per suas differentias essentielles, est dissensio inter Auctores. Thomistæ dicunt, quod non potest conservari in vnica specie. Sic Curfus Carmelitarum disputat. 6. de Specie, q. 2. qui pro se plures citant. Et allegant pro se Arist. 4. Topic. cap. 3. & 5. Metaph. textu 10. sed in merito, quia ibi loquitur Arist. de natura generica, vt est totum potentiale, vt visum est quæstione antecedente §. Tandem. num. 10. *in bulli*

5 Præterea à priori, quia natura generica non habet completam perfectionem essentialem, quoad vsque sit contracta, & actualata per differentias essentielles: sed quælibet differentia essentialis seorsim, non est adæquata perfectio naturæ genericæ: ergo, vt sit adæquatè perfecta, requiritur simpliciter, quod sint plures differentię essentielles: & plures species. ¶ Præterea, quia nullum datur in rerum natura genus, quod non habeat plures species: ergo signum est, quod petit illas, vt salvetur eius perfectio essentialis.

P. Villaverde.

6 Sed contra istam opinionem sic arguo. Materia prima est pars physica totius physici, & formæ sunt partes essentielles totius: & materia dicit exigentiam essentialem ad omnes formas, & tamen materia prima conservatur in vnico individuo cum vnica forma: Ergo similiter natura generica, quæ est pars essentialis totius, potest conservari in vnica specie cum vnica differentia. Item, quia nulla apparet implicatio, vt natura generica possit conservari in vnica specie cum vnica differentia: ergo potest sic conservari.

7 Respondeo ergo, quod natura generica, vt est pars metaphysica potentialis, potest conservari in vnica specie. Probat, quia sicut se habet materia prima ad suas formas, se habet natura generica, vt pars, ad suas differentias: Sed materia prima potest conservari cum vnica forma in vno individuo: ergo natura generica, vt pars, potest conservari in vnica specie. Minor probatur, quia nulla apparet contradictio.

8 Dices esse implicationem, quod natura generica sit sine differentijs essentialibus; quia ipsa in se est quid incompletum, & perit essentialiter completum, & perficitur per ipsas differentias. Et sic si esset sine illis, esset sine aliquo essentiali.

9 Sed contra, quia forma, licet sit de essentia totius physici, non est de essentia materiæ: quia

R 2

ma

materia est potentia, & forma actus. Præterea, quia exigentia essentialis, quam vnum extremum dicit ad aliud, est dupliciter; vna, quæ fundatur in essentia, vt exigentia, quæ dicit albedo ad essendum in subiecto: altera est talis conditionis, vt id, in quo est talis exigentia, vel dependentia, non potest existere sine termino: vt exigentia, vel dependentia, quam dicit creatura ad creatorē. Exigentia, quam habet natura generica ad differentias, non est essentialis isto secundo modo: quia absolute & simpliciter pars generica est prius differentijs: ergo est primo modo: sed exigentiæ albedinis ad subiectum, & materiæ ad formas, immo, & materiæ cum suis exigentijs saluatur cum vnica forma: ergo, & natura generica partialis saluatur cum vnica differentia.

10 Ad fundamentū aduersariorum resp. quod aliud est, quod natura generica, vt pars, absolute conseruetur in vnica specie cum vnica differentia: & aliud, quod conseruetur, cū omni perfectione: vt autem saluetur, & conseruetur cū omnimoda perfectione, requiruntur omnes differentia, & species: sed, vt conseruetur absolute, sufficit vna species, & coniunctio cum vnica differentia, si mul cum habitudine ad alias; sicut contingere potest in materia prima. Quod, si defacto natura generica est cum multis differentijs; ideo est, quia Deus vult, quod habeat

illas, quæ requisita sunt ad perfectionem vniuersi.

QVÆST. VII.

Verum natura generica predicatur immediate de indiuiduis

1 AD resolutionem aduertendum est, quod possunt esse duo indiuidua, vnum specificum & completum naturæ completæ, vt Petrus: aliud genericum, & incompletum, vt hoc animal respectu animalis: & hoc indiuiduum dicitur incompletum, quia animal in comparatione ad speciem est natura incompleta. Secundo notandum, quod indiuiduum generis non est a parte rei; quia non datur hoc animal in rerum natura, sicut non datur natura generica existens sine specie. Ideoque illud indiuiduum est per rationē.

2 Loquendo de natura generica secundum capacitatem innatam, & de indiuiduis completis, natura generica non est capax predicari immediate de indiuiduis completis. Ratio est, quia natura generica ex natura sua habet pro subiecto immediato speciem, & non indiuiduum completum: ergo.

3 Loquendo de predicatione, non secundum exigentiam naturalem, dico, quod natura generica potest immediate predicari de indiuiduis completis. Probo, quia potest logicus apprehendere naturam animalis, & apprehendere indiuidua, nempe Petrum, & Paulum: si ne

in eo, quod apprehendat specificas naturas; & tunc non mediat species: ergo in isto casu ista prædicationes *Petrus est animal. Paulus est animal*, sunt actualiter immediate.

4. Ad loquendo de individuis incompletis generica natura, prædicatur immediate de illis. Vnde ista, *hoc animal est animal*, est immediata. Quia illa prædicatio est immediata, quando inter subiectum, & prædicatum nihil mediat; sed inter animal, & hoc animal nihil mediat: ergo.

5. Dices inter animal, & hoc animal mediat homo, quia animal etiam prædicatur de homine.

¶ Respondeo negando antecedens, quia cum hoc animal sit factum per intellectum, sic per rationem actualiter, & immediate coniungitur animal cum hac singularitate; licet ex natura sua, natum sit prius coniungi cum differentia metaphysica.

6. Dices, hoc animal, sumptum pro individuo generico, & incompleto, non est rationale, neque irrationale: ergo indifferens, ut contrahatur per rationalitatem, & irrationalem: ergo est genus; ergo datur aliquod, quod sit genus, & individuum. ¶ Respondeo negando primam consequentiam, quia animal, quod est indifferens ad differentias, est nudum ab omni singularitate: at hoc animal iam est determinatum singularitate rationis.

7. Quæres primo, Verum hæc prædicatio, *hoc animal est animal*, sit speciei? Noster Merinero cap. 2. de genere dub. 3. num. 1. & Didacus à Iesu disp. 7. q. 1. cum alijs dicunt, quod sic. Quia illa prædicatio, in qua, prædicatum est tota essentia subiecti, est speciei de individuo; sed in ista, *hoc animal est animal*, est huiusmodi: ergo.

8. Sed contra, quia prædicatio speciei requirit, quod totum subiectum, & prædicatum sint eiusdem ordinis: sed in illa propositione totum subiectum, non est eiusdem ordinis cum prædicato: ergo. Probat minor, quia hoc animal, quod est totum subiectum, est compositum ex prima, & secunda intentione: nam animal est primæ intentionis, & singularitas est secundæ intentionis rationis.

Dicendum est, illam prædicationem esse speciei mixtæ: quia subiectum est mixtum ex prima, & secunda intentione.

QVÆST. VIII.

Verum genus eadem relatione prædicabilis respiciat species, & individua

specierum?

¶ Quidam dicunt: quod sic, quia natura generica non prædicatur de individuis diversarum specierum immediate; sed mediantibus speciebus: ergo natura

tura generica eadē relatione numero, quæ respicit indiuidua, respicit etiam species.

2 Ego autem claritatis gratia respondeo per istas conclusiones. Prima est, natura generica, vt genus est, respicit immediatē, & per se species tantum. Ratio mihi est ista, quia illa relatio est vniuersalitatē genericæ: sed ista petit pro fundamento naturā genericā, & pro termino species, in quibus terminatur: ergo per se solum respicit species.

3 Secunda est, Natura, quæ dicitur genus, potest respicere indiuidua, sine eo, quod respiciat species illa relatione. Probat, quia intellectus potest concipere naturam animalis, & singularia specierum tantum, sine eo, quod percipiat species; & tunc causare relationes rationis ad illa singularia, & per istam relationē respicit tantum singularia. Et ratio est, quia tunc nō sunt species conceptæ, quæ respiciantur eadem relatione, & sunt indiuidua terminantia illam relationem: ergo.

4 Respondeo tertio, quod aliquando natura animalis, v. g. respicit naturam specificam, & indiuiduum vnica relatione; ita tamen, quod natura specifica non sit terminus; sed indiuiduum. Hoc contingit in conclusione istius syllogismi, & similium, *homo est animal, Petrus est homo: ergo Petrus est animal*; in quo syllogismo maior est generis de specie tantum;

minor est speciei de indiuiduo tantum; & in conclusione relatio tertia, quasi penetrat naturam specificam, & terminatur ad indiuiduum. Quia cum isti gradus sint directi, videtur illam relationem (supposita specie) non posse terminari ad indiuiduum, nisi penetret speciem.

5 Et in hoc casu vnica relatione respicit speciem, & indiuiduum. Et in isto casu est vera illa prima opinio: sed absolute est falsa, quia natura, quæ dicitur genus potest respicere indiuidua, sine eo, quod sint species abstractæ, quæ ab illa relatione respiciantur.

CAP. II.

De Specie.

Quamquam natura generica, & ratio differentialis sint prius, quam natura specifica constituta; & sic ordine naturæ prius tractandū erat de differentia, quæ de specie; tamē, quia Porphyrius tractauit de illis Logice, vt sunt superiora, & inferiora, & relatiue, & relatiua, non percipiuntur perfecte, nisi habita noticia correlatiui, ideò postquam Porphyrius egit de genere, recte tractauit de specie correlatiua, prius quam de differen-

QVÆST. I.

De specie, & diuisionibus eius?

Terminus, seu vox *species* prima sui impositione institutus fuit à politica ad significandum pulchritudinē, iuxta illud Psalmi 44. vers. 3. *speciosus forma præ filijs hominum* Et vers. 5. *specie tua, & pulchritudine tua.* Sed quia natura generica est incomposita, & carens forma, & ratio differentialis dat illi formam, complet illam, & illi tribuit pulchritudinē; ideo Logici communi consensu, & placito extenderunt istam vocem *species* ad significandum naturam completam, & pulchram.

2. Vtlerius Logici considerantes naturam specificam ex sui conditione esse subiectam entitatiue naturæ genericæ, & quod per actum collatiuum ordinabatur ad genus, ubi erant duo, vnum natura specifica, alterum, illa relatio, qua formaliter subijciebatur generi, vocarunt illud totum per accidens *speciem subijcibilem*. Præterea considerando naturam specificam entitatiue esse superiorem indiuiduis, & quod intellectus per actum collatiuum ordinat illā ad sua indiuidua, & quod per relationem rationis facit illā superiorem formaliter, & aptam, vt prædicetur de illis: ad significandum illud totum, & præcipue

rationem formalem vniuersalitatis, & prædicabilitatis, instituerunt hunc terminum cõplexum, *species prædicabilis*. Itaque nomen *species*, aliquando significat naturam specificam, & aliquando accipituro specie prædicabili, supponendo pro illa; sed iste terminus *species subijcibilis* semper significat naturam specificam, vt subiectam generi, & *species prædicabilis*, semper significat naturam specificam vniuersalem, & aptam prædicari de pluribus differentibus numero.

3. Diuiditur species in subijcibilem, & prædicabilem, & ista diuisio est subiecti in accidentia: nam natura hominis, v.g. recipit in se relationem rationis, & terminatur ad naturam genericam, qua relatione dicitur subijcibilis. Et recipit aliam relationem rationis, quæ terminatur ad indiuidua, qua dicitur prædicabilis. Istæ relationes rationis sunt accidentia rationis subiectata, & fundata in ipsa natura specifica. Et diuisio, in qua subiectum diuiditur in accidentia, est subiecti in accidentia. Sed sic est ista speciei in subijcibilem, & prædicabilem: ergo est subiecti in accidentia.

4. Facta diuisione speciei in subijcibilem, & prædicabilem, restat scire naturas earum, quid sit species subijcibilis, & quid sit species prædicabilis? Porphyrius cap. de specie, speciem subijcibilem sic definiuit: *Est id, quod sub-*

circu generi, & de quo genus in eo, quod quid prædicatur. Et speciem prædicabilem definit sic: Est quæ prædicatur de pluribus distinctis numero in eo, quod quid.

QVÆST. II.

Vtrum definitio speciei subijcibilis sit bona?

ET videtur quod sic. Primo, ab auctoritate, quia data fuit à Porphyrio, qui fuit auctor prædicabilium. Secundo, quia accipitur ab omnibus. Tercio per rationem, quia bene explicat rationem speciei subijcibilis, in qua sunt duæ conditiones, vna est, quod subijciatur generi, & altera est, facere naturam specificam aptam, vt de ea genus in eo, quod quid prædicetur: Per primam differt à prædicabilibus, & per secundam ab indiuiduo; ergo est bona.

2 Sed contra bonitatem eius est hoc argumentum; bona definitio debet non competere alijs à definito: sed ista conuenit indiuiduo subijcibili; ergo non est bona. Patet minor, quia indiuiduum subijcitur generi, & de eo genus, in eo quod quid prædicatur, vt patet in ista *Petrus est animal*, in qua Petrus subijcitur animali, & de eo animal, quod est genus, in eo, quod quid prædicatur.

3 Propter hoc argumentum, Authores dicunt, illam definitio-

nem speciei subijcibilis, vt faceretur, non esse perfectam; ideo aliquid supplendum esse, & subaudiendum. Louanienses dicunt subaudiendam esse particulam vniuersalem, ita vt dicamus: *Species est vniuersale, quod subijcitur generi, & de quo genus in eo, quod quid prædicatur.* Et per hanc vniuersalem ex parte subiecti, differt ab indiuiduo materiali, quod non est vniuersale ontitativè, & fundamentalitè.

4 Didacus à Iesu disput. 7. q. 1. §. *Solutio ergo*, cum alijs, ait subaudiendam esse particulam immediate, ita vt dicamus: *Species est, quæ immediate subijcitur generi, & de qua genus immediate, in eo quod quid prædicatur.* Per quam particulam clarè differt species subijcibilis ab indiuiduo subijcibili.

5 His tamen non obstantibus dico, quod si corde tenus haberemus, quod dixerat Porphyrius cap. de genere, cognosceremus diffinitionem suam de specie subijcibili, esse bonam, & adæquatam. Dixerat enim, quod habitu do rationis fundata in natura, quæ dicitur genus, & terminata ad naturas specificas, erat ratio formalis generis Logici. Et sic genus Logicum constituitur per illam. Vnde genus non est genus nisi per ordinem ad species tantum, cumque species subijcibilis sit relata ad genus, hinc fit, quod per vnum genus intelligendum est, quod respicit tantum species, non quod

quod respicit indiuidua, quia per ordinem ad indiuidua non est genus, & sic e conuerso genus est terminus speciei subijcibilis, & correlativum eius, & non est terminus relationis indiuidui subijcibilis, in quantum est genus, neque correlativum indiuidui.

6 Ex his apparet bonitas illius definitionis, quia illa definitio, quæ conuenit omni definito, & soli, est bona; sed illa conuenit omni speciei subijcibili, & soli: ergo ex se est bona, & adæquata. Probatur minor, quia habet differentiam, per quam distinguitur ab indiuiduo subijcibili: nam licet conueniant species subijcibilis, & indiuiduum subijcibile in hoc, quod est subijci, differunt tamē in hoc, quod correlativum, & terminus relationis subijcibilitatis speciei, est genus, & quod est aptum prædicari de illa est genus: at correlativum indiuidui nō est genus, quia licet super naturam, quæ alias est genus, causet intellectus relationem prædicabilitatis ad indiuidua, per illam relationem, & per capacitatem ad illam non est genus, ut dictum est.

7 Ad argumentum positum num. 2. Nego, quod illa definitio conueniat indiuiduo. Ad probationem, cum dicitur, quod indiuiduum subijcitur generi, & de eo genus in eo quod quid prædicatur, nego, quod genus sit correlativum eius, & nego, quod subijciatur generi, ut genus est, licet subijciatur

P. Villaverde.

naturæ, quæ aliàs fit genus respectu specierum. Neque ut genus est aptum prædicari in eo quod quid de indiuiduis, sed per aliam relationem, qua non est genus, fit illa natura apta prædicari in eo quod quid de indiuiduis. Itaque fundamentum speciei subijcibilis debet esse species, & terminus, relationis subijcibilitatis speciei debet esse genus, ut correlativum eius; & distinguitur à subijcibilitate indiuidui, tam ex parte fundamenti, quàm ex parte termini, & per habitudinem ad fundamentum, & terminum: & eo ipso, quod Porphyrius posuit in definitione, *species*, & *quæ*, *ly quæ* refertur ad speciem, quæ est subiectum commune subijcibili, & prædicabili. Et *ly generi* in definitione, se habet per se, at respectu indiuidui se habet per accidens.

QVÆST. III.

An subijcibilitas sit eiusdem rationis in specie infima, & subalterna?

IET videtur, quod sic, quia subijcibilitas, & prædicabilitas sunt relationes constituentes correlata: ergo diuersa subijcibilitas probatur per diuersam prædicabilitatem; sed prædicabilitas speciei infimæ est diuersa à prædicabilitate speciei subalternæ: ergo. Probatur ista minor, quia species subalterna, seu genus intermedium, prædicatur ut genus: species autem infima, ut species prædica-

S

cur,

tur; sed prædicabilitas generis, & speciei sunt diuersæ: ergo & subijcibilitas.

2 Respondeo, quod subijcibilitas speciei infimæ, & subalternæ sunt eiusdem rationis. Primò, quia ratio formalis generica in genere supremo, est eiusdem rationis cum ratione formali generica generis infimi; & solum differunt penes maiorem, & minorem extensionem ex parte naturæ denominatæ: ergo similiter subijcibilitas speciei infimæ, & subalternæ sunt eiusdem rationis. Secundo probatur ex parte fundamenti, & termini: nam species infima, quæ est fundamentum subijcibilitatis, est quoddam totum essenziale constans genere, & differentia, & terminus subijcibilitatis est genus. Similiter fundamentum subijcibilitatis speciei subalternæ, est quoddam totum essenziale constans genere, & differentia; & terminus est genus: ergo relationes vtriusque subijcibilitatis sunt eiusdem rationis.

3 Ad rationem dubitandi responderetur, quod subijcibilitas non sumitur in ordine ad prædicabilitatem, quam aliàs habet res, quæ est subijcibilis, respectu inferiorum: Hæc enim per accidens se habet ad subijcibilitatem vtriusque: sed in ordine ad prædicabilitatem eius, cui subijcitur; vnde cum vniuersalitas, & prædicabilitas generis, cui vtraque species subijcitur, sit eiusdem rationis, subijcibilitas vtriusque speciei, quæ respectu illius

prædicabilitatis est attendenda, debet esse eiusdem rationis.

QVÆST. IIII

Vtrum species subijcibilis, & genus sint relata?

1 **R**T videtur, quod non, quia vnum relativum non prædicatur in recto de alio, sed genus prædicatur in recto de specie subijcibili: ergo non sunt relata. Minor probatur, quia in ista prædicatione *homo est animal*, genus prædicatur in recto de homine, qui est species subijcibilis. Item, quia relatiua secundum Arist. cap. de ad aliquid, sunt simul tempore cognitione, & natura; sed genus, & species non sunt simul natura: ergo. Probatur minor, quia omnis pars est prius toto, eo quod est causa partialis totius: & genus est pars speciei subijcibilis: ergo.

2 Vera sententia est, genus, & speciem subijcibile, esse relatiua rationis. Sic Porphyrius in hoc cap. & Scotus q. 21. vniuersalium; & est communis. Probatur sic, omnino superius, & inferius formaliter sunt relatiua; sed genus formaliter est superius formaliter, & species subijcibilis formaliter est inferior formaliter: ergo. Secundo, quia genus formaliter relatione rationis respicit speciem subijcibilem, & terminatur ad illam: & species subijcibilis formaliter per relationem rationis respicit genus, & terminatur ad illud; sed il-

1a, quæ se respiciunt formaliter; sunt relata: ergo genus, & species subijcibilis sunt relata.

3 Ad primum respondeo distinguendo maiore, vnum relativum formale, non prædicatur de alio formali in recto, cōcedo maiore: vnum relativum materialiter non prædicatur de alio materiali in recto, nego maiore. Itē distinguo minore, genus materialiter prædicatur de specie materialiter cōcedo, formaliter nego, & nego cōsequentiam. Ideo ista, *homo est animal*, est vera; & ista, *homo est genus*, est falsa. Ad secundū respondeo, quod relatiua formaliter sunt simul tēpore, cognitione, & natura, sed nō relatiua materialiter: nā

Pater materialiter prius est filio, siquidm est causaeius: ita animal prius est entitatiue, quā homo, at formaliter, vt relata formaliter sunt simul natura, & cognitione.

4 Dices, intellectus potest causare prioritate temporis relationem, qua genus est genus, quam causet relationē rationis subijcibilitatis in specie: ergo formaliter sumptis, genus, & species, nō sunt simul, natura, in nō neq; tempore. ¶ Respondeo, quod quando relatio subijcibilitatis nō est causata, non est species subijcibilis, & si nō habet locum questio in illo casu: at questio supponit speciem subijcibile formaliter, & genus, & data subijcibilitate sunt relata simul natura, & cognitione, sicut Pater, & Filius.

P. Villaverde,

QVÆST. V.

An species, vt subijcibilis generi, sit vniuersalis?

1 **T**Oletus in hoc cap. q. 1. dicit; quod sic. Primo, quia vniuersale est genus ad quinque prædicabilia, sicut animal ad hominem, & leonē: ergo quodlibet prædicabile respicit illud tanquā propriū genus, cuius rationē participant: sed species respectu generis habet rationē subijcibilis: ergo species subijcibilis participat rationē vniuersalis. Ergo vt subijcibilis est prædicabilis. Secundō, quia genus in mediata refertur ad speciem subijcibile, sed id, ad quod genus in mediata refertur, non est singulare: ergo vniuersale. Tertiō relata debent esse sub eodē genere: sed genus, & species subijcibilis sunt relata: ergo sunt sub eodē genere. Ergo sicut genus continetur, tanquā sub genere, sub vniuersali: ita species subijcibilis. Quarto, species subijcibilis potest prædicari de hac, & illa specie subijcibili, vt si dicamus: *hac species subijcibilis est species subijcibilis*: ergo vt sic erit vniuersalis.

2 Didacus à Iesu disp. 7. q. 2. §. *His tamen non obstantibus*, dicit, quod non. Et adducit pro se Albertū Magnū tract. 4. in Porphyriū, & Oñā, cap. de specie q. 2. & probat primo, quia vniuersale est vnum in multis: sed species vt

S 2

sub:

subijcibilis, non est vnū in multis; ergo vt subijcibilis non est vniuersalis, minor probatur, quia species vt subijcibilis nō respicit multa inferiora, sed vnū gen^s: ergo vt sic nō est vna in multis, neque vniuersalis. Secundō, quia subijcibilitas est relatio inferioris ad superioris: prædicabilitas est relatio superioris ad inferiora: ergo subijcibilitas non est relatio prædicabilitatis: ergo neque species vniuersalis. Tertiō, quia rationes, oppositæ formaliter, non se habent, ita quod vna sit de quidditate alterius; sed subijcibilitas, & prædicabilitas sunt rationes oppositæ formaliter, sicut relationes Paternitatis, & Filiationis: ergo.

3 Hæc questio est subtilis satis, ideō ad resolutionē indiget claritate. Primo nota, quod questio est de specie subijcibili reduplicatiuē, vt subijcibilis est, & inconcreto. Secundō nota, quod relatio subijcibilitatis connotat naturam, v.g. humanā respectu generis, & vt connotat naturā materialem, se habet vt *quo*, quia est ratio qua natura constituitur, vt subijcibilis. Vtcrius, si ista relatio subijcibilitatis abstrahatur à subiecto, manet cum connotatione ad sua singularia, quia sic est natura, vel essentia in sua linea, & in ista abstractione se habet vt *quod*. Præterea in ista abstractione esse est prædicabilis remotè: & per relationem ad sua inferiora, est prædicabilis proximè: & per re-

lationem subijcibilitatis ad suum genus rationis, constituitur in ratione subijcibilis formaliter. Itaque eadē essentia relationis subijcibilitatis respectu subiecti se habet vt *quo*; respectu verò suorum indiuiduorum se habet vt *quod*; & respectu alterius relationis subijcibilitatis, etiam se habet vt *quod*, quod refertur, & denominatur.

4 Nunc respondeo; Primo species, vt subijcibilis, & vt *quo* non est prædicabilis entitatiuē, quia quod est prædicabile entitatiuē, vel materialitèr, debet esse vt *quod*, & vt quodam potentiale: sed species subijcibilis formalitèr, vt subijcibilis, & vt *quo*, connotans naturam, quam denominat subijcibilem, non se habet vt *quod*: ergo vt *quo* non est vniuersalis, neque prædicabilis.

5 Respondeo secundō; species subijcibilis formalitèr, & vt *quo*, non est prædicabilis, neque vniuersalis vt *quo*, id est, non est ratio constituendi speciem vniuersalē. Probo, quia ratio constituendi vniuersale est relatio ad inferiora: sed relatio subijcibilitatis vt *quo*, non refert ad inferiora; sed ad superiora: ergo non est ratio constituendi vniuersale.

6 Respondeo tertiō; relatio subijcibilitatis abstracta à subiecto, est prædicabilis vt *quod* entitatiuē de suis indiuiduis. Probo, quia sic est natura specifica, & tota quidditas eorum, sed

sed

sed omnis tota quidditas est prædicabilis entitativè, & in quid de suis indiuiduis: ergo, & ista.

7 Respondeo quartò: quòd prædicta essentia relationis subijcibilitatis, est capax relationis prædicabilitatis. Quia omnis natura, quæ immediatè connotat sua indiuidua, est capax relationis prædicabilitatis: sic est ista essentia: ergo.

8 Respondeo quintò: quòd ista essentia relationis subijcibilitatis est capax alterius relationis subijcibilitatis; quæ *ut quæ* constituitur, & denominetur subijcibilis. Probat, quia sicut natura relationis speciei prædicabilis, potest denominari species prædicabilis, per aliam relationem prædicabilitatis; ita natura speciei subijcibilis potest denominari species subijcibilis alia relatione subijcibilitatis *ut quæ*.

9 Ad argumenta Toleti respondeo, solum probare naturam relationis subijcibilitatis *ut quod*, habere prædicabilitatem entitativam. Ad primum cōcedo, quòd uniuersale est genus ad quinque prædicabilia. Ad istam consequentiam, ergo quòdlibet prædicabile respicit illud, tanquam proprium genus. Respondeo, quòd cum quòdlibet prædicabile *ut quod*, sit species entitativa uniuersalis, nulla species entitativa respicit genus suum nisi per relationem subijcibilitatis. Vnde species subijcibilis, *ut quod*, & enti-

tativè, neque est subijcibilis formalitèr generi, neque prædicabilis formalitèr de suis indiuiduis; Ad illam subsumptam, nempe, sed species respectu sui generis habet rationem subijcibilis. Respondeo, quòd species in sensu diuiso à subijcibilitate formali, non est subijcibilis formalitèr; cōposita autè cū alia relatione subijcibilitatis, est subijcibilis; tamen ut est subijcibilis, *ut quæ*, non est prædicabilis, quia sub illa ratione formali non respicit inferiora; sed superius.

10 Ad secundum concedo; quòd species subijcibilis immediatè refertur ad genus. Sed id, quòd immediatè refertur ad genus, neque est singulare, neque uniuersale formalitèr, sed solum entitativè, & materialitèr. Et sic essentia relationis subijcibilitatis præcisa à singularibus suis, neque est singularis actu, neque uniuersalis formalitèr, neque subijcibilis actu, & formalitèr respectu uniuersalis; sed solum est quidditas rationis entitativa indifferens, & præcisa ab istis rationibus.

11 Ad tertium respondeo, quòd genus materialitèr, & species materialitèr sunt relata, cōcedo etiam, quòd sicut genus continetur, sub uniuersali, sic continetur species. Et dico, quòd genus *ut quod*, continetur entitativè, & materialitèr, sub uniuersali; & *ut quod* est prædicabile fundamentalitèr de suis indiuiduis, nēpe

de hoc, & illo genere. Sed genus *vt quo*, non est species vniuersalis; sic species, seu natura speciei subijcibilis formaliter, & abstracta jã subiecto, & *vt quod* continetur entitative, sub vniuersali, & *vt quod* est prædicabilis entitative, & fundamentaliter de suis indiuiduis: sed non quando est *vt quo*. ¶ Ad quartum respondeo, quod confirmat meam sententiã: nam si species subijcibilis prædicatur de hac, & de illa specie subijcibili, tunc species subijcibilis se habet *vt quod*, & *vt* totum potentiale, & connotat sua singularia, & sic species subijcibilis *vt quod* est prædicabilis: sed non quãdo se habet *vt quo*. Vt in meis resolutionibus dixi.

12 Ad argumenta Didaci à Iesu respõdeo, solum probare speciem subijcibilem, *vt quo*, & *vt* connotat naturam, quam constituit, & denominat subijcibilem, non esse prædicabilem, quod etiã statui in meis resolutionibus prima, & secunda: Nam, *vt quo* non est vna in multis, *vt* dicit primum argumentum: & est relatio, *vt quo* inferioris ad superius; *vt* dicit secundum argumentum. Et *vt quo* etiam est opposita relationi prædicabilitatis, *vt quo*; *vt* dicit tertium argumentum. Tamen, vniuersale, *vt quod*, & species subijcibilis *vt quod*, non sunt opposita. Potius relatio subijcibilitatis, *vt quod*, includit in quid vniuersale *vt quod*: quia est species entitativa vniuersalis.

QVÆST. VI.

Quo modo se habeant in specie ratio subijcibilitatis, & prædicabilitatis?

1 **C**Aietanus cap. de Specie, dubio illo, quãnam sit habitudo speciei ad indiuidua? §. Circa hanc partem, sic inquit: habitudo autem speciei, & habitudo ad indiuidua, licet inter se discrepent, ita tamen inter se coarunt in vnius denominatione, *vt* altera ex altera oriatur. Ex hoc namque, quod aliquid est sub genere positum, positione superioris declarata, scilicet, quã tota originatur à genere, necessario in illo pullulat habitudo ad indiuidua. Quoniam impossibile est aliquid ita generis participare nostram, & indiuiduis carere saltem in esse obiectiuo apud naturam cognitionem, super quam huiusmodi secundæ intentiones fundantur. Quia ergo relatio speciei ad indiuidua proprietas quãdam emanans ex speciei relatione est; consequenter non omnino extranea est ab ea. Hæc Caietanus.

2 Vbi clare loquendo dicitur quod relatio ad inferiora, non est extranea neque distincta à relatione subijcibilitatis. Et probatur, quia est proprietas relationis speciei subijcibilis: Et hanc probatur, quia ex eo quod aliquid est sub genere debet participare naturã generis.

generis, quæ est respicere inferiora, sed species subijcibilis, vt subijcibilis est sub genere: ergo subijcibilitas speciei intrinsecè habet relationem ad individua.

3 P. Didacus à Iesu disp. 7. q. 2. male sentit de hac opinione Caietani, ideò s. *Ex quibus* sic inquit: ex quibus, ad id, quod secundo loco inquirebatur, constat errasse Caietanum, qui in hoc cap. de Specie, censet speciem subijcibilem, & prædicabilem esse necessario connexas: & prædicabilem esse passionem subijcibilis, contra quem cum Louanienfibus 1. p. huius capituli de specie, & Oña, q. 2. de Specie cap. 2. & illico inquit ipse Didacus à Iesu, dico tertio in hac quæstione: species prædicabilis non est passio subijcibilis, neque è contra. Pater, fundamenta harum relationum subijcibilitatis, & prædicabilitatis, sunt comparatio naturæ ad superiora, & inferiora, ita, vt vna non oriatur ex alia: immò formalissime loquendo, vna alteri contrarietur: Ergo, & ipsæ relationes sunt disparatæ. Probatür secundo breuiter, separari possunt species subijcibilis, & prædicabilis: ergo neutra est passio alterius: antecedens constat: quia si loquamur de prædicabilitate speciei infimæ, constat hanc prædicabilitatem separari ab specie subalterna, quæ subijcibilis est, non tamè prædicabilis, prædicabilitate hac speciei. Similiter si sermo sit de

prædicabilitate subalterna, certum est separari à subijcibilitate speciei infimæ. Quod autem species prædicabilis sit, quæ non sit subijcibilis, patet, quia substantia, quæ est summum genus, prædicatur de hac, & de illa substantia prædicatione speciei: at genus supremum nulli alteri est subijcibile: ergo habet prædicabilitatem speciei sine subijcibilitate: hæc Didacus à Iesu.

4 Sed, vt opinio Caietani directè impugnari possit, præmittendum est clare, id, quod determinate dicit: primo inquit, quod in specie subalterna, v. g. in animali, relatio subijcibilitatis ad suum genus, & relatio prædicabilitatis ad suas species sunt relationes extraneæ, id est inter se, nõ connexæ; sed contingenter coniunguntur in vno subiecto. Secundo dicit: quod in specie infima habitudo speciei subijcibilis, est ratio formalis constituens speciem, & quod ex ipsa pullulat, tanquam propria passio, relatio prædicabilitatis. Tertio, in ratione sua dicit: quod est impossibile, quod aliquid sit sub genere, vel quod sit species, & quod non habeat individua saltem ficta. Vt hoc animal, & illud animal respectu animalis. Ad hoc coactus fuit Caietanus, quia Porphyrius hoc capite de specie dixit; quod habitudo speciei ad individua, non est diuersa ab habitudine speciei. Vbi existimat Caietanus, quod iste ter-

terminus *Species*, supponit pro subijcibilitate.

5 Nunc contra Caietanum dico, quod in specie specialissima relatio subijcibilitatis ad suum genus, & relatio prædicabilitatis ad individua, non sunt connexæ; neque prædicabilitas *ut quo*, est propria passio subijcibilitatis relativæ *ut quo*. Quod probo sic. Quando vnum datur sine altero, nec sunt essentialiter connexa, neque vnum est proprietas alterius: Sed datur relatio prædicabilitatis specificæ ad individua, sine relatione subijcibilitatis ad genus: ergo. Minorem probo ex doctrina ipsius Caietani, fingamus individua substantiæ, nempe hanc substantiam, & illam substantiam, tunc substantia habet individua ficta, quæ concedit Caietanus: fingat intellectus relationem universalitatis, & prædicabilitatis super substantiam ad illa individua: tunc illa substantia est species formaliter, & infima, quia respicit individua: sed tamen non est tunc speciei subijcibilitas, quia non est genus, ad quod terminetur: quia substantia est genus supremum: ergo datur relatio prædicabilitatis ad individua sine relatione subijcibilitatis speciei ad genus.

6 Si dicas pro Caietano, se non loqui de speciebus in completis; sed de completis: Et quod in istis relatio prædicabilitatis ad individua, quæ constituit speciem

prædicabilem, est proprietas subijcibilitatis ad suum genus. *Contra sic arguo*. Potest dari relatio prædicabilitatis specificæ completè ad individua sine relatione subijcibilitatis speciei ad suum genus: ergo non sunt connexæ, &c. Probo antecedens, quia cognito Petro, & Paulo, & cognitæ natura humana, potest intellectus fingere in homine relationem prædicabilitatis specificæ completæ: & tunc non est relatio subijcibilitatis specificæ ad suum genus: ergo. Probo minorem: quia omnis relatio, sive realis, sive rationis essentialiter præsupponit extrema: sed in casu dicto potest ille, qui cognoscit individua, & hominem, non cognoscere expressè, & præcisè animal, quod est genus: ergo tunc non sunt extrema expressa relationis subijcibilitatis: ergo neque est relatio subijcibilitatis.

7 Præterea dico: quod relatio subijcibilitatis specificæ potest dari sine relatione prædicabilitatis specificæ completæ: ergo non sunt connexæ, neque prædicabilitas specifica completa, est propria passio subijcibilitatis specificæ. Probatur antecedens: quia possum concipere naturam animalis, & naturas hominis, & leonis, & fingere relationem generis *ut quo*: & fingere super naturas hominis, & leonis relationes subijcibilitatis, *ut quo*, quibus referuntur ad animal. Tunc sunt

sunt relationes subijcibilitatis specificæ completæ: & non est relatio prædicabilitatis ad individua: ergo datur relatio subijcibilitatis sine relatione prædicabilitatis speciei completæ. Probat̃ur secunda pars minoris illo principio firmo, nempè, quod omnis relatio tam realis, quam rationis prærequirit simpliciter extrema in re, vel in cognitione si- cut fuerit relatio. Sed tunc, qui cognoscit animal, hominem, & leonem, potest non cognoscere sua individua, quia hoc pendet ex voluntate logici: ergo si, non sunt individua cognita non potest esse relatio prædicationis speciei completæ.

8. *Respondeo ergo ad questionem;* quod relatio subijcibilitatis speciei arthomæ; & relatio prædicabilitatis eiusdem speciei ad individua, non sunt connexæ, neque vna est proprietas alterius, sed potius sunt omnino contingentes inter se: quia vt probatum est, potest vna dari sine altera, ad libitum logici.

9. Ad fundamentum Caietani dico abundare æquivocatione, & variatione suppositionis: Quod est istud, impossibile est aliquod participare naturam generis, & individuis carere; sed species subijcibilis participat naturam generis: ergo impossibile est individuis carere. Nunc quæro, vel loquitur de specie subijcibili fundamentali, & materiali-

tèr, & sic non est ad propositum: quia fundamentum subijcibilitatis formalis, non est ipsa relatio subijcibilitatis. Si loquitur de relatione subijcibilitatis, debet loqui de illa, vt quod, & vt est ratio, & forma constituens speciem formaliter subijcibilem: & sic non est posita sub genere, vt quod, quia tunc ponitur sub genere, vt quod, quando est abstracta à natura, quam denominat species subijcibilis, & sic participat rationem generis, vt quod, sicut relatio Paternitatis, vt quod, participat relationem, vt sic: At vt quo illa relatio subijcibilitatis, neque participat rationem generis speciei, quam denominat, neque rationem generis proprii, & prædicabilis, quia ad istam participationem Logicam, requiritur simpliciter, quod sit abstracta à subiecto; sicut pluries declaratum est.

10. Objicies Porphyrium in hoc capite dicentem: *Specialissimum autem vnam habet habitudinem, eam, quæ est ad superiora; quorum est species; eam vero, quæ est ad posteriora, non diversam habet habitudinem sed eandem, & individuorum species dicitur: species quidem individuorum velut ea continens: species vero superiorum velut ea, quæ ab illis continentur.* Vbi Porphyrius dicit, quod relatio subijcibilitatis in specie infima, & relatio ad individua est eadem. ¶ Respondeo, quod

quod relatio subijcibilitatis, & prædicabilitatis sunt eadem relatio secundum rationem generi-
cam in qua conveniunt; sicut relatio Paternitatis, & Filiationis sunt vna relatio secundum rationem genericam in qua conveniunt.

¶ 11 Dices, quod actio, & passio sunt habitudines oppositæ ad oppositos terminos, & tamen sunt idem realitèr in motu: ergo, quod relatio subijcibilitatis, & prædicabilitatis habeant oppositos terminos, non tollit, quod sint idem realitèr. Respondeo, quod ratio quare subijcibilitas, & prædicabilitas, non sunt idem realitèr, nõ est oppositio terminorum; sed, quia relationes petunt terminos præsuppositos. Et possunt præsupponi extrema ad subijcibilitatem, & non cognosci ad prædicabilitatem in ordine ad individua, & è conuerso, vt dictum est. Actio autem, & passio, in motu non sunt relationes in esse, vt dicitur suo loco.

¶ 12 Obijcit quidam modernus quest. 20. de Specie § 2. n. 8. id, quod convenit alicui in quantum tale, per se convenit, ex Arist. 1. Posteriorum; sed subijcibilitas, & vniuersalitas conveniunt speciei in quantum tali: ergo per se illi conveniunt. Probat minorem, quia relatiuus, vt relatiuus est convenit respicere suam relatiuum: sed species in quantum species, est correlatiuum generis: ergo species in quantum species respi-

cit gen^o. Sed est per se notum, quod species in quantum species est vniuersalis, quia vniuersale est genus ad quinq; prædicabilia, & ita omnia sunt sub vniuersali tanquam sub genere: ergo species est subijcibilitas, & prædicabilitas.

¶ 13 Respondeo, quod nomen species, vt est primæ intèntionis significat naturam denominabilem à relationibus speciei, item nom^e species secundæ intentionalitèr præcisè significat prædicatũ commune, in quo conveniunt species subijcibilitatis, & prædicabilitatis. At species prædicabilis significat concretum aptum ad prædicari de pluribus differētibus numero, & species subijcibilis cum illo addito subijcibilis significat concretũ relatũ, & subiectũ formalitèr generi. Nunc cõcedo maiorem, & nego minorem, quia speciei præcisè, vt species est primæ intèntionalitèr, neque cõvenit per se respectus subijcibilitatis, neq; prædicabilitatis, sicut animali, vt animal est, nõ cõpetunt per se rationalitas, & irrationalitas: quia nullum superius includit per se rationes inferiores. Itẽm ad probationẽ minoris nego, quod species in quantum species, sit relatio specialis directe opposita generi.

¶ Quando dicit, quod est manifestum, quod species in quantum species est prædicabilis. Dico, quod non est adhuc probabile, quia in quantum species præcinit à subijcibilitate, & prædicabilitate determinatis. Que

14 *Quæres, vtrum illa definitio speciei subijcibilis, quã dedit Porphyrius, nempe, species est, quæ subijcitur generi, & de qua genus in eo, quod quid predicatur. Sit vna, vel duplex? Merin. cap. 3. de specie n. 17. dicit, quod est duplex. Et Scot. q. 21. vniuers. in solutione ad 3. dicit: Hoc potest concedi, & dici, quod tantum ponit vnam definitionem in comparatione ad genus.*

15 Respondeo, quod formaliter est vna, & multiplex virtualiter: sicut illa *animal rationale, & risibile*. Quia duplex definitio formalis requirit, quod in vnaque que ponatur genus, cum sua differentia. Et in ista ponitur genus, non cum vna differentia, sed cum duplici: ergo non est duplex formaliter. Quod autem sit duplex virtualiter: probo sic. Nam vnum genus cum duplici differentia æquivalet duplici definitioni: in illa definitione est vnum genus cum duplici differentia: ergo.

QVÆST. VII.

Per quam habitudinem constituitur species subijcibilis, in ratione essentiali speciei subijcibilis?

1 **I** Sta questio supponit, quod sicut in vniuersali est duplex habitudo ad inferiora, vna, qua est vna in multis per rationem, altera, qua est proxime aptum, vt

dicatur de multis. Et sicut in relatione generis est etiam duplex habitudo, vna, qua est vnum in multis, differentibus specie, & altera, qua est proxime aptum predicari de multis specie differentiibus. Ita in speciei subijcibilis relatione est duplex habitudo, vna, vt genus sit in natura specifica, & altera, qua sit proxime apta, vt genus dicatur in eo quod quid de ea; & querit per quam istarum constituitur species subijcibilis, vt talis.

2 Merinero, qui existimat, aptitudinem ad predicari esse essentialiam prædicabilis, & aptitudinem ad essendum in multis, esse proprietatem: Cum species subijcibilis sit correlatiua generi, & prædicabili, inquit; quod aptitudo speciei, vt genus in eo quod quid prædicetur de ea, est ratio formalis, & essentialis, & aptitudo, vt genus sit in ea, est propria passio. Ideo quæst. illa 2. capitis 3. num. 17. inquit: quod illa posterior definitio Porphyrij, nempe, *de qua genus in eo quod quid predicatur*: est quid dicitur, quia explicat respectum substandi generi in prædicatione, qui est essentialis speciei subijcibili. Posterior autem est descriptiua, quia explicat respectum substandi generi in inhesionem per intellectum: qui est propria passio speciei subijcibilis.

3 Vt autem procedatur consequenter, renouandum est ad me

moriã, quod dictũ est cap. de vniuersali q. 4. n. 6. nẽpẽ, quod natura metaphysica abstracta, & præcisã, est in potentia, vt sit vna in multis, & quod per relationem vniuersalitatis est vna actualiter in multis, vnitatem rationis. Et, quod ex ista vnitatem, vel identitate rationis pullulabat tanquam propria passio aptitudo ad prædicari de multis. Itẽm, quod natura non erat in multis per actualem prædicationem: quia actualis prædicatio non est nisi affirmatio illius, quod est. Itẽm, quod vniuersale constituebatur essentialitẽr per actualitẽr esse vnum in multis, secundum Scotum ibi citatũ. Et etiam diximus, quod si hæc sententia non erat placita: poterat dici: quod esse in multis erat prærequisitum, & aptitudo ad prædicari de multis erat ratio formalis, & proxima, & vltima constituens vniuersale.

4 Ita in specie subijcibili dicendum est, quod relatio, & habitudo subijcibilitatis, qua fit vna cum vniuersali mutue vnitatem rationis, est ratio formalis, & quidditaria, seu essentialis, qua constituitur species in ratione subijcibilis: & quod aptitudo passiva, vt de illa prædicetur genus in eo, quod quid est proprietas, loquendo correspondentem ad vniuersale. Hæc doctrina fundatur in hoc, quod habitudo subijcibilitatis est prior, & qua fit vna passiva cum vniuersali: Sic vt vniuersale

est vnum in multis illa vnitatem rationis. Et si hæc doctrina non placuerit, possunt dicere, quod relatio subijcibilitatis est prærequisita, & quod aptitudo passiva, vt genus in eo, quod quid prædicetur de ea, est ratio formalis vltimo constitutiva: quia sicut vniuersale in prædicando constituitur vltimo per aptitudinem ad prædicari: sic species correlativa debet vltimo constitui per aptitudinem passivam, vt genus possit de ea prædicari.

QVÆST. VIII.

Quid sit species prædicabilis, & vtrum definitio sit bona:

1 **I** Am dictum est, quod species prima impositione significat pulchritudinem: Et quia natura composita ex genere, & differentia, vt homo, est perfectio, vel pulchritudo animalis, & Petri, ideo nomen species extensum est ad significandum, hanc pulchritudinem. Sed vltimus à Logicis extensum est ad significandum relationes rationis, quibus hæc pulchritudo denominatur. Vna relatio rationis est ad genus, quæ dicitur subijcibilitas, de qua actum est. Altera est prædicabilitas connotans naturam specificam. De qua modo agemus.

¶ Suppono, quod natura specifica abstracta, vel præcisẽ con-
cepta

cepta, hoc fitu non est vniuersalis a *tu*, neque species formalitèr Logica, quia vniuersale a *tu* Logicum, est vnum aptum, &c.

2 Postea intellectus fingit relationem quandam rationis fundatam in ipsa natura metaphysica, & terminatam ad sua indiuidua: qua relatione est vna, & idem cum illis vnitatem, & identitate rationis: in ista relatione rationis sunt tres habitudines, vel tres respectus in natura specifica ad sua indiuidua. Vnus est habitudo, qua fit vna ad illa, alijs quo est apta predicari de illis, & tertius, quo est apta esse in illis per predicationem.

3 Et secundum doctrinam datam de vniuersali q. 4. vbi diximus cum Arist. & Scoto, quod est vnum in multis, potest dici, quod ratio essentialis speciei predicabilis consistit in relatione rationis secundum habitudinem, qua species est vna vnitatem rationis cum suis indiuiduis, vel ad sua indiuidua: & iuxta hanc sententiam sic potest defini: Species in quantum vniuersalis, & predicabilis est vna in multis numero distinctis. Vbi relatio vnitatis connotans naturam pro subiecto, est genus, quia est communis generi, & speciei predicabili, & per habitudinem ad indiuidua differt ab vnitatem generica. Natura specifica ponitur pro fundamento, & indiuidua pro termino, tanquam additamenta propria, quia teste subtili Doctore in 4. dist. 1. q. 2. §. De tertio, rela-

tua non possunt perfecte defini nisi positis fundamentis, & terminis. Et sic ista relatio habet habitudinem ad suum fundamentum, & ad suum terminum.

4 Et si obijcias, quod hæc definitio etiam conuenit generi: quia est vnum in multis indiuiduis, & potest predicari de illis: ergo est necesse ponere in definitione immediate, vt differat distinctè à definitione generis. Respondeo, quod licet ponendo in illa definitione immediate, clarè, & adæquatè conficitur definitio, tamen videtur superflue poni, quia eo, ipso, quod in definitione ponitur terminus species significat relationem supra naturam pulchram. Et ly vna refertur ad speciem pulchram tanquam pro fundamento, cuius terminus correlatiuus proprius, sunt differentia numero, in quibus differt à relatione generis: tamen si clarius explicatur, ponendo in definitione immediate, ponatur, & dicatur, quod est vna immediate in multis.

5 Præterea, si hæc opinio non placet, quia agitur hic de specie, non vtrumque, sed vt predicabili. Potest dici, quod relatio vnitatis, licet sit prius, quam aptitudo ad predicari de pluribus differentibus numero, se habet tantum, vt conditio, & quod aptitudo ad predicari de pluribus differentibus numero, est vltima, & formalis ratio constituens speciem in ratione predicabilis. Et ratio est,

est, quia quidquid constituit formaliter aliquod in ratione prædicabilis, est prædicabilitas, seu aptitudo ad prædicari, & non alia formalitas: ergo quod constituit formaliter speciem prædicabilem, est habitudo ad prædicari de suis indiuiduis.

6 Speciem prædicabilem definiuit Porphyrius hoc cap. sic: *Species est, quæ prædicatur de pluribus differentibus numero in eo quod quid.* De hac definitione queritur V. sit bona, & videtur quod non: quia nullû vniuersale consistit in actuali prædicatione: sed hæc definitio datur per actualem prædicationem: ergo. Responderetur, quod verba in definitione non significant actum, sed aptitudinem. Et sic ly *Prædicatur*, idem est quam aptum ad prædicari.

7 Secundò obijcitur, quia hæc definitio conuenit generi: ergo nõ explicat perfectè, & determinatè essentiã speciei prædicabilis. Probatur antecedens, quia etiam genus prædicatur de pluribus differentibus num. in eo quod quid, vt Petrus est animal, Paulus est animal: ergo vt distinguat speciem à genere, necesse est addere definitioni *immediatè*, ita vt dicat: *Species est quæ prædicatur immediatè de pluribus differentibus numero in eo quod quid.*

8 Respondeo, quod eo ipso, quod diffinitum est species prædicabilis, & definitio sit ratio exprimens distinctè, quod nomẽ di-

cit confusè iuxta Arist. 4. *Metaph.* tex. 28. & secundum Scotum 4 d. 1. q. 2 §. *De tertio eo ipso*, quod dicitur species prædicabilis, significat aptitudinẽ prædicabilitatis connotantẽ naturam specificam, tanquam fundamentum. Et quod ly *Quæ* positum in definitione fit relatiuum, quod refertur ad naturam specificam, hinc fit, quod in definitione exprimentur, natura specifica tanquam fundamentum, & indiuidua, tanquam terminus, ex quibus significatur, & declaratur natura prædicabilitatis specificæ satis distincta à genericã, quæ habet pro fundamento genus vt quod, & pro termino species.

9 Quod si hæc differentia non exprimentur satis essentiã istius prædicabilitatis specificæ, addatur aduerbium *immediatè*, & dicatur: *Species prædicabilis est, quæ immediatè prædicatur de pluribus differentibus numero in eo quod quid.* Et per ly *immediatè* differt à genere, quod mediatè prædicatur de differentibus numero: & nõ vt genus.

10 Obijcies, prædicabilia non differunt essentialiter ex eo, quod ea, de quibus prædicantur *immediatè*, sint numero, vel specie diuersa, sed ex diuersis modis prædicandi de suis inferioribus: ergo illa differentia *immediatè* non est bona. Respondeo, quod specifica natura *immediatè* abstrahitur ab indiuiduis, & ita indiuidua sunt termini immediati, & eo ipso, quod

quod est immediatum abstractum ab indiuiduis, est quidditas completa, & per relationem prædicationis natura completa fit immediatè prædicabilis de indiuiduis. Vnde prædicabilitas immediata de indiuiduis videtur esse vltimam rationem completiuam speciei prædicabilis.

QVÆST. IX.

Verum natura Angelica sit species prædicabilis?

HÆC quæstio in sententia Scoti nullam habet difficultatem, quia sentit naturam Angelicam metaphysicè esse communem negatiuè, & quod physicè de factò habet plura indiuidua, à quibus potest abstrahi: sed tunc abstracta potest recipere relationem prædicationis de suis indiuiduis: ergo potest esse species Logica.

2 In sententia autem S. Thomæ tenentis repugnare esse plura indiuidua, est difficultas, quia cū species sit vniuersale, & de ratione vniuersalis sit, quod respiciat plura, si estque impossibile ab interseco, quod sint plura indiuidua Angelica, videtur repugnare naturam Angelicam esse posse speciem.

3 Didacus à Iesu disp. 7. q. 5. §. Tertius dicendi modus dicit: Caietanum hoc cap. dixisse naturam Angelicam esse vniuersalè, vniuersa

litate, non quidè secundū rem, & rationè simul; sed secundū rationè tantū. Pro cuius intelligentia (inquit Didacus à Iesu) norandū est ex eodè Caiet. duplex esse vniuersale, aliud secundū rem, & rationè simul, aliud vero secundū rationè tantum: vniuersale secundū rem, & rationè simul, est illud, quod à parte rei actualiter saltè, vel possibiliter habet plura singularia, & per intellectū ad illa refertur, tanquā vnū in illis: vt homo respectu Petri, & Pauli, & natura solis. Vniuersale secundū rationè tantum, est illud, quod à parte rei, nec habet, neque habere potest plura singularia: potest tamen intellectus fingere plura singularia illius naturæ, & naturā illam realè ad hæc singularia referre, vt sic autè illa natura vniuersalis erit, non quidè secundū rem: ergo secundū rationè.

4 Occasiōne dedit Caietanus, vt Didacus à Iesu hæc diceret; quia cap. de Specie 4. p. cap. in fine §. *Ad hoc dubiū*, sic inquit: denominari namque speciè non conuenit rei secundum se sumptæ, neque secundum esse, quod habet in singularibus; sed secundum esse, quod habet in intellectu: ita quod proximum fundamentum talis denominationis nō est res absolutè, neque vt est in singularibus; sed res sic obiecta intellectui nostro. Et quia hoc conuenit omni naturæ, siue cœlesti, siue Angelicæ: ideo nihil prohibet, eas species denominari, & prædicabiles esse

esse de pluribus, & vniuersales, quemadmodum nihil prohibet eas intellectu nostro offerri. Non ergo exigitur ad speciē, quod actū, vel aptitudine physica natura illa sit in pluribus, idest, quod possint esse plura indiuidua illius speciei in rerum natura simul, vel successiue; sed sufficit, vt in intellectu est, plura respiciat, de quibus vt sic prædicabilis intelligatur inquit, aptitudine Logica. Hęc Caietanus.

5 Nota illa verba: Sed sufficit vt in intellectu est, plura respiciat, de quibus, vt sic prædicabilis intelligatur inquit aptitudine Logica. Ex quibus, & ex ratione vniuersalis, & speciei prædicabilis videtur concludi, quod natura Angelica sit species, non secundum rem, & rationem; sed secundum rationem. Nam natura prout est in intellectu, & actū respiciens plura, de quibus vt sit prædicabilis intelligatur, inquit aptitudine Logica; si est abstracta ab indiuiduo, est species. Isto modo est natura Angelica secundum Caietanum: ergo est species; non secundum rem, quia in re plura indiuidua repugnant secundum eum: ergo est species secundum rationem.

6 Sed si Caietanus non se explicasset, hoc videretur dixisse: tam men immediatè se explicauit, dicens: *Quæ nihil aliud est, quam indifferentia natura inesse cognito ad vnum, & plura: & est aptitu-*

do hæc negatiuè exponenda: ita quod sensus est, species est prædicabilis de pluribus, idest, species, vt sic non magis de vno, quam de pluribus habet, vt dici possit, vt de subiecto inferiori. Quia equaliter abstrahit ab vno, & infinitis in esse obiectiuo respectu intellectus nostri, cui res sic obijciuntur, vt diximus.

7 Et secundum istam expositionem has habet propositiones Caietanus, species Angelica inadaquatè concepta, idest, natura Angelica concepta vt natura, non magis de vno, quam de pluribus habet, vt dici possit. Et est vera, quia natura de se, neque est vnum numericè, nec plura pluralitate illi vnitati numericæ opposita: vt tenet Scotus 2. dist. 3. q. 2. §. Ad questionem vers. Qualiter. Secunda, natura Angelica sic abstracta ab intellectu, denominabilis est species, non à relatione positiuæ ad inferiora, sed nomine tantum; quia dici potest species metaphysica, & species significans pulchritudinem. Tertia, natura Angelica abstracta dici potest vniuersalis, & prædicabilis negatiuè, quia sic præcisè abstracta nulla inferiora respicit positinè, de quibus prædicari possit. Quæ propositio etiā est vera, quia sic præcisè non habet relationem rationis, qua respiciat inferiora: sed in hac littera, vt ex ipsa apparet, non dixit Caietanus naturam Angelicam esse speciem, prædicabilem, vel vniuers-

Universalē positivē potius dixit; has propositiones explicandas esse negativē.

8 Sed si quis dixerit, naturam Angelicam esse speciem Logicam positivē, non secundum rem, & rationem: sed secundum rationem tantum: ut dixerunt Louanien- ses, & Canterus, & plures Iunio- res, impugnandus est sic. Omnis species prædicari debet vere de suis individuis. Hæc patet, quia natura specifica est quidditas in- dividui: sed natura Angelica, non prædicatur vere de individuo rationis: ergo. Item secundo: quia omnis natura specifica est univo- ca, & ratio formalis individui; sed natura Angelica neque est uni- voca, neque ratio formalis indi- vidui rationis, & individuo pro- prio: ergo non est species positi- va. 3. Quia natura specifica, quæ sit species positivæ per relationem rationis, debet esse quidditas cõ- pleta individui; sed natura Ga- brielis non est quidditas comple- ta individui repugnantis in re, & ficti per intellectum; ergo, non po- test esse species positivæ.

9 Dices, hæc argumenta con- cludere de specie secundum rem, & rationem, & de specie secundum rationem tantum, ut sunt species generica secundæ intentionis res- pectu huius, & illius generis secun- dæ intentionis: & species prædica- bilis secundæ intentionis respectu huius, & illius speciei secundæ in- tentionis; sed non concludere de

specie mixta respectu individui proprii, & repugnantis ficti, quia hæc nullam illarum conditionum habere debet. ¶ Sed contra, & quæro, quare istæ conditiones spe- cie mixtæ cõpetere non possunt? Certè nulla alia est ratio, nisi quia est chimerica; sed species chime- rica non est propriè species; & chimera releganda sunt ab om- ni doctrina, & intellectu: ergo, & ista.

CAP. III.

De Individuo.

POSTquam Porphyrius egit de specie subijcibili, & de specie prædicabili: illico egit de indivi- duo correlativum speciei prædica- bili, quia relativum non potest perfecte cognosci, nisi aliud cor- relativum cognoscatur. Ideo me- rito post speciem sermonem de in- dividuo composuit.

QVÆST. I.

AN, & quomodo individuum de- finiiri possit?

AD intelligentiã istius ter- mini individuum nota, quod in præsentia, idem significat indivi- duum, quod *singulare*: nam licet *singulare* significet positivum per se, & individuum videatur signifi-

ficare per se negationem, tamen quando præpositio in præponitur termino positiuo, aliquando significat per se negatiuum, aliquando positiuum, vt patet in isto termino *iniustitia*.

2 Præterea aduertendum est, quod indiuiduum est concretum dicens vnum de formali, & alterum de materiali. Præterea aduertendum, quod il dupliciter accipitur, vno modo prime intentionali ter, alio modo secunde intentionaliter. Primo tractabo de indiuiduo prime intentionali ter, & postea de indiuiduo secunde intentionaliter sumpto.

3 Loquendo ergo de indiuiduo prime intentionis, omnes dicunt, dicere de materiali, & connotato naturam specificam, quæ denominatur indiuidua, & de formali illam entitatem, à qua illa natura indiuidua denominatur.

4 Circa primum. An indiuiduum, prime intentionali ter sumptum possit definiri? Sicut hoc capit. q. vnica ait, quod non, quia de finibile debet esse aliquid commune abstractum, sed ab indiuiduis prime intentionis, vt indiuidua sunt, non potest abstrahi aliqua ratio communis: ergo. Minorem probat, quia si ab indiuiduis, vt indiuidua sunt, abstraheretur ratio indiuidui communis, sequeretur, differentias indiuiduales non esse primo diuersas, quia primo diuersa in nullo conueniunt; item sequeretur, differentias indiuiduales,

non differre se ipsis, sed alijs differentijs, & sic infinitum.

5 Quantum ad secundum questum, Didacus à Iesu disp. 7. quest. vltima §. *His postis*, dicit, quod ab indiuiduis determinatis, v.g. à Petro, & Paulo, potest abstrahi ratio indiuidui, & tunc habet duas conclusiones: Prima est, indiuiduum abstractum ab indiuiduis determinatis, potest quidditatiue defini. Secunda est, indiuiduum determinatum, v.g. Petrus potest etiam quidditatiue defini.

6 Primam conclusionem probat, quia indiuiduum, vt sic, est quid commune in quid ad omnia indiuidua, habet etiam sua prædicata quidditatiua, & incorruptibilia, licet indiuidua omnino determinata, vt Petrus, & Paulus corruptibilia sint: sed quod est commune in quid, potest quidditatiue defini: ergo indiuiduum vt sic prime intentionis potest defini quidditatiue.

7 Secundam conclusionem probat, quia sicut species componitur intrinsece, ex genere, & differentia, ita Petrus componitur intrinsece, ex natura specifica, & Perreitate: ergo sicut species definitur essentialiter per genus, & differentiam; ita Petrus definitur essentialiter, quid Petrus sit, per naturam specificam, & Perreitatem.

8 Ad resolutionem aduertendum est cum Scoto 4. dist. 1. q. 2. §. *Hic primo*, quod definibile a-

aliud est propriè, & quidditatiuè
definibile; aliud est impropiè, &
descriptiuè definibile: & conse-
quenter definitionem, aliam esse
propriam, vel quidditatiuam, a-
liam esse: impropiam, & descrip-
tiuam: quidditatiua est oratio ve-
rum quid esse significans, descrip-
tiuam, quæ aliquod proprium ex-
primit distinctè, vel quæ expli-
cat distinctè, quod nomen impor-
tat confuse. Verba Scoti sunt:
*Cuiuscumque siue entis siue non
entis, quod potest concipi, & signi-
ficari, potest esse aliqua ratio nomi-
nis, quæ scilicet explicet explicite,
& distinctè illud, quod nomen
importat implicite, & confuse: &
quælibet ratio talis potest dici de-
finitio, extendendo nomen defini-
tionis: sed definitio propriè dicta,
non est nisi oratio verum esse signi-
ficans, secundum Philosoph. 1. To-
pic. cap. 4.*

9 Nunc dico primo, quod
tam individuum abstractum à Pe-
tro, & Paulo, quam individuum
omnino determinatum, vt Pe-
trus, possunt definiti impropiè,
& descriptiuè. Probo, quia secun-
dum subtilè Doctore illud potest
definiri descriptiuè, quod potest
exprimi per orationem significan-
tem distinctè, quod nomen signi-
ficat confuse. Sed de individuo,
vt sic abstracto, & de individuo
omnino determinato possunt for-
mari orationes significantes di-
stinctè, quod nomen individuum
vt sic, & nomen Petrus signifi-

cant; ergo possunt definiti descrip-
tiuè.

10 Dico secundo, contra Di-
dacum à Iesu, quod individuum
primæ intentionis abstractum à
Petro, & Paulo non potest defini-
ri quidditatiuè. Quia solum po-
test definiti quidditatiuè, quod est
quidditas, vel essentia; sed indivi-
duum abstractum à Petro, & Paulo nõ
est quidditas, neq; essentia: ergo.
Probo minotè primo ex Scoto in
primo dist. 22. in fine dicente: Po-
test dici, quod ab individuo non
tantum potest abstrahi species, quæ
dicit, quidditatem individuum;
sed etiam aliquid quasi proprium.
Secundo ratione, quia nulla est
quidditas, vel essentia, nisi sit na-
tura in recta linea prædicamenta-
li composita ex genere, & diffe-
rentia. Sed ratio individui ab-
stracta à rationibus individuali-
bus non est natura in recta linea
prædicamentali composita ex ge-
nere, & differentia: ergo ratio in-
dividui abstracta non est quid-
ditas. Probat minor, quia in
recta linea non sunt nisi species,
& genera. Item, quia ab ultimis
differentijs non potest abstrahi a-
liqua ratio in quid, quia iam non
essent ultimæ differentiæ, siquidè
conuenirent in aliquo in quid: &
essent compositæ ex genere, &
differentia.

11 Dico tertio, quod indi-
uiduum omnino determinatum,
vt Petrus, non potest quiddi-
tatiuè definiti. Quia solum po-

test definitur quidditative, quod est quidditas, vel essentia: sed Petrus non est quidditas, neque essentia: ergo. Minorē probo, quia quidditas est perpetua, invariabilis, & incorruptibilis; sed Petrus, neque est perpetuus, neque invariabilis, neque incorruptibilis: ergo non est quidditas. Secundò, quia secundum omnes essentia est sola illa, quæ componitur ex natura generica, & differentia in quale quid: Sed Petrus, vt Petrus non est compositus, nisi ex natura specifica, & differentia materiali: ergo. Tertiò, quia omnes dicunt speciem esse naturam, vel essentiam a thomam, vel infinitam: ergo Petrus non est essentia.

12 Ad fundamentum Soti, in quantum militat contra primam conclusionem, respondeo, solum probare, quod indiuiduum vt sic abstractū nō potest definiti quidditative; nō quidem probat: quod non possit definiti descriptiue.

13 Ad primum Didaci à Iesu, nego, quod ratio indiuidui abstracta ab hoc, & illo indiuiduo sit cōmunis in quid, quia vt probatū est, nec est specifica natura huius indiuidui, neque generica. ¶ Ad secundum etiam nego, quod indiuidua omnino determinata, vt Petrus possint quidditative definiti. Ad probationem dico paritatem esse in hoc, quod natura generica est determinabilis, & differentia propriissima, est determinati-

ua; & natura specifica est determinabilis, & Petreitas determinatiua; disparitatem vero esse in hoc, quod differentia propriissima est formalis, & ideo constituit essentiam: at differentia indiuidualis est materialis; ideo non constituit quidditatem.

QVÆST. II.

In qua aliqua dubia de indiuiduo determinantur?

1 QVÆRES primò, Vtrum ratio indiuidui primæ intentionis abstracta ab hoc, & illo indiuiduo, sit proprietas? Et videtur, quod non: quia proprietas cōmunis habet originem à natura cōmuni; sed non est natura cōmunis, cuius ratio indiuiduandi sit proprietas: ergo ratio indiuiduandi, vel indiuiduum formaliter non est proprietas. Maior patet inductione, quia ideo risibilitas est proprietas cōmunis, quia originatur à natura cōmuni hominis, & sic de reliquis.

2 Respondeo, quod etiā sunt aliquæ proprietates, communes, quæ originantur à singularibus, & singularitatibus, & sic conueniunt singularibus per se, non naturis cōmunitibus, quia ab ipsis non originantur per se. Probo, quia subsistentia Petri habet potestatem constituendi hanc personam, & reddendi illam incommunicabilem alteri supposito:

simi-

si similiter subsistentia Pauli: ergo ab hac, & illa subsistentia potest abstrahi potestas constituendi personam. Hæc est proprietas communis: ergo à singularibus personis, potest abstrahi proprietas communis. Similiter ab hoc indiuiduo, & ab illo potest abstrahi potestas faciendi indiuisum. Sed hæc ratio faciendi indiuisum, non est natura, neque essentia, neque differentia propriissima; & conuenit omni indiuiduo, & soli, & semper: ergo est proprietas communis indiuiduorum. Hoc est quod dixit Scotus in 1. distinctione 23. in fine; potest dici, quod ab indiuiduis, non solum potest abstrahi species, quæ dicit quidditatem indiuiduorum, sed etiam aliquod quasi proprium.

3 Ad argumentum nego maiorem: ad probationem nego illam causalem, nempe, quia proprietas est communis, ideo originatur à natura communi; quia ut visum est, datur proprietas communis, quæ originatur per se à singularibus.

4 Quæres secundò: utrum ratio indiuidui primæ intentionis abstracta ab hoc, & illo indiuiduo possit denominari vniuersalis? Et videtur, quod non: quia secundum Porphyrium indiuiduum est, quod de vno tantum prædicatur: sed quod potest esse vniuersale potest de pluribus prædicari: ergo indiuiduum non potest denominari vniuersale. Secundò,

quia iam essent plusquam quinque vniuersalia: quia non esset genus, neque species, neque differentia, neque proprium, neque accidens.

5 Respondeo, quod indiuiduum ut sic, potest denominari vniuersale: quia quod est commune pluribus, potest denominari vniuersale: sed indiuiduum ut sic est commune Petro, & Paulo: ergo. Probatur minor, quia de se neque dicit Petrum, neque Paulum: ergo de se est commune Petro, & Paulo. Probatur secundò: quia, quod prædicatur vere de pluribus, potest esse, & denominari vniuersale: Sed indiuiduum ut sic prædicatur vere de Petro, & Paulo: ergo. Probatur minor, quia istæ prædicationes, Petrus est indiuiduum, Paulus est indiuiduum sunt veræ: ergo prædicatur vere de hoc, & illo indiuiduo.

6 Ad primum respondeo, quod Porphyrius definit, non indiuiduum ut sic primæ intentionis; sed indiuiduum omnino singulare, & secundæ intentionis, ut postea videbitur. Ad secundam respondeo, quod reduceretur ad vnum ex quinque prædicabilibus.

7 Quæres, ad quod prædicabile reducatür indiuiduum? aliqui dicunt quod ad speciem; quia in ista prædicatione hoc indiuiduum, est indiuiduum, ratio indiuidui prædicatur inquit de hoc singulari omnino singulare: ergo assimilatur huic

hic homo est homo: ergo reducitur ad illam.

8 Sed qui tenuerint, quod vltima differentia individuales in nullo in quid conveniunt, possunt dicere, quod reducitur ad proprium, & eis multum fauet auctoritas Scoti num. 2. in fine posita. Et ratio, quia si includunt illa rationes individuales aliquid commune in quid: ergo in illa conveniunt, & differunt per aliquid, & querendo de illo aliquo per quod differunt, verum, includat aliquid in quid, dabitur processus in infinitum: & ne hoc sequatur est dicendum, quod conveniunt in proprietate communi, sicut dicitur de differentiis, quod conveniunt in munere faciendi differre.

QVÆST. III.

Verum definitio individui primæ intentionis sit bona?

1 **P**Orphyrius in hoc capite, definiuit Individuum primæ intentionis sic. *Individuum est cuius collectio proprietatum in alio esse non potest.* Collectio proprietatum individui his carminibus continetur: *forma, figura, locus, tempus, cum nomine, sanguis, Patria sunt septem, quæ non habet vnus, & alter.* Quorum intelligentia est illa *Forma* significat temperiem qualitatam, quæ vocatur complexio. *Figura*, quantitatem,

& dispositionem membrorum; *locus*, & *tempus*, locum, & instans natiuitatis. *Nomen*, appellationem vniuscuiusque. *Sanguis*, profapia, & cognationem. *Patria*, prouintiam, & regnum, in quo natus est.

2 In primis supponendum est hanc definitionem non esse quidditativam. Primò, quia individuum, vt individuum, non est quidditas, neque essentia specifica in recta linea. Secundò, quia ratio existendi indiuisibiliter est in qua consistit formalitas individui, vt individuum est, & hæc numero explicatur per illam definitionem: ergo. Quare solum est questio de bonitate definitionis descriptivæ.

3 Multi dicunt, quod est bona descriptivæ, quia collectio illarum proprietatum est vna proprietas integralis individui: sed ista proprietas integralis explicatur per illam definitionem: ergo est bona descriptivæ.

4 Sed contra, quia bona definitio individui, debet convenire omni individuo: sed ista non convenit omni individuo: ergo. Minorem probo, quia hic calor est individuum. Et hoc frigus est individuum: & illis non convenit illa definitio: quia non habent figuram, neque formam: ergo.

5 Respondeo, quod Porphyrius definiuit individuum de predicamento substantiæ: & respectu illius, est bona descriptivæ: quia sufficienter exponit id, per quod

quod vnum indiuiduum substantiæ materialis differt ab alio, & hinc conclusionem probat prima ratio.

6 Dico secundò, quod respectu indiuidui, vt sic abstracti ab indiuiduis omnium prædicamentorum, non est bona descriptiue; quia non explicat rationem.

QVÆST. III.

De indiuiduo secundæ intentionis.

1 **I**ndiuiduum secundè intentionalitè sumptum dicitur de formali, secundam intentionem, hoc est relationem rationis, & de connotato id, quod denominatur indiuiduum. In præsententi non loquimur de indiuiduo, vt sic abstracto ab hoc, & illo indiuiduo, de quo actum est quæstione tertia, & dictum: quod erat capax relationis vniuersalitatis, vt posset prædicari de multis, dicendo, hoc indiuiduum est indiuiduum, sed loquimur de indiuiduo, quod subest immediatè speciei.

2 Hoc indiuiduum secundè intentionalitè acceptum habet duplicem rationem formalem, vna est subiicitatis ad speciem, secundum quam dicitur indiuiduum subiicitè: altera est ad prædicari, de alio, secundum quam dicitur indiuiduum prædicabile: hac distinctione supposita.

3 **P**rimò quæro, quid sit indiuiduum, quod subiicitè secundè intentionalitè sumptum? Respondeo, est, quod immediatè subiicitur speciei, & de quo species immediatè in eo, quod quid prædicatur. Hæc definitio est bona eo modo, quo secundæ intentiones possunt benè definiri. Relatio subiicitatis inconcreto, est genè, nam est communis in quid respectu relationis, qua species subiicitur generi, & respectu relationis, qua indiuiduum speciei subiicitur. Et per habitudinem ad speciem tanquam ad terminum, differt à relatione subiicitatis speciei, quæ terminatur ad genus. Ponuntur in ea indiuiduum, & species, quæ sunt fundamentum, & terminus, quia relatiua non possunt perfectè explicari, nisi ponantur fundamentum, & terminus tanquam additamenta.

4 Secundò quæro: vtrum definitio, quam dedit Porphyrius de indiuiduo, vt prædicabile, nempe, *indiuiduum est prædicabile de vno tantum*; sit bona? Et videtur, quod non sit bona. Primò, quia est contra Arist. dicentem: primam substantiam esse illam, *quæ neque in subiecto aliquo est, neque de subiecto aliquo dicitur*. Sed prima substantia est indiuiduum: ergo contra Aristot. 2º quia indiuiduum vagum de multis prædicatur, vt patet in istis, *Petrus est quidam homo. Paulus est quidam homo*. Tercio, quia in-

diuiduum, vt sic prædicatur verè de multis, vt patet in istis, hoc indiuiduum est indiuiduum, & hoc indiuiduum est indiuiduum: ergo non conuenit omni indiuiduo.

5 Respondeo cum Doctissimo nostro Merinero cap. 3. de Specie, disp. 2. quæst. 2. n. 6. quod ista definitio de indiuiduo omnino determinato, & prædicabili, non solum est bona; sed etiam quidditativa, eo modo, quo secundæ intentiones possunt habere quidditatem. Quia aptitudo ad prædicari est genus in quid respectu aptitudinis ad prædicari de multis, & de vno: & per habitudinem ad vnum differt ab illis prædicabilibus, quorum aptitudines sunt ad prædicari de multis: ergo constat genere, & differentia intrinsecè, & essentialitèr componētibus illam relationem prædicabilitatis.

6 Ad primum respondeo cum nostro Merinero, quod Arist. solum intendebat negare à primis substantijs prædicationem formalem, qualis est superioris de inferiori. Sed non negauit prædicationem identicam primis substantijs. De qua prædicatione intelligenda est definitio indiuidui, cum dicitur esse prædicabile de vno.

Ad secundum respondeo, cum eodem Merinero, vt notavi in principio quæstionis. Quod Porphyrius, non intendebat definire omne indiuiduum; sed solum indiuiduum determinatum, & ex de-

monstratione. Et per idem respondetur ad tertium. Et addit Merinero, quod prædicari de vno competit per se indiuiduo, prædicari vero de multis competit illi per accidens.

CAP. IV.

De differentia primæ intentionis.

QUÆST. I.

Quid sit differentia, & quæ sit duplex?

1 P Orphyrius in hoc cap. has quinque definitiones dedit de differentia. Prima, differentia est, quæ species excedit genus. Secunda, differentia est, quæ prædicatur de pluribus differentiis specie in quale quid. Tertia, differentia est, quæ suapte natura separat ea, quæ sub eodè genere collocantur. Quarta, differentia est, quæ differunt singula. Quinta, differentia est pars intrinseca constitutiva speciei, & illā separans ab his, quæ sub eodem genere collocantur.

2 Ad determinandum subiectum quæstionis oportet primo scire, quod differentia duplicitèr sumitur, vno modo primè intentionalitèr, alio modo secundè in-

tentionaliter, in hoc capite agimus de differentia primè intentionaliter sumpta; & in sequenti agimus de differentia accepta secundè intentionaliter, prout est apta proxime ad prædicari de suis inferioribus. Quæstio ista procedit de differentia primè intentionaliter sumpta in omni sua latitudine. Et quærit, quid sit.

3 Et respondeo, quòd est illa, qua differunt singula. Quæ definitio est quarta tradita à Porphyrio. Quasi dicat, est realitas, qua differunt singula. Hæc definitio est bona descriptivè, quia realitas differentia, & realitas illius, quod per illam differt conveniunt in habere esse reale, & differunt; quia esse reale differentia ex se natum est facere differre, illud autem, quod per differentiam differt, non est natum facere differre, vt est differibile; vt patet in animali, & rationalitate, nam rationalitas nata est diuidere animal, constituere hominem, & facere illum differre à bruto, quæ non competunt animali, nisi quasi passive.

4 Quantum ad secundum respondeo, quòd differentia primè intentionaliter sumpta, est triplex, vna propriissima, alia propria, alia communis. Sic Porphyrius in hoc capite, & cum eo omnes Logici. *Differentia propriissima est, quæ suapte natura separat ea, quæ sub eodem genere collocantur. Quæ est tertia definitio tradita à Porphyrio. Vt ratio-*
P. Villaverde.

nalitas sub genere animalis separatur essentialiter hominem à bruto. *Vel est pars intrinseca constitutiva speciei, & illam separans ab his, quæ sub eodem genere collocantur. Quæ est quinta definitio Porphyrij.*

5 Differentia autem propria est, quæ facit alterum per aliquid in separabile: Vt risibilitas in homine. Et tandem differentia communis est, quæ facit alterum per accidens commune, & separabile; vt albedo, & nigredo.

QVÆST. II.

Verum diuisio differentia in communem, propriam, & propriissimam sit vniuoca?

1 Sensus quæstionis est, an diuisio differentia primæ intentionis in communem, propriam, & propriissimam primæ intentionis sit vniuoca, vel æquiuoca, vel analogica?

2 Petrus niger quæst. 52. clypei, & alij dicunt, esse æquiuocam in æquiuocata: quia nil est commune significatum per nomen differentia: ergo significat æqualiter plura: ergo est æquiuocam. Sed contra, quia albedo vere facit Petrum album differre à Paulo non albo. Et risibilitas vere facit risibile differre, à non risibile, & rationalitas vere facit hominem differre à equo: Ergo

ab eis bene potest abstrahi ratio faciendi differre verè; sed ista ratio abstracta est communis illis: ergo differentia nomen significat per se vnum commune multis: ergo illa diuisio non est nominis tantum in res, sed rei in res: ergo non æquiuoci in æquiuocata. Per quod negatur antecedens.

3 Caietanus in hoc cap. Rubius hic quæst. 2. Didacus à Iesu disp. 8. quæst. 2. § *His suppositis*, Merinero cap. 4. de differentia q. 1. num. 15. dicunt esse diuisionem analogi in analogata. Fundamētū Thomistarum est, quia istæ differentia sunt in diuersis prædicamentis, sicut nature, à quibus differentia non distinguuntur realitèr; sed res diuersorum prædicamentorum nil habent vniuocum: ergo ratio differentia primæ intentionis vt sic, non est vniuoca ad differentiam communem propriam, & propriissimam.

4 Merinero probat, quia tunc diuisio dicitur analogata, quando ratio significata per nomen commune, non est simpliciter in membris diuisentibus; sed solum secundum quid, & per attributionem. Sed sic est in præsentibus: ergo. Probat minorem, quia differentia in rigore significat differentiam, que facit aliud, nõ differentiam, que facit alterum. Sed facere aliud solum competit differentia propriissima: ergo ratio propria differentia solum reperitur formalitèr in propriissima, & in alijs per

similitudinem, & attributionem: & confirmat suam sententiã, quia Scotus quæst. 28. vniuersaliũ ad secundũ dixit: Ad secundũ dico: quod differentia est qualitas secundum quod dicitur 5. metaph. text. 10. sed non vt qualitas est vnum generalissimum: sed æquiuoci, vt forma, qualitas, & actus, sunt eadem transcendentia.

5 Respondeo, quod illa diuisio est vniuoci in vniuocata. Sic Conimbricenses hoc cap. quæst. 1. art. 2. Caberus disp. 4. dub. 2. nam indiuiduum hominis, & indiuiduũ albedinis sunt diuersorum prædicamentorum, & tamen ratio indiuidui ab eis abstracta est vniuoca: ergo similiter ratio differentia primæ intentionis sumptæ item risibilitas verè facit differre risibile à non risibile, & albedo vere facit differre album à non albo, & non fictitiè: ergo conueniunt in ratione vere faciendi differre. Tertio: quia vniuoca sunt illa, quorum nomen est commune, & ratio proprie significata per nomen reperitur proprie in inferioribus. Sic est in præsentibus: ergo. Probat minor, quia nomen differentia significat, quod facit differre vere; sed risibilitas facit differre vere, & albedo facit differre vere: ergo ratio faciendi differre vere, reperitur verè, & proprie, in istis differentijs.

6 Ad primum Merineri, nego minorem; ad probationem nego, quod terminus differens

ferentia significet in rigore, nisi virtutem faciendi differre. Quod si vna facit aliud, & alia alterum, est propter rationes, & virtutes speciales. Nam si vna facit aliud, idè est, quia est differentia propriissima constitutiva quidditatis. Et si alia facit alterum eo est, quia ex natura supponit essentiam in esse completo.

7 Ad illud Scoti dico, quod in verbis eius non est terminus significans analogiam, solum est adverbium *equivocè*: & sic potius debebat Merinerus dicere esse illam divisionem equivoecam. Respondeo, quod Subtilis Doctor dicit, quod qualitas accipitur dupliciter, vno modo, ut est genus generalissimum. Alio modo ut accipitur 5. Metaphys. ubi differentia propriissima dicitur qualitas, quia determinat, & est extra rationem naturæ genericæ. Et ita terminus *qualitas* acceptus ad significandum istas qualitates, Determino autem differentia non dicit, nisi *differentia predicatur in quale*: ergo est *qualitas*, ad hoc argumentum respondeo, quod est *qualitas*, ut accipitur 5. Metaphys. sed non, ut *qualitas* est vnum generalissimum: cum accipitur

QVÆST. III.

Vtrum hæc divisio sit bona?

1 ET videtur, quod nõ: quia bona divisio debet habere duo tantum membra opposita; sed hæc divisio incommune, propria, & propriissimam est trimembris: ergo. Secundò, quia in bona divisione vnum membrum debet non includere aliud. In ista vnum membrum includit aliud: ergo. Probatur minor, quia eadem differentia est propriissima, propria, & communis: nam ratio disgregandi visum, est differentia propriissima, respectu albedinis, & propria respectu cigni, & communis respectu hominis: ergo vnum membrum includit aliud. 2. Probatur min. quia, quæ differunt propriissime differunt proprie, & cõmunitè: ergo vnũ membrũ includit aliud.

2 Præterea ista divisio est diminuta, quia sunt aliæ differentiæ, quæ hic non numerantur. Nam duz differentiæ differunt, & non per aliquam istarum, quia si per alias differentias differrent, illæ per alias, & sic in infinitum. Item Deus differt à creaturis, non per differentiam communem, neq; per propriam, neq; per propriissimam: ergo est alia. Item, forma physica est differentia, quia facit differre, & nõ est vna ex prædictis. Item, est differentia individualis, quæ nõ est cõmunis propria, neq; propriissima, ut patet ex definitionib; earũ.

3 Item, per proprias passiones verè differt vna species ab alia

lia, & tamen non est propriissima, quia non constituit speciem, neque communis, quia non est accidens separabile: neque propria: quia differentia propria secundum Porphyrium hoc cap. suscipit magis, & minus, propria vero passio non suscipit magis, & minus, quia est substantia, vel ad minus idem realiter cum substantia: & substantia non suscipit magis, & minus.

4 Sententia communis est, predictam divisionem esse bonam, & adaequatam: Ad cuius meliorem intelligentiam, & solutionem aliquorum argumentorum, nota quod Porphyrius divisit differentiam metaphysicam in differentias praedicabiles, quae erant materia illius capituli. Bonitas istius divisionis apparet ex diuisione formata ab Scoto, nam ea, quae differunt, vel differunt per differentias essentialis? vel, per accidentales? Si differentia est essentialis, est propriissima: si differunt per differentias accidentales, vel per accidens inseparabile, & est differentia propria. Vel per accidens commune: vel separabile: & est differentia communis. Sed praeter ista membra, non est aliud, quod sit differentia praedicabilis: ergo est adaequata, & bona.

5 Ad primum respondeo cum Scoto q. 23. vniuersalium, quod illa tria membra reducuntur ad duo, ponendo prius vnum membrum commune differentiae pro-

priae, & communi, sicut factum est in nostra divisione, dicendo: differentia alia essentialis, alia accidentalis. Ecedunt membra, & postea sub diuidendo, accidentalis, alia propria alia communis.

6 Ad secundum responderet Scotus, quod membra sunt accipienda cum praecisione & formaliter: & sic vnum membrum non includit aliud. Quia propriissima, vt propriissima, non est formaliter propria, neque communis. Instantiae aduictae solum probant, quod sunt coniunctae in aliqua re, sed non probant, quod praecisse, & reduplicatiue, quod vna formaliter includit aliam. Nam neque propria, vt propria, praecisive, & formaliter, est communis.

7 Ad tertium, de differentijs, dico: quod differentiae, vt differentiae se ipsis differunt, habent tamen munus faciendi differre, quod differentiae dicuntur. Sed differentia, quae est ratio differendi alia inter se, est, quae diuiditur in differentias praedicabiles, quae sunt tantum tres dictae. Ad alias instantias dico, quod Porphyrius loquebatur de membris praedicabilibus. Et sic non mirum, quod non faceret mentionem de differentia Dei a creaturis, neque de differentia physica, seu forma physica, neque de differentia individuali; & propter hoc non fecit mentionem de differentijs suppositorum, seu personarum in singulari, quia praedicabilia non sunt.

8 Ad illud de propria passione, dico, quod fecit mentionem de ea, quia illa est differentia propria, & inseparabilis. Quando arguis, quod secundum Porphyriū differentia propria suscipit magis, & minus, quod non competit propriæ passioni: dico, quod posuit exemplum in albedine cigni, & alijs: non quia sint propriæ passionis, sed quia ex natura sūt propria, & inseparabilia, & nobis manifesta: & suppositis exemplis improprijs, dixit de eis verum, nempe, quod suscipiebant magis, & minus.

QVÆST. III.

Verū differentia proprijsima consistatur in genere?

Visto de differentia ut sic, & de diuisione eius, nunc videndum est de membris diuidentibus illam. Et primo de differentia proprijsima, quia ordine generationis est prior differentia propria, & nobilior, quia constituit speciem, à qua differentia propria dimanat. Sed quia differentia proprijsima prius respicit genus, quod contrahit, quam inferiora, via generationis, & compositionis, ideo prius agemus de illa in ordine ad naturam genericam, quam in ordine ad inferiora.

2 Circa præsentem questionem fuit olim magna contentio inter Platonicos, & Peripateticos, ut refert Amonius in com-

mentario huius capituli. Platonicis dicebant; differentiam proprijsimam actu, & formaliter in natura generica contineri. Fundamentum Platonicorum erat, quia si natura generica non contineret actu, & formaliter differentias proprijsimas sequeretur, quod species essent perfectiores genere, quia actu continent aliquam perfectionem, nempe differentiam, quam non continet genus. Consequens est falsum: ergo & illud ex quo sequitur. Probatum minor, quia omne principium est perfectius eo, quod ab ipso originatur, sed genus est principium speciei, ex Porphyrio. cap. de Genere, & ex ratione: ergo. Confirmatur, quia à parte rei datur animal rationale, & à parte rei datur animal irrationale; sed rationale, & irrationale sunt differentie generis: ergo genus actualiter continet differentias essentielles, & ipsæ actu continentur in genere.

3 Peripatetici autem dicebant; differentias proprijsimas non contineri in natura generica actu, & formaliter, hoc est per modum inclusionis. Hæc sententia est certa, quam tenet Scotus passim, estque communis in Scholis. Probatum ex Arist. 7. Metaph. capit. 12. dicente: *Genus differentiarum non videtur esse particeps*. Idem dicit Porphyrius in hoc cap. Probatum ratione: opposita essentialiter non possunt esse inclusa simul in eodem. Testibus Arist.

Arist. 7. Metaph. tex. 42. Sed differentia animalis, nempe rationale, & irrationale, sunt opposita essentialiter, quia causant diuersas essentias: ergo differentia essentialis non possunt includi simul in natura generica.

4 Præterea, quia quidquid est de essentia superioris, est de essentia inferioris: sed homo est inferior animalis: ergo si de essentia animalis essent differentia propriissimæ, homo esset simul rationalis, & irrationalis.

5 Dico ulterius, quod natura generis non continet per modum inclusionis unam, aut alteram differentiam propriissimam. Seorsim, quia si de se includeret rationalitatem: ergo quando contrahitur per irrationalitatem, & constituitur a sinu; sequeretur, quod a sinu esset simul rationalis, & irrationalis: si autem animal includeret irrationalitatem actus, & formaliter: ergo quando animal contraheretur per irrationalitatem, esset homo constitutus, rationalis, & irrationalis. Propter hoc dicit Scotus, quod natura Metaphys. est communis negativè differentijs, quia de se neutram includit. Videatur 2. d. 3. q. 2. à §.

Ad questionem.

6 Rursus dico, propter maiorem claritatem, & distinctionem, quod natura generica potest considerari in statu Metaphysico, & sic non continet inclusivè differentias essentielles, vt proba-

tum est. Continet autem illas continentia superioritatis, quia natura generica est superior, & differentia essentialis sunt inferiores, ideo valet est rationale: ergo animal, & non valet est animal: ergo rationale; sed omne superius continet potestatiue, vel vt totum potentiale sua inferiora, & inferiora sunt contenta sub potestate superioris: ergo differentia essentialis continetur potestatiue sub natura generica, & natura generica continet illas potestatiue. Hæc doctrina est Porphyrij, & Scoti, & ex veritate.

7 Et potest natura generica considerari in statu contractionis, & existentia. Et in isto statu natura generica non includit in suo conceptu obiectiuo formali, differentiam, qua contrahitur, quia si includeret differentiam essentialem formaliter, non esset quod est determinatum; determinans nunquam includitur indeterminato, quia determinatum est potentia, & ratio determinans est actus. Tamen in hoc statu contractionis, & existentia natura generica continet differentiam essentialem continentia identitatis, quod nil aliud est; nisi quod est idem realiter cum differentia essentiali ratione tertij existentis.

8 Ad argumenta Platonico- rum facilis est solutio ex dictis. Ad primum concedo sequelam, nempe, quod species excedit genus perfectione, quod statuit Porphy-

rius.

ritus, in illa definitione differentie dicens: *Differentia est qua species excedit genus.* Et Scotus in repositis dist. 33. q. 1. ad dicunt, quod omnis causa est perfectior suo effectu, intelligitur de causa totali, & æquiuoca, nõ de partiali, sicut est natura generica respectu speciei. Ad confirmationem, quando dicunt, quod datur animal rationale à parte rei: ergo animal continet rationalitatem. Respond. continentia identitatis, concedo consequentiam, continentia inclusionis, nego consequentiam.

QVÆST. V.

Utrum differentia propriissima includat, genus, quod contrahit?

AD intelligentiã status istius quæstionis notandũ est primo: quod differentia propriissima, potest accipi in cõcreto, vt rationale, vel in abstracto, vt rationalitas. Secundò notandũ est quantum ad illum terminum *includat*, quod inclusio vnus in alio, alia est materialis, vel identica, quod nihil aliud est, quam esse idem realiter: alia est formalis, vt quando vnus includit aliud in visceribus suis essentialibus, vt partem, quidditatem sui, vt homo includit rationem animalis, & rationem rationalis. Quæstio non procedit de differentia inconcreto, quia rationale inconcreto idem est, quod homo, vt sicut est sine dubio, quod homo includit formaliter animal;

ita sine dubio est, quod rationale inconcreto includit animal formaliter. Et sic. Quæstio est de differentia in abstracto, & de inclusione formali. Quare determinando subiectum, quæstio sub istis terminis continetur. V. rationalitas includat formaliter animal, quod contrahit?

2. Canterus in explicatione huius capituli dicit: *quod sic:* & hanc opinionem, vt probabilẽ defendit Soncinas 7. Metaph. q. 37. hæc opinio probatur 1. ex Arist. 7. Metaph. c. 12. vbi tria dicit: Primum, quod nihil refert, vt in definitione ponantur omnes differentie subalternæ, & superiores, siue quod ponatur sola differentia vltima, eo quod in differentia infima omnes differentie subalternæ, & superiores includuntur: ergo melius natura generica includitur in differentia infima. Secundũ dictũ Arist. est, quod posita in definitione differentia infima, nõ licet ponere differentias subalternas, & reddit rationẽ; quia cum differentia vltima sit tota substantia, si posita definitione vltima, poneretur differentie superiores, comitteretur nugatio, & innanis repetitio eiusdẽ rei. Tertium dictũ est, quod ad inueniendum differentia vltimã procedendũ est per diuisionẽ differentie superioris in inferiores, quæ sint differentie per se, & non per accidens; sed omne diuisum includitur in membris diuisiuis formaliter: ergo differentie superiores

superiores includuntur formaliter in inferioribus: ergo melius includetur natura generica in differentia vltima inlusionē formali, quam differentia superior, vel æqualiter, quia natura generica includit formaliter differentiā superiorē, qua cōstituitur, v. g. animal includit formaliter, & viuens; & sensibile: sensibile quidē est differentia, qua animal constituitur.

3 Præterea probatur duabus rationibus. Prima est, quia rationalitas in abstracto, est substantia non in corporea, ergo corporea. Atque adeo corpus: non in animatum: ergo animatum: atque adeo viuens: non insensibile: ergo sensibile: atque adeo animal: ergo rationalitas in abstracto includit formaliter, & quidditatiuē tam genera, quam differentias superiores.

4 Secunda ratio est, quia hæc est bona consequentia in *darapti*: omnis homo est formaliter, & quidditatiuē sensibilis: omnis homo est formaliter, & quidditatiuē rationalis: ergo aliquod rationale est formaliter, & quidditatiuē sensibile. Sed sensibile est differentia superior; ergo differentia infima includit formaliter, & quidditatiuē superiorem: ergo includit formaliter animal, quod includit formaliter sensibile.

3 His tamen non obstantibus, vera sententia est, differentiam propriissimam in abstracto, non includere formaliter, & quid-

ditatiuē naturam genericam, neque differentias superiores, quæ in natura generica includuntur. Sic Scotus 1. Poster. q. 24. vbi expressè hanc disputat quæstionem & 7. Metaph. q. 17. & in 4. dist. 17. q. 3. estque communis inter Scotistas, & Thomistas, videatur Magister hic sect. 2. q. 3. & Sanchez lib. 3. q. 28.

6 Probatur primò, auctoritate expressa Arist. 4. topic cap. 2. dicentis: *Omne quod participat genus, vel species, vel indiuiduum est: differentia autem, neque indiuiduum, neque species. Manifestum igitur, quod non participat genus differentia.* Idem docuit 3. Metaph. textu 10. Secundo probò illam ratione, nullus actus vt actus includit formaliter, & quidditatiuē potentiam; sed rationalitas, v. g. est actus, vt actus, & animal, vt contrahibile, est potentia: ergo rationalitas, vt rationalitas, non includit formaliter, & quidditatiuē naturam genericam. Minor patet, quia rationalitas aequat, & determinat, & animal aequatur, & determinatur. Tertio, quod contrahit aliud, non habet illud inclusum formaliter in se, quia, si haberet illud inclusum formaliter, in sua formalitatē, nõ contraheret, & determinaret illud; sed rationalitas contrahit animal: ergo, 3. Quia vel rationalitas includit formaliter, & quidditatiuē animal, vel non? Si non: habeo intentum, Si sic ergo rationalitas,

& hincibilis conveniunt in ratione animalis formaliter inclusi, & differunt per aliquid. De illo aliquo, per quod differunt, iterum quæro, an includat formaliter, & quidditatiuè animal, vel non? Et sic erit processus in infinitum.

7 Ad illud Aristot. responderetur, quod Arist. loquutus fuit de differentia in concreto, & sic verum dicit; sed nõ loquutus fuit de differentia in abstracto, de qua est quæstio, & difficultas. In concreto autem nulla difficultas apparet. Aliter ego respondeo, quod præter inclusionem formalem, & identicam, est alia æquivalentiæ, & virtualitatis: nam anima rationalis ex proprijs visceribus æquivalent vegetatiuæ, & sensitiuæ, quia facit, quæ superest illæ formæ. Ideo sunt superflua, vbi informat anima. Sic Meraph. rationalitas æquivalent pro differentijs superioribus. Et sic in differentia infima includuntur superiores, non formaliter, sed æquivalenter, vel virtualiter. Et differentia infima est tota substantia superiorum, per æquivalentiam. Ad tertium Arist. quod diuisiones non fiunt in differentias in abstracto, sed in concreto, nam animal non diuiditur in rationalitatem, & irrationalitatem, sed in rationale, & irrationale.

8 Ad primam rationem dico, quod rationalitas est substantia identice, non per inclusionem formalem, & quidditatiuam. Et sic includit naturam genericam,

P. Villaverde,

& differentias superiores, non in clusione formali, sed materiali, & identica. Ad syllogismum in darapti dico, quod medium, & extremitates ponuntur in eo inconcreto. Si autem minor extremitas accipiatur in abstracto, de quo statu est quæstio, illa minor, *omnis homo formaliter, & quidditatiuè est rationalitas*, est falsa. Et etiam ista consequentia: ergo aliqua rationalitas includit formaliter, & quidditatiuè sensibilitatem.

Deducuntur aliquæ a corollaria.

9 **E**X doctrina istius quæstionis aliqua deducit corollaria noster Merinero. Primi est, genus non diuiditur in differentias formaliter, & in abstracto sumptas, quia membra diuidentia debent participare, & habere in se rationem diuisi; sed differentia in abstracto non habent formaliter rationem generis, vt probatum est: ergo genus non diuiditur in differentias formaliter, & in abstracto sumptas.

10 Secundum est. Differentiã formaliter, & in abstracto sumptam esse quid simplex, quia si esset composita esset ex genere, quod includeret, & alia realitate, sed non includit genus formaliter, vt probatum est: ergo in abstracto est simplex.

11 Tertium est, omnem differentiam proprijsimam reddere naturæ genericæ aliquam per-

Y festio

fectione. Quia omnis actus addit potentiam aliquam perfectionem; sed ratio differentie est actu respectu generis: ergo. Item, quia species dicitur talis, vel pulchra, quia habet aliquam pulchritudinem, vel perfectionem, quam non habet genus, quod est perfectibile; sed hæc pulchritudo, vel perfectio provenit generi à differentia: ergo. Hæc sententia est Arist. 8. Metaph. tex. 10. ubi essentias rerum comparat numeris, & numerus ternarius perfectior est, quam binarius. Essentia hominis perfectior est, quam essentia leonis, & ratio generica ex se, est æqualis in utraque specie: ergo ista maior perfectio provenit ex differentia. Addit ergo generi aliquam perfectionem, propter quam constituit speciem. Et secundum maiorem perfectionem differentie species constituta erit perfectior. Tandem ista conclusio est Porphyrij hoc cap. non diffiniendo differentiam per ordinem ad genus inquit: *Differentia est, qua species excedit genus.*

12 Quattum est, naturam genericam non prædicari formaliter, & quidditative, de differentiis propriissimis sumptis formaliter, & in abstracto, quia illa prædicatio est formalis, & quidditativa, quando prædicatum est formaliter in subiecto, & de quidditate subiecti; sed genus non est formaliter, neque de quidditate differentie propriissimæ, formali-

ter, & in abstracto sumptæ, ut probatum est: ergo genus non prædicatur de differentia propriissima, formaliter, & in abstracto sumpta prædicatione formali quidditativa. Unde ista, *rationalitas est animal*; neque est formalis, neque quidditativa.

13 Dices, quod ista *rationalis est animal*, est formalis, quia est forma, & quidditativa, quia est de essentia rationalis. Respondeo, quod rationale potest sumi, vel materialiter, hoc est pro specie denominata, id est, pro homine, & potest sumi formaliter, id est, pro rationalitate, adhuc connotante hominem: si accipiatur materialiter, id est, pro homine denominato, est formalis, & quidditativa, quia animal est de forma, & de essentia hominis; sed de hoc non est quaestio. Si autem rationale accipiatur formaliter, & reduplicative, ut rationale, neque est formalis, neque quidditativa: quia neque est de forma, neque de quidditate rationalitatis, & ita ista, *rationalis, ut rationale est animal*, non est de prædicationibus per se, sed de prædicationibus per accidens, sicut ista risibile est animal sumptum risibili formaliter, & ratio est, quia sunt subiecta ad latus prædicamentis: ideo non sunt in aliquo modo dicendi per se: ergo per accidens.

QVÆST. VI.

Vnde sumatur ratio generis, & ratio differentia?

Proterat quis dicere, quod ratio generis sumitur à materia, & ratio differentia à forma. Ad quod sunt ista fundamēta. Primum, quia iste est modus loquendi Logicorum. Secundū, quia Arist. 3. Metaph. tex. 9. dicit genus esse ut materiam, differentiam vero esse ut formam, & idem dixerat 7. Metaph. tex. 43. Tertium, quia Porphyrius in hoc cap. dixit speciē consistere genere, & differentia, ut ex materia, & forma. Quarrū, quia sicut in cōpositione physica materia est quid potētiāle, & perfectibile, & forma est actus, & perfectum: sic in cōpositione Metaph. genus est quid potētiāle, & contrahibile, & perfectibile, & differentia est actus, contrahens, & perficiens.

2 Sententia opposita est Communis, sed claritatis gratia illam explicō per istas conclusiones: sit prima. Ista conclusio absolute sumpta genus sumitur à materia, & differentia à forma, est falsa, quia in aliquibus speciebus datur genus, & differentia, & non habent materiā, neq; formā: ergo illa propositio absolute est falsa. Antecedens patet, quia intellectioes, & solutiones sunt naturæ specificæ, constantes genere, & differentia,

& non est materiā, neque formā à qua oriuntur.

3 Sit secunda cōclusio: adhuc in his, quæ constant materia, & forma; genus non desumitur à materia, neque differentia à forma. Probo, quod conuenit alicui per se, & ab intrinseco, non potest illi deficere: ergo si naturæ genericæ, ut genericæ est competeret per se desumi à materia, numquam esset aliqua natura genericæ, quæ non desumeretur à materia; sed datur natura generica, quæ non originatur à materia, ut in intellectioibus Angelorum patet, quæ constant genere, & Angeli non sunt compositi ex materia, & forma: ergo genus non petit per se desumi à materia, quasi inuenitur in subiecto composito ex materia, & forma, erit illi generi per accidens. Idē & eodem modo dicendum, & probandum est de differentia, nempe, quod non desumitur à forma.

4 Quæres à quo desumuntur, genus, & differentia? Respondet Scotus in 1. dist. 3. q. 3. §. *Contra istam*, & distinct. 3. q. 3. §. *Teneo*, quod genus, & differentia desumuntur à toto cōposito secundū diuersas rationes formales, quæ incōposito Metaph. sunt, quia ab ipso abstrahitur ratio potētiālis, & contrahibilis, quæ est cōmunis multis speciebus; & ab ipso abstrahitur ratio differentie per quā illud cōpositū differt ab alijs speciebus. Est enim cōpositū radix, & fundamētū immediatū à quo abstrahuntur,

5 Hic solet quæri, qualis sit compositio ex genere, & differentia? An realis? An rationis, ad quam quæstionem breuiter responderet N. Doctissimus Merinero cap. 4. de differentia, q. 4. num. 7. dicens: Thomistæ, qui intra genus, & differentiam solum distinctionem rationis cognoscunt, dicant consequenter esse compositionem rationis. Nos autem, qui cum Scoto docuimus cap. 2. p. 1. super primum cap. Porphyrij inter genus, & differentiam, per quæ contrahitur, esse distinctionem ex natura rei formalem: consequenter dicimus esse compositionem ex natura rei formalem, qualis est quæ versatur inter duas formalitates, eiusdem rei.

QVÆST. VII.

Vtrum definitio de differentia secunda intentionis, quam dedit Porphyrius sit bona?

1 **P**ostquam disputauimus de differentia primæ intentionis noster suæ nota, quæ est fundamentum differentia Logicæ, vel secundæ intentionis; nunc restat tractare de differentia Logica, quam Porphyrius definit hoc capite dicendo: *Differentia est, quæ predicatur de pluribus differentibus specie in quale quid, id est, differentia est, quæ est apta predicari de pluribus differentibus specie in*

quale quid. Quia nullum prædicabile consistit in actuali prædicatione, sed in aptitudine ad prædicari. De qua inquirimus, vtrum sit bona?

2 Multi dicunt esse nobis bonam hanc definitionem de differentia vt sic. Sed si illis obiecias hoc argumentum: definitio est bona, quando competit omnibus definitis: sed ista non competit differentia infimæ: ergo Minor patet, quia differentia infima non potest prædicari de pluribus differentibus specie, quia sub se nullam speciem habet. Conantur illi satisfacere; sed non possunt.

3 Quidam respondent sub intelligendam esse, particulam istam, vel numero, ita vt sensus sit, *Differentia est, quæ predicatur de pluribus differentibus specie, vel numero.* ¶ Sed contra: ergo hæc definitio differentia, vt sic est defectuosa, quia indiget supplemento, & additione: ergo non est bona, quia bonæ definitioni nihil addendum, vel diminuendum est. Præterea, quia si ad bonam definitionem sufficit, quod differentia subintelligitur: ergo ista ratio, *homo est animal*, est bona definitio hominis; quia sic definiens potest dicere, quod in illa subintelligitur rationale.

4 Alij dixerunt, quod *ly De pluribus differentibus specie*, sic intelligendum est, de pluribus differentibus specie, vel inter se,
vel

vel ab alijs. Quia Petrus, & Ioannes licet inter se non differant specie, differunt tamen specie ab alijs, nempe ab equo, & leone. Unde differentia infima etiam prædicatur de pluribus differentibus specie ab alijs; quia Petrus, & Ioannes differunt specie à leone.

¶ Sed contra, quia in primis necesse est addere illi definitioni *ly inter se, vel ab alijs*; ergo defectuosa est, & non bona. Secundò: quia hæc expositio, & additio est violenta, nam debet intelligi, & dari sicut definitio generis, de pluribus differentibus specie inter se. Et non ab alijs, de quibus genus non prædicatur.

5 Caietanus, & Sorus super hoc cap. dicunt, hæc definitionem non esse intelligendam positivè, sed negativè per non repugnantiam: ita ut sensus sit, *differentia est illa, cui quantum est de se, non repugnat prædicari de pluribus differentibus specie in quale quid*, & hoc pacto, dicunt, competit etiam differentijs ultimis; nam licet in quantum in finis eis repugnet, non vero in quantum differentia sunt. Sed contra, quia definitio bona est illa, quæ simpliciter, & sine addito competit omnibus contentis sub definito. Sed ista non competit simpliciter, & sine addito, differentia infima: ergo. Probat minor, quia quod convenit alicui per non repugnantiam, non convenit ei simpliciter, sed cum hoc addito per non repugnantiam

tiam. Item, quia hæc expositio est ex torta: quia hæc differentia definienda est, positivè, & ut prædicabilis positivè, sicut alia prædicabilia logica. Tandem, quia si definitio, quæ solum comperit definito per non repugnantiam esset bona; ergo ista definitio equi esset bona, nempe *equus est vivens sensibile rationale*: quia etiam si equo, quatenus equus est, repugnet esse rationalem, id tamen ei non repugnat in quantum est animal.

6 Respondeo: cum Scoto q. 27. univèrsalium non esse bonam definitionem differentia, ut sic: quia non convenit differentia infima. Et si quaras, quid sit differentia, ut sic logica? Respondeo quod est illa, quæ apta prædicari de pluribus in quale: ista est bona definitio, quia aptitudo ad prædicari de pluribus, est ratio rationis communis, aptitudinis ad prædicari in quid, & ad prædicari in quale. Et *ly in quale* est differentia per quam differentia ut sic, differt ab aptitudine ad prædicari de multis in quid. *Id est sup. anibus*

7 Respondeo secundò: quod illa definitio Porphyrii, *differentia est quæ prædicatur in quale de pluribus differentibus specie*, est definitio vera differentia, sub alterna tantum. Ita Scotus loco citato. *Prædicari de pluribus in quale* est genus rationis respectu aptitudinis ad differentiam subalternam, & infimam, & per habitum

diver-

dicim ad plura specie differentia, differt ab infima, quæ non habet species inferiores. Bonitas istius definitionis speciei subalternæ apparet ex his; quia convenit omnibus speciebus subalternis, & non alijs. Et quia convertitur cum suo definito; & quia neque est defectuosa, neque superflua; sed adæquata.

8 Dico tertio: quod *differentia proprijsima logica est illa, quæ est apta ad predicari in quælibet quid de pluribus differentibus numero*, in qua aptitudo ad predicari in quale quid, commune est differentiæ subalternæ, & infimæ. Et per habitudinem ad plura numero differentia, differt a subalternâ. Bonitas istius definitionis apparet ex hoc, quod est conformis regulis bonæ definitionis: nam convenit omnibus contentis sub suo definito, est clarior suo definito, convertitur que cum illo, & tandem, neque est defectuosa, neque superflua.

9 Obijcies, differentia non potest definiri: ergo, neque definitio eius est bona. Probatur antecedens, quia si differentia est definibilis: ergo constat genere, & differentia. Et de illa quæro iterum an sit definibilis? Si sic: ergo constare debet genere, & differentia: & sic in infinitum: ergo ne detur processus in infinitum, dicendum est, quod non est definibilis. Respondeo, quod nunc definitur per se secunda intentio, quæ constituit differentiam prædicabilem

proximè, & accepta ut quod. Et sic est species prædicabilis sicut, genus pro formali, & constat genere, & differentia rationis. Et sic potest definiri, sicut aliæ secundæ intentiones. Tamen hæc definitio non est propria, quia ut pluries dictum est, definitio propria ex Arist. & Scot. citatis toties habet pro definito verum, quid rei. Vt iterum dico; quod differentia materialitèr sumpta non possit definiri per verum genus, & veram differentiam, ut probat argumentum, potest tamen improprie definiri per aliquid commune, & aliquid differentiale; ut visum est hoc capite.

QVÆST. VIII.

Verum differentia infima, & subalternâ secundæ intentionis differant speciei?

1 **E**X dictis quæstione præcedenti consurgit non contemnenda difficultas, quam tetigit Subtilis Doctor, q. 27. v. niuersalium, quæ difficultas est proposita. Nam hæ differentiæ logice sumptæ, differunt definitione, ut dictum est; sed quæ differunt definitione differunt specie: ergo istæ duæ differentiæ formales differunt specie. Et vterius sequitur, quod sint plus, quam quinque prædicabilia. Rursus à paritate, quia non alia ratione genus, & species differunt essentialitèr,

& specificè, & constituent diuer-
sa prædicabilia, nisi quia genus
prædicatur de pluribus differen-
tibus specie, & species de pluri-
bus differentibus numero, nam ge-
nus, & species conueniunt in præ-
dicari in quid; sed species infima,
& subalterna conueniunt in præ-
dicari *in quale quid*, & differunt
in prædicari de pluribus differen-
tibus numero, & differentibus spe-
cie: ergo differunt specie inter se
sicut genus, & species: ergo est al-
iud prædicabile præter quin-
que.

2 Ex alia parte omnes logici
tenent esse tantum quinque præ-
dicabilia specie differentia: ergo
non differunt specie.

3 Respondeo cum Scoto (&
communis sententia) quæst. 27. v-
niuersalium, quod species infima,
& subalterna, vt prædicabiles, &
secundè intentionalitèr non dif-
ferunt specie. Ad cuius intelligen-
tiam nota, quod intellectus cau-
sat secundas intentiones iuxta mo-
dum, què habent primæ inten-
tiones, quæ dicuntur prædicabi-
les, eo, quod primæ intentiones se-
eundum illum modum, sunt fun-
damenta, & occasiones, vt intelle-
ctus causet secundas intentiones.
Vnde quævis genus, & species
conueniant in modo *prædicari in*
quid, differunt tamen alio modo,
quia natura generica metaphysicè
nata est prædicari vt pars, de suis
immediatis subiectis: at natura
specifica metaphysicè nata est

prædicari per modum totius es-
sentie de suis subiectis immedia-
tis: Et sic relationes, quæ in istis
modis fundantur, differunt specie.
Etenim differentia infima, & su-
prema habent metaphysicè eun-
dem modum prædicari, qui est *in*
quale quid. Et sic relationes fun-
datae in vtraque, sunt eiuſdem spe-
ciei, quia prædicabilia magis dif-
ferunt per modum prædicandi,
qui competit prædicabili, quam
per subiecta differentia de quibus
prædicantur.

4 Ex quibus potest formari
ista probatio: tunc relationes præ-
dicabilitatis differunt specie, quã-
do fundamenta prædicabilia ha-
bent modum diuersum prædicã-
di: sed differentia proprijsima,
infima, & subalterna, metaphysi-
cè, & fundamentalitèr, non ha-
bent diuersum modum prædicã-
di de suis subiectis, quia vtraque
de suis subiectis prædicatur *in*
quale quid: ergo non differunt spe-
cie; sed solum penes maiorem, &
minorem latitudinem, quia vnã
est vniuersalior alia. Sicut genus
supremum, intermedium, & infi-
mum.

5 Ad argumenta, ad primum
respondeo, quod differunt defini-
tione secundum partem acciden-
talem, & quantitatiuam, non se-
cundum partem essentialem. Nam
prædicari de pluribus in quale
quid, est diffinitio essentialis: & in
hac non differunt: particula illæ
differentibus specie, & numero
sunt

sunt accidentales, & quantitativa, quia pertinent ad maiorem, & minorem extensionem. Ad secundum nego, quod genus, & species non differant alia ratione, per prædicari de pluribus differentibus numero, & specie. Hoc quidem etiam pertinet ad maiorem, vel minorem quantitatem, loquendo formalitèr. Sed differunt essentialitèr illæ relationes, quia prædicabilia metaphysica habent diversum modum, nam genus prædicabile est per modum partis metaphysicæ, quamuis logicè sit totum potentiale. Et species habet prædicari per modum totius essentialitèr.

QVÆST. IX.

Per ordinem ad quæ differentia sit tertium prædicabile?

AD statum questionis nota, quod differentia propriissima in concreto v.g. rationale, prædicatur de specie, quam constituit, vt homo est rationalis: & prædicatur etiam de individuis speciei, quam constituit, vt Petrus est rationalis. Quæstio est an sit tertium prædicabile per ordinem ad speciem, quam constituit? An per ordinem ad individua speciei.

2 Toletus in hoc cap. dub. 4. videtur dicere, differentiam esse tertium prædicabile per ordinem

ad speciem, quam constituit: & ratio potest esse ista: Nam prædicabilia constituntur per ordinem ad subiectum immediatum, vt genus per ordinem ad speciem, non per ordinem ad subiectum immediatum, nempe individua; sed species est subiectum immediatum rationalis, & individua subiectum immediatum: ergo. Probatur minor, quia differentia propriissima immediatè constituit speciem, & species descendit ad individua: ergo species est subiectum immediatum differentie propriissimæ, & individua sunt subiecta mediata.

3 Vera, & communis sententia est, quod differentia propriissima non constituitur vniuersale per ordinem ad speciem, quam constituit: sed per ordinem ad inferiora speciei: Quia vniuersale duo habet, & rationem superioritatis, vel continentiam potentialem inferiorum, & rationem prædicabilitatis de pluribus inferioribus: sed differentia propriissima respectu speciei, quam constituit, non habet rationes superioritatis, nec potentialitatis, neque prædicabilitatis de multis: ergo, non est vniuersalis in ordine ad speciem, quam constituit. Minor patet, quia nullum superius conuertitur cum inferiori: Species conuertitur cum differentia propriissima, qua constituitur: ergo differentia nõ est superior ad speciem. Item, quia nullum prædicabile

bile est in ordine ad vnum, sed species constituta est vnum respectu differentie propriissimæ: ergo.

4 Præterea ad probandum secundam partem conclusionis, accipio istam minorem: sed differentia propriissima respectu individuorum, vel inferiorum speciei, quam constituit habet superioritatem, & rationem prædicabilitatis de multis: ergo differentia propriissima est prædicabilis per ordinem ad inferiora speciei, quæ constituit.

5 Ad argumentum respondeo, quod prædicabilia constituuntur in ordine ad subiectum immediatius, non quodcumque, sed quod est subijcibile, inferius, & determinatius, vt constat ex exemplo posito in argumento. Non per ordinem ad subiectum vt sic, vel æquale: species quidem est subiectum, æquale, & si determinatius ipsa differentia; ideo respectu speciei, non est vniuersale, neque tertium prædicabile. At inferiora sunt determinatiora ipsa differentia, quæ est æqualis cum specie. Ideo respectu speciei, non est tertium prædicabile.

6 Quæres, quæ prædicatio est illa differentie propriissimæ de specie. v.g. homo est rationalis. Respondetur esse topicam: quia topica est subiecti, & prædicati, convertibilis. Sed homo, & rationalis sunt termini cõvertibiles: ergo prædicatio ex illis formata est topica.

P. Villa verde,

CAP. V.

De proprio quarto prædicabili.

1 **P**ostquam Porphyrius tractauit de differentia propriissima rectè egit de differentia propria, prius quam de differentia communi, seu de accidenti, quia proprium, maxime proprium, non est de quidditate speciei, est tamen identificatum, cum illa, & ab specie inseparabile: proprium vero commune, seu differentia communis, accidens est, quod potest adesse, & ab esse a subiecto, absque subiecti corruptione. Itaque maxime proprium est quasi medium, inter differentiam propriissimam, & communem, ideo rectè tractauit de proprio Porphyrius post differentiam propriissimam, & ante differentiam communem. Sed quia proprium est, & primæ, & secundæ intentionis. Prius videbimus de proprio primæ intentionis, & postea de proprio secundæ intentionis.

QVÆSTIO I.

De proprio primè intentionis
sumpto.

1 **Q**uadrupliciter accipitur proprium, quas acceptiones posuit Porphyrius in

Z

hoc

hoc capite, vt ablata æquivocatione statuat^r subiectum de quo agendum est. *Primo modo dicitur proprium, quod accidit soli alicui speciei, sed nō omnibus indiuiduis eius.* Vt esse medicum; nam medicina scientia soli speciei hominis conuenit, non tamen omnibus indiuiduis eius defacto; quia non omnes sunt medici. *Secundo modo, proprium est illud, quod conuenit omnibus indiuiduis alicuius speciei, non tamen illis solis.* Vt esse bipedem conuenit omnibus indiuiduis naturæ humanæ, sed non solis illis; quia etiã conuenit ciconici, & columbæ. *Tertio modo proprium est illud, quod conuenit indiuiduo omni alicuius speciei, & solis illis; sed non semper.* Vt canities respectu hominis, quæ conuenit omnibus hominibus, & illis solis: sed non semper, sed in senectute. *Quarto modo proprium est illud, quod conuenit omni, soli, & semper: vt esse hominem risibilem;* nam risibilitas conuenit omni indiuiduo hominis, & solis illis, & semper. Vndè proprium quarto modo complectitur omnes illas conuenientias.

2 Proprium quarto modo acceptum, est subiectum huius capituli, quod à Porphyrio dictum fuit, maximè proprium, ad distinctionem aliorum trium iam dictorum. Ab Arist. autem 1. topicorum cap. 4. dictum fuit *proprium simpliciter.* Quod has proprietates habet; vna est, quod est extra

quidditatem rei, cuius est proprium. Secunda est, quod soli illi inest. Et tertia, quod convertitur cum essentia cuius est proprium. Ideò Arist. 1. topicorum cap. 4. sic definiuit proprium simpliciter, dicens: *Proprium est, quod non indicat, quid esse rei, soli aut è inest & conuersim prædicatur.* Porphyrius vero hoc capite eius hæc dedit definitionem. *Quarto modo dicitur proprium, quod accidit soli alicui speciei, & omni, ac semper.*

QVÆST. II.

Quid definiatur per hanc definitionem Porphyrij?

1 **D**Vo sunt de quibus potest dubitari, quod eorum definiatur hac definitione Porphyrij. Vnum est an definiatur proprium quod dicitur quartum prædicabile, an proprium, quod dicitur quintum prædicabile. Alterum est proprium quartum prædicabile formaliter.

2 Ideo primò quæritur v. per hæc definitionem definiatur proprium maximè proprium, quod denominatur quartum prædicabile: & videtur, quod sic: Quia Porphyrius proponit illud, vt distinguendum, dum inquit: *Quarto modo proprium.* Itè, quia illæ particulae *soli alicui, speciei, & omni, & semper,* significant differentiã proprii, quod dicitur quartum prædicabile, per quas differt ab accidenti,

dentī, quōd est quintum prædicabile: ergo definitum hac definitione est propriū, quod dicitur quartum prædicabile. ¶ Ex alia parte videtur, quod non definitur propriū, quod denominatur quartum prædicabile: quia ratio, quæ ponitur pro genere est *accidens*, quia in illa definitione dicitur quod *accidit*, sed esse accidens solum competit proprio, quod est quintum prædicabile. Et non cōvenit proprio, quod dicitur quartum prædicabile, quia istud est idem cum specie cuius est propriū: ergo non definitur per hanc definitionem, propriū quartum prædicabile: sed illud, quod dicitur quintum prædicabile.

3 Respondeo, quōd per istam definitionem diffinitur propriū, quod dicitur, quartum prædicabile. Ad cuius intelligentiam nota, quod verbū *accido*, & nomen *accidens*, significant æquivocē; nā nomen *accidens* aliquando significat id, quod est extra essentiam rei tantum, aliquando illud, quod non solum est extra essentiam rei, sed etiam contingentē illi inest. In præsentī accepit Porphyrius *accidere* pro esse extra quidditatem speciei. Quasi dicat; *quarto modo propriū est illud, quod est extra quidditatē speciei, convenit tamē soli, omni, & semper*. Ex quo patet, quod solum propriū, quod dicitur quartū prædicabile definitur hac definitione: quia in re est extra quidditatem speciei, in quo

P. Villaverde.

cōvenit cum accidēte separabili, & differt ab illo, quia convenit speciei, & omni contento, sub illa, & semper; hoc est inseparabiliter: sed isti conceptus explicatur per istā definitionē, qui sunt soli^o proprii, quod dicitur quartū prædicabile: ergo istud solum est quod definitur hac definitione. ¶ Et per hanc distinctionē patet ad argumentum.

4. *Quæres 2.* vtrū definitio Porphyrij conveniat soli proprio infimo. Ad intelligētīā istius quæstioni nota, quod propriū cum sit proprietas inseparabilis naturæ, & idem realiter cum illa, & naturæ aliæ sūt: ut supremæ in prædicamento, aliæ inter mediæ, aliæ infimæ. Hinc fit, quod propriū aliud est supremum, aliud mediū, aliud infimum: propter hoc queritur vtrū hac definitio cōveniat soli proprio infimo? vel etiā supremo, vel intermedio: vel proprio ut sic?

5 Noster Merinero cap. 5. de proprio q. 1. n. 1. dicit, quōd per illam diffinitionem solum definitur propriū infimum. Sed cōtra, quia illa definitio convenit proprio ut sic. Quod patet per partes, nam corpus habet proprietates, (loquor de corpore de prædicamento substantiæ;) nam data quacunque proprietate eius, accidit illi, hoc est, est extra quidditatē suā, ut aiebat Arist. 1. top. citatus in fine quæst. præced. Convenit tamen illi semper, hoc est inseparabiliter: & convenit etiam omni

Z 2

naturæ

contēto, sub specie corporis: quia illa distributio *omni*, nō supponit pro natura secūdū se, & confussa: quod si proprietas convenit omni contento sub specie, nō convenit ratione contrahentis ad illam inferioritatem, sed ratione speciei, cui est propriū. Sed hos cōceptus proprii, vt sic exprimit illa diffinitio: ergo competit proprio vt sic.

6 Quod autē ly *omni*, quod est terminus syncategorematicus, distributivus, supponat pro inferioribus cuiusvis speciei metaphysicæ, patet, quia terminus *omni*, est ex natura suę impositionis ordinatus ad significādū distributionē, & cū nulla distributio fiat nisi in inferiora, sequitur, quod propriū naturæ debet convenire omne inferiori illius naturę, nō ratione differentie contrahentis naturam, sed ratione naturæ cōmunis. Sicut Petro v.g. convenit esse nutritibile non ratione Petreitatis, sed ratione animalis.

7 Cumque sint propria convenientia inseparabiliter alia, naturis supremis metaphysicæ, alia naturis inter medijs, aliaque naturis specificis, hinc est quod possunt dari alie tres definitiones. *Proprium natura suprema metaphysicæ est illud, quod convenit naturæ suprema iam constituta, illique inseparabile, & convertibile cum illa. Propriū inter mediū est illud, quod convenit nature intermedia iam constituta, illi inseparabile, & convertibile cū illa. Pro-*

priū infimum est illud, quod convenit speciei infimæ illi inseparabile, & convertibile cum illa.

8 Sed statim ex his definitionibus cōsurgit aliud dubiū nō cōtēndū; nēpē, utrū ista propria, & diffinitiones eorū differāt formaliter, & essentialiter? Ex vna parte videtur quod sic: quia naturæ illę supremę, nēpē, inter medię, & infimę differunt formaliter, & essentialiter, quia habent diuersas differentias. Sed proprietates sapiūt naturam illarum specierū, quarū sunt proprietates: ergo. Secundo, quia vel illę definitiones sunt diuersę? vel non? Si non: ergo sunt superflue. Si sunt diuersę, habeo intentū, & etiā proprietates definitæ sunt diuersę. Ex alia parte videtur, quod nō sunt diuersę nec differūt formaliter quidditative. Primo, quia nō sunt quidditates. Secundo, quia si essent diuersa propria formaliter, sequeretur, quod essent plura prædicabilia fundamentaliter; quia quodlibet illorū propriorum est prædicabile.

9 Resp. primo, quod propria prædicta non differunt formaliter in isto sensu (licet differāt formaliter ex natura rei in Petro existente, de qua distinctione non est sermo, sed de distinctione, in genere proprii. Ratio mihi est illa, quia nullā habent proprietatē, vel rationē per quā in ratione proprii, vel in linea proprii differant intrinsecē.

10 Resp. secundo, quod solū differunt?

ferūt, accidētālītēr, & quātītati-
uē, penes maiorē, vel minorē quā-
tītātē, & extēsiōnē, sicut dixi
de differentis supremis, medijs, &
infimis. Ratio mihi est ista, quia
non habent, per quod differāt nisi
per maiorem extēsiōnē, & am-
plitudinē; sed ista est differentia
quantitativa: ergo.

11 Ad primum nego, quod
naturæ, quarum sunt propria dif-
ferant essentialiter, potius inferio-
res includunt essentialiter supe-
riores, sicut homo includit essen-
tialiter animal, & corpus, &c. Ra-
tio est, quia, ut naturæ differant
essentialiter, debent constitui per
differētias oppositas, non per dif-
ferētias subordinatas. Homo, a-
nimal, viuens, &c. cum sint natu-
ræ subordinatæ, non differunt per
differētias oppositas, sed per sub-
ordinatas. Ad secundum respon-
deo, quod illæ definitiones non
sunt diuersæ formaliter, quia ha-
bent pro definito eandem ratio-
nem, sunt tamen distinctæ accidē-
tālītēr, & quātītatiuē; & sic non
sunt in quinque prædicabilibus.

12 Sed contra, quia pro-
prietas speciei infimæ conuertitur
cum specie infima, sed species in-
fima est distinctum prædicabile à
natura superiori, nempe à genere:
ergo proprium infimum est prædi-
cabile fundamentale, & metaphy-
sicè distinctum à proprio interme-
dio, & supremo. Respondeo, quod
quauis secundum rationem to-
picam conuertatur proprium in in-

firmum cum specie infima, tamen
secundum prædicabilitatē funda-
mentālē differunt, quia natura in-
fima prædicatur per modum to-
tius naturæ: generica per modum
partis, ac proprium infimum præ-
dicabile est tantum per modum
proprij, quod etiam habet inter-
medium.

13 Quæro tertio, Vtrum illa
definitio de proprio, quam dedit
Porphyrius sit propria, vel essen-
tialis? Respondeo, quod non: &
defectus non stat ex parte defini-
tionis; sed ex parte definibilis,
quia definibile hoc, cum non sit
quidditas rei, fit, ut non possit ha-
bere definitionem propriam, seu
quidditatiuam. Est quidem illa
definitio descriptiua, quia illud
definibile solius definitionis est
capax.

QVÆST. III.

Vtrum per definitionem Porphyrij
definiatur, etiam proprium
ut prædicabile Lo-
gicè?

1 S Vbtilis Doctor quæst. 13.

Vniuersalium volens libe-
rare Porphyrium à defectu in hoc
tractatu, quia agens de prædica-
bilibus debebat definire proprium,
ut prædicabile, sicut definiuit alia
prædicabilia: Dixit, quod verba
definitionis datæ à Porphyrio po-
terant sumi primè, & secundè in-
tentionaliter: primè intentionali-
ter accipiuntur, quando ly *Ac-
cidit*, significat idem, quod extra
quidditatem afficere, & ly *Soli*,

significat inseparabiliter. At secunde intècionaliter accipiuntur, quando ly *Accidit*, idem significat, ac *prædicare in quale*, ita vt sensus sit. Proprium est, quo prædicatur in quale, *omni*, idest, de omnibus indiuiduis, *soli*, idest, vnius speciei, & *semper*, idest, necessario.

2 Ego quidem concedo, quod policia statuere potest nomina, & verba æquiuoca, & quod statuere poterat, vt ly *Accidit*, idem significaret, quod *prædicatur*, & quod ly *Omni* idem significaret, quod de *omnibus indiuiduis*. Tamen de facto non est hoc institutum, neque secundum vsum loquentium Grammaticæ, & Logicæ, *accidit*, significat idem, quod *prædicari*. Propter quod de facto definitio illa, vt iacet non habet pro per se definito proprium secunde intècionaliter sumptum, sed tantum prime intentionaliter.

3 Quid ergo est proprium secunde intècionaliter? Dico, *quod est illud, quod est aptum prædicari de pluribus in quale proprium, vel in quale non quid, sed necessarium inseparabile*. Hæc definitio est bona, quia aptum prædicari de pluribus, quod est vniuersale. Genus est ad quinque prædicabilia, per ly *in quale* differt à genere, & ab specie, per ly *proprium* differt à differentia, quæ prædicatur in quale quid, Et differt etiam ab accidente prædicabili, quod non

prædicatur, vt proprium, neque necessario, sed vt non proprium, & contingens.

4 Sed quia proprium *Metaphysicè* sumptum, aliud est, quod habet sub se species, aliud autem, quod sub se habet indiuidua, & ista propria sint prædicabilia fundamentaliter, possunt ab intellectu causari super illa relationes rationis, & fieri vniuersalia *Logicæ*. Vnde *Proprium subalternum est illud, quod prædicatur de pluribus differentibus specie in quale necessario. Et Proprium infimum est illud, quod prædicatur de pluribus differentibus numero in quale necessario*.

5 Quæres vtrùm proprium infimum, & subalternum *Logicè*, & formaliter sumpta differant essentialiter. Et videtur, quod sic, quia ista propria, vt prædicabilia formaliter sumpta, sunt relationes prædicabilitatis: Sed quando relationes habent, vel diuersum subiectum, vel diuersum terminum differunt essentialiter: ergo istæ differunt essentialiter. Patet consequentia, quia vna habet pro termino species, alia autem differentia numero. Secundo, quia ideo relatio generis differt à relatione speciei, quia relatio generis terminatur ad species differentes, & relatio speciei ad indiuidua differentia: ergo similiter: nam relatio proprii subalterni terminatur ad species differentes, & relatio proprii infimi ad plura differentia
nume;

numero terminatur : ergo, Ex alia parte videtur, quod non, quia sequeretur esse plus, quam quinque prædicabilia, quia diuersæ relationes formales diuersa prædicabilia constituunt.

6 Respondeo, quod istæ relationes, non differunt essentialiter, sed accidentaliter, nempe quantitatiuè, penes respicere magis extensa, vel non extensa, ampla, & non ampla. Ad cuius claritatem intelligentiam nota, quod intellectus causat relationes prædicabilitatis iuxta modum, prædicabilitatis fundamentalis, quæ habent illa, quæ denominantur prædicabilia : nam prædicabilia metaphysica distinguuntur penes modum prædicabilitatis fundamentalis, non secundum distinctionem subiectorum de quibus prædicatur, alioquin genus infimum, & supremum, differunt essentialiter secundum relationes prædicabilitatis.

7 Nunc probo primam partem conclusionis, quando prædicabilia metaphysicè habent eundem modum prædicandi, relationes, quæ fundantur in illis. nõ differunt essentialiter ; sed proprium infimum, & subalternum habent eundem modum prædicandi: ergo relationes, quæ in ipsis fundantur, non differunt essentialiter. Minor patet, quia vtrumque proprium prædicatur per modum qualis inseparabilis proprii.

8 Secundam partem con-

clusionis probo, quia quando aliqua differunt solum secundum terminum communem, & determinatù: Differunt tantum quantitatiuè ex parte termini: Sed istæ duæ relationes, quæ sunt eiusdem speciei, solum differunt in hoc, quod terminus vnus sunt species communes, & terminus alterius, sunt indiuidua determinata: ergo tantum differunt quantitatiuè ex parte termini.

9 Ad primum argumentum respondeo, quod illa maior est vera de relationibus realibus, quæ consurgunt ex natura rei ex fundamento, & termino : non autem de relationibus rationis, quæ finguntur tantum iuxta exigentiam, vel modum prædicabilis. Ad secundum nego illam maiorem causalem, causa distinctionis essentialis inter genus, & speciem, non est ex parte termini, sed ex parte prædicabilis, quia cum relationes fingantur secundum modum prædicabilis, & genus, prædicetur per modum partis, & species per modum totius ex hac parte habent distinctionem essentialem. Ex parte verò speciei, vel indiuidui solù est quantitatiua. Nã istæ propositiones *homo est animal, & Petrus est animal*, etiã differunt quantitate sic in prædicabilitatis relationibus, & in prædicabilibus.

(.9.)

QVA.

QVÆST. IIII.

Per ordinem ad quæ proprium fit vniuersale?

1 **T**Oletus in fine huius capituli, Albertus Magnus tractatu 5. de Proprio cap. 1. Caietanus, & Scotus hic q. 1. dicunt, proprium constitui vniuersale, vel quartum prædicabile, per ordinem ad speciem, cuius est proprium. Fundamentum eorum est, quia secundum Aristot. 1. Topicorum cap. 4. *Proprium est, quod non indicat quid esse rei, soli autem inest, & conuersim prædicatur.* Ex qua authoritate hoc conficiunt argumentum. Proprium est, quod conuersim prædicatur, sed per ordinem ad speciem conuersim prædicatur cum illa tantum: ergo per ordinem tantum ad speciem fit quartum prædicabile, & non per ordinem ad indiuidua.

2 Noster Merinero cap. 5. de proprio q. 2. num. 2. dicit cum Scoto q. 30. vniuersalium, & cum communi sententia, quod proprium vt quartum prædicabile constituitur per ordinem ad inferiora speciei cuius est proprium, non per ordinem ad speciem cuius est proprium.

3 Et claritatis gratia respondeo, per duas conclusiones communes. Prima est, proprium non constituitur quartum prædicabile per ordinem ad speciem, cuius

est proprium. Probat: quia relatio vniuersalitatatis est vnius ad plura; sed species proprii, nõ est ad plura: ergo. Secunda, quia relatio vniuersalitatatis, est superioris, ad inferiora, sed species proprii, non est inferior ad proprium illius speciei: ergo. Patet, quia ex Aristot. citato hic num. 1. proprium conuertitur cum specie cuius est proprium, & quod conuertitur in prædicatione cum alio, non est superior ad illud. Tertia, quia *vniuersale est vnum in multis, & de multis*, secundum Philosop. sed proprium respectu suæ speciei non est vnum in multis, & de multis: ergo istæ probationes simul impugnant oppositam sententiam.

4 Secunda conclusio est, proprium fit quartum prædicabile per ordinem ad inferiora speciei, cuius est proprium. Probat, quia relatio vniuersalitatatis est superioris ad inferiora, sed respectu inferiorum speciei, proprium habet relationem superioris ad inferiora: ergo. Secundum, quia vniuersale est vnum in multis, & aptum dici de multis, sed solum respectu inferiorum speciei, cuius est proprium, est vnum in multis, & aptum dici de multis: ergo.

5 Ad argumentum respõdeo, quod aliud est loqui de prædicabilitate Logica, aliud de prædicabilitate vniuersalis. Arist. in 1. Topicorum loquebatur de prædicabilitate Topica, & sic proprium

Primum cōuersim prædicatur cum specie, cuius est propriū. At quando dixit: quod vniuersale est vñ in multis, & de multis potestatiue, loquebatur de proprio, vt est prædicabile de multis. Vnde in forma, proprium est, quod cōuersim prædicatur. Distingo subiectum, proprium, vt topicum concedo, vt vniuersale, nego. Sic de minori, & consequentia neganda est.

6 Obijcies, proprium respicit immediatè speciem, & mediatè inferiora speciei: ergo fit vniuersale per ordinem ad speciem, & non per ordinē ad indiuidua cuius est proprium. Respondeo, proprium respicit immediatè speciē respicientia topica, vel respicientia propriij, vt proprium est, concedo antecedens, vt prædicabile, nego antecedens, nam hac respicientia prædicabilitatis immediatè respicit inferiora speciei, cuius est proprium, vt risibile Petrum, & Paulum.

7 Obijcit Pater Masius, qui est oppositæ sententiæ, quidquid prædicatur de subiecto vniuersali debet esse attributum vniuersale, sed proprium prædicatur de specie, quæ est vniuersalis: ergo proprium est vniuersale. ¶ Respondeo, hoc argumentum solum probare, quod supponimus, supponimus, proprium esse vniuersale, quod etiam probat Scotus quæst. 30. vniuersalium, quia cōuertitur cum specie, est vniuersale

P. Villaverde.

metaphysicum. Et quærimus, an per ordinem ad speciem sit vniuersale-Logicum? quod non probat argumentum.

CAP. VI.

De Accidente quinto prædicabili.

QUEST. I.

Verū definitiones accidentis sūt accipiendæ primè, vel secundè intentionaliter?

1 **P**ORPHYRIUS in hoc cap. has tres definitiones dedit de accidente. Prima est, *accidens est, quod adest, atque abest sine subiecti corruptione.* Secunda est, *accidens est, quod inesse, & non inesse ei dem potest.* Vbi notandum est, quod illæ definitiones non differunt, nam licet prima detur per a&am, nempè per adest, atque abest, & secunda detur per potentiam; tamen secundum axioma Philosophorum, *verba in definitione non dicunt actum, sed aptitudinem.* Tertia definitio est, *accidens est, quod neque est genus, neque species, neque differentia, neque proprium, semper tamen inest in subiecto.*

2 Supposito, quod prima, & secunda definitio sint vna, quæritur vtrū illæ particulæ, quod

Aa

ad ist.

adest, atque abest, quod potest inesse, & non inesse sint accipiendæ realiter, seu prime intentionaliter? An secundæ intentionaliter.

3 Torrejon hic, quæst. 1. & Doctor Ioannes Martinez in illustratione huius capituli, dicunt: illas particulas esse sumendas physice, & prime intentionaliter. Probant primo, quia post prædictam definitionem statim diuisit accidens inseparabile, vt dormire, & inseparabile, vt nigredo in coruo. Sed ista diuisio non potest intelligi nisi de accidenti reali: ergo illa definitio non potest intelligi nisi de accidenti reali. Mirum enim esset, (dicunt isti Authores) si in tam paucis verbis Porphyrius à separatione per intellectum ad separationem realem migrasset.

4 Secundo probant, nam si adesse, & abesse à subiecto absque corruptione subiecti intelligerentur, de separatione per intellectum, sequeretur, quod accidens commune non distingueretur à proprio. Paret sequela, quia etiam accidens proprium potest per intellectum adesse, & abesse à subiecto absque subiecti corruptione.

3 Vera, & communis sententia est, prædictas particulas accipiendas esse Logice, & secunde intentionaliter. Sic Scotus q. 35. Vniuersalium, & cum eo omnes Scotista. Merinerus capit. 6.

de accidenti, quæst. 1. num. 4. Porphyrius disp. 9. quæst. vnica ex alijs, S. Thomas de spiritualibus creaturis art. vlt. ad 7. Caiet. Somus super hoc cap. Maius sect. vnica, & plures Recentiores. Probatur primo, quia intentio Porphyrij fuit definire prædicabilia Logica, sed reliqua prædicabilia definiuit Logice: ergo etiam accidentis definiuit Logice, & secunde intentionaliter. Secundo, quia si prædictæ particulae acciperentur physice, definitio esset diminuta. Paret, quia non competeret accidentibus rationis, quæ non possunt adesse, & abesse realiter à subiecto. Tertio, quia sequeretur quod Porphyrius processisset diminute, quia non definiuisset quantum prædicabile, vt prædicabile, quando intendebat definire omnia prædicabilia Logice. Et quidem, quia coincidit cum ista definitione accidens est, quod potest prædicari de subiectis contingenter,

6 Ad primum nego minorem, & consequentiam: nam postquam definiuit accidens, vt prædicabile, accepit subiectum illius & diuisit illud, in separabile, & in inseparabile, & non est mirum, quod postquam Authores definiunt rationem formalem, transeant ad diuidendum subiectum materiale, quia subiectum, & forma sunt coniuncta.

7 Ad secundum respondeo, cum Merinero, notando prius, quod

quod aliquid potest abesse per intellectum ab alio sine corruptione illius, vno modo præcisue, vt quando cognosco præcisue risibilitatē hominis: Alio modo negando, vt quando nego Petrum esse album. Nunc nego sequelam. Ad probationem dico, quod proprium potest separari à re cuius est proprium cognitione præcisua, quia ista non destruit essentiā, sed non potest separari cognitione negatiua. Et ratio est, quia cum proprium sequatur necessariò naturam cuius est proprium, qui negat proprium conuenire subiecto, cōsequenter negat, naturam cuius est proprium conuenire subiecto. Definitio autem accidentis accipienda est de separatione, per cognitionem negatiuā, vt docet Scotus loco citato §. *Ad vltimum*.

3 Obijcies, ita falsa est ista, corvus non est niger, ac ista homo non est risibilis: ergo male ponimus disparitatem in cognitione negatiua. Respondetur, quod licet vtraque sit falsa, tamen differunt, quia quæ negat coruum esse nigrum, non est contra essentiam corvi: at quæ negat hominem esse risibilem, est contra essentiam hominis, & destruit illam. Ad rationem accidentis non requiritur, quod verè, vel falsè affirmetur, vel negetur de subiecto: sed quod affirmatio, vel negatio non sit contra essentiam subiecti, & contingenter se habeat prædicatum; prædicatum verò

P. Villaverde,

propriè necessariò debet conuenire subiecto.

QVÆST. II.

Vtrum definitiones tradite à Porphyrio de accidenti sint bonæ?

1 **C**irca primam, & secundam definitionem, prima ratio dubitandi est ista: Bona definitio debet conuenire omnibus contentis sub definito, sed illa *accidens est, quod adest, atque abest à subiecto sine subiecti corruptione*, non conuenit omnibus contentis sub definito: ergo. Probatur minor, quia existentia, & mors sunt prædicabilia, tamen neque existentia abesse, per intellectum, neque mors abesse possunt, absque subiecti corruptione: ergo non conuenit omnibus contentis sub definito. Secunda, opposita non possunt eidem rei conuenire, sed hæc definitio datur per opposita, vt *sunt adest, atque abest*: ergo non possunt eidem rei conuenire: ergo mala est definitio, quæ datur per ea, quæ non possunt definito conuenire. Tertia, de essentia vniuersalis non est, quod possit negari de multis; sed quod possit prædicari de multis. Sed hæc definitio datur per negari: ergo non explicat essentiam istius vniuersalis.

2 Communis tamen sententia est, prædictas duas primas

Aa 2 de-

definitiones esse bonas. Sic Scotus quaest. 35. vniuersal. & Merino cap. 6. de accidenti quaest. 2. num. 3. Probatur nam prima, & secunda definitio sunt eadem, vt notatum est, q. 1. num. 1. sed secunda est bona, scilicet, *accidens est, quo inesse, & non inesse eidem potest*: ergo. Probatur minor, quia facit istum sensum accidens est, quod per intellectum potest praedicari contingenter: ergo est bona. Probatur antecedens, quia modus contingentiae explicatur per posse inesse, & non inesse eidem: ergo definitio quae datur, per posse inesse, & non inesse eidem, datur per contingentiam. Praeterea, quia praedicabilia differunt per modum praedicabilitatis, sed modus praedicabilitatis proprii, est, quod sit in quale necessario: ergo modus praedicabilitatis accidentis est, quod possit praedicari in quale contingenter; sed modus contingentiae est posse inesse, & non inesse eidem, ac contingenter: ergo sufficienter explicatur istud praedicabile, per posse, & non inesse eidem.

3 Ad primum respondetur, quodcumque subiectum posse considerari in duplici statu, vnus est in esse possibili, quod solet dici esse essentiae: alter est in esse actuali, qui dici solet esse existentiae. Existentia non est accidens subiecti existentis, potius est de essen-

tiali ratione illius, sed respectu subiecti in statu possibilitatis est accidentalis existentia. Nunc concedo maiorem, & nego minorem. Ad probationem nego, quod existentia sit accidens respectu existentis, & sic non mirum, quod non possit separari absque corruptione subiecti. Si autem sermo sit de esse possibili, existentia est accidens praedicabile subiecti, sed nego, quod subiectum, vel essentia, corrumpatur per absentiam existentiae. Idem per oppositum dicendum est, de morte, quia mors nil aliud est, quam corruptio existentis, & sic non potest abesse absque corruptione existentis. Potest tamen adesse, & abesse absque corruptione quidditatis, vel essentiae, quae est perpetua, siue existat, siue non.

4 Ad secundum respondeo, quod opposita in actu non possunt eidem conuenire, opposita autem in potentia, id est, potentia ad opposita successiue, vel disiunctiue, nego. Potentia accidentis ad essendum, & non essendum, non est ad actus simul, sed disiunctiue ad essendum, vel non essendum, vel successiue. Et haec potentia est, quae competit accidenti, quia competit omni contingenti.

5 Ad tertium concedo maiorem, & nego minorem, quia *ly quod potest adesse, & abesse*, non significat praedicationem pure negatiuam, sed significat contingentiam, per quam differ-

hoc prædicabile à reliquis; quæ contingentiæ optime explicatur, per posse ad esse, & ab esse, quare idem est quod dicere; accidens est, quod potest prædicari contingentèr.

6 Circa 3. definitionem dubitabis, an sit bona? & videtur quod nõ: quia definitio bona, nõ debet dari per negationes: hæc datur per negationes: ergo. Secundò, quia in fine definitionis dicitur, *semper tamen inest*, hæc particula est contraria alijs aliarum definitionum, nempe his, *adest, atque ab est, potest ad esse, & ab esse*: ergo.

7 Respondeo tamen cum Scotto quæst. 35. vniuersalium. Et cù Merinero cap. 6. de accidenti, q. 3. num. 3. quod est bona descriptivè. Nam ly *semper tamen inest*, secundè intentionalitèr acceptum, idem significat, ac *semper accidentalitèr prædicatur*. Aliæ particule negatiuæ, licet non sint simpliciter necessariæ, quia per prædicari, vt genus, & per accidentalitèr, vt differentia, sufficientèr erat definitum accidens prædicabile; ponuntur ad maiorem explicationem.

8 Ad primam rationem, nego minorem, quia illæ particule non ponuntur (loquor de negatiuis) vt differentia intrinseca, sed ad maiorem explicationem, vt modo diximus. Ad secundam negatur, hæc definitionem esse contrariam alijs, nam ly *semper tamen*

inest non dicit in definitione actû, sed aptitudinem: quare idem valet, ac dicere, semper potest accidentalitèr prædicari de subiectis.

QVÆST. III.

Verum accidens sit quintû prædicabile in ordine ad subiecta, quibus inest?

1 **T**Orrejon cap. de accidenti disput. 5. quæst. 2. substat, accidens respectu suorum subiectorum, neque vniuersale, neque prædicabile esse. Primò, quia ad rationem vniuersalis requiritur, quod nomen, & ratio significata per nomen possit prædicari de multis. Sed, quando accidens v.g. *album* prædicatur de subiectis, nempe de Petro, & Ego, tantum prædicatur nomen, & non ratio significata per nomen: ergo. Minorem, in qua nititur hæc singularis sententia, solû probat ex Arist. categoriarum cap. 3. dicente: *eorum vero, quæ in subiecto sunt, nomen quidem de subiecto nihil prohibet prædicari, rationem vero impossibile est prædicari. Secundarum vero substantiarum de subiecto ratio prædicatur, & nomen: rationes enim hominis, & animalis de quodam homine prædicabis.*

2 Item, quia vniuersale est vñ vnum in multis, vel vnum multa; sed accidens respectu suorum subiecto

iectorum non est vnum multa: ergo. Probatum minor, quia accidens, ita respicit subiecta, ut non sit ea: ergo non est vnum multa. Tertiò: quia ad rationem vniuersalis, necessario requiritur, ut natura denominata à secunda intentione habeant in actu exercito, quod prædicta secunda intentioni debet competere in actu signato, nempe prædicari de pluribus, & esse in illis: Sed natura, quæ denominatur accidens, non habet in actu exercito prædicari de multis, & esse in illis: ergo. Probatum minor, quia albedo, v.g. quæ est in subiecto, est singularis, & in vno subiecto: ergo non est in multis, nec potest dici de multis.

3 Tandem, nam ad hoc, quod aliquod denominetur vniuersale, non est necessarium quod actu, & realiter non sit in illis de quibus prædicatur. Quia sat est, quod existentia illis non repugnet: ut patet de rosa in hieme: sed ad hoc: quod accidens sit prædicabile de multis subiectis, est necesse, quod actu & realiter existat in illis: ergo accidens, non potest esse vniuersale, vel prædicabile per ordinem ad subiecta.

4 Vera, & communis sententia est: accidens esse, vniuersale distinctum à reliquis per relationem prædicabilitatis ad subiecta, in quibus inheret. Ita Scotus q. 34. vniuersalium. Merin. cap. 6. de accidenti q. 2. n. 6. estque communissima inter Scotistas, & Tho-

mistas videatur cursus Carmel. disp. 4. q. 6. hanc conclusionem probat sic. Primò, ex Arist. 1. Periherm. dicente: *currit vero verbum consignificat enim nunc esse, & semper eorum, quæ de altero dicuntur nota est, ut eorum, quæ de subiecto, vel in subiecto sunt; nota in subiecto sunt; Petrus albus, & equus albus conveniunt in ratione albi concretivè: ergo ab illis potest abstrahi ratio albi concretivè, in quo conveniunt, & super illam potest intellectus causare relationem rationis ad subiecta, in quibus sunt hæc albedo, & illa albedo: ergo nil deficit albo, ut sic, ut sit quintum prædicabile respectu suorum subiectorum. Quod patet, quia album, ut sic abstractum, est aliquid commune, & est aliqua ratio significata per nomen album. Et vniuoca, quia verè reperitur in inferioribus connotando illa: & habet relationem prædicabilitatis de subiectis: ergo nil deficit illi ad rationem vniuersalis. Tandem in tantum est quintum, in quantum prædicatum est accidens, quod potest adesse, & ab esse à subiecto absque subiecti corruptione.*

5 Ad primum nego minorem, nam in istis prædicationibus *Petrus est albus, equus est albus*, non solum prædicatur nomen, sed etiam albedo; connotans subiectum, ut constat ex Arist. citato num. 4. Ad auctoritatem Aristot. dicitur, quod Philosophus prædicat

verbis solum intendit concreta accidentalia non posse prædicari de subiectis essentialitèr, sed solū accidentalitèr, & denominativè; & hanc prædicationem accidentalitèr, & denominativè in comparatione ad essentialem vocat secundum nomen, quia id, quòd prædicatur, non est, de essentia subiecti.

6 Ad secundum respondeo, quòd ad rationem vniuersalis requiritur, quòd sit vnum in multis, vel per identitatem, vel per connotationem. Accidens abstractum est vnum in multis per connotationem, quòd sufficit ad vniuersale, sed ad hoc, quòd sit quintum requiritur, quòd sit non idem essentialitèr, & realitèr, sed per connotationem tantum, ad subiecta.

7 Ad tertium nego minorem. Ad probationem dico, quòd licet in subiecto singulari sit vnū accidens numero, & in alio subiecto sit aliud, tamen ab hoc albo, & illo potest abstrahi ratio albi, in qua conveniunt, & ista ratio abstracta, est quæ denominatur vniuersale, non illæ singulares ex quibus abstrahitur.

8 Ad vltimam responleo, cum Subtili Doctore 2. distinct. 3. q. 1. quòd ad rationem vniuersalis, non solum requiritur, quòd possit dici de pluribus, sed quòd possit dici vere de illis à quibus abstrahitur; quare necesse est, quòd vniuersale materiale reperiat for-

maliter, vt vniuocum in inferioribus, de quibus prædicatur, vel per identitatem, vt in genere, specie, differentia, & proprio; vel per connotationem, & existentiam, vt in accidenti.

QVÆST. IV.

Verum inherentia sit de essentia accidentis prædicamentalis?

1 **I**llud, quòd denominatur accidens, quid commune est accidenti absoluto, & relativo, & absolutum ad quantitatem, & qualitatem; & quamvis hæc quæstio potest disputari post prædicamentum substantiæ, etiam hic satis convenienter disputatur.

§. I. *Exponitur termini quæstionis.*

2 **I**n ista quæstione, sunt isti termini *inherentia, essentia, & accidens*: circa primum aduertendum est cum Scoto 4. distinct. 2. q. 1. §. *Ad quæstionem*. Inherentiam esse in duplici differentia, vna est actualis, quæ consistit in vnione actuali accidentis ad subiectum: Alia aptitudinalis, quæ est aptitudo, & inclinatio illius, quòd denominatur accidens ad inherendum actualitèr.

3 Quantum ad secundum aduertendum est cum Scoto 7.

Me;

Metaph. q. 7. quod aliquid potest dici essentia alterius dupliciter, vno modo, quia est pars quidditati eius, vel tota quidditas, vt animal, & rationale respectu hominis. Alio modo, quia pullulat ab essentia: vt risibilitas dicitur de essentia hominis, quia pullulat ab essentia.

4 Circa tertium est advertendum cum Scoto 4. d. 12. quaest. 1. § *Ad quaestionem*: quod *accidens* est nomen concretum dicens vnu de formali, & per se, & alterum de materiali, vel denominato. De materiali, & connotato dicit id, quod denominatur accidens. De formali vero, & per se, dicit accidentiam actualem, quae consistit in relatione actuali, qua denominatur accidens ad subiectum.

5 Ex explicatione terminorum apparet, quod sensus quaestionis potest esse triplex, nam si accidens sumitur pro per se significato, primus sensus quaestionis est, *vt rum inherencia actualis sit de essentia, vel profuens ab essentia, illius, quod per se significat hoc nomen accidens?* Et in hoc sensu non est dubium, quod actualis inherencia est de essentia accidentis pro per se, & formali significato. Sic Scotus loco citato. Et Merinerus cap. 6. de accidenti q. 4. num. 7. & ratio est, quia accidentia, & inherencia actualis significant eandem formalitatem, quia sunt synonyma nomina: ergo sunt idem essentialiter.

6 Si autem accidens accipitur pro denominato, & materiali, sensus secundus quaestionis erit. *Utrum inherencia actualis sit de essentia, vel profuens ab essentia illius materialis, quae denominatur accidens?* Et in isto respondendum est, quod non: quia illud, quod denominatur accidens potest esse sine actuali inherencia ad subiectum, sicut in Eucharistia quantitas est sine actuali inherencia ad subiectum panis: ergo actualis inherencia non est de essentia quantitatis, neque accidentis pro denominato: quia idem non potest esse sine sua essentia.

7 Si accidens accipitur pro denominato, & inherencia accipitur aptitudinaliter. Tunc tertius sensus quaestionis est, *vt rum inherencia aptitudinalis sit pars quidditativa illius; quod denominatur accidens? vel dimanet, & profuat ab essentia accidentis?* Circa, quod est controuersia inter Angelicum Doctorem, & Doctorem Subtilem.

§. II. *Propositur sententia Sancti Thomae, & probatur.*

8 **A**ngelicus Doctor 4. d. 18. q. 1. & de ente, & essentia cap. 1. affirmat; quem sequuntur sui discipuli Capreolus in 4. d. 2. q. 1. ad 2. Caiet. de ente, & essentia cap. 7. q. 15. Iabellus 7. Metaph. q. 1. & alij plures. Probatur primo, ex Arist. 7. Metaph. text.

text. 3. dicente: *accidentia non esse entia, sed entis* (idest substantia) *entia*: quasi dicat accidens non habet esse completum in se, nisi per ordinem ad substantiam. Et 4. Metaph. textu 2. ait: quod ens dicitur de substantia, & accidenti, sicut sanum de vrina, & sanitate, quæ est in animali: Sed sanum in vrina nil aliud est nisi habitudo ad veram sanitatem; ergo accidens nil aliud est essentialiter; nisi habitudo ad substantiam.

9 Item rationibus: Prima: esse per se est de essentia substantia: ergo esse in alio est de essentia accidentis. Probatur consequentia, quia sicut ens contrahitur ad esse substantia, per *per se*, ita contrahitur ad esse accidentis, per *in alio*. Secunda: quia si in hærentia aptitudinalis non est de essentia accidentis: ergo accidens potest definiri sine ordine ad substantiam, seu subiectum: quod est contra Arist. 7. Metaph. c. 3.

10 Tertia, si in hærentia aptitudinalis non est de essentia accidentis: ergo sequitur processus in infinitum: probatur sequela, nam si in hærentia non est de essentia accidentis: ergo est accidens illius, & consequenter in hærebit in illa per aliam in hærentiam, & illa alia per aliam, & sic in infinitum. Quarta, illud est de essentia alicuius, quod per intellectum, non potest separari: sed est impossibile in hærentiam aptitudinalem separari posse ab accidenti adhuc per

P. Villa verde.

intellectum: ergo in hærentia aptitudinalis est de essentia accidentis. Minor probatur ex Arist. 1. Physicorum dicente: *intellectus querens se gregationem accidentis à subiecto, querit impossibilia*.

§. III. Proponitur sententia Scoti, & probatur.

11 **S**Vbrilis Doctor in 4. dist. 12. q. 1. litt. F. num. 23. dicit, aptitudinem ad in hærendum non esse de essentia accidentis, sed esse proprietatem supponentem essentiam accidentis sumpti pro conotato, à qua dimanat, & profluit. Hanc sententiam etiam docuit 7. Metaph. q. 1. ipsum sequitur sui discipuli. Rada tom. 4. controversia 10. Philippus Fabor in 4. disp. 47. cap. 3. Merinero c. 6. de accidenti, q. 4. n. 12. & ex alijs Soncinas 7. Metaph. q. 1.

12 Ad cuius intelligentiam advertendum est cum Scoto, loco citato §. *Ad argumenta* n. 23. quod esse per se in substantia duos dicit conceptus obiectivos: vnus est positivus stantis per se, alter est negativus aptitudinis ad essendum in alio. Et esse in alio, dicit alios duos conceptus, vnus est aptitudo ad essendum in subiecto, oppositus contradictorie negationi essendi in alio, quæ est proprietas substantia, alter est radix à qua oritur aptitudo ad essendum in subiecto; & iste conceptus op-

B b

po

ponitur contrariè conceptui *per se* substantiæ in prima acceptione positiva, & radicali. Et sic esse in alio radicalitèr, est de essentia accidentis pro denominato: aptitudo vero est proprietas dimanans ab essentia accidentis pro denominato.

13 Nunc probatur conclusio primo *per se* sumptum negatiuè pro negatione aptitudinis ad essendum in subiecto, est proprietas substantiæ, quia supponit radicè: ergo aptitudo ad essendum in subiecto opposita illi negationi est proprietas accidentis pro denominato, quia supponit radicè: ergo non est de essentia accidentis pro denominato.

14. Secundò, quia omnis aptitudo alicuius supponit illud obliquum, cuius est aptitudo: ergo ista aptitudo accidentis ad inhzrendum supponit accidens, cuius est hæc aptitudo. Tertiò, quia omnis inclinatio naturalis supponit illud, cuius est illa inclinatio: sed aptitudo naturalis accidentis ad inhzrendum est inclinatio naturalis ad subiectum: ergo supponit esse completum accidentis.

15. Quarto, probant noster Antonius Andreas, & Soncinas: quia illud est de essentia, & quidditate alicuius rei, sine quo res illa intelligi non potest; sed quantitas intelligi potest sine aptitudine ad inhzrendum: ergo non est de essentia quantitatis. Minor pater, quia Mathematicus confide-

rat essentiam quantitatis sine habitudine ad subiectum.

§. IIII. Respondetur argumentis.

16 Ad primum dico, quod illa auctoritas Arist. solum dicit, quod accidentia materialia dependent à substantia, quod concedo, sed non dicit, quod dependentia actualis, & aptitudinalis sunt de essentia accidentis.

17 Ad secundum dicit Scotus, quod secundum Damascenum similitudo non debet currere ad quatuor pedes; nam, quod est simile in omnibus, est idem, & non simile: quare exemplum in aliquo est simile, & in aliquo dissimile: in proposito, similitudo stat in hoc, quod sicut vrina dicit ordinem ad sanitatem veram, ita accidens dicit ordinem ad substantiam; dissimilitudo autem stat in hoc, quod in vrina non est aliqua sanitas absoluta, quæ possit dici formalitèr sana. At in accidenti est aliquod, quod sit formalitèr ens: quia non est nihil. Vnde licet accidens dicat habitudinem ad substantiam, non sequitur, quod illa habitudo sit pars quidditativa accidentis pro denominato.

18. Ad primam rationem respondeo, quod accipiendo *per se* prout est radix negationis essendi in alio, est de quidditate substantiæ, sed vt dicit illam negationem, est proprietas. Sic similiter accipiendo in alio radicalitèr, &